

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

AHMET ÜMİT EDITÖRLÜĞÜNDE

DASHIELL HAMMETT MALTA SAHİNİ

TÜRKÇESİ: SİNAN FİŞEK

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DASHIELL HAMMETT MALTA ŞAHİNİ

GENÇ, GÜZEL AMA SÜREKLİ YALAN SÖYLEYEN BİR
KADIN... BELAYI PEŞİ SIRA SÜRÜKLEYEN BİR DİŞİ...
FARKINA VARMAZDAN KENDİNİ BU BELANIN ORTASINDA
BULAN BİR ADAM... FELEĞİN ÇEMBERİNDEN GEÇMİŞ BİR
DEDEKTİF... VE GİZLENMEYE ÇALIŞAN BİR HEYKEL...
MALTA ŞÖVALYELERİNİN YAPTIĞI PAHA BİÇİLMEZ BİR
ŞAHİN HEYKELİ. ANTİKA ŞAHİNİN TAŞIDIGI LANET. BU
HEYKELİN ÇEKİCİLİĞİNE KAPILMIŞ AÇGÖZLÜ VE ACIMASIZ
ADAMLAR. VE ELBETTE BÜTÜN BUNLARIN NEDENİ OLAN
PARA. HER ZAMAN CAZİP, HER ZAMAN SUÇUN KAYNAĞI,
HER ZAMAN İNSANI YOLDAN ÇIKARTAN TEMEL ARAÇ:
PARA... DAHA ÇOK PARA...

POLİSİYE CEPTİ SERİSİ, RAYMOND CHANDLER'İN
ARDINDAN POLİSİYE TÜRÜNÜN BÜYÜK USTASI DASHIELL
HAMMETT İLE DEVAM EDİYOR. HAMMETT SERİSİNİN
DÖRDÜNCÜ KİTABI OLAN MALTA ŞAHİNİ, SİNAN FİŞEK'İN
YETKİN ÇEVİRİSİ İLE OKURLARIYLA BULUŞUYOR.
EVEREST YAYINLARI OLARAK AMERİKAN POLİSİYESİNİN
KÜLT İSİMLERİNDEN DASHIELL HAMMETT KÜLLİYATINI,
TÜRK POLİSİYESİNİN USTA İSMİ AHMET ÜMİT'İN
EDİTÖRLÜĞÜNDE SUNMAKTAN MUTLULUK DUYUYORUZ.

twitter.com/everestkitap

EVEREST

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

www.everestyayinlari.com

DASHIELL HAMMETT

1894'te Maryland'de, St. Mary's ilçesinde doğdu. Genç yaşta gazete satıcılığı, tezgâhtarlık ve hamallık yaptı. Sekiz yıl süreyle Pinkerton Dedektiflik Bürosu'nda özel dedektif olarak çalıştı. Çeşitli dergilere macera ve dedektif öyküleri yazan Hammett, ilk romanlarını 1929'da yayımladı. 1930'da yazdığı en ünlü eseri *The Maltese Falcon* (*Malta Şahini*), 1941'de John Huston tarafından sinemaya uyarlandı. 1934'ten sonra siyasetle ilgilendi, insan haklarının savunuculuğunu üstlendi ve gönüllü olarak İkinci Dünya Savaşı'na katıldı. 1951'de başkanı olduğu Kamu Hakları Kongresi'ne bağışta bulunanların adlarını açıklamayı reddettiği için 6 ay süreyle hapis yattı. Komünist Parti'yle ilişkisi olduğu iddiasıyla Amerika'ya Karşı Faaliyetler Komitesi'nce sorguya çekildi. Oyun yazarı Lillian Hellman'la 1930'da başlayan beraberliği 1961'deki ölümüne dek sürdü. Dashiell Hammett'a kadar Amerikan polisiyeleri, türün İngiliz örneklerini taklit ediyordu. Hammett polisiye roman mekânlarını malikânelerden, kibar salonlardan barlara, sokaklara, batakhanelere taşıdı. İdealleştirilmiş birtakım kahramanlar yerine en azından suçlular ve katiller kadar çıkarıcı, zorba, duygusallıktan uzak, "sert" dedektif tipleri yarattı ve eserlerinde argoyla karışık günlük konuşma diline yer vererek polisiye türüne önemli değişiklikler getirdi.

Başlıca eserleri: *Red Harvest*, 1929 (*Kanlı Hasat* adıyla Milliyet Yayınları, 1972; *Kızıl Hasat*, Metis, 1993); *The Dain Curse*, 1929 (*Lanet*, Altın, 1979); *The Maltese Falcon*, 1930; *The Glass Key*, 1931 (*Sırça Anahtar*, E Yayınları, 1986; Can Yayınları, 1995); *The Thin Man*, 1932 (İnce Adam, Mitos, 1992); *The Continental Op*, 1945 (*Türk Sokağındaki Ev*, Can Yayınları, 1996). Hammett'ın bazı öykü ve kısa romanları da ölümünden sonra, 1966'da, *The Big Knockover* adıyla yayımlanmıştır.

SİNAN FİŞEK

1967'den beri çeviren ve yayımlayan - <https://rantey.org>

Dashiell Hammett
MALTA ŞAHİNİ

Türkçesi: Sinan Fişek

Yayın No 1143

Polisiye Cepte 11

Malta Şahini
Dashiell Hammett

Kitabın Özgün Adı:
The Maltese Falcon

Yayına hazırlayan: Aylin Samancı
İngilizceden çeviren: Sinan Fişek
Dizi editörü: Ahmet Ümit
Kapak tasarımı: Utku Lomlu
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

© 1956-57, Dashiell Hammett

© 2011; bu kitabın Türkçe yayın hakları

The Knopf Doubleday Group a division of RANDOM HOUSE,
INC. Ajans aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

Everest Yayınları'nda 1. Basım: Kasım 2012

ISBN: 978 - 605 - 141 - 577 - 2

Sertifika No: 10905

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL

Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76

e-posta: info@everestyayinlari.com

www.everestyayinlari.com

www.twitter.com/everestkitap

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık

Matbaa Sertifika No: 12088

Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

Jose için

Önsöz

Dashiell Hammett'ın üçüncü romanı olmasına rağmen en tanınmış eserlerinden biridir *Malta Şahini*. John Huston tarafından filme de uyarlanan *Malta Şahini*, kara romanın bütün unsurlarını içinde barındırır. Güzel bir kadın, paha biçilemeyen antika bir şahin heykeli ve elbette cinayetler, yani paranın etrafında biçimlenen bir suç sarmalı. Tüm bu muammanın ortasına düşmüş bir adam; Sam Spade, Dashiell Hammett'ın ünlü dedektifi. Ortağının öldürülmesiyle, kendini boylu boyunca bir soruşturmanın içinde bulur Spade. Üstelik kendisi de rahatlıkla zanlılar listesinde yer alabilecek bir haldedir. Yani karanlık bir köşede öldürülen ortağının katilini yakalamak zorundadır. Ve elbette herkesin peşinde olduğu şu Malta Şahini'ni bulmadan hakikatler gün yüzüne çıkmayacaktır.

Dashiell Hammett'ın polisiye edebiyatında çok önemli bir yeri vardır. Tıpkı Agatha Christie gibi 1920'li yıllarda yazmaya başladı ama gerçek bir dedektif de olan yazarımızın, suça bakış açısı, benzersiz üslubuyla polisiye romanı kapatıldığı çemberden çıkarmış, barlara, karakollara, batakhanelere taşımıştır. Polisiye romana sokağın devingenliğini kazandırdı desek yanlış olmaz. Romanın Baş Kişisi Arsin - dedektif, kendi çıkarla-

rını düşünmeyen, sevmeyen, içmeyen, yalnızca keskin zekâsıyla, karmaşık cinayet olaylarını çözmekle yetinen sevimli biblolar olmaktan kurtararak, 1920 sonrası Amerikası'nın toplumsal yapısının etkisini taşıyan, etli kanlı, kendi çıkarlarını bilen, yeri geldiğinde cinayet işleyecek kadar zorba tiplere dönüştürmüştür. Agatha Christie'nin dedektifi Hercule Poirot ile Hammett'in Sam Spade'ini kıyasladığımızda aradaki farkı daha belirgin olarak görürüz. Belçikalı, nazik Poirot'nun yanında Spade bir sokak serserisi gibi kalır ama zengin bir yaşam deneyimi olan, ilkelerine bağlı, birey olduğunun ayırdında olan bir serseri. Spade, yorulduğunda başını “ince yün elbisesi sanki nemliymiş gibi bütün vücuduna yapışmış” olan güzel sekreteri Effie Perine'nin biçimli göğüslerine yaslayarak dinlenir, para söz konusu olduğunda kendi çıkarlarını da düşünmeye başlar. Poirot bu davranışlardan hemen hemen hiçbirini yapamaz. İyi ve terbiyeli olduğundan değil, gerçekte yaşamadığından.

Hammett, cinayeti nedenleriyle birlikte anlatır. Klasik polisiyedeki fantastik, egzotik öğelerle süslü ölümlerin yerini gerçek cinayetler almaya başlar. Bu yaklaşımla polisiye romanda çok sık kullanılan çözümleyici düşünceyi aşarak, yalından karmaşık olana ulaşmayı amaçlayan sentezci yönetime yaklaşır. Klasik polisiye karanlıkta kalmış bir cinayeti çözümlemek, suçluyu ve kişisel nedenlerini açıklamakla yetinir. Önemli olan çözümleyici zekânın dehasıdır. Gerilimin düşmemesi, kurgunun iyi düzenlenmiş olması belirleyicidir, hatta bunların yanında üslup bile ikincil önemdedir. Bu anlayışı kökten değiştiren Hammett, suçu toplumsal temelleri üzerine döktürür. Kimi polisiye romanlarındaki gibi,

bunu dünyayı değiştirecek bir peygamber havasıyla da yapmaz, son nefesine kadar komünist olarak kalmasına karşın Pinkerton Dedektiflik Bürosu'nda öğrendiği tarafsızlık ilkesine yazarlık yaparken de sadık kalır. Hiçbir kitabında, “bu toplumsal düzeni değiştirin,” türünden açık bir bildiri yer almaz. Ağırbaşlı, pek konuşkan bir insan olmayan Hammett, romanlarında da yapıyı bozacak fazladan ne bir sözcüğe, ne de bir serzenişe izin vermez. Suçun geçtiği toplumsal fonu anlatır, kişileri çizer, olayı çözümler. Yorumu okuyucuya bırakır.

Bu yöntem iyi yazarların yöntemidir. Vaaz vermeyen, şunu yapın bunu yapmayın demeyen, okuru romana katan büyük yazarların yöntemi. Dashiell Hammett'ı sadece bir polisiye roman yazarı değil, büyük yazar yapan nedenlerin başında da bu yöntem gelir. Ama Hammett'ın bir başka önemli niteliği de üslubudur. Genellikle polisiye roman yazarlarında üslup aranmaz. Romanlarını çalakalem yazan nice polisiye yazarı tanırım. Hammett onlardan biri değildir. Zengin yaşam biçimi diline de yansımıştır. İpuçlarını dikkatle inceleyen bir dedektif titizliğiyle seçilmiş sözcükler, neredeyse günlük konuşma dili sayılabilecek bir yalınlık, yer yer argoya kaçan hızlı bir üslupla çıkar okurun karşısına. Kalemimi bir kamera gibi kullanarak, okuru suçlunun peşinde koşturur.

Ama hepsinden önemlisi vicdanı olan bir yazardır Hammett. Sadece kendisi için değil, ezilenler, mazlum insanlar için çarpan bir yüreği vardır. Aslında her yazar da olması gereken ama ne yazık ki olmayan bir yürek. Dashiell Hammett'ı namuslu bir yazar yapan yürek...

1

Spade & Archer

Samuel Spade'in çene kemiği uzun ve çıkıntılı, çenesi ağzının oluşturduğu daha esnek V'nin altında uzanan bir başka V biçimindeydi. Burun delikleri geriye doğru kıvrılıp daha küçük birer V oluşturmuyordu. Sarı-çakır gözleri yataydı. V motifi kanca burnunun üstündeki çift kırışiklardan yükselen kalınca kaşlarında yineleniyor ve açık kumral saçları yüksek ve düz şakaklardan alnına uzayan bir noktada bitiyordu. Sarışın bir şeytanı – ama hoş bir şeytanı – andırıyordu.

“Nedir, hayatım?” dedi Effie Perrine'e.

İnce yünlüden bej giysisi üzerine ıslakmış gibi yapışan ince, uzun, güneş yanığı bir kızdı Effie. Parlak, çocuksu yüzündeki gözler, kahverengi ve neşeliydi. Kapıyı arkasından çekti, üzerine yaslandı, “Seni görmek isteyen bir kız var,” dedi. “Adı Wonderly.”

“Müşteri mi?”

“Herhalde. Olmasa da görmek istersin ama: Fıstık gibi.”

“Gönder içeri, sevgilim,” dedi Spade. “Gönder içeri.”

Effie Perrine yeniden açtığı kapının ardından dış büroya bir adım atıp, eli tokmakta, “Buyurmaz mısınız, Bayan Wonderly?” dedi.

Sözcükleri biçimlendirmesi kusursuz olmasa anlaşılamayacak kadar kısık bir ses, “Teşekkür ederim,” dedi ve kapıdan genç bir kadın gidi. Yavaş, kararsız adımlarla ilerleyip hem utangaç, hem meraklı çini mavisi gözlerle Spade’e baktı.

Uzun boylu, ince, esnek ve yumuşaktı. Gövdesi ve göğüsleri dik, bacakları uzun, elleri ve ayakları inceydi. Gözlerine uysun diye iki ayrı ton mavi giymişti. Mavi şapkasının altından kıvrılan saçları koyu kırmızı, dolgun dudakları parlak kırmızıydı. Bembeyaz dişleri çekingen gülümseyişinin oluşturduğu hilalin arasından ışıldıyordu.

Spade kalkıp kızı eğilerek selamladı ve kalın parmaklı eliyle çalışma masasının yanındaki meşe koltuğu gösterdi. Spade’in boyu bir seksenden fazlaydı. Dik, yuvarlak omuzları gövdesini neredeyse koni biçiminde – eni kalınlığı kadar – gösteriyor, taze ütülenmiş gri ceketinin üzerine tam oturmasına engel oluyordu.

Bayan Wonderly, az önceki kadar yumuşak bir sesle, “Teşekkür ederim,” diye mırıldanıp ahşap koltuğun kenarına ilişti.

Spade döner koltuğuna çöktü, yüzünü genç kadına çevirmek için bir çeyrek tur atıp kibarca gülümsedi. Dudaklarını ayırmadan gülümsedi. Yüzündeki tüm V’ler uzadı.

Kapının arkasından Effie’nin daktilosunun tak-tık-tak’tı, satır sonlarının hafif zil sesleri ve boğuk mırıltısı işitiliyordu. Komşu bürolardan birinden bir elektrikli aletin tok, titreşimli sesi geldi. Spade’in çalışma masasının üstünde, yamuk izmaritlerle dolu pirinç bir küllüğün içinde yamuk bir sigara tütüyordu. Masanın sarı

tablası, üzerindeki sümen ve çeşitli evrak gri, şekilsiz kül tanecikleriyle kaplıydı. Yirmi, yirmi beş santim kadar aralık duran bej perdeli pencereden içeriye avludan hafif amonyak kokulu bir esinti geliyordu. Masanın üstündeki kül tanecikleri esintide titreşip sürükleniyordu.

Bayan Wonderly, gri taneciklerin titreşip sürüklenişini izledi. Bakışları huzursuzdu. Koltuğun iyice kenarında oturuyordu. Ayakları yere dümdüz, sanki her an kalkabilirmiş gibi basıyordu. Koyu renk eldivenli elleri, kucağındaki koyu renkli, yassı çantayı kavırıyordu.

Spade koltuğunda kaykılıp sordu: “Ne yapabilirim sizin için, Bayan Wonderly?”

Kız birden soluğunu tutup Spade’e baktı. Yutkunup telaşla konuştu: “Acaba- ? Sandım ki – ben – yani –” Sonra alt dudağını ısıldayan dişleriyle ezerek sustu. Yalnızca koyu gözleri konuşuyordu şimdi, yalvararak.

Spade anlayışla gülümseyip başını salladı – ama hoş bir tavırla – ciddi hiçbir durum yokmuş gibi. “İsterse- niz her şeyi baştan anlatın, ne yapmamız gerektiğine karar verelim,” dedi. “Ne kadar baştan alırsanız o kadar iyi.”

“New York’taydı.”

“Evet.”

“Nerede tanıştı onunla, bilmiyorum. Yani New York’ta nerede, demek istiyorum Benden beş yaş küçük – daha on yedisinde – o yüzden çevremiz farklıydı. Aslında, hiçbir zaman iki kız kardeşin olması gerektiği kadar yakın olmadık. Annemiz babamız Avrupa’da. Duy-salar ölürlər. Onlar dönmeden onu bulmam gerek.”

“Evet,” dedi Spade.

“Ayn birinde dönecekler.”

Spade'in gözleri parladı. "İki hafta vaktimiz var o zaman."

"Mektubu gelene kadar bilmiyordum ne yaptığını. Elim ayağım birbirine dolandı." Dudakları titredi. Elleri kucağındaki koyu renkli çantayı yoğurdu. "Böyle bir şey yaptığı için polise gitmeye korktum, ama bir yandan da başına bir şey geldiği korkusu durmadan dürtüyordu beni, polise gitmem için. Akıl danışacağım kimse yoktu. Ne yapacağımı bilemedim. Ne yapabiliyordum ki?"

"Hiç, tabii," dedi Spade. "Ama sonra mektup geldi, öyle mi?"

"Evet, ben de telgraf çekip eve dönmesini söyledim. Postrestant gönderdim. Verdiği tek adres oydu. Koskoca bir hafta bekledim, ama cevap gelmedi – tek kelime yok. Annemle babamın dönüşü de iyice yaklaşıyordu. Ben de San Francisco'ya geldim onu almaya. Yazıp geleceğimi bildirdim. Yazmasaydım daha iyiydi, değil mi?"

"Belki de değil. İnsanın ne yapacağını bilmesi her zaman kolay olmuyor. Bulamadınız mı?"

"Hayır, bulamadım. St. Mark otelinde kalacağımı yazmıştım, yalvardım gelsin de, eve dönmeye niyeti olmasa bile, hiç olmazsa konuşalım diye. Ama gelmedi. Üç gün bekledim, gelmedi, bir haber bile göndermedi."

Spade sarışın şeytan başını salladı, alnını anlayışla kırıştırdı, dudaklarını büzdü.

"Korkunçtu," dedi Bayan Wonderly, gülümsemeye çalışarak. "Öylece oturup bekleyemezdim orada, başına neler gelmiş olabileceğini bilmeden – ya da neler

gelmekte olduğunu.” Gülümseme çabasından vazgeçti. Titredi. “Postrestant’tan başka adres yoktu elimde. Bir mektup daha yazdım, dün öğleden sonra da postaneye gittim. Geceye kadar bekledim, ama göremedim. Bu sabah yine gittim oraya, Corinne’i yine göremedim, ama Floyd Thursby’yi gördüm.”

Spade yine başını salladı. Alnındaki kırıışıklık yok oldu. Onun yerine çok dikkatli bir bakış geldi gözlerine.

“Corinne’in nerede olduğunu söylemek istemedi bana,” diye sürdürdü kız. “İyi olduğunu, mutlu olduğunu söyledi, başka bir şey söylemedi,” dedi heyecanla. “Ama onu görmeden, telefonla bile konuşmadan, eve dönemem böyle. Beni ona götürmeyi reddetti. Corinne’in beni görmek istemediğini söyledi. İnanmam buna. Beni gördüğünü ona söyleyeceğine, bu akşam otele beni görmeye getireceğine söz verdi. Sonra...”

Kapı açıldığında ürkerek elini ağzına götürdü, sustu.

Kapıyı açan adam içeri bir adım attı. “Afedersiniz,” dedi, kahverengi şapkasını telaşla çıkararak bir adım geri attı.

“Önemli değil, Miles,” dedi Spade adama. “Gel. Bayan Wonderly, bu Bay Archer, ortağım.”

Miles Archer yeniden girdi büroya, kapıyı arkasından örttü, Bayan Wonderly’ye başını eğip gülümsedi, şapkeyi tutan eliyle kibarımsı bir hareket yaptı. Orta boylu, sağlam yapılı, geniş omuzlu, boynu kalın, iri çeneli kırmızı yüzü neşeli, kısa kesilmiş saçları kıra çalma-

ya başlamış bir adamdı. Görünüşe bakılırsa, Spade otuzunu ne kadar geçmişse, o da kırkını o kadar geçmişti.

Spade, “Bayan Wonderly’nin kız kardeşi, Floyd Thurston adında bir adamla New York’tan kaçmış. Buradalar. Bayan Wonderly Bay Thursby’yi görmüş, bu akşam da buluşmak üzere sözleşmişler. Belki kız kardeşi de yanında getirecek. Ama büyük olasılıkla getirmeyecek. Bayan Wonderly, kız kardeşini bulup bu adamdan uzaklaştırmamızı ve eve dönmesini sağlamamızı istiyor.” Bayan Wonderly’ye baktı. “Değil mi?”

“Evet,” dedi kız, belli belirsiz. Spade’in sevimli gülücük ve tavırlarıyla güven verici sözlerinin bir ara dağıtmayı başardığı utangaçlık, kızın yüzünü pembeleştirmeye başlamıştı yine. Kucağındaki çantaya bakıp eldivenli parmağıyla sinirli sinirli kurcaladı.

Spade ortağına göz kırptı.

Miles Archer yaklaşıp masanın köşesinde dikildi. Kız çantasına bakarken o da kıza baktı. Küçük kahverengi gözleri arsız, hesaplı bakışlarla kızın yere dönük yüzünden ayaklarına, sonra yeniden yüzüne gitti. Sonra Spade’e bakıp ağzıyla sessizce bir beğeni ıslığı çalıyormuş gibi yaptı.

Spade iki parmağını koltuğunun kolluğundan kaldırarak bir uyarı işareti yaptı ve konuştu:

“Pek bir sorun olmasa gerek. Bütün yapacağımız, bu akşam otelde bir adam bulundurmak, Thursby otelden ayrılırken peşine takılsın, bizi kız kardeşinize götürene kadar takip etsin diye. Thursby kız kardeşinizi getirir, siz de onu dönmeye ikna ederseniz, ne âlâ. Yoksa – kız kardeşinizi bulduktan sonra adamdan ayrılmak istemezse – onun da bir çaresini buluruz.”

Archer, “Hee ya,” dedi. Sesi kalın, kabaydı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bayan Wonderly telaşla Spade'e baktı, kaşlarını çattı.

"Aman, çok dikkatli olun," dedi. Sesi titredi biraz, sözcükler dudaklarının arasından sarsılarak çıktı. "Ondan çok korkuyorum, yapabileceklerinden korkuyorum. Kız kardeşim o kadar genç ki, o adamın da onu ta New York'tan buraya getirmesi o kadar ciddi bir – Acaba – acaba ona – ona bir kötülük yapabilir mi?"

Spade gülümseyip koltuğunun kolluklarına hafifçe vurdu.

"Orasını bize bırakın," dedi. "Biz onu idare etmesini biliriz."

"Ama yapabilir mi?"

"Olabilir tabii." Spade makul bir tavırla başını salladı. "Ama öyle bir durumu çözeceğimize güvenebilirsiniz."

"Güveniyorum," dedi kız içtenlikle, "ama tehlikeli bir adam olduğunu bilmeniz gerek. Yapmayacağı şey yoktur gibi geliyor bana. Yani kendini kurtarmak için Corinne'i – Corinne'i öldürebilir bile diye düşünüyorum. Yapamaz mı?"

"Onu tehdit etmediniz, değil mi?"

"Tek isteğimin kız kardeşimi annemle babam dönmekten eve götürmek olduğunu söyledim, ne yaptığını anlamasınlar diye. Bana yardım ederse onlara hiçbir şey anlatmayacağıma söz verdim, ama etmezse de babamın onu mutlaka cezalandıracağını söyledim. Ama – ama bana pek inandığını sanmıyorum."

"Onunla evlenerek kurtarabilir mi kendini?"

Kızın yüzü kızardı, afallamış bir sesle konuştu: "İngiltere'de bir karısı, üç çocuğu var. Corinne yazmıştı bunu bana, onunla niçin kaçtığını anlatırken."

“Hep Avrupa’da olmasa da,” dedi Spade, “öyle olur genellikle.” Uzanıp önüne kalemle bloknot çekti. “Neye benziyor?”

“Otuz beş yaşlarında, sizin boyunuzda, teni ya doğuştan yanık, ya da güneşte iyice bronzlaşmış. Saçları koyu renk, kaşları kalın. Bağıra bağıra, saldırgan bir konuşma biçimi var ve tavrı hep sinirli, hırçın. Sanki bir – bir şiddet izlenimi bırakıyor yani.”

Not tutmakta olan Spade başını kaldırmadan sordu: “Gözler ne renk?”

“Çakır, biraz da buğulu, ama güçsüz gösterecek kadar değil. Başka – ha, evet – bir de çenesinde derin bir çukur var.”

“İnce yapılı mı, normal mı, iri yarı mı?”

“Oldukça atletik. Geniş omuzlu, dimdik; hani askerce derler ya, öyle bir duruşu var. Bu sabah gördüğümde üstünde açık gri bir takımila gri bir şapka vardı.”

“Neyle geçinir?” diye sordu Spade, kalemi bırakarak.

“Bilmiyorum,” dedi kız. “Hiçbir fikrim yok.”

“Kaçta gelecek sizi görmeye?”

“Sekizden sonra.”

“Tamam, Bayan Wonderly, adamlarımızdan biri orada olacak. Eğer Thursby’yle – ”

“Bay Spade, acaba siz ya da Bay Archer – ?” Yalvarırcasına bir hareket yaptı elleriyle. “İkinizden biri bizzat ilgilenebilir mi? Göndereceğiniz adam beceremez demek istemiyorum ama – off! – Corinne’in başına gelebileceklerden o kadar korkuyorum ki. Çok korkuyorum o adamdan. Olabilir mi? Daha yüksek bir ücret ödemem gerekecek tabii, biliyorum.” Sinirli parmak-

larla çantasını açıp Spade'in masasının üzerine iki tane yüz dolarlık banknot bıraktı. "Bu kadar yeter mi?"

"Evet," dedi Archer, "ve ben kendim ilgileneceğim."

Bayan Wonderly ayağa fırlayıp heyecanla elini uzattı ona doğru.

"Sağolun! Sağolun!" diye haykırdı, sonra elini Spade'e uzatıp yineledi: "Sağolun!"

"Bir şey değil," dedi Spade, daha kız konuşurken. "Eğer Thursby'yle lobide buluşabilirseniz, ya da bir ara onunla birlikte orada görünebilirseniz, çok işimize yarar."

"Olur," dedi kız ve yeniden teşekkür etti iki ortağa.

"Beni bulmaya çalışmayın sakın," dedi Archer. "Ben sizi görürüm."

Spade Bayan Wonderly'yi koridor kapısına kadar geçirdi. Masasına döndüğünde, Archer üstünde duran yüzzlüklere bakıp kendinden memnun, "Güzel bunlar," diye hırladı, birini katlayıp ceketinin cebine attı. "Kardeşleri de çantanın içinde yatıyordu."

Spade oturmadan öbür yüzzlüğü cebine attı. Sonra, "Fazla da uçurma kızı," dedi. "Nasıl buldun?"

"Fıstık! Bir de durmuş bana uçurma diyorsun." Archer birden eğlencesiz bir kahkaha attı. "Belki ilk sen gördün, Sam, ama ilk ben konuştum." Ellerini pantolon ceplerine sokup ayaklarının üzerinde yaylandı.

"Sen ne canına okursun onun, sen." Kurt gibi sırttı Spade, ağzının derinliklerindeki dişlerin uçlarını göstererek. "Sen ne cinssin, sen." Bir sigara sarmaya başladı.

2

Siste ölüm

Karanlıkta bir telefon çaldı. Üç kere çaldıktan sonra yatak yayları gıcırdadı, parmaklar ahşap üzerinde gezindi, sert ve küçük bir şey tok bir sesle halı kaplı döşemeye düştü, yaylar yine gıcırdadı ve bir erkek sesi konuştu:

“Alo... Evet, benim... Ölmüş mü?... Evet... On beş dakika sonra. Sağol.”

Bir ışık düğmesi çıtladı ve tavanın orta yerinden üç altın rengi zincire bağlı sarkan beyaz kâse odaya aydınlık saçtı. Spade, üstünde yeşil beyaz kareli pijama, yatağının kenarında yalınayak oturuyordu. Masanın üzerinde duran telefona kötü kötü bakarken elleri aletin yanında duran bir paket sarı sigara kâğıdıyla bir kese Bull Durham marka tütüne uzandı. İki açık pencereden esen soğuk, buğulu rüzgâr, dakikada on iki kere, Alcatraz’daki sis borusunun kasvetli iniltisini üfürüyordu odaya. Masanın üstünde yüzüstü duran Duke’un *Amerika’nın Ünlü Cinai Davaları* kitabının bir köşesinde tekinsizce duran teneke çalar saatin kolları ikiyi beş geçe’de duruyordu.

Spade’in kalın parmakları sigarayı özenle sardı, belli bir miktar toprak rengi tütün taneciğini kıvrık kâğıda iki uçta eşit, ortada azıcık çukur kalacak biçimde serpiş-

tirdi, işaret parmakları üstten bastırırken başparmaklar kâğıdın alt kenarını üst kenarın altına yuvarladı; baş ve işaret parmakları silindiri uçlarına kayarak düzeltirken dil kâğıdın kenarını yaladı, sol baş ve işaret parmakları tuttukları ucu sıkıştırırken sağ baş ve işaret parmakları önce ıslak bağlantı yerini düzledi, sonra tuttukları ucu kıvrıp öbür ucu Spade'in ağzına kaldırdı.

Yere düşen domuz derisi ve nikelden çakmağı topladı, çaktı, sigara ağzının kenarında tüterek ayağa kalktı. Pijamasını çıkardı. Kollarının, bacaklarının ve bedeninin düzgünlüğü, iri omuzlarının hafif yuvarlaklığı gövdesini bir ayıninkine benzetiyordu. Tıraşlı bir aya benziyordu: göğsü kılsızdı. Teni bir çocuğunki gibi yumuşak ve pembeydi.

Ensesini kaşıyıp giyinmeye başladı. İnce beyaz bir içlik, gri çorap, siyah jartiyer ve koyu kahverengi ayakkabı giydi. Pabuçlarını bağladıktan sonra telefonu aldı, Graystone 4500'ı arayıp taksi çağırdı. Yeşil çizgili beyaz bir gömlek giydi, yumuşak beyaz bir yakayla yeşil bir kravat taktı, o gün üstündeki gri takımını giydi, sırtına bol bir *tweed* palto başına da koyu gri bir şapka geçirdi. Ceplerine tütün, anahtar ve para tıkarırken sokak kapısının zili çaldı.

Bush sokağının Stockton'la kesiştiği yerde doruk yapıp Çin Mahallesi'ne inmeye başladığı noktada ücretini ödeyip taksiden indi. San Francisco'nun ince, soğuk, yapışkan, her yere işleyen akşam sisi sokağı bulandırıyor. Spade'in taksiye yol verdiği yerin birkaç metre ötesinde küçük bir grup adam durmuş, bir ara

sokaktan içeri bakıyorlardı. İki kadınla bir adam ara sokağa Bush sokağının öbür yanından bakıyorlardı. İnsanlar pencerelere çıkmıştı.

Spade çıplak, çirkin bir merdivenle ulaşılan üst geçitte karşıya geçip korkuluğa yürüdü, ellerini ıslak demire dayayıp aşağıya, Stockton sokağına baktı.

Altındaki tünelden bir araba, sanki üfleyerek çıkarılmış gibi gürültülü bir hışırtıyla fırlayıp kaçtı. Tünelin ağzına yakın bir yerde bir adam, iki dükkân arasındaki boşluğa yerleştirilmiş ve bir sinema filmiyle bir benzin markasının reklamlarını barındıran bir panonun önüne çömelmişti. Çömelen adam, panonun altından bakabilmek için kafasını neredeyse kaldırıma kadar eğmişti. Bu acayip duruşu bir eliyle döşeme taşlarına abanıp öbür eliyle panonun yeşil çerçevesine asılarak sürdürüyordu. İki adam daha panonun bir ucunda huzursuzca duruyor, panoyla yakınında durdukları yapı arasındaki birkaç santimlik boşluktan içeriye bakıyorlardı. Öbür yapının düz, penceresiz duvarı panonun arkasındaki arsaya bakıyordu. Yan duvara ışıklar ve ışıkların arasında yürüyen adamların gölgeleri yansıyor.

Spade korkuluktan uzaklaşıp Bush sokağından yürüyerek adamların kümелendikleri ara sokağa yürüdü. Üzerinde lavacert üstüne beyaz harflerle *Burritt Sok.* yazan emaye bir tabelanın altında sakız çiğneyen üniformalı bir polis kolunu uzatıp sordu:

“Ne arıyorsun burada?”

“Ben Sam Spade. Tom Polhaus aradı beni.”

“Tabii.” Polisin kolu indi. “Tanıyamadım birden. Orada, arkadaşlar.” Başparmağıyla omuzunun üzerinden işaret etti. “Pis iş.”

“Ne demezsin,” diye onayladı Spade, ara sokağa girdi.

Yarı yolda, sokağın girişine yakın bir yerde, karanlıkta bir ambülans duruyordu. Ambülansın arkasında, solda, sokak boyunca bel hizasında yatay çakılmış kaba kalaslardan oluşan bir parmaklık vardı. Parmaklığın arkasından arazi dimdik aşağıya, Stockton sokağındaki panonun arkasına iniyordu.

Parmaklığın üst sırasından üç metrelik bir parça bir uçtaki direktan sökülmüş, öbür direktan aşağı sallanıyordu. Rampanın beş metre aşağısındaki topraktan düz bir kaya çıkıyordu. Kayayla panonun arasındaki boşlukta, Miles Archer sırtüstü yatıyordu. Başında iki adam duruyordu. Bir tanesi elindeki fenerin ışığını ölü yatan adama tutuyordu. Elllerinde fenerlerle başka adamlar rampayı inip çıkıyorlardı.

İçlerinden biri Spade’e “Merhaba, Sam,” diye seslendi, gölgesi önünden kaçarak rampayı hızla tırmandı. Uzun boylu, fıçı göbekli, küçük kurnaz gözleri, etli bir ağzı ve özensizce tıraş edilmiş bir suratı olan bir adamdı.

“Götürmeden görmek istersin diye düşündüm,” dedi, kırk parmaklığı aşarken.

“Sağol, Tom,” dedi Spade. “Ne olmuş?” Dirseğini parmaklığın direklerinden birine yaslayıp aşağıdaki adamlara baktı, selamlayanlara başıyla karşılık verdi.

Tom Polhaus pis parmaklarından biriyle kendi göğsünü dürttü. “Tam kalbinden mıhlamış – bununla.” Cebinden iri bir toplu tabanca çıkarıp Spade’e uzattı. Silahın üzerindeki girintilere çamur dolmuştu. “Webley. İngiliz, değil mi?”

Spade dirseğini parmaklığın direğinden çekip eğildi, tabancaya baktı, ama dokunmadı.

“Evet,” dedi. “Webley-Fosbery otomatik revolver. Budur. Otuz sekiz kalibre, sekizli. Yapılmıyor bunlardan artık. Kaç mermi gitmiş?”

“Tek.” Kendi göğsünü dürttü yine. “Parmaklığı kırıldığında ölmüştü bile herhalde.” Çamurlu tabancayı biraz havaya kaldırdı. “Bunu gördün mü daha önceden?”

Spade başıyla onayladı. “Çok Webley-Fosbery gördüm,” dedi ilgisizce, sonra hızla konuşmaya başladı. “Demek burada vuruldu, ha? Senin durduğun yerde, sırtı parmaklığa dönük. Vuran adam burada duruyor.” Tom’un önüne geçip elini işaret parmağını uzatarak göğüs hizasına kaldırdı. “Tetiği çekiyor, Miles da gerisin geri gidiyor, parmaklığın tepesini götürüyor ve kaya durdurana kadar aşağı yuvarlanıyor, öyle mi?”

“Öyle,” dedi Tom usulca, kaşlarını çatarak. “Patlamadan ceketini yanmış.”

“Kim bulmuş?”

“Devriyedeki memur, Shilling. Bush’dan aşağı yürüyormuş, tam buraya geldiğinde dönüş yapan bir arabanın far ışığında parmaklığın kırıldığını görmüş. Bakmaya gelince de cesedi görmüş.”

“Ya dönüş yapan araba?”

“Hiçbir bok yok, Sam. Shilling dikkat etmemiş, çünkü o sırada bir yaramazlık olduğunun farkında değil. Powell sokağından gelirken buradan kimsenin çıkmadığını söylüyor, olsaydı görürdüm diyor. Başka tek çıkış, panonun altından Stockton’a olabilir. Oradan da kimse çıkmamış. Sisten yerler ıslak, tek izler de Miles’in kaydıgı yerle tabancanın yuvarlandığı yer.”

“Silah sesini duyan olmuş mu?”

“Ulan allahaşkına, Sam, daha yeni geldik. Duyan olmuştur mutlaka, ama bulmamız gerek.” Dönüp bir bacağına parmaklığın üzerinden attı. “Aşağı gelip bir bakacak mısın, kaldırmadan?”

Spade, “Hayır,” dedi.

Tom, bir ayağı parmaklığın öte yanında, durup hayret dolu küçük gözleriyle Spade’e baktı.

“Sen gördün ya,” dedi Spade. “Benim görebileceğim her şeyi gördün.”

Tom, gözleri hâlâ Spade’de, başını kuşkuyla sallayıp ayağını parmaklıktan çekti.

“Tabancası belinde duruyordu,” dedi. “Ateş etmemiş. Paltosu ilikliydi. Yüz altmış küsur papel var üzerinde. İş üstünde miydi, Sam?”

Spade bir an duraksadı, sonra başıyla onayladı.

Tom sordu: “Ee?”

“Floyd Thursby diye birini izleyecekti,” dedi ve Thursby’yi Bayan Wonderly’nin anlattıklarına uyarak tarif etti.

“Ne diye?”

Spade ellerini paltosunun ceplerine sokup uykulu gözlerini kırıştırdı Tom’a.

Sabırsızca yineledi Tom: “Ne diye?”

“Adam belki İngiliz. Tam olarak ne yapar, bilemiyorum. Nerede oturduğunu bulmaya çalışıyorduk.” Spade hafifçe gülümseyerek bir elini cebinden çıkarıp Tom’un omuzuna usulca vurdu. “Üstüme varma.” Elini cebine soktu yine. “Ben gidip Miles’in karısına haber vereyim.” Gitmek üzere döndü.

Tom yüzünü buruşturup ağzını açtı, bir şey demeden kapadı yine, hafifçe öksürdü, yüzü eski hâline döndü ve kabaca bir yumuşaklıkla konuştu:

“Yazık oldu çocuğa. Miles’ın da kusurları vardı hepimiz gibi, ama herhalde iyi yanları da vardı.”

“Herhalde,” dedi Spade tamamen anlamsız bir sesle ve sokaktan uzaklaştı.

Spade, Bush ve Taylor sokaklarının kavşağındaki yirmi dört saat açık dükkânın telefonunu kullandı.

“Bir tanem,” dedi santralciye numarayı verip biraz bekledikten sonra. “Miles vurulmuş... Evet, öldü... Dur, heyecanlanma... Evet... İva’ya söylemen gerekecek. Vallahi söylemem. Sen söyleyeceksin... Aferin kızıma... Bürodan da uzak tut onu... Onunla görüşeceğimi söyle – ne zaman? – bir aralar işte... Ama kesin bir şeye bağlama sakın beni... Aferin sana. Meleksin sen. Eyvallah.”

Spade tavandan sarkan kâsedeki ışığı yeniden yaktığında teneke çalar saati üç kırk’ı gösteriyordu. Şapkasıyla paltosunu yatağın üzerine bırakıp mutfığa girdi, bir şarap kadehi ve büyük bir şişe Bacardi’yle yatak odasına döndü. Kendine bir içki koyup ayakta içti. Kadehle şişeyi masaya koydu, karşılına oturup bir sigara sardı. Kapının zili çaldığında üçüncü Bacardi’sini ve beşinci sigarasını içmişti. Çalar saatin kolları dört otuz’u gösteriyordu.

Spade iç çekti, yataktan kalktı, banyo kapısının yanındaki otomatığa gitti. Sokak kapısının kilidini açan

düğmeye bastı. “Allahın belası karı,” diye mırıldandı; düzensiz soluyordu; yanaklarına donuk bir kızılık yayılarak gözlerini kapı otomatiğinin siyah kutusuna dikti.

Koridordan asansör kapısının gıcirtısı ve tıkırtısı işitildi. Spade yeniden iç çekip koridor kapısına yöneldi. Dışarıdaki halı kaplı koridorda yumuşak, ağır ayak sesleri işitildi – iki erkeğin ayak sesleri. Spade’in yüzü aydınlandı. Gözlerindeki endişe yok olmuştu. Kapıyı hızla açtı.

“Merhaba, Tom,” dedi, Burritt sokağında konuştuğu fiçı göbekli, uzun boylu dedektife ve, “Merhaba, Başkomiser,” dedi Tom’un yanındaki adama. “Buyurun.”

İkisi de başlarıyla selam verip bir şey demeden girdiler. Spade kapıyı örtüp polisleri yatak odasına aldı. Tom pencerelerin önündeki kanepenin bir ucuna oturdu. Komiser masanın başındaki iskemlelerden birine oturdu.

Başkomiser, kısa, kır saçlar altında yuvarlak bir kafası ve kısa, kır bir bıyığın arkasında dört köşe bir suratı olan tıknaz, yapılı bir adamdı. Kravat iğnesini altın bir beş dolarlık süslüyordu ve ceketinin yakasında küçük, karmaşık, elmas bezeli bir gizli cemiyet rozeti vardı.

Spade mutfaktan iki şarap kadehi getirdi, onları ve kendisinininkini Bacardi’yle doldurdu, konuklarının her birine birer kadeh verdi ve kendi kadehini alıp yatağının kenarına oturdu. Yüzü sakin, meraksızdı. Kadehini kaldırıp, “Suçların başarısına,” dedi ve dipled.

Tom kadehini boşalttı, ayaklarının dibine yere bıraktı ve çamurlu işaret parmağıyla ağzını sildi. Yatağın

ayağına sanki uzaktan hatırladığı bir şeymiş de ne olduğunu çıkarmaya çalışıyormuş gibi baktı.

Başkomiser on-on iki saniye kadar kadehine baktı, sonra ufacık bir yudum alıp masaya, dirseğinin dibine bıraktı. Sert bakışlarla odayı uzun uzun inceledi, sonra Tom'a baktı.

Tom kanepenin üstünde huzursuzca kıınıldandı ve başını kaldırmadan sordu: "Miles'in karısına haber verdin mi, Sam?"

Spade, "Haa," dedi.

"Nasıl karşıladı?"

Spade başını salladı. "Kadınlardan hiç anlamam."

Tom usulca, "Amma da anlamazsın, ha," dedi.

Başkomiser ellerini dizlerine dayayıp öne eğildi. Yeşilimsi gözleri Spade'e tuhaf bir donuklukla dikilmişlerdi, sanki odaklanmaları bir mekanizmaya bağlıymış ve ancak bir kol çekerek ya da bir düğmeye basarak değişebilirmiş gibi.

"Ne silah taşıyorsun?" diye sordu.

"Hiç. Pek sevmem. Ama büroda var tabii birkaç tane."

"Onlardan birini görmek isterdim," dedi Başkomiser. "Burada yoktur biri, değil mi?"

"Yok."

"Emin misin?"

"Arayın." Spade gülümseyip boş kadehini salladı hafifçe. "İsterseniz alt üst edin fakirhaneyi. Hiç şikâyetim olmaz – arama emriniz varsa, tabii."

Tom itiraz etti: "Yapma allahaşkına, Sam!"

Spade kadehini masaya bırakıp ayağa kalktı, Başkomiser'in karşısına dikildi.

“Ne istiyorsun, Dundy?” diye sordu. Sesi de bakışları kadar sert ve soğuktu.

Başkomiser Dundy’nin bakışları Spade’inkilere odaklı kalmak için kımıldamıştı. Kımıldayan yalnız gözleriydi.

Tom kanepenin üstüde huzursuzlandı, burnundan uzun bir soluk bıraktı ve sızlanarak hırladı: “Bela aramıyoruz burada, Sam.”

Spade, Tom’u boşlayarak Dundy’ye konuştu: “Ne istiyorsunuz o zaman? Açık konuşun. Kendinizi ne bok sanıyorsunuz, buraya gelip beni faka bastırmaya çalışıyorsunuz?”

“Peki,” dedi Dundy, göğüsten gelen bir sesle, “otur da dinle.”

“İster oturur, ister dikilirim,” dedi Spade, kımıldamadan.

“Yahu, makul ol allahaşkına,” diye yalvardı Tom. “Ne anlamı var böyle didişmenin?”

“Niye açık konuşmadık diyorsan, ben sana bu Thursby kim diye sorduğumda, bir sana ne demediğin kaldı. Bize böyle davranamazsın, Sam. Biz de işimizi yapıyoruz.”

Başkomiser Dundy ayağa fırladı, Spade’in iyice yakınında durdu ve dört köşe suratını daha uzun boylu adaminkine iyice yaklaştırdı.

“Seni uyarmıştım, ayağın kayacak günün birinde diye,” dedi.

Spade ağzında aşağılayıcı bir ifadeyle kaşlarını kaldırdı. “Herkesin ayağı kayar, zamanı gelince,” dedi.

“Senin zamanın da geldi işte.”

Spade gülümseyip başını salladı. “Yok, şimdilik çok iyiyim, sağol.” Gülümsemeyi kesti. Üst dudağının sol yanı köpek dişinin üzerinde titredi. Gözleri inceldi, uyukulu bir hâl aldı. Sesi Başkomiser’inki kadar derinden geldi. “Hoşuma gitmiyor bu. Ne koklaşıp duruyorsunuz etrafımda? Ne istiyorsanız söyleyin, yoksa basın gidin, ben de yatayım.”

“Thursby kim?” diye sordu Dundy.

“Ne biliyorsam Tom’a anlattım.”

“Çok az şey anlattın Tom’a.”

“Çok az şey biliyorum.”

“Niçin izliyordun onu?”

“İzlemiyordum. Miles izliyordu – çok güzel, nede-ni de müşterinin birinin onu izlememiz için bize sağlam ABD doları sayması.”

“Müşteri kim?”

Spade’in yüzü de, sesi de sakinleşti. “Bunu sana müşteriye danışmadan söyleyemem, biliyorsun.”

“Ya bana söylersin, ya da mahkemede söylersin,” dedi Dundy öfkeyle. “Cinayet bu, unutma.”

“Belki. Sen de şunu unutma, yavru: İster söylerim, ister söylemem. Aynasızın biri benden hoşlanmıyor diye salya sümük ağlayalı çok oldu, çok.”

Tom kanepeden kalkıp yatağın ayakucuna oturdu. Kötü-tıraş edilmiş, çamur sıvalı suratı yorgun ve kırıştı.

“Makul ol, Sam,” diye yalvardı. “Bize de bir fırsat tanı. Bildiklerini anlatmazsan nasıl çözeceğiz Miles’in cinayetini?”

“Siz orasını dert etmeyin. Ben kendi ölülerimi kendim gömerim.”

Başkomiser Dundy oturup ellerini dizlerine koydu yine. Gözleri sıcak, yeşil birer halkaydı.

“Biliyordum,” dedi. Mutlu bir gaddarlıkla gülümsedi. “İşte tam da bunun için seni görmeye gelmiştik, değil mi, Tom?”

Tom inledi, ama anlaşılır bir şey demedi.

“Tam da onu söylemiştim Tom’a,” diye sürdürdü Dundy. “Dedim ki, ‘Tom, bana kalırsa bu Sam Spade aile sorunlarını aile içinde çözecek bir adam.’ Tam da öyle dedim Tom’a.”

Spade’in gözlerindeki dikkat dağıldı. Sıkıntıdan donmuş bir ifade vardı yüzünde. Tom’a dönüp büyük bir umursamazlıkla sordu: “Derdini ne sevgilinin?”

Dundy ayağa fırlayıp iki eğik parmağının ucuyla Spade’in göğsünü dürttü.

“Derdim şu,” dedi, sözcüklerin ağzından tane tane çıkmasına özen gösterip dürtükleyen parmaklarıyla altlarını çizerek. “Sen Burritt sokağından ayrıldıktan tam otuz beş dakika sonra Thursby otelinin önünde vuruldu.”

Spade, sözlerine Dundy’nin gösterdiği özeni göstererek konuştu: “Çek ellerini üstümden.”

Dundy parmaklarını çekti ama sesi değişmedi: “Ortağının cesedine bakmayacak kadar acelen varmış, Tom’un dediğine göre.”

Tom özür dilercesine hırladı: “Öyle ama, Sam, kaçıp gidiverdin birden.”

“Ve Archer’in evine de gitmedin, karısına haber vermek için,” dedi Başkomiser. “Telefon ettik, bürondaki o kız oradaydı, senin gönderdiğini söyledi.”

Spade başıyla onayladı. Yüzü aptallık derecesinde sakindi.

Başkomiser Dundy iki yamuk parmağını Spade'in göğsüne doğru kaldırdı, hızla indirdi ve konuştu: "Diyelim on dakika içinde bir telefona ulaşip kıza telefon ettin. On dakika da rahat rahat Thursby'nin yerine gitmen sürdü desek – Geary sokağı üstünde, Leavenworth sokağına yakın – hadi bilemedin on beş dakika diyelim. Sana da on-on beş dakika zaman kalıyor, Thursby'nin gelmesini beklemen için."

"Nerede kaldığını biliyor muymuşum?" diye sordu Spade. "Miles'ı öldürdükten sonra doğrudan evine gitmediğini de biliyor muymuşum?"

"Ne biliyorsan biliyorsun," dedi Dundy inatla. "Eve kaçta vardın?"

"Dörde yirmi kala. Olup bitenleri düşünüp gezindim biraz."

Başkomiser başını yukarıdan aşağı salladı. "Üç buçuk'ta evde olmadığını biliyoruz. Telefon ettik. Ne-relerde yaptın yürüyüşünü?"

"Bush sokağı boyunca gidip geldim."

"Kimseyi gördün mü, sana – ?"

"Hayır, tanık yok," dedi Spade ve tatlı tatlı güldü. "Hadi, otur, Dundy. İçkini bitirmedin daha. Kadehini getir, Tom."

Tom, "İstemem, Sam, sağol," dedi.

Dundy oturdu, ama rom kadehine bakmadı bile.

Spade kendi kadehini doldurdu, içti, boş kadehi masanın üstüne bıraktı ve yatağının kenarına oturdu yine.

"Durumumun ne olduğu açıklık kazandı şimdi," dedi, polislerin birinden öbürüne bakarak. "Demin

celallendiğim için kusuruma bakmayın, ama üzerime üzerime gelip kısırmaya kalkışınca sinirlendim. Miles'ın öldürülmesi zaten canımı sıkmişti, bir de siz cinlik etmeye kalkınca... Mesele yok ama artık, niyetinizin ne olduğunu bildiğime göre."

Tom, "Boş ver," dedi.

Başkomiser hiçbir şey demedi.

Spade sordu: "Thursby ölmüş mü?"

Başkomiser duraksarken Tom, "Evet," dedi.

Başkomiser öfkeyle konuştu: "Şunu da bil – zaten bilmiyorsan – kimseye bir şey söyleyemeden öldü."

Spade sigara sarıyordu. Başını kaldırmadan sordu: "Ne demek istiyorsun yani? Bunu bildiğimi mi sanıyorsun?"

"Ne dediysem onu demek istiyorum," dedi Dundy sertçe.

Spade Başkomiser'e bakıp, bir elinde sarılmış sigara bir elinde çakmak, gülümsedi.

"Beni içeri almaya hazır değilsin daha, değil mi, Dundy?" diye sordu.

Dundy, Spade'e sert, yeşil gözlerle baktı ve bir şey demedi.

"O zaman," dedi Spade, "senin ne düşündüğünü umursamam için en ufak bir neden yok, değil mi, Dundy?"

Tom, "Yahu, makul ol, Sam," dedi.

Spade sigarayı ağzına koydu, yaktı, dumanını gülerek savurdu.

"Makul olurum, Tom," dedi. "Nasıl öldürmüşüm Thursby'yi? Unuttum."

Tom bezgince homurdandı. Başkomiser Dundy konuştu: “Oteline girerken sokağın karşısından kırk dörtlük ya da kırk beşlik’le sırtından dört kere vurularak öldürüldü.”

“Koltuk altındaki kılıfta da Lüger taşıyordu,” diye ekledi Tom. “Ateş edilmemişti.”

“Otelde çalışanlar ne biliyorlar hakkında?” diye sordu Spade.

“Bir haftadır kaldığı dışında hiçbir şey.”

“Yalnız mı?”

“Yalnız”

“Ne buldunuz üstünde? Ya da odasında?”

Dundy dudaklarını büzüp sordu: “Ne bulmamızı bekliyordun?”

Spade yamuk sigarasıyla havada umursamaz bir daire çizdi. “Kim olduğunu açıklayacak, derdinin ne olduğunu anlatacak bir şeyler. Buldunuz mu?”

“Bize sen anlatırsın diye düşündük.”

Spade Başkomiser’e neredeyse aşırı derecede içten bakan sarı-çakır gözlerini çevirdi. “Thursby’yi ömrümde görmedim – ne ölüsünü, ne dirisini.”

Başkomiser Dundy hoşnutsuzca ayağa kalktı. Tom esneyip gerinerek kalktı.

“Ne sormaya geldiysek sorduk,” dedi Dundy, yeşil birer çakıl taşı kadar sert gözlerinin üstünde alnını kırıştırarak. Bıyıklı üst dudağını dişlerine yapıştırmış, sözcükleri alt dudağından çıkarıyordu. “Senin bize anlattığından fazlasını biz sana anlattık. Ona da eyvallah. Beni tanırsın, Spade. Yaptıysan da, yapmadıysan da adil davranırım, hatta yardımcı bile olurum. Eğer sen yaptıysan, seni pek de suçlayabilir miyim bilmiyorum aslında – ama bu seni içeri tıkmama engel olmaz.”

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“Makuldür,” dedi Spade, tekdüze bir sesle, “ama içkini içersen daha da sevineceğim.”

Başkomiser Dundy masaya döndü, kadehini aldı ve yavaşça bitirdi. Sonra, “İyi geceler,” dedi ve elini uzattı. Törenle tokalaştılar. Tom’la Spade de törenle tokalaştılar. Spade onları kapıya kadar geçirdi. Sonra soyundu, ışığı söndürdü ve yattı.

3 Üç kadın

Spade ertesi sabah saat on'da bürosuna vardığında Effie Perine masasında sabah postasıyla gelen mektupları açıyordu. Güneş yanığı teninin altında oğlansı yüzü solgundu. Elinde tuttuğu bir tomar zarfla pirinçten mektup açacağını masanın üstüne bıraktı. "İçeride," dedi. Sesi alçaktı ve alarm veriyordu.

"Sana onu buradan uzak tut demiştim," diye yakındı Spade. O da alçak sesle konuşuyordu.

Effie Perine'in kahverengi gözleri kocaman açıldı; sesi Spade'inki kadar sinirliydi. "Evet, ama nasıl yapacağımı söylemedin." Gözkapakları biraz indi, omuzları düştü. "Aksilik etme, Sam," dedi. "Bütün gece ben çektim."

Spade kızın yanında durup elini başına koydu, saçlarını ayırım yerinden dışarıya doğru okşadı. "Kusura bakma, meleğim," dedi. "Ben henüz – " İç kapı açılınca sustu. "Merhaba, İva," dedi kapıyı açan kadına.

"Ah, Sam!" dedi kadın.

Yaşı otuzun birkaç yıl üstünde, sarışın bir kadındı. Yüzünün güzelliği doruğunu belki beş yıl kadar geride bırakmıştı. Bütün sağlamlığına rağmen gövdesi çok biçimli, mükemmeldi. Şapkasından ayakkabılarına si-

yahlar giymişti. Yas kılığı olarak hazırlıksız yakalandığı havasını veriyorlardı. Konuştuktan sonra kapıdan bir adım geri atıp Spade'i bekledi.

Spade elini Effie Perine'in başından çekip iç büroya girdi, kapıyı örttü. İva ona doğru koştu, hüzünlü yüzünü öpmek üzere onunkine doğru çevirdi. Kadının kolları Spade'e onunkilerden önce sarıldı. Öpüştükten sonra Spade onu serbest bırakacakmış gibi küçük bir hareket yaptı, ama kadın yüzünü göğsüne gömüp hıçkırmaya başladı.

Spade kadının yuvarlak sırtını okşayıp, "Canım," dedi. Sesi şefkatliydi. Bir zamanlar ortağının olan, kendisinin karşısında duran çalışma masasına bakan gözleri öfkeliydi. Dudaklarını dişlerinin üzerinde gerek sabırsızca ekşitti yüzünü ve kadının şapkasının tepesine değmemesi için çenesini yana çevirdi. "Miles'in kardeşini çağırttın mı?" diye sordu.

"Evet, bu sabah geldi." Hıçkırıkları ve ağzını dayadığı Spade'in ceketini söylediklerini bulandırıyor.

Spade yüzünü yeniden ekşitip bileğindeki saate çaktırmadan bakmak için başını eğdi. Sol kolu kadına sarılmıştı, eli kadının sol omuzundaydı. Gömleğinin manşeti saati açıkta bırakacak kadar sıyrılmıştı. On'u on geçiyordu.

Kadın kollarının arasında kımıldanıp başını kaldırdı yine. Mavi gözleri nemli ve yuvarlak, kenarları beyazdı. Ağzı ıslaktı.

"Ah, Sam," diye inledi, "sen mi öldürdün onu?"

Spade yuvalarından uğrayan gözlerini dikti kadına. Kemikli çenesi düştü, ağzı açık kaldı. Kollarını kadının üzerinden çekti ve bir adım geri atarak kolların-

dan kurtuldu. Kadına bakıp yüzünü ekşitti ve hafifçe öksürdü.

Kadının kolları, terk ettiği gibi, havada kalmıştı. Uçları kalkık kaşlarının altındaki yarı kapalı gözleri acıdan buğulanmıştı. Yumuşak, nemli, kırmızı dudakları titriyordu.

Spade'den tek, sert bir gülme sesi çıktı – “Hıh!” – ve bej perdeli pencereye gitti. Kadın kendisine doğru hareket edene kadar orada, sırtı dönük, perdelerin arasından avluya baktı. Sonra hızla dönüp çalışma masasına gitti. Oturdu, dirseklerini masaya dayadı, çenesini yumruklarının arasına yerleştirdi ve kadına baktı. Kısık, sarımtırak gözleri ışıldıyordu.

“Kim,” diye sordu buz gibi bir sesle, “kafana soktu bu parlak fikri?”

“Sandım ki – ” Kadın bir elini ağzına götürdü ve yine yaşlar doldu gözlerine. Çok küçük, çok yüksek topuklu siyah iskarpinlerinin üzerinde emin ve alımlı adımlarla gelip masanın başında durdu. “İyi davran bana, Sam,” dedi, ezik bir sesle.

Spade kadına güldü; gözleri hâlâ parlıyordu. “Kocamı öldürdün, Sam, iyi davran bana.” Spade avuçlarını birbirine çarpıp, “Hay yarabbi,” dedi.

Kadın yüzüne beyaz bir mendil tutup sesli sesli ağlamaya başladı.

Spade kalkıp kadının arkasında, yakınında durdu. Sarıldı. Kulağıyla mantosunun arasındaki yerden boynunu öptü. “Hadi, İva, yapma,” dedi. Yüzü ifadesizdi. Ağlama kesilince, ağzını kadının kulağına dayayıp fısıldadı: “Bugün buraya gelmeyecektin, hayatım. Akıl kân değil. Evinde olmalısın.”

Kadın Spade'in kollarında dönüp yüzüne baktı, sordu: "Bu gece gelecek misin?"

Spade usulca başını salladı: "Bu gece olmaz."

"Yakında?"

"Evet."

"Ne kadar yakında?"

"Olabilirdiğince."

Kadını ağzından öptü, kapıya kadar götürdü, kapıyı açtı, "Güle güle, İva," dedi, eğilerek yol verdi, kapıyı örtüp masasına döndü.

Yeleğinin ceplerinden sigara kâğıdıyla tütün çıkardı, ama sigara sarmadı. Bir elinde kâğıtlar, bir elinde tütün, kara kara düşünerek gözlerini ölü ortağının çalışma masasına dikti.

Effie Perine kapıyı açıp girdi. Kahverengi gözleri huzursuzdu. Sesi umursamazdı. Sordu: "Ee?"

Spade bir şey demedi. Karanlık bakışlarını ortağının masasından ayırmadı.

Kız alnını kırıstırıp yanına geldi. "Ee?" dedi, daha yüksek sesle, "nasıl geçti dulla?"

"Miles'ı vurduğumu düşünüyor," dedi Spade. Yalnız dudakları oynuyordu.

"Evlenebilesiniz diye mi?"

Spade cevap vermedi.

Kız Spade'in şapkasını başından alıp masasının üstüne koydu. Sonra uzanıp sigara kâğıdıyla tütünü hareketsiz parmaklarının arasından aldı.

"Polis de Thursby'yi vurduğumu düşünüyor," dedi.

“O kim?” diye sordu kız, paketten bir sigara kâğıdı ayırıp içine tütün serpiştirerek.

“Sen kimi vurduğumu düşünüyorsun?”

Kız soruyu duymazdan gelince, “Thursby, Miles’ın o Wonderly denen kızın hesabına izleyeceği adamdı,” dedi.

Kızın ince parmakları sigarayı biçimlendirmeyi tamamladı. Yaladı, düzeltti, uçlarını kıvırdı, Spade’in dudaklarının arasına yerleştirdi. “Sağol, balım,” dedi Spade, kolunu kızın ince beline doladı ve yanağını, yorgun argın, kalçasına yasladı.

“İva’yla evlenecek misin?” diye sordu kız, Spade’in açık kumral saçlarına bakarak.

“Saçmalama,” diye mırıldandı Spade. Yanmamış sigara dudaklarının hareketiyle inip kalkıyordu.

“Ona hiç saçma gelmiyor ama. Niye gelsin ki – nasıl oynayıp durdun kadınla.”

Spade iç çekip, “Keşke ona hiç rastlamasaydım,” dedi.

“Şimdi öyle diyorsun.” Kızın sesine hafif bir kindarlık gelmişti. “Ama zamanında...”

“Kadınlarla bir tek öyle davranmayı, konuşmayı biliyorum,” diye homurdandı Spade. “Bir de Miles’dan hoşlanmıyordum.”

“Yalan, Sam,” dedi kız. “Biliyorsun, bana göre karı adının teki, ama öyle bir vücudum olmasını sağlayacaksa, ben de adiliğe razıyım.”

Spade yüzünü kızın kalçasına sabırsızca sürdü, ama bir şey demedi.

Effie Perine dudağını ısırды, alnını kırıştırdı ve Spade’in yüzünü daha iyi görebilmek için eğilerek sordu: “Acaba o öldürmüş olabilir mi Miles’ı?”

Spade dik oturup kolunu kızın belinden çekti. Kıza gülümsedi. Keyiften başka bir şey yoktu gülümsemesinde. Çakmağını çıkardı, çaktı, sigarasını yaktı.”Meleksin sen,” dedi sevgiyle, dumanların arasından, “çok tatlı, sersem sepelek bir meleksin.”

Kız biraz utanarak gülümsedi. “Ya, öyle mi? Peki, desem ki senin İva, bu sabahın üçünde haberi vermeye gittiğimde, eve döneli daha birkaç dakika bile olmamıştı.”

“Öyle mi diyorsun?” diye sordu Spade. Gözleri dikkat kesilmişti, ama ağzı hâlâ gülümsüyordu.

“Soyunurken – ya da soyunmasını bitirirken – kapıda bekletti beni. Elbiselerini bir iskemlenin üstüne atmıştı, gördüm. Şapkasıyla mantosu giysilerin altındaydı. İç fanilasını en üstteydi, hâlâ sıcaktı. Uykuda olduğunu söyledi, ama uyumuyordu. Çarşafları kırıştırmıştı ama kırışıklar ezilmemişti.”

Spade kızın elini tutup okşadı. “Dedektifsin sen, sevgilim, ama” – başını salladı – “o öldürmedi.”

Effie Perine elini sertçe çekti. “O adi seninle evlenmek istiyor, Sam.”

Spade başıyla ve eliyle sabırsız bir hareket yaptı.

Kız kaşlarını çatıp sordu: “Onu gördün mü dün gece?”

“Hayır.”

“Gerçekten mi?”

“Gerçekten. Dundy gibi yapma, bir tanem. Hiç yakışmıyor sana.”

“Dundy mi peşinde?”

“Ya. Tom Polhaus’la birlikte sabahın dördünde içkiye geldiler.”

“Gerçekten senin vurduğunu mu düşünüyorlar onu – her neyse adı.”

“Thursby.” Sigarasından kalanı pirinç küllüğün içine bırakıp bir sigara daha sarmaya başladı.

“Öyle mi düşünüyorlar?” diye üsteledi kız.

“Kim bilir?” Spade’in gözleri sarmakta olduğu sigaraydı. “Öyle bir şey vardı kafalarında. Ne kadar ikna edebildim, bilemiyorum.”

“Bak bana, Sam.”

Kıza baktı ve güldü ve bir an için kızın yüzünde hem endişe hem eğlence vardı.

“Beni endişelendiriyorsun,” dedi kız, konuştuğu yüzü ciddileşerek. “Her zaman ne yaptığını bildiğini sanıyorsun, ama fazla uyanıksın, elinde patlayacak günün birinde.”

Spade alaycı alaycı iç çekti, yanağını kızın koluna sürdü. “Dundy de öyle diyor; ama sen İva’yı benden uzak tut, tatlım, öbür belaların üstesinden ben gelirim.” Kalkıp şapkasını giydi. “Kapının üstündeki *Spade & Archer* yazısını sildir, yerine *Samuel Spade* yazdır. Ben bir saate kadar dönerim, ya da telefon ederim.”

Spade, St. Mark otelinin uzun, morumsu lobisinden geçip resepsiyona gitti ve kızıl saçlı bir çıtkırıldım Bayan Wonderly’nin otelde olup olmadığını sordu. Kızıl saçlı çıtkırıldım gitti, sonra başını sallayarak döndü. “Bu sabah ayrılmış, Bay Spade.”

“Sağol.”

Spade resepsiyonun önünden devam edip tombul, yaşı gençle orta arası, koyu giysili bir adamın maun bir çalışma masasının başında oturduğu, lobiye bakan bir

girintiye yürüdü. Lobiye bakan masanın kenarında, maun ve pirinçten yapılmış bir üçgen prizmanın üstünde *Bay Freed* yazıyordu.

Tombul adam kalktı, elini uzatarak masanın çevresinden dolaştı.

“Archer’a olana çok üzüldüm, Spade,” dedi, rahatsız etmeden başsağlığı dilemenin kitabını yazmış bir tavırla. “Daha şimdi *The Call* gazetesinde gördüm. Dün gece buradaydı, biliyorsun.”

“Sağol, Freed. Konuşmuş muydun onunla?”

“Hayır. Akşamüzeri geldiğimde lobide oturuyordu. Durmadım. İş üstünde olabilir diye düşündüm – bilirim, çalışırken huzur verilsin istersiniz. Bununla bir ilgisi var mıydı – ?”

“Sanmam, ama henüz bilmiyoruz. Ne olursa olsun, elimizden geldiğince otelin adını karıştırmayız.”

“Sağol.”

“Önemi yok. Bir eski misafiriniz konusunda bana biraz bilgi verip sonra da sorduğumu unutabilir misin?”

“Tabii.”

“Bayan Wonderly, bu sabah ayrılmış. Ayrıntılarını bilmek isterdim.”

“Gel benimle,” dedi Freed, “bakalım neler öğreneceğiz.”

Spade kımıldamadı, başını salladı. “Ben bu işte hiç görünmek istemiyorum.”

Freed başıyla onaylayıp lobiye çıktı. Birden dönüp Spade’in yanına geldi yine.

“Dün gece görevli güvenlikçi Harriman’dı,” dedi. “Mutlaka görmüştür Archer’ı. Kimseye sözünü etmemesini söyleyeyim mi?”

Spade yan gözle Freed'e baktı. "Söylemesen daha iyi. Wonderly'yle bir bağlantı kurulmadığı sürece bir önemi yok. Harriman iyi çocuktur, ama çenesi düşüktür; bana sorarsan, gizli tutulacak bir konu olduğunu bilmesen daha iyi olur derim."

Freed yine başıyla onaylayıp gitti. On beş dakika sonra döndü.

"Geçen salı gelmiş, New York'tan. Sandığı yokmuş, sadece birkaç valiz. Odasına kayıtlı hiçbir telefon görüşmesi yok, pek mektup da almamış – belki hiç. Yanında görülen tek kişi otuz altı yaşlarında, uzun boylu, esmer bir adam. Bu sabah dokuz buçukta çıkmış, bir saat sonra dönmüş, oda ücretini ödemiş, valizlerini bir arabaya taşıtmış. Taşıyan çocuk üstü açık bir Nash dedi, büyük olasılıkla kiralık. Mektup falan gelirse diye bir de adres bırakmış – Ambassador oteli, Los Angeles."

Spade, "Çok teşekkür, Freed," dedi, St. Mark'tan ayrıldı.

Spade bürosuna döndüğünde, Effie Perine elindeki mektubu daktilo etmeyi bıraktı, "Dostun Dundy buradaydı," dedi. "Silahlarına bakmak istedi."

"Sonra?"

"Sen olduğun zaman gelmesini söyledim."

"Aferin sana. Bir daha gelirse, bırak baksın."

"Bir de Bayan Wonderly aradı."

"Şükürler olsun. Ne dedi?"

"Seni görmek istiyor." Kız masasında notunu tuttuğu kâğıdı aldı. "California sokakta, Coronet'de, bin bir numaralı dairede. Bayan Leblanc'ı isteyeceksin."

Spade, "Ver," dedi, elini uzattı. Kız notu verince Spade çakmağını çıkardı, çaktı, kâğıt parçasına tuttu,

yalnız bir köşesi dışında kavruk bir kül yığınınına dönü-
şene kadar elinde tuttu, sonra muşamba döşemeye bı-
rakıp ayağının tabanıyla ezdi.

Kız onaylamayarak baktı.

Spade kıza sırtıp, “İşte böyle, hayatım,” dedi ve
yine çıkıp gitti.

4

Siyah kuş

Bayan Wonderly, üstüde yeşil krep ipekten kemerli bir kıyafet, Coronet’de 1001 numaralı dairenin kapısını açtı. Yüzü kızarmıştı. Soldan ayrık, sağ şakağına dalga atılmış koyu kızıl saçları biraz dağınık gibiydi.

Spade şapkasını çıkarıp, “Günaydın,” dedi.

Spade gülümseyince kız da hafifçe gülümsedi. Mora çalan mavi gözlerindeki endişe dağılmadı. Başını eğip utangaç bir sesle, “Buyurun, Bay Spade,” dedi.

Açık duran mutfak, banyo ve yatak odası kapılarının önünden krem ve kırmızı bir salona götürdü Spade’i, dağınıklık için özür diledi. “Her şey alt üst durumda. Daha valizleri bile doğru dürüst açamadım.”

Kız Spade’in şapkasını bir masanın üstüne koyup ceviz ağacından bir kanepeye oturdu. Spade karşısına, brokarlı, yuvarlak arkalıklı bir koltuğa oturdu.

Kız, birbirine doladığı parmaklarına bakarak konuştu: “Bay Spade, size korkunç, çok korkunç bir itirafta bulunmam gerek.”

Spade kibarca gülümsedi – kız başını kaldırmadığı için görmedi – ve bir şey demedi.

“Size – size dün anlattığım o hikâye – hikâyeydi hepten,” diye kekeledi, başını kaldırıp mutsuz, korkulu gözlerle baktı.

“Ha, o mu?” dedi Spade umursamazca. “Zaten pek inanmamıştık hikâyenize.”

“O zaman – ?” Gözlerindeki mutsuzluk ve korkuya bir de şaşkınlık eklendi.

“İki yüz dolarınıza inandık.”

“Yani – ?” Ne demek istediğini anlamıyor gibiydi.

“Yani gerçeği söylüyor olsaydınız vereceğiniz paradan fazlasını verdiniz,” diye açıkladı sakince, “ama verdiğiniz para o kadar çoktu ki, önemi yoktu.”

Kızın gözleri birden parladı. Kanepeden birkaç santim yükseldi, sonra yine oturdu, eteğini düzeltti, öne eğilip hevesle konuştu: “Yani buna rağmen bana hâlâ – ?”

Spade bir elinin avucunu göstererek durdurdu kızı. Yüzünün üst yarısı asıktı. Alt yarısı gülümsüyordu. “Bazı şeylere bağlı,” dedi. “İşin kötü yanı, Bayan – soyadınız Wonderly mi, Leblanc mı?”

Kızın yüzü kızardı ve mırıldandı: “Aslında O’Shaughnessy – Brigid O’Shaughnessy.”

“İşin kötü yanı, Bayan O’Shaughnessy, böyle üst üste gelen iki cinayet olunca” – kızın yüzü ekşidi – “herkeste bir heyecan oluyor, polis sınırları zorlayabileceğini düşünüyor, insanları idare etmek daha zor oluyor, daha pahalı oluyorlar. Yoksa – ”

Konuşmayı kesti, çünkü kız dinlemeyi bırakmış, sözünü bitirmesini bekliyordu.

“Bay Spade, bana doğruyu söyleyin.” Sesinin titrekliği histeri sınırındaydı. İyice süzülen yüzündeki gözleri çaresizdi. “Dün gece olanlar benim – benim suçum mu?”

Spade başını salladı. “Bilmediğim bir şeyler yoksa, hayır,” dedi. “Bizi uyarmıştınız, Thursby tehlikelidir

diye. Tabii, kız kardeşiniz falan konusunda bize yalan söylediniz, ama o sayılmaz, çünkü size zaten inanmamıştık.” Sarkık omuzlarını silkti. “Yani bence, sizin suçunuz değil.”

“Teşekkür ederim,” dedi kız çok usulca, sonra başını sağa sola salladı. “Ama hep suçlayacağım kendimi.” Bir elini boynuna götürdü. “Bay Archer o kadar – o kadar dipdiri idi ki dün öğleden sonra, o kadar sağlam, neşeli ve – ”

“Kesin,” dedi Spade. “Ne yaptığının farkındaydı. Bunlar hep aldığımız riskler.”

“Ev – evli miydi?”

“Evet; on bin dolarlık hayat sigortası vardı, çocuğu yoktu, karısı da onu sevmiyordu.”

“Yapmayın, lütfen!” diye fısıldadı kız.

Spade omuz silkti yine. “Doğrusu bu.” Saatine göz atıp koltuktan kanepeye, kızın yanına gitti. “Böyle şeylerle uğraşmanın sırası değil şimdi.” Sesi hoş, ama kararlıydı. “Orada, dışarıda, yığınla polis, savcı, muhabir kokuyu almış, iz sürüyorlar. Ne yapmak istiyorsunuz?”

“Beni bütün – bütün bunlardan kurtarmanızı istiyorum,” diye yanıtladı kısık, titrek bir sesle. Elini çekerek Spade’in koluna koydu. “Bay Spade, beni biliyorlar mı?”

“Henüz değil. Önce sizi görmek istedim.”

“Size nasıl geldiğimi bilseler, o – o yalanları bilseler – ne düşünürler?”

“Şüphelenirler. O yüzden oyaladım onları, sizinle görüşene kadar. Belki her şeyi anlatmasak da olur diye düşündüm. Gerekirse ninni gibi bir hikâye uydurur, uyuturuz onları.”

“O – o cinayetlerle bir bağlantım olduğunu düşünmüyorsunuz, değil mi?”

Spade sırttı: “Onu sormayı unutmuştum. Var mı?”

“Hayır.”

“İyi. Şimdi: Ne anlatacağız polise?”

Kız kanepenin ucunda kıvranmaya başladı; gözleri, sanki bakışlarını Spade’inkilerden kurtaramıyormuş gibi, kalın kirpiklerinin arasında gidip geliyordu. Daha küçük, çok genç, ezik görünüyordu.

“Beni hiç bilmeseler olmaz mı?” diye sordu. “Beni bileceklerine ölsem daha iyi diye düşünüyorum, Bay Spade. Açıklayamıyorum şimdi, ama bir yolunu bulup idare edemez misiniz, koruyamaz mısınız beni onlardan, sorularını yanıtlamak zorunda kalmayayım diye? Sorgulanmaya dayanabileceğimi sanmıyorum şu anda. Ölsem daha iyi diyorum. Yapamaz mısınız öyle bir şey, Bay Spade?”

“Belki,” dedi Spade, “ama her şeyi bilmem gerek.”

Kız Spade’in dizlerinin önüne diz çöktü. Yüzünü ona kaldırdı. Yüzü solgun, gergin, korkuluydu; elleri birbirine kenetliydi.

“İyi bir hayat sürmedim,” diye sızlandı. “Kötü şeyler yaptım – tahmin edemeyeceğiniz kadar kötü – ama sapına kadar kötü değilim. Bakın bana, Bay Spade. Biliyorsunuz tamamen kötü olmadığımı, değil mi? Görebiliyorsunuz, değil mi? O zaman azıcık olsun güvenemez misiniz bana? O kadar yalnızım, o kadar korkuyorum ki, siz de bana yardım etmezseniz beni kollayacak hiç kimsem yok. Biliyorum, ben size güvenmezsem sizin bana güvenmenizi istemeye hakkım yok. Size güveniyorum, ama anlatamam. Şu anda anlatamam. Sonra,

zamani gelince anlatacağım. Korkuyorum, Bay Spade. Size güvenmekten korkuyorum. Öyle demek istemedim. Güveniyorum size, ama – Floyd’a da güvenmiştim ve – başka kimsem yok, Bay Spade, hiç kimsem. Siz yardım edebilirsiniz bana. Edebileceğinizi söylediniz. Beni kurtarabileceğinize inanmasam, sizi çağıracağıma kaçıp giderdim bugün. Başka birisinin kurtarabileceğini düşünsem, böyle dizlerimin üstüne çökmüş olur muydum? Hakça değil bu istediğim, biliyorum. Ama cömert olun, Bay Spade, hakça davranmamı istemeyin benden. Güçlüsünüz, beceriklisiniz, cesursunuz. Bana da ayırabilirsiniz herhalde o gücünüzün, becerikliliğinizin, cesaretinizin birazını. Yardım edin bana, Bay Spade. Yardım edin, çünkü çok ihtiyacım var ve siz etmezseniz bana yardım edebilecek başkasını, ne kadar hevesli olursa olsun, nerede bulacağım? Yardım edin bana. Körü körüne yardım etmenizi istemeye hakkım yok, ama istiyorum işte. Cömert olun, Bay Spade. Bana yardım edebilirsiniz. Edin.”

Bu söylevin büyük bölümünü soluğunu tutarak dinleyen Spade, büzülmüş dudaklarının arasından çıkan uzun, hafif inilti gibi bir sesle ciğerlerini boşalttı, konuştu: “Pek kimsenin yardımına ihtiyacın yok senin. Ustasın. Çok ustasın. Gözlerden geliyor galiba, bir de ‘Cömert olun, Bay Spade,’ derken sesteki o titreşimden.”

Kız ayağa fırladı. Yüzü kıpkırmızı olmuştu ama başını dik tuttu ve doğrudan Spade’in gözlerinin içine baktı.

“Hak ettim bunu,” dedi. “Hak ettim, ama – ah! – o kadar istiyordum ki yardımınızı. Hâlâ çok istiyorum ve çok ihtiyacım var. Söyleyiş biçimim yalandı, ama söyle-

diklerim değil.” Arkasını döndü. Dik durmuyordu artık. “Artık bana inanmıyorsunuz, bütün suç da bende.”

Spade’in yüzü kızardı ve mırıldanarak yere baktı: “Şimdi de tehlikelisin.”

Brigid O’Shaughnessy masaya gidip Spade’in şapkasını aldı. Geri dönüp şapka elinde, önünde durdu; şapkayı sunmuyordu ona, ama almak isterse diye hazır tutuyordu. Yüzü bembeyaz, incecikti.

Spade şapkasına bakıp sordu: “Dün gece ne oldu?”

“Floyd dokuzda otele geldi, sonra yürümeye çıktık. Ben önerdim, Bay Archer onu görebilsin diye. Geary sokağındaydı galiba, bir lokantaya gittik, bir şeyler yedik, dans ettik, yarım gibi de otele döndük. Floyd beni kapıda bıraktı, ben de içeride Bay Archer’ın onu takip edişini seyrettim sokaktan aşağı, karşı kaldırımda.”

“Aşağı mı? Yani Market sokağına doğru mu?”

“Evet.”

“Peki, Archer’ın vurulduğu Stockton’la Bush köşesi civarında ne işleri olabilirdi?”

“Floyd’un kaldığı yere yakın değil mi orası?”

“Hayır. Senin otelinden kendi oteline gidecek olsa, yolundan en az on-on iki blok sapması gerek. Peki, onlar gittikten sonra sen ne yaptın?”

“Yattım. Bu sabah kahvaltıya çıktığımda da gazete manşetlerini gördüm, haberleri okudum – malum. Sonra Union Meydanı’na gittim – orada araba kiralandığını görmüştüm – bir araba kiralayıp otele döndüm, valizlerimi aldım. Dün odamın arandığını gördükten sonra taşınmam gerekeceğini anlamıştım, burayı da dün öğleden sonra bulmuştum. Bugün de taşındım buraya, sizi aradım.”

“St. Mark’taki odan mı aranmıştı?”

“Evet, ben sizin büronuzdayken.” Dudağını ısırdı.

“Bunu söylemeyecektim.”

“Yani bu konuda soru sormayacağım, öyle mi?”

Utana utana başını salladı.

Spade alnını kırıştırdı.

Kız elindeki şapkayı oynattı biraz.

Spade sabırsızca güldü. “Suratıma sallayıp durma şu şapkayı. Elimden geleni yaparım demedim mi?”

Kız suçlu suçlu gülümsedi, şapkayı masanın üstüne bıraktı ve yine kanepeye, Spade’in yanına oturdu.

“Sana körü körüne inanmaya bir itirazım yok,” dedi Spade, “ama neler döndüğü konusunda bir bilgim olmazsa pek yardımım dokunmaz. Mesela şu senin Floyd Thurston konusunda bir şeyler öğrensem iyi olur.”

“Uzak Doğu’da tanıştım onunla.” Alçak sesle konuşuyor, kanepede aralarındaki boşluğa sekizler çizen parmağına bakıyordu. “Buraya geçen hafta Hong Kong’dan geldik. Bana – bana yardım edeceğine söz vermişti. Çaresizliğimden, elimin ona mahkûm olmasından yararlanıp ihanet etti bana.”

“İhanet mi etti?”

Kız başını evet diye salladı, bir şey demedi.

Spade kaşlarını sabırsızca çatarak sordu: “İzlenmesini niçin istiyordun?”

“Ne kadar ileri gittiğini öğrenmek istiyordum. Nerede kaldığını bile söylemiyordu bana. Neler yapıyor, kimlerle buluşuyor, öğrenmek istiyordum – öyle şeyler işte.”

“Archer’ı o mu öldürdü?”

Kız başını kaldırıp hayretle baktı Spade'e. "Evet, kesinlikle," dedi.

"Koltuk altında Lüger vardı. Archer Lüger'le vurulmadı."

"Paltosunun cebinde toplu tabancası vardı," dedi kız.

"Gördün mü?"

"Tabii, çok gördüm. Hep taşır orada bir tane, biliyorum. Dün akşam görmedim, ama biliyorum, ne zaman palto giyse cebinde silah vardır."

"Nedir bütün bu silahlar?"

"Silahsız yaşayamazdı. Hong Kong'da anlatılan bir hikâyeye göre oraya – Uzak Doğu'ya – Amerika'dan kaçmak zorunda kalan bir kumarcının fedaisi olarak gitmiş, kumarcı da ondan sonra ortadan kaybolmuş. Floyd'un da bu kaybolma konusunda bildikleri olduğu söylenirdi. Bilemiyorum. Bütün bildiğim, hep silahlı gezdiği ve her gece yatmadan önce yatağını buruşmuş gazete kâğıtlarıyla çevrelediğiymiş, kimse uyurken yanına sessizce yaklaşmasın diye."

"Ne güzel bir oyun arkadaşı seçmişsin kendine."

"Yalnız öylesi yardımcı olabilirdi bana," dedi kız sakince, "sadık kalsaydı eğer."

"Ya. Eğer." Spade alt dudağını baş ve işaret parmaklarının arasına sıkıştırıp, suratı asık, kıza baktı. Burunun yukarısındaki dikey çizgiler derinleşti, kaşları çatıldı. "Ne kadar büyük, bu başındaki bela?"

"Olabileceklerin en büyüğü," dedi kız.

"Fiziki tehlike?"

"Kahraman değilim. Ölümden kötüsü yok bence."

"O mu yani, tehlike?"

“İki iki nasıl dört ederse, öyle,” – titredi – “bana yardım etmezsen.”

Spade parmaklarını ağzından çekip saçlarının arasında gezdirdi. “Peygamber değilim. Havadan mucizeler yaratamam.” Saatine baktı. “Gün bitiyor, sen hâlâ bana çalışabileceğim bir şey vermiyorsun. Thursby’yi kim öldürdü?”

Kız ağzına buruşuk bir mendil götürüp, “Bilmiyorum,” dedi.

“Senin düşmanların mı, onunkiler mi?”

“Bilmiyorum. Onunkilerdir inşallah, ama korkuyorum – bilmiyorum.”

“Nasıl yardım etmesi gerekiyordu sana? Onu Hong Kong’dan buraya niçin getirdin?”

Kız Spade’e korkuyla baktı ve sessizce başını salladı. Yüzü süzgülü ve acınacak kadar inatçıydı.

Spade ayağa kalktı, ellerini ceketinin ceplerine soktu ve sertçe baktı kıza. “Umutsuz,” dedi acımasızca. “Hiçbir şey yapamam senin için. Ne yapılmasını istediğini bilmiyorum. Ne yapılmasını istediğini senin bile bilip bilmediğini bilmiyorum.”

Kız başını önüne eğip ağlamaya başladı.

Spade’in gırtlığından hayvansı bir hırıltı çıktı, şapkasını almaya masaya gitti.

“Polise gitmezsiniz, değil mi?” diye yalvardı kız, kısık, boğuk bir sesle, başını kaldırmadan.

“Polise gitmek mi!” diye bağırdı Spade, öfkeyle. “Sabahın dördünden beri canıma okuyorlar. Onları senden uzak tutacağım diye kim bilir ne belalar aldım başıma. Neden? Belki sana yardım edebilirim diye delice bir düşünce yüzünden. Sana yardım edemem.

Denemeyeceğim bile.” Şapkasını başına geçirip sıkıca bastırdı. “Polise gitmek, ha? Kımıldamadan durmam yeter, her yanıma kuşatmaları için. Ne yapayım, bildiklerimi söylerim, sen de bakarsın başının çaresine.”

Kız kanepeden kalkıp dimdik önünde durdu, ama dizleri titriyordu; bembeyaz, panik içindeki yüzünü kaldırdı ona, ama dudaklarıyla çenesindeki kasların titremesine engel olamıyordu. Konuştu: “Çok sabırlıydınız. Bana yardım etmeye çalıştınız. Umutsuz – yararsız da herhalde.” Sağ elini uzattı. “Yaptıklarınız için teşekkür ederim. Bundan – bundan sonra başımın çaresine bakacağım artık.”

Spade’in gırtlığından aynı hayvansı hırıltı çıktı ve kanepeye oturdu. “Kaç paran var?”

Soru kızı şaşırttı. Sonra alt dudağını dişlerinin arasına alıp isteksizce yanıtladı: “Beş yüz dolar kadar bir şey kaldı.”

“Ver.”

Kız Spade’e ürkekçe bakıp duraksadı. Spade ağzı, kaşları, elleri ve omuzlarıyla öfkeli hareketler yaptı. Kız yatak odasına gitti ve neredeyse ânında elinde bir tomar parayla geri döndü.

Spade paraları aldı, saydı, “Burada yalnız dört yüz var,” dedi.

“Birazını sakladım, yaşayabileyim diye,” dedi kız uysalca, bir elini göğsüne koyarak.

“Daha bulamaz mısın?”

“Hayır.”

“Para edecek bir şeylerin vardır mutlaka,” diye diretti Spade.

“Birkaç yüzüğüm var, biraz mücevher – ”

“Rehin vereceksin onları,” dedi Spade, elini uzatarak “En iyi yer Remedial – Mission’la Beşinci’nin köşesinde.”

Kız yalvararak baktı. Spade’in sarı-çakır gözleri sert ve ödünsüzdü. Kız elini yavaşça elbisesinin yakasından içeri sokup ince bir tomar para çıkardı, Spade’in bekleyen avucuna bıraktı.

Spade banknotları eliyle ütüleyip saydı – dört yirmilik, dört onluk, bir beşlik. Onlukların iki tanesiyle beşliği kıza geri verdi. Sonra ayağa kalkıp konuştu: “Çıkıp senin için ne yapabilirim diye bakacağım. Olabildiğince çabuk, elverdiğince iyi haberlerle döneceğim. Kapıyı dört kere çalacağım, – uzun, kısa, uzun, kısa – benim geldiğimi anlayasın diye. Beni kapıya geçirmene gerek yok. Kendim çıkarım.”

Kızı odanın ortasında, peşinden şaşkın şaşkın bakar bıraktı.

Spade, kapısında *Wise, Merican & Wise* yazan bir kabul odasına girdi. Santraldaki kızıl saçlı kız, “Hoş geldiniz, Bay Spade,” dedi.

“Hoş bulduk, tatlım,” dedi Spade. “Sid burada mı?”

Spade elini tombul omuzuna koyup yanında dururken, kız telefon fişlerini takıp çıkardı, sonra ağızlığına, “Bay Spade sizi görmeye geldi, Bay Wise,” dedi. Spade’e baktı. “Buyurun,” dedi.

Spade teşekkür niyetine kızın omuzunu sıktı, kabul odasından loş bir koridora girdi ve koridorun sonundaki buzlu camlı kapıya gitti. Buzlu camlı kapısını açıp

girdiği ofiste, üstünde balyalarca kâğıdın yığılı durduğu devasa bir çalışma masasının başında ufak tefek, esmer, yorgun oval yüzünün tepesinde kepekli, seyrek siyah saçları olan bir adam oturuyordu.

Ufak tefek adam elindeki sönük puro izmaritini Spade'e doğru salladı, "Çek bir iskemle," dedi. "Demek Miles kuyruğu titretti dün akşam, ha?" Ne yorgun yüzünde, ne de cırtlakça sesinde herhangi bir duygu okunuyordu.

"Ya, ben de onun için geldim." Spade alnını kırıştırdı, hafifçe öksürdü. "Bir araştırma yargıcına hastir çekmem gerekecek galiba, Sid. Müşterimin özelinin, kişilik haklarının dokunulmazlığının falan arkasına sığınabilir miyim, rahip ya da avukat gibi?"

Sid Wise omuzlarını kaldırıp ağzının kenarlarını indirdi. "Neden olmasın? Araştırma oturumu mahkeme duruşması değil. Deneyebilirsin, hiç olmaza. Beterinden yırtmışlığın var, nasıl olsa."

"Biliyorum, ama Dundy şımarıyor, bu seferki iş de biraz çetrefil gibi. Şapkanı kap, Sid, gidip gerekli kişilerle görüşelim. Emin olmak istiyorum."

Sid Wise masasına yığılı kâğıtlara bakıp inledi, ama koltuğundan kalkıp pencerenin yanındaki dolaba gitti. "Ulan, Sammy, ne adamsın," dedi, şapkasını kancadan alırken.

Spade bürosuna o akşam beşi on geçe döndü. Effie Perine, Spade'in çalışma masasının başına oturmuş, *Time* okuyordu. Spade masaya oturup sordu: "Var mı bir hareket?"

“Buralar sakin. Keyifler gıcır, bakıyorum?”

Spade mutlu mutlu sırttı. “Geleceğim parlak görünüyor. Hep düşünmüşümdür, günün birinde Miles gidip de bir yerlerde ölüverirse, işler düzelir diye. Çiçek yollar mısın benim adıma?”

“Yolladım bile.”

“Paha biçilmez bir meleksin sen. Kadın içgüdülerin ne âlemde bugün?”

“Ne yapacaktın?”

“Wonderly hakkında ne düşünüyorsun?”

“Sevdim,” diye yanıtladı, hiç duraksamadan.

“Fazla adı var,” dedi Spade, düşünceli. “Wonderly, Leblanc, şimdi de doğrusu O’Shaughnessy diyor.”

“İsterse telefon rehberi kadar adı olsun. O iyi bir kız, sen de biliyorsun.”

“Acaba.” Spade gözlerini Effie Perine’e doğru uykulu uykulu kırıştırdı. Güldü. “Her neyse, iki günde yedi yüz papel bayıldı, asıl iyi olan o.”

Effie Perine sırtını dikleştirip konuştu: “Sam, o kızın başı belaya girer de yardım etmezsen, ya da bundan yararlanıp onu sömürürsen seni ölene kadar ne bağışlarım, ne de sana bir daha saygı gösteririm.”

Spade doğal olmayan bir biçimde gülümsedi. Kaşlarını çattı. Bu da doğal değildi. Konuşmak için ağzını açtı, ama koridor kapısından birisinin girerken çıkardığı ses onu susturdu.

Effie Perine kalkıp dış büroya geçti. Spade şapkasını çıkarıp koltuğuna oturdu. Kız elinde gofre bir kartvizitle geldi – *Bay Joel Cairo*.

“Herif ibne,” dedi.

“Gelsin bakalım o zaman, hayatım,” dedi Spade.

Bay Joel Cairo orta boylu, ince kemikli, esmer bir adamdı. Saçları siyah, dümdüz ve çok parlaktı. Yüz hatlarıyla bir Levanten'i andırıyordu. Boynuna bağladığı koyu yeşil fuların üzerinde, baget elmasların çevrelediği dört köşe kesilmiş bir yakut parlıyordu. Dar omuzlarına tam oturan siyah paltosunun kesimi, tombulca kalçalarının üzerinde hafifçe evazeydi. Pantolonu yuvarlak bacaklarına günün modasının gerektirdiğinden daha sıkı oturuyordu. Rugan ayakkabılarının üstünü açık kahverengi tozluklar gizliyordu. Devetüyü eldivenli elinde siyah bir melon şapka taşıyarak ve küçük, kırtkan, oynak adımlar atarak Spade'e doğru geldi, *Chypre* parfümü eşliğinde.

Spade başını önce konuğuna, sonra bir koltuğa doğru eğdi, "Oturun, Bay Cairo," dedi.

Cairo, şapkasını da dahil ettiği alengirli bir selam çaktı, ince, tiz perdeden bir sesle, "Teşekkür ediyorum," dedi ve oturdu. Aşırı resmi bir biçimde oturdu, ayak bileklerini kavuşturdu, şapkasını kucasına yerleştirdi ve eldivenlerini çıkarmaya başladı.

Spade koltuğunda arkaya yaslanıp sordu: "Ne yapabilirim sizin için, Bay Cairo?" Sesinin umursamazlığı, koltuğunda yaptığı hareket, bir gün önce aynı soruyu Brigid O'Shaughnessy'ye sorarkenkiyle aynıydı.

Cairo şapkasını ters çevirip eldivenlerini içine attı, sonra şapkayı ters olarak çalışma masasının kendisine en yakın köşesine koydu. Sol elinin ikinci ve dördüncü parmaklarında elmaslar ışıldıyordu ve sağ elinin üçüncü parmağında, fularındaki taşın – çevresindeki elmaslara kadar – aynısı yakut bir yüzük vardı. Elleri yumuşak ve bakımlıydı. İri değildiler, ama kütlükleri ve gevşeklikle-

ri onlara beceriksiz bir hava veriyordu. Avuçlarını bir-birine sürdü ve çıkardıkları hışırtının arasından konuştu: “Ortağınızın üzücü vefatı dolayısıyla bir yabancının taziyelerini kabul eder misiniz?”

“Sağolun.”

“Sorabilir miyim size, Bay Spade, bu üzücü olayla – gazetelerin de ima ettikleri gibi – bu Thursby denen adamın kısa bir süre sonraki ölümü arasında bir – hım – rabıta var mı acaba?”

Spade ifadesiz bir yüzle, ama kararlılıkla sustu.

Cairo kalkıp belinden eğildi. “zr dilerim.” Oturup avuçlarını yan yana masanın köşesine dayadı. “Salt meraktan öte bir nedenle sordum bu soruyu, Bay Spade. Nasıl desek? – Kaybolmuş bir – bir – bibloyu bulmaya çalışıyorum. Bana bu konuda yardımcı olabileceğinizi düşünmüş ve ummuştum.”

Spade, dikkatle dinlediğini belli etmek için kaşlarını kaldırıp başını salladı.

“Bu biblo, bir heykelcik,” dedi Cairo, sözcükleri özenle seçip söyleyerek, “siyah bir kuş heykelciği.”

Kibar bir ilgiyle başını salladı yine Spade.

“Bu heykelciğin bulunması için, esas sahibi adına, beş bin dolar ödemeye hazırım.” Cairo, masanın köşesindeki ellerinden birini kaldırıp kt tırnaklı, çirkin işaret parmağıyla havada bir noktaya dokundu. “Ayrınca bu konuda – nasıl demeli? – hiçbir soru sorulmayacağı konusunda da söz vermeye hazırım.” Elini yine öbür elinin yanına koyup özel dedektife kibarca baktı.

“Beş bin büyük para,” dedi Spade, Cairo’ya düşünceli düşünceli bakarak. “ok – ”

Kapıya hafifçe vuruldu.

Spade, “Girin,” diye seslenince kapı, Effie Perine’in başıyla omuzlarına geçit verecek kadar aralandı. Küçük, koyu renk bir fötr şapkayla kürk yakalı koyu renk bir manto giymişti.

“Başka bir şey var mıydı?” diye sordu kız.

“Yok. İyi geceler. Kapıyı kilitleyiver giderken, olur mu?”

Spade koltuğunu yine Cairo’ya doğru çevirdi. “Çok ilginç bir miktar,” dedi.

Effie Perine’in koridor kapısını kapamasının sesi geldi.

Cairo gülümsedi, iç ceplerinde birinden küçük, kısa, yassı, siyah bir tabanca çıkardı. “Lütfen,” dedi, “ellerinizi ensenizde kenetleyiniz.”

5 Levanten

Spade tabancaya bakmadı. Kollarını kaldırıp arkasına yaslandı ve iki elinin parmaklarını kenetleyerek başının arkasına koydu. İfade­siz gözleri Cairo'nun esmer suratına odaklanmıştı.

Cairo özür dilercesine hafifçe öksürdü ve kızılığı biraz kaybolmuş dudaklarla gülümsedi. Koyu gözleri nemli, utangaç ve çok içtendi."Büronuzu aramak niyetindeyim, Bay Spade. Sizi uyarıyorum, beni engelleme­ye kalkarsanız, sizi kesinlikle vururum."

"Ara bakalım." Spade'in sesi de yüzü kadar ifade­sizdi.

"Lütfen ayağa kalkınız," dedi tabancalı adam, tabancayı enli göğsüne doğrulttuğu adama. "Silahsız olduğunuzdan emin olmam gerekiyor."

Spade bacaklarını dikleştirirken baldırlarıyla koltuğunu geri iterek kalktı.

Cairo arkasında durdu. Tabancayı sağ elinden sol eline geçirdi. Spade'in ceketinin eteğini kaldırıp altına baktı. Tabancayı Spade'in sırtına yakın tutarak sağ elini Spade'in böğründen dolayıp göğsünü yokladı. O sırada Levanten'in suratı Spade'in sağ dirseğinin en çok on beş santim altında ve arkasındaydı.

Spade sağı dönerken dirseğini indirdi. Cairo kafasını kaçırmaya çalıştı ama olmadı: Spade'in rugan kaplı ayağına basan sağ topuğu, adamı demir atmış gibi dirseğinin rotasında sabit tuttu. Spade'in dirseği adamın yanak kemiğinin altına vurdu, sendeletti; Spade'in ayağı ayağına basıyor olmasaydı mutlaka düşerdi. Spade'in dirseği şaşkın esmer suratı aşır eli tabancaya çarpınca düzleşti. Spade'in parmakları dokunur dokunmaz Cairo tabancayı bıraktı. Tabanca ufacık kalmıştı Spade'in elinde.

Spade ayağını Cairo'nunkinin üstünden çekip dönüşünü tamamladı. Sol eliyle daha kısa boylu adamın ceket yakalarını kavrarken – yakut kakmalı yeşil fular yumruğunun üzerine birikmişti – sağ eli küçük tabancayı ceketinin cebine bırakıyordu. Spade'in sarı-çakır gözlerindeki bakış karanlıktı. Yüzü taş gibiydi, ağzında hafif somurtkan bir ifade vardı.

Cairo'nu yüzü acı ve kederle buruşmuştu. Koyu gözlerinde yaşlar vardı. Spade'in dirseğinin yanağını kızarttığı yerin dışında teni cilalanmış kurşun rengindeydi.

Spade Levanten'i ceketinin yakalarından tutarak yavaşça çevirip az önce oturmakta olduğu koltuğun hemen önüne getirene kadar itti. Kurşun rengi surattaki korkunun yerini şaşkınlık aldı. Spade o sırada gülümsemi. Uysal, neredeyse hülyalı bir gülümsemeydi bu. Sağ omuzu birkaç santim yükseldi. Omuzun ivmesiyle, bükülü duran sağ kolu da yükseldi. Yumruğu, bileği, ön kolu, bükülü dirseği ve üst kolu, sadece kıvrak omuzun hareketlendirdiği tek bir parça gibiydiler. Yumruk, Cairo'nun suratına çarptı ve bir an için çenesinin bir

yanını, ağzının bir kenarını ve yanak kemiğiyle çene kemiği arasındaki yanak bölümünün çoğunu kapladı.

Cairo gözlerini kapatıp bilinçsiz duruma geçti.

Spade gevşek gövdeyi koltuğa bıraktı; kolu bacağı bir yana savrulmuş, başı koltuğun arkalığına yuvarlanmış, ağzı açık kaldı öyle.

Spade baygın adamın ceplerini teker teker, düzenli bir biçimde, gerektiğinde hareketsiz gövdeyi kımıldatarak boşalttı ve içindekilerden çalışma masasının üzerinde bir yığın oluşturdu. Son cep boşaldığında kendi koltuğuna döndü, bir sigara sarıp yaktı, ganimetlerini incelemeye koyuldu. İncelemesini ciddiyetle, özenle, acele etmeden yürüttü.

Koyu renkli, yumuşak deriden büyük bir cüzdan vardı. Cüzdanın içinde çeşitli kupürlerde üç yüz altmış beş Amerikan doları, üç tane İngiliz beş sterlinliği, Cairo'nun adıyla resmini taşıyan bol vizeli bir Yunan pasaportu, Arapça olduğu anlaşılan bir yazıyla kaplı beş sayfa katlanmış pembe pelür kâğıt, bir gazeteden kabaca yırtılmış, Archer'la Thursby'nin cesetlerinin bulunmasıyla ilgili bir haber, acımasız ve saldırgan bakışlı, yumuşak ve sarkık dudaklı esmer bir kadının kartpostal boyu fotoğrafı, eskilikten sararmış, kat yerleri çatlamaya yüz tutmuş büyük bir ipek mendil, Bay Joel Cairo'nun gofre kartvizitlerinden küçük bir deste ve o akşam Geary Tiyatrosu için bir parter bileti vardı.

Cüzdan ve içeriğinin dışında, *chypre* kokulu, neşeli renklerde üç ipek mendil, bir ucu beyaz metal bir pendantife bağlı, platin ve kırmızı altından zinciriyle platin bir Longines saat, bir avuç Amerikan, İngiliz, Fransız ve Çin bozuk parası, gümüş ve ak akikten bir dolma ka-

lem, yapay deriden kılıfı içinde bir tarak, yapay deriden kılıfı içinde bir tırnak törpüsü, küçük bir San Francisco sokak rehberi, Southern Pacific demiryolu şirketinden bir bagaj fişi, yarı dolu bir kutu mor boğaz pastili, Şangay'daki bir sigortacının kartviziti ve birinde Samuel Spade'in ev ve iş adreslerinin küçük, düzgün harflerle yazılı olduğu, Belvedere otelinin antetini taşıyan dört yaprak kâğıt vardı.

Spade bütün bunları özenle inceledikten sonra – içinde bir şeyin gizlenmediğinden emin olmak için cep saatinin arka kapağını bile açtı – öne eğilip baygın adamın bileğini baş ve işaret parmaklarının arasına alarak nabzını yokladı. Sonra bileği bırakıp koltuğuna rahatça yerleşti, bir sigara daha sarıp yaktı. Sigarasını içerken yüzünün ifadesi, alt dudağının arada sırada amaçsız ve hafif birkaç hareketi dışında, neredeyse eblehlik derecesinde boş ve içe dönüktü; ama az sonra Cairo inleyip gözlerini kırıştırdınca yüzüne kibar bir ifade geldi ve gözleriyle yüzünde dostça bir gülümsemenin izleri belirdi.

Joel Cairo yavaş yavaş kendine geldi. Önce gözleri açıldı, ama tavanın belirli bir noktasına odaklanabilmeleri tam bir dakika sürdü. Sonra ağzını kapayıp yutkundu, soluğunu burnundan uzun uzun bıraktı. Bir ayağını içeri çekip bir elini bacağının üzerinde ters çevirdi. Sonra başını koltuğun arkalığından kaldırıp, kafası karışık, büroya bakındı, Spade'i gördü, dikilip oturdu. Konuşmak için ağzını açtı, irkildi, elini yüzüne, Spade'in yumruğunu vurduğu ve şimdi kocaman bir morluğun kapladığı yere götürdü.

Cairo, dişleri kenetli, acıyla, “Sizi vurabilirdim, Bay Spade,” dedi.

“Deneyebilirdin,” dedi Spade.

“Denemedim.”

“Farkındayım.”

“Öyleyse silahımı aldıktan sonra niçin vurdunuz bana?”

“Pardon,” dedi Spade, kurt gibi sırtıp dişlerini göstererek, “ama bir de o beş bin dolar önerisinin palavra olduğunu fark ettiğimde duyduğum sıkıntıyı düşün.”

“Yanılıyorsunuz, Bay Spade. O gerçek bir öneriydi, hâlâ da geçerli.”

“Ya?” Spade gerçekten şaşırmıştı.

“Heykelciğin iadesi için beş bin dolar ödemeye hazırım.” Cairo elini yaralı yüzünden çekip ciddi, resmi tavrıyla oturdu yine. “Sizde mi?”

“Hayır.”

“Burada değilse” – Cairo kibar, ama inanmamış gibiydi – “benim aramama engel olmak için niçin kendinizi tehlikeye attınız?”

“Bırakayım da ipini koparan gelsin, silah dayasın bana, öyle mi?” Spade parmağıyla Cairo’nun masanın üstünde duran mallarını gösterdi. “Ev adresim de var. Oraya da mı gittin?”

“Evet, Bay Spade. Heykelciğin iadesi için beş bin dolar vermeye hazırım, ama mümkünse sahibini o masraftan kurtarmayı denemek de doğal hakkım olsa gerek, değil mi?”

“Sahibi kim?”

Cairo başını sallayıp gülümsedi. “O soruyu karşılıksız bırakırsam beni bağışlarsınız,” dedi.

“Öyle mi?” Spade gergin dudaklarla gülümseyerek öne eğildi. “Fena kıstırdım seni, Cairo. Tıptış tıptış ge-

lip kendin düştün tızağa, üstelik dünkü cinayetleri de düşünürsen, polis de çok sevinecektir buna. şimdi de oyunu benim istediğim gibi oynayacaksın, yoksa karışmam.”

Cairo’nun gülümsemesi sakın, heyecansızdı. “Harekete geçmeden önce derinlemesine incelemelerde bulundum,” dedi, “ve kârlı iş ilişkilerini başka düşüncelerin engellemesine izin vermeyecek kadar makul bir insan olduğunuzu öğrendim.”

Spade omuz silkti. “Hani para?” diye sordu.

“Size beş bin dolar önerdim, heykelciği – ”

Spade elinin tersiyle Cairo’nun cüzdanına vurdu. “Beş bin dolara benzer hiçbir şey yok burada. Ne desen boş. Buraya gelip bana mor bir fil getir, sana bir milyon dolar vereceğim desen ne yazar?”

“Anlıyorum, anlıyorum,” dedi Cairo, düşünceli. “Samimiyetime teminat istiyorsunuz.” Kımızı alt duğasını parmağıyla okşadı. “Bir kapora versem olabilir mi?”

“Olabilir.”

Cairo elini cüzdanına uzattı, duraksadı, geri çekti ve sordu: “Yüz dolar desek iyi mi?”

Spade cüzdanı alıp yüz dolar çıkardı. Sonra alnını kırıştırıp, “İki yüz alsam daha iyi,” dedi ve öyle yaptı.

Cairo bir şey demedi.

“İlk tahminin kuşun bende olduğuydu,” dedi Spade katı bir sesle, iki yüz doları cebine atıp cüzdanı masanın üstüne bıraktıktan sonra. “O boş çıktı. İkincisi ne?”

“Nerede olduğunu bildiğiniz, ya da tam öyle değilse bile, ona ulaşabileceğiniz bir yerde olduğunu bildiğiniz.”

Spade bunu ne doğruladı, ne yalanladı: Duymamış gibiydi. Sordu: “Sözünü ettiğin adamın kuşun sahibi olduğunu kanıtlayabilir misin?”

“Maalesef. Ama bir de şu var: Başka hiç kimsede de gerçek sahibi olduğunu kanıtlayacak bir belge yok. Olaya benim tahmin ettiğim kadar vakıfsanız – yoksa burada olmazdım zaten – sahibinden alınış biçiminin bile onun heykelcik üzerindeki hakkının herkesten çok olduğunu takdir edersiniz – hele hele Thursby’den.”

“Ya kızın?” diye sordu Spade.

Cairo’nun gözleri ve ağzı heyecanla açıldı, yüzü kızardı, sesi tizleşti. “*O adam* değil sahibi!”

“Ya?” dedi Spade usulca, belirsizce.

“Burada mı şimdi o adam, San Francisco’da mı?” diye sordu Cairo, tizliği azalmış ama hâlâ heyecanlı bir sesle.

Spade gözlerini uykulu uykulu kırpıştırıp bir öneride bulundu: “Kartlarımızı masaya açsak herkes için daha iyi olacak galiba.”

Cairo hafifçe titreyerek kendine geldi. “Daha iyi olacağını sanmıyorum.” Sesi iyice şurup gibi olmuştu. “Benden daha çok şey biliyorsanız, ben sizin bildiklerinizden yararlanacağım, sizin yararınız da beş bin dolar olacak. Eğer benden çok şey bilmiyorsanız, size gelmekle yanlış yaptım demektir, sizin önerdiğinizizi yapmak da bu yanlış pekiştirir.”

Spade başını ilgisizce sallayarak eliyle masanın üstündekileri gösterdi: “Eşyaların orada.” Cairo mallarını ceplerine yerleştirirken de ekledi: “Anlaşalım: Bu kara kuşu senin için bulma süreci boyunca masraflarımı

karşılacaksınız, iş bitince de beş bin dolar vereceksin, tamam mı?”

“Evet, Bay Spade; yani beş bin dolar eksi avanslar – yani toplam beş bin dolar.”

“Tamam. Bu iş önerisi de tamamen yasal.” Spade’in yüzü, göz kenarlarındaki birkaç kırışık dışında ciddiydi. “Yani senin adına cinayet işlemek, soygun yapmak için değil, kuşu, mümkünse, yasal ve doğru bir biçimde getirmem için tutuyorsun beni.”

“Mümkünse,” diye onayladı Cairo. Onun da yüzü, gözleri dışında, ciddiydi. “Ve her halükârda ortalığı velveleye vermeden.” Kalkıp şapkasını aldı. “Benimle irtibat kurmak isterseniz, Belvedere otelindeyim – altı yüz otuz beş numaralı oda. İşbirliğimizin ikimiz için de çok yararlı olacağından eminim, Bay Spade.” Bir an duraksadı. “Tabancamı alabilir miyim?”

“Tabii. Unutmuştum.”

Spade tabancayı ceketinin cebinden çıkarıp Cairo’ya uzattı.

Cairo tabancayı Spade’in göğsüne doğrulttu.

“Lütfen ellerinizi masanın üstüne koyunuz,” dedi kararlı bir sesle. “Büronuzu aramak niyetindeyim.”

Spade, “Vay anasını,” dedi. Sonra gırtlaktan bir kahkahayla, “Hadi bakalım,” dedi. “Ara. Engel olamayacağım.”

6

Ufak tefek gölge

Joel Cairo gittikten sonra Spade yarım saat boyunca masasının başında hareketsiz, kaşlar çatık, tek başına oturdu. Sonra, bir sorundan kurtulmuşçasına, “Ne yapalım, parasını veriyorlar,” dedi, masasının çekmecelerinden birinden bir şişe Manhattan kokteyliyle bir karton bardak çıkardı. Bardağı üçte ikisine kadar doldurdu, içti, şişeyi çekmeceye koydu yine, bardağı kâğıt sepetine attı, şapkasıyla paltosunu giydi, inip gece ışıklarının aydınlattığı sokağa çıktı.

Spade’in binasının köşesinde yirmi-yirmi bir yaşlarında, düzgün gri bir kasket ve palto giymiş, ufak tefek bir delikanlı duruyordu.

Spade Sutter sokağından Kearny sokağına yürüdü, bir tütüncüye girip iki kese Bull Durham tütünü aldı. Dükkândan çıktığında, delikanlı karşı kaldırımında tramvay bekleyen dört kişiden biriydi.

Spade, Powell sokağındaki Herbert’s Grill’de akşam yemeğini yedi. Sekize çeyrek kala lokantadan çıktığında delikanlı yakındaki bir giyim mağazasının vitrinine bakıyordu.

Spade Belvedere oteline gitti, resepsiyondan Bay Cairo’yu sordu. Bay Cairo’nun dışarıda olduğu söy-

lendi. Delikanlı lobinin uzak köşesinde bir koltukta oturuyordu.

Spade Geary tiyatrosuna gitti, Cairo'yu fuayede göremedi, yüzünü tiyatroya dönüp kaldırırmda beklemeye başladı. Delikanlı sokağın az aşağısında, Marquard lokantasının önündeki kalabalığın arasındaydı.

Sekiz'i on geçe Joel Cairo, Geary sokağından küçük, kırık, oynak adımlarıyla yürüyerek belirdi. Spade'i, özel dedektif omuzuna yanaşana kadar görmediği beliydi. Bir an için şaşırılmış gibiydi, sonra, "Tabii, ya," dedi, "biletimi gördünüz."

"Evet. Sana göstermek istediğim bir şey var." Spade Cairo'yu kaldırırmdın kenarına, beklemekte olan öbür tiyatro seyircilerinden biraz uzağa çekti. "Marquard'ın önündeki kasketli oğlan."

Cairo, "Bakayım," diye mırıldandı ve saatine baktı. Geary sokağına baktı. Önündeki, George Arliss'i Shylock kostümünde gösteren tiyatro panosuna baktı, sonra koyu renkli gözlerini yuvalarında yanlamasına kaydırıp kasketli çocuğa, kıvrık kirpiklerinin altındaki eğik gözlerine ve sakın suratına baktı.

"Kim o?" diye sordu Spade.

Cairo Spade'e bakıp gülümsedi. "Tanımıyorum."

"Beni izliyor her yerde."

Cairo alt dudağını diliyle ıslatıp sordu: "Bizi bir arada görmesine izin vermek akıllıca bir iş miydi o zaman?"

"Ne bileyim ben," dedi Spade. "Oldu bir kere."

Cairo şapkasını çıkarıp eldivenli eliyle saçlarını düzeltti. Şapkasını özenle başına geçirip büyük bir içtenlikle konuştu: "Sizi temin ederim, tanımiyorum, Bay

Spade. Onunla en ufak bir ilgim olmadığına yemin ederim. Sizden başka kimsenin yardımlarına başvurmadığıma şerefim üzerine ant çerim.”

“Öbürlerinden biri mi o zaman?”

“Olabilir.”

“Bilmek istedim, çünkü bela olmaya başlarsa canını yakmak zorunda kalabilirim.”

“Uygun olanı neyse onu yapın. Benim arkadaşım değil.”

“İyi. Perde açılıyor. İyi geceler,” dedi Spade, karşıya geçip batı yönüne giden bir tramvaya bindi.

Kasketli delikanlı aynı tramvaya bindi.

Spade tramvaydan Hyde sokağında inip evine gitti. Odalar fazla dağınık değildi, ama arandıkları besbelliydi. Spade yıkandı, temiz bir gömlek giyip yakasını taktıktan sonra yeniden çıktı, Sutter sokağına yürüdü, batı yönüne giden bir tramvaya bindi. Delikanlı da bindi.

Coronet’e varmadan beş altı sokak önce tramvaydan inip çok katlı, kahverengi bir binanın giriş holüne girdi, üç kapı zilini birden çaldı. Sokak kapısının otomatğine basıldı. İçeri girdi, asansörün ve merdivenin önünden geçti, uzun, sarı duvarlı bir koridordan yürüdü, Yale kilitli bir arka kapıya geldi, kapıyı açıp dar bir avluya ulaştı. Avludan karanlık bir arka sokağa çıkıp iki blok yürüdü. Karşıya geçti, California sokağına çıkıp Coronet’e girdi. Saat henüz dokuz buçuk olmamıştı.

Brigid O’Shaughnessy’nin onu ne kadar hevesle karşıladığına bakılırsa, Spade’in gelip gelmeyeceğinden pek de emin olmadığı anlaşılıyordu. O sezon adına *Ar-*

toise mavisi denilen renkteki elbisesinin omuz askıları fûme, çoraplarıyla iskarpinleri yine *Artoise*'dı.

Kırmızı ve krem renkli oturma odası, siyah ve gümüşî seramikten bodur vazolara yerleştirilen çiçeklerle güzelleşmiş, canlanmıştı. Şöminede üç tane kalın kabuklu odun yanıyordu. Kız şapkasıyla paltosunu asarken Spade yanan odunlara baktı.

“İyi haberler mi getiriyorsunuz bana?” diye sordu kız odaya döndüğünde. Gülümseyişinin ardında endişe vardı ve soluğunu tutuyordu.

“Şimdiye kadar açığa çıkmamış hiçbir şeyi açıklamak zorunda değiliz.”

“Yani polisin beni bilmesi gerekmiyor mu?”

“Gerekmiyor.”

Kız mutlu mutlu iç çekerek ceviz kanepeye oturdu. Yüzü rahatlamış, gövdesi rahatlamıştı. Hayran gözlerle Spade'e gülümsedi. “Nasıl başardınız?” diye sordu, meraktan çok hayretle.

“San Francisco'da her şey satın alınabilir – ya da sadece alınabilir.”

“Sizin başınız belaya girmez, değil mi? Otursanıza, ne olursunuz.” Kanepede Spade'e yer açtı.

“Makul ölçülerde olduğu sürece bela beni rahatsız etmez,” dedi Spade, kayıtsızca.

Şöminenin yanında ayakta duruyor, inceleyen, tartan, yargılayan gözlerle kıza bakıyor ve incelediğini, tarttığını, yargıladığını gizlemiyordu. Kız, Spade'in bakışlarının çıplaklığı karşısında azıcık kızardı, ama gözlerinde kendisine yakışan bir utangaçlığın izleri olmasına rağmen, az öncesine göre çok daha güvenli görünüyordu. Spade, kızın yanına oturma çağrısına

uymayacağını belli edecek kadar ayakta durdu şömine-
nin yanında, sonra kanepeye yürüdü.

“Sen,” dedi otururken, “tam da görünmeye çalıştığın gibi değilsin, değil mi?”

“Ne demek istediğinizi pek anlayamadım,” dedi kız fısıldar gibi, şaşkın gözlerle.

“Kız öğrenci tavırları,” diye açıkladı Spade, “kızarmalar, kekelemeler, falan.”

Kız yüzü kızarak, aceleyle, Spade’e bakmadan konuştu: “Daha öğleden sonra söyledim kötü olduğumu – tahmin edemeyeceğiniz kadar kötü olduğumu.”

“Onu demek istiyorum işte,” dedi Spade. “Bugün öğleden sonra söyledin – aynı sözlerle, aynı ses tonuyla. Provasını bol bol yaptığın bir konuşma.”

Kız, neredeyse ağlayacak kadar kafası karışık göründüğü bir andan sonra güldü, “Tamam, Bay Spade,” dedi, “olduğu gibi görünen bir insan değilim. Aslında seksen yaşımıdayım, inanılmaz derecede gaddarım ve esas işim haddehane işçiliği. Ama bu yaptığım pozsa eğer, epey alışmış olmalıyım, siz de hemen vazgeçmemi beklemezseniz, değil mi?”

“Bana göre hava hoş,” dedi Spade. “Ama gerçekten de o kadar saf olsaydın, olmazdı tabii. Hiçbir yere varamazdık.”

“Saf olmayacağım,” diye söz verdi kız, elini kalbine götürerek.

“Joel Cairo’yu gördüm bu akşam,” dedi Spade, havadan sudan konuşurmuşçasına.

Kızın yüzündeki neşe yok oldu. Spade’in profiline odaklı gözleri önce korkulu, sonra temkinliydi. Spade bacaklarını uzatmış, üst üste attığı ayak bileklerine ba-

kıyordu. Yüzünde herhangi bir şey düşündüğünü belli edecek bir iz yoktu.

Uzun bir sessizlik oldu, sonra kız huzursuzca sordu:

“Onu – onu tanıyor musunuz?”

“Bu akşam, demin gördüm.” Spade, başını kaldırmadan, hoşbeş etme havasındaydı hâlâ. “George Arliss’i seyretmeye gidiyordu.”

“Konuştunuz mu yani?”

“Bir iki dakika sadece. Sonra birinci perdenin zili çaldı.”

Kız kanepeden kalkıp şömineye gitti, ateşi dürttü. Şöminenin üstünde duran bir biblonun yerini azıcık değiştirdi, odanın öbür ucuna gidip bir köşe sehpasında duran sigara kutusunu aldı, bir perdeyi düzeltti ve yerine döndü. Yüzü dingin, endişesizdi.

Spade kıza yamuk yamuk gülümseyip, “Ustasın,” dedi. “Çok ustasın.”

Kızın yüzü değişmedi. Usulca sordu: “Ne dedi?”

“Hangi konuda?”

“Benim konumda.”

“Hiç.” Spade dönüp çakmağını kızın sigarasına tuttu. Gözleri, bir şeytan heykeli gibi duran yüzünde ısıldı.

“E, ne dedi o zaman?” diye sordu kız, yarı şakacı yarı şımarık.

“Bana kara kuş için beş bin dolar teklif etti.”

Kız irkildi, dişleri sigaranın ucunu parçaladı ve Spade’e bir an telaşla baktıktan sonra gözlerini kaçırdı.

“Ateşi dürtüp ortalığı toparlamayacaksın yine, değil mi?” diye sordu Spade, tembelce.

Kız berrak, neşeli bir kahkaha attı, çiğnenmiş sigarasını küllüğe bırakıp berrak, neşeli gözlerle Spade'e baktı. "Hayır," diye söz verdi. "Siz ne dediniz?"

"Beş bin dolar büyük para."

Kız gülümsedi, ama Spade'in gülümseyeceği yerde ciddi baktığını görünce gülümsemesi ufaldı, şaşkınlaştı, sonra yok oldu. Onun yerine kırılgan, şaşkın bir ifade geldi yüzüne. "Bunu ciddi olarak düşünmüyorsunuz herhalde?" dedi.

"Neden olmasın? Beş bin dolar büyük para."

"Ama, Bay Spade, bana yardım edeceğinize söz vermiştiniz." Elleri Spade'in kolundaydı. "Size güvendim. Şimdi de – " Sustu, ellerini Spade'in kolundan çekip ovuşturmaya başladı.

Spade kızın endişeli gözlerine bakıp anlayışla gülümsedi. "Bana ne kadar güvendiğin konusuna fazla girmeyelim istersen," dedi. "Sana yardım edeceğime söz vermiştim – evet – ama sen de bana kara kuşlardan falan hiç söz etmedin."

"Ama biliyor olmalıydınız, yoksa – yoksa bana sözünü etmezsiniz. Şimdi biliyorsunuz işte. Bana böyle yapmayacaksınız – yapamazsınız." Gözleri çini mavisi birer yakanıştı.

"Beş bin dolar," dedi Spade üçüncü kez, "büyük para."

Kız omuzlarıyla ellerini kaldırdı, kaderine razı bir hareketle gevşetti yine. "Öyle," dedi alçak, kısık bir sesle. "Sadakatiniz açık arttırmaya çıkacaksa, benim ödeyebileceğimden çok daha büyük para."

Spade güldü. Kısa, biraz da acı bir gülüştü. "İşte bu harika," dedi, "hele senin ağzından çıkınca. Paradan

başka ne verdin ki bana? Bana hiç güvendin mi? Benim sadakatimi sadece ve sadece parayla almaya çalışmadın mı? Madem zaten satışa çıkarmışım, niçin en fazla parayı verene gitmesin?”

“Bütün paramı verdim.” Akla çevrili gözlerinde yaşlar ışıldıyordu. Sesi gırtlaktan, titreyerek geliyordu. “Acıma duygularınıza teslim ettim kendimi, yardımınız olmazsa biterim, dedim. Ne kaldı başka?” Birden kanepede yanına sokularak haykırdı: “Bedenimle mi satın alayım sizi?”

Yüzlerinin arasında birkaç santimetre vardı. Spade kızın yüzünü ellerinin arasına alıp ağzını sertçe, aşağı-larcasına öptü. Sonra arkasına yaslanıp, “Bir düşünüyüm,” dedi. Yüzü sert ve öfkeliydi.

Kız kımıldamadan oturuyor, ellerini donup kalan yüzünde Spade’in ellerinin tuttuğu yerlerde tutuyordu.

Spade ayağa kalktı. “Allah kahretsin,” dedi. “Hiçbir anlamı yok bütün bunların.” Şömineye doğru iki adım atıp durdu, dişlerini gıcırdatarak yanan odunlara öfkeyle baktı.

Kız kımıldamadı.

Spade kıza döndü. Burnunun üstündeki iki dikey çizgi, kızarmış alnında yara izi gibi birer oyuktu. “Dürüst müsün değil misin, ipimde değil,” dedi, sesini sakın tutmaya çalışarak. “Ne numaralar çevirmeye çalışıyorsun, sırların nedir, umurumda değil, ama ne yaptığını bildiğini gösterecek bir şey gerek bana.”

“Ne yaptığımı biliyorum. Lütfen inan bana, böylesi en iyisi ve – ”

“Göster,” dedi Spade sertçe. “Sana yardıma hazırım. Şimdiye kadar da yapabileceğimi yaptım. Gözümü

bağlar dalarım da, ama sana şu anda güvendiğimden daha çok güvenmem gerek. Ne yaptığını bildiğine beni inandırman gerek, tahminle mahminle, allaha emanet, sonu hayırlı olur inşallah diye sersem sepet yola çıkmadığını bilmem gerek.”

“Bana azıcık daha güvenemez misin?”

“Azıcık dediğin ne kadar? Hem de beklediğin nedir?”

Kız dudaklarını ısıırıp gözlerini indirdi. “Joel Cairo’yla görüşmem gerek,” dedi, zar zor duyulan bir sesle.

“Bu gece görebilirsin,” dedi Spade, saatine bakarak. “Tiyatrosu biter birazdan. Oteline telefon ederiz.”

Kız gözlerini korkuyla kaldırdı. “Ama buraya gelemez. Nerede olduğumu bilmemeli. Korkuyorum.”

“Bende olur,” dedi Spade.

Kız duraksadı, dudaklarını birbirine sürdü, sonra sordu: “Sana gelir mi?”

Spade başını evet diye salladı.

“Tamam öyleyse,” dedi kız heyecanla; gözleri irileşmiş, parlamış, ayağa fırladı. “Gidelim mi hemen?”

Yan odaya gitti. Spade köşedeki masaya gidip çekmeceyi sessizce açtı. Çekmecede iki deste iskambil kâğıdı, bir bloknot briç yazbozu, pirinçten bir vida, bir parça kırmızı kinnap ve bir altın kalem vardı. Çekmeceyi kapadıktan sonra sigarasını yakarken kız, başında küçük koyu renk bir şapka ve sırtında gri bir güderi manto, Spade’in şapkasıyla paltosunu taşıyarak girdi.

Bindikleri taksi, Spade'in binasının sokak kapısının tam önüne park etmiş siyah bir sedan arabanın arkasına yanaştı. İva Archer arabanın içinde tek başına, elleri direksiyonda, oturuyordu. Spade onu şapkasıyla selamlayıp Brigid O'Shaughnessy'yle birlikte bina kapısından içeri girdi. Lobideki banklardan birinin başında durup, "Burada iki dakika bekleyebilir misin?" dedi. "Uzun sürmez."

"Tabii," dedi Brigid O'Shaughnessy, oturarak. "Keyfine bak."

Spade çıkıp sedan arabaya gitti. Arabanın kapısını açınca İva hemen konuştu: "Seninle görüşmem gerek, Sam. İçeri gelemem miyim?" Yüzü solgun ve gergindi.

"Şimdi olmaz."

İva dişlerini birbirine kenetleyip sertçe sordu: "Kim o?"

"Topu topu bir dakika zamanım var, İva," dedi Spade sabırla. "Nedir?"

"Kim o?" diye yineledi kadın, başıyla sokak kapısını göstererek.

Spade gözlerini kadından ayırıp sokağa baktı. Karşı köşedeki garajın önünde yirmi-yirmi bir yaşlarında, düzgün gri bir kasket ve palto giymiş ufak tefek bir delikanlı sırtını duvara vermiş, aylak aylak duruyordu. Spade alnını kırıştırıp gözlerini İva'nın ısrarlı bakışlarına çevirdi. "Nedir?" diye sordu. "Bir şey mi oldu? Gecenin bu saatinde burada olmaman gerek."

"Ben de inanmaya başladım," diye yakındı kadın. "Büroya gelmemem gerek dedin, şimdi de buraya gelmemem gerek. Peşimi bırak mı demek istiyorsun? Demek istediğin oysa açıkça söyle."

“Bak, İva, böyle hatır koymaya hakkın yok.”

“Yok, biliyorum. İş sana gelince hiçbir hakkım yok, anladım. Ben var sanıyordum. Beni seviyormuş gibi davranman bana bu hakkı – ”

Spade yorgun bir sesle, “Böyle şeyleri tartışmanın sırası değil, tatlım,” dedi. “Hangi konuda görüşecektin benimle?”

“Seninle burada konuşamam, Sam. İçeri gelemem miyim?”

“Şimdi olmaz.”

“Niçin?”

Spade bir şey demedi.

Kadın ağzını ince bir çizgi hâline getirdi, oturduğu yerde kıpırdanarak direksiyonun tam arkasına yerleşti, gözleri öfkeyle dimdik öne bakarak sedanın motorunu çalıştırdı.

Araba hareket etmeye başlayınca Spade, “İyi geceler, İva,” dedi, sedanın kapısını kapadı ve gidene kadar, şapkası elinde, kaldırımında bekledi. Sonra binaya girdi yine.

Brigid O’Shaughnessy oturduğu banktan gülümseyerek, neşeyle kalktı ve yukarıya, dairesine çıktılar.

Havada G var

Katlanır yatak duvara kalktığı için oturma odasına dönüşen yatak odasında Spade Brigid O'Shaughnessy'nin şapkasıyla mantosunu aldı, onu kapitone bir sallanır koltuğa oturtup rahat ettirdikten sonra Belvedere otele telefon etti. Spade telefon numarasıyla birlikte Cairo'nun gelir gelmez kendisini araması için not bıraktı.

Spade masanın yanındaki koltuğa oturup kıza, girizgâhsız hazırlıksız, pat diye, bundan yıllar önce Washington eyaletinde meydana gelen bir olayı anlatmaya başladı. Hiç ara vermeden, biteviye bir sesle, düzgün ve heyecansız bir biçimde anlatıyor, yalnız arada sırada, her ayrıntının tam olarak anlaşılması çok önemliymiş gibi, bazı cümleleri, sözcük sıralarını değiştirerek yeniden söylüyordu.

Brigid O'Shaughnessy yarım kulakla dinliyordu ve hikâyenin kendisinden çok, Spade'i anlatıyor olmasına şaşırılmış gibiydi; merakı, anlatılandan çok niçin anlatıldığına odaklanmıştı, ama zaman geçtikçe kendini hikâyeye yavaş yavaş kaptırdı ve sakince, dikkatle dinlemeye başladı.

Flitcraft adında bir adam, günün birinde Tacoma'da sahibi olduğu emlak bürosundan öğle yemeğine çıkıp bir daha dönmemişti. O gün öğleden sonra golf oynamak üzere ayarladığı randevuya gitmemişti – oysa randevuyu aynı gün, yemeğe çıkmadan yarım saat önce kendisi ayarlamıştı. Karısıyla çocukları onu bir daha hiç görmediler. Karısıyla çok iyi anlaştığı söyleniyordu. İki çocuğu vardı, ikisi de oğlan; biri beş, öbürü üç yaşında. Tacoma'nın şık bir banliyösünde kendi evinde oturuyordu, yepyeni bir Packard arabası vardı ve başarılı Amerikan-vârî yaşamın bütün öbür donanımlarına da sahipti.

Flitcraft'a babasından yetmiş bin dolar miras kalmıştı; buna emlakçılıktaki başarısı da eklenince, ortadan kaybolduğu zamanki mali değeri iki yüz bin dolar dolaylarındaydı. İşleri düzenliydi, ama onları kaybolmadan önce belli bir düzene sokmak için özel bir çabada bulunmadığını belli edecek kadar ufak tefek dağınıklıklar da vardı. Gittiğinde, üstünde elli ya da altmış dolardan fazla bir mal varlığı olduğunu gösterecek hiçbir belirti yoktu. Geçmiş aylardaki davranışlarında bazı gizli kötü alışkanlıkları, ya da hayatında bir başka kadın olduğunu gösterecek hiçbir iz olmadığı gibi, bunların olma ihtimali de zaten çok azdı.

“Yok oluverdi birden,” dedi Spade. “Elini açınca yumruk nasıl yok olursa, öyle.”

Hikâyenin bu noktasına geldiğinde telefon çaldı.

“Alo,” dedi Spade alıcıya. “Bay Cairo?... Ben Spade. Evime kadar gelebilir misiniz – Post sokağına – şimdi? Evet, öyle galiba.” Kıza baktı, dudaklarını büzdü, son-

ra hızla, “Bayan O’Shaughnessy burada ve sizi görmek istiyor,” dedi.

Brigid O’Shaughnessy alnını kırıstırıp oturduğu yerde kımıldandı ama bir şey demedi.

Spade telefonu kapayıp, “Birkaç dakikaya kadar burada olur,” dedi. “Her neyse, bu 1922’de oluyor. 1927’de, büyük dedektiflik şirketlerinden birinde çalışıyordum, Seattle’da. Bayan Flitcraft bize gelip birilerinin kocasına çok benzeyen birisini Spokane’de görmüş olduğunu söyledi. Spokane’e gittim. Flitcraft’ti gerçekten de. Birkaç yıldır Spokane’de, Charles – ilk ismi öyleydi – Pierce adı altında yaşıyordu. Yılda net yirmi-yirmi beş bin dolar getiren bir otomobil alım-satım işi, bir karısı ve bir oğlan bebeği vardı; Spokane banliyösünde kendi evinde oturuyor, genelde de, mevsiminde, öğleden sonra dört oldu mu golf oynamaya gidiyordu.”

Spade, Flitcraft’ı bulunca ne yapması gerektiği konusunda kesin talimat almamıştı. Spade’in Davenport otelindeki odasında görüştüler. Flitcraft’ın hiçbir suçluluk duygusu yoktu. İlk ailesini iyi durumda bırakmıştı ve yaptığı kendisine çok mantıklı geliyordu. Tek endişesi, bu mantığı Spade’e anlatabilip anlatamayacağıydı.

Hikâyesini o zamana kadar hiç kimseye anlatmamıştı, dolayısıyla da mantığını açıklamak zorunda kalmamıştı. Şimdi de bunu yapmayı deniyordu.

“Anladım tabii,” dedi Spade, “ama Bayan Flitcraft asla anlayamadı. Saçma sapan buldu. Öyleydi belki de. Her neyse, sonu iyi bitti. Bayan Flitcraft rezalet çıksın

istemiyordu, kocasının kendisine yaptıklarından sonra da – kendi görüşüne göre – onu zaten istemiyordu. Sonunda da sessizce boşandılar, herkesin gönlü oldu.

“Flitcraft”ın başına gelen şuydu: Öğle yemeğine çıkarken, büyük bir inşaatın yanından geçiyordu – yapı daha karkas halinde. Sekiz-on kat yukarıdan bir giriş mi ne, kurtulup hemen yanı başında kaldırıma çakılıyor. Çok yakınından geçiyor, ama değmiyor, sadece yere çarpınca kaldırımdan bir parça fırlayıp yanağına geliyor. Derisinden bir parça sıyrılmış sadece, ama gördüğümde izi duruyordu hâlâ. Anlatırken o izi – neredeyse sevgiyle – okşuyordu. Korkudan ödü patlamış tabii, ama korkmaktan çok çarpılmış. Sanki birisi hayatın kapağını kaldırıp içindekileri göstermiş ona.”

Eğer Flitcraft iyi bir vatandaş, iyi bir eş ve babaysa, bu herhangi bir dış etken yüzünden değil, sadece çevresiyle uyum içinde olduğu zaman huzur bulabilen bir insan olduğu içindi. Öyle yetişmişti. Tanıdığı insanlar da öyleydi. Temiz, düzenli, akli başında, sorumlu bir yaşam biçimine alıştı. Birdenbire düşen bir giriş, hayatın aslında bunların hiçbirini olmadığını göstermişti ona. Böyle bir kaza onu, o örnek vatandaş-eş-babayı, iş yeriyle öğle yemeği arasında yok edebilirdi. O anda, insanların gelişigüzel öldüklerini, ancak kör talih ıska geçerse yaşayabildiklerini anladı.

Onu asıl rahatsız eden, bu durumun adaletsizliği değildi: ilk sarsıntıyı atlattıktan sonra kabullenmişti bunu. Onu rahatsız eden, yaşantısını makul bir düzene sokmakla hayata uyum sağlayacağına, hayata ters düştüğünün bilincine varmış olmalıydı. Düşen kırıştan daha beş metre uzaklaşmadan, bu yeni hayat görüşü-

ne ayak uydurmazsa asla huzur bulamayacağını anlamış olduğunu kavramıştı. Öğle yemeğini bitirmeden de, o uyumu nasıl sağlayacağını anlamıştı. Düşen bir kiriş nasıl hayatını tesadüfen yok edebilirse, o da gitmek suretiyle hayatını tesadüfen değiştirebilirdi. Ailesine duyduğu sevginin, olağan olduğunu düşündüğü bir sevgi olduğunu söyledi, ama onları maddi açıdan iyi durumda bırakıyordu ve onlara olan sevgisi, ayrılığı dayanılmaz kılacak türden bir sevgi değildi.

“Hemen o gün öğleden sonra Seattle’a gitti,” dedi Spade. “Oradan da vapurla San Francisco’ya. Bir iki yıl sürttükten sonra yine Washington eyaletine yöneldi, Spokane’e yerleşip evlendi. İkinci karısı birincisine benzemiyordu, ama benzerlikleri farklılıklarından çoktu – vardır ya hani, bayağı iyi golf ve briç oynayan, yeni salata tariflerinden hoşlanan kadınlar... Yaptığından pişmanlık duymuyordu. Ona mantıklı geliyordu. Tacoma’dan kaçarak kurtulduğu kalıba yeniden girdiğinin farkında bile olduğunu sanmıyorum. Ama hikâyenin en sevdiğim yanı da bu. Kendini kirişlerin düşmesine alıştırdı, sonra kirişler düşmedi, o da kendini kirişlerin düşmemesine alıştırdı.”

“Ne kadar da ilginç,” dedi Brigid O’Shaughnessy. Koltuğundan kalkıp Spade’in önünde, yakınında durdu. Gözleri kocaman, derindi. “Söylememe gerek yok,” dedi. “O da gelince, istersen beni çok çaresiz bir durumda bırakabilirsin.”

Spade dudaklarını ayırmadan gülümsedi: “Hayır, söylemene gerek yok.”

“Ve sana tamamen güvenmesem kendimi bu duruma asla düşürmeyeceğimi de biliyorsun.” Başparma-

ğıyla işaret parmağı Spade'in mavi ceketinin düğmelerinden birini kıvrıyordu.

Spade, "Yine o konu!" dedi alaycı bir kadercilikle.

"Ama öyle, biliyorsun," diye directti kız.

"Hayır, bilmiyorum." Düğmesiyle oynayan eli okşadı. "Benim sana niçin güvenmem gerektiği konusundaki sorular getirdi bizi buraya kadar. Sap'la samanı karıştırmayalım. Beni sana güvenebileceğime inandırdığın sürece, senin bana güvenmene zaten gerek yok."

Kız Spade'in yüzünü inceledi; burun delikleri titredi.

Spade güldü. Kızın elini yeniden okşayıp, "Bu işlere yorma şimdiden kafanı," dedi. "Birazdan burada olacak. Onunla olan işini hallet, kendi durumumuza sonra bakınız."

"İşimi – onunla işimi – bildiğim gibi halletmeme izin verecek misin?"

"Tabii."

Kız elini Spade'in elinin altında çevirdi, parmakları birbirine değsin diye: "Tanrı'nın bir nimetisin sen."

Spade, "Abartma," dedi.

Kız gülümseyerek, sitemle baktı, sonra kapitone sallanır koltuğa döndü.

Joel Cairo heyecanlıydı. Kara gözleri kocamandı, Spade daha kapıyı aralayamadan ince, tiz perdeden sözler dökülmeye başlamıştı ağzından.

"O çocuk orada, evi gözetliyor, Bay Spade, o bana gösterdiğiniz çocuk, daha doğrusu tiyatronun önünde beni ona gösterdiğiniz çocuk. Ne çıkaracağım bundan, Bay Spade? İyi niyetle geldim buraya, Bay Spade, hiçbir tuzak, hiçbir numara aklımın köşesinden geçmedi."

“Ben de seni iyi niyetle çağırdım.” Spade’in kaşları düşünceli düşünceli çatılmıştı. “Tahmin etmeliydim ortaya çıkacağını. Girdiğini gördü mü?”

“Tabii. Yürüyüp gidebilirdim, ama bizi zaten birlikte görmesine izin verdiğiniz için gerek görmedim.”

Brigid O’Shaughnessy holde, Spade’in arkasında belirdi ve endişeyle sordu: “Hangi çocuk? Ne oluyor?”

Cairo siyah şapkasını başından kaldırıp sertçe eğildi ve resmi bir sesle, “Bilmiyorsanız Bay Spade’e sorun,” dedi. “Ondan bağımsız hiçbir şey bilmiyorum bu konuda.”

“Akşamdan beri beni izlemeye çalışan bir oğlan,” dedi Spade umursamazca omuzunun üstünden, yüzünü kıza dönmeden. “Gir, Cairo. Burada durup her şeyi komşulara dinletmenin âlemi yok.”

Brigid O’Shaughnessy Spade’in kolunu dirseğinin yukarısından kavradı. “Bana gelirken de izledi mi seni?”

“Hayır. Sana gelmeden kaybettim onu. Ondan sonra da herhalde buraya geldi yine, izimi bulmak için.”

Cairo, şapkasını iki eliyle göbeğinde tutarak hole girmişti. Spade arkasından kat koridoruna açılan kapıyı örttü ve oturma odasına geçtiler. Odaya girdiklerinde Cairo şapkasını göbeğinde tutarak yeniden eğildi, “Sizi yeniden gördüğüme çok sevindim, Bayan O’Shaughnessy,” dedi.

“Sevineceğinden emindim, Joe,” dedi kız elini uzatarak.

Cairo elin üzerine resmiyetle eğildi ve tutar tutmaz bıraktı.

Kız önceden oturduğu kapitone sallanır koltuğa oturdu. Cairo masanın yanındaki koltuğa oturdu. Spade, Cairo'nun şapkasıyla paltosunu dolaba astıktan sonra pencerenin önündeki kanepenin bir köşesine ilişip sigara sarmaya başladı.

Brigid O'Shaughnessy Cairo'ya, "Şahin için yaptığın teklifi anlattı Sam," dedi. "Parayı ne zaman hazır edebilirsin?"

Cairo'nun kaşları titredi. Gülümsedi. "Para hazır." Konuştuktan sonra bir süre daha kıza gülümsedi, sonra Spade'e baktı.

Spade sigarasını yakıyordu. Yüzü sakindi.

"Nakit mi?" diye sordu kız.

"Bittabi," dedi Cairo.

Kız alnını kırıştırdı, dilini dudaklarının arasından çıkardı, yeniden içeri çekti ve sordu: "Biz şahini sana verirsek, bize şimdi beş bin dolar vermeye hazır mısın?"

Cairo parmaklarını oynatarak elini kaldırdı. "Pardon," dedi, "anlatamadım. Para şu anda cebimde değil, ama banka çalışma saatleri içinde birkaç dakika içinde temin etmeye hazırım, demek istedim."

"Ya!" Kız Spade'e baktı.

Spade yeleğinin önüne sigara dumanı üfledi, sonra konuştu: "Doğrudur herhalde. Öğleden sonra aradığımda sadece birkaç yüz dolar vardı üstünde."

Kızın gözleri kocaman açılınca gülümsedi.

Levanten koltuğunda öne doğru eğildi. Gözlerinde ve sesindeki heyecanı engelleyemiyordu. "Parayı size – efendim – sabah on otuz'da vermeye hazır olurum desem? Hım?"

Brigid O'Shaughnessy Cairo'ya gülümsedi. "Ama şahin bende değil."

Cairo'nun yüzü öfkeden karardı. Küçük gövdesini, koltuğun kolluklarına koyduğu küçük ellerinin arasındakikleştirip katılaştırdı. Koyu gözleri öfkeliydi. Bir şey demedi.

Kız yalandan yatıştırıcı bir surat yaptı adama. "Ama en fazla bir hafta sonra elimde olur," dedi.

"Nerede ki?" Cairo kuşkusunu aşırı kibar bir tavırla belli ediyordu.

"Floyd'un gizlediği yerde."

"Floyd? Thursby mi?"

Kız başıyla onayladı.

"Ve nerede olduğunu biliyorsunuz, öyle mi?" diye sordu Cairo.

"Bildiğimi sanıyorum."

"O zaman niçin bir hafta bekliyoruz?"

"Belki tam bir hafta bile değil. Kimin için satın alıyorsun, Joe?"

Cairo kaşlarını kaldırdı. "Bay Spade'e söyledim. Sahibi için."

Kızın yüzü hayretle parladı. "Demek döndün ona?"

"Tabii döndüm."

Kız gırtlaktan, usulca güldü. "O ânı görmek isterdim."

Cairo omuz silkti. "Mantık bunu gerektiriyordu." Bir elinin tersini öbürünün avucuyla ovuşturdu. Gözkapakları inip gözlerini gölgeledi. "Ben de bir soru sorabilirsem," dedi. "Niçin bana satmaya razı oldunuz?"

"Korktum," dedi kız açık yüreklilikle, "Floyd'un başına gelenlerden sonra. Onun için şimdi yanımda de-

ğil. Hemen başkasına teslim etmekten başka bir amaç için dokunmaya bile korkuyorum.”

Spade dirseğini kanepeye yaslamış, ikisine de tarafsızca bakıyor, dinliyordu. Gövdesinin rahat gevşekliğinde, yüzünün umursamaz dinginliğinde ne merak, ne de sabırsızlık vardı.

“Tam olarak,” diye sordu Cairo alçak sesle, “ne oldu Floyd’a?”

Brigid O’Shaughnessy’nin sağ işaret parmağı havada hızla bir G çizdi.

“Anladım,” dedi Cairo, ama gülümseyişinde bir kuşku seçiliyordu. “Burada mı o?”

“Bilmiyorum.” Kızın sesi sabırsızdı. “Ne fark eder?”

Cairo’nun gülümsemesindeki kuşku çoğaldı. “Dünyalar kadar fark edebilir,” dedi ve ellerine kucağında öylesine yeni bir düzen verdi ki, küt işaret parmaklarından biri, isteyerek ya da istemeyerek, Spade’i gösteriyordu.

Kız parmağa bakıp başıyla sabırsız bir hareket yaptı. “Ya da ben,” dedi. “Ya da sen.”

“Tamamen. Büyük bir kesinlikle kapıdaki çocuğu da ekleyelim mi?”

“Evet,” diye onayladı kız ve güldü. “Evet – Konstantinopolis’teki oğlanın değilse o tabii.”

Cairo’nun yüzüne birden kan yürüdü. Öfkeden kudurmuş, tiz bir sesle haykırdı: “Hani o senin beceremediğin mi?”

Brigid O’Shaughnessy koltuğundan fırladı. Alt dudakları dişlerinin arasındaydı. Gergin, beyaz yüzündeki gözleri koyu ve iriydi. Cairo’ya doğru hızla iki adım attı. Sağ eli uzayıp adamın yanağında şiddetle patladı, vurduğu yerde parmaklarının izleri kaldı.

Cairo inleyip kızın yüzünü tokatladı, kız boğuk bir çığlık atarak yana doğru sendeledi.

Spade, yüzü taş gibi, kanepeden kalkıp yanlarına gelmişti bile. Cairo'nun boynunu kavrayıp salladı. Cairo hırıldayarak elini cebine attı. Spade Levanten'in bileğini kavradı, ceketin cebinden çıkardı, kolunu dimdik yana uzatıp tombul, beceriksiz parmaklar siyah tabancayı halıya düşürene kadar bükte.

Brigid O'Shaughnessy tabancayı hemen topladı.

Cairo, gırtlığına sarılan parmaklar yüzünden güçlüklerle konuşarak, "Bana el kaldırdığınız iki etti," dedi. Boğazındaki basıncın yuvalarından uğrattığı gözleri soğuk, tehdit doluydu.

"Evet, diye hırladı Spade. "Şamarı yedin mi de, yiyip oturacaksın." Cairo'nun bileğini bırakıp iri elini açarak suratına çok sert üç tokat attı.

Cairo Spade'in yüzüne tükürmeye çalıştı ama ağzının kuruluşu yüzünden bu sadece harekette kaldı. Spade tokadını adamın ağzına çarpıp alt dudağını patlattı.

Kapının zili çaldı.

Cairo'nun gözleri birden apartman koridorunun kapısına giden hole odaklandı. Gözlerindeki öfke yerini tedirginliğe bırakmıştı. Kız, soluğu kesilmiş, yüzünü hole döndü. Spade bir an, suratı asık, Cairo'nun dudağından akan kana baktı, sonra bir adım geri atıp elini Levanten'in gırtlığından çekti.

"Kim?" diye fısıldadı kız, Spade'e yanaşarak; Cairo'nun da gözleri aynı soruyla, hızla Spade'e döndü.

Spade'in yanıtı sinirliydi: "Bilmiyorum."

Zil yeniden, ısrarla çaldı.

“İyi, ses çıkarmayın,” dedi Spade ve kapıyı arkasından örterek odadan çıktı.

Spade holün ışığını yakıp koridor kapısını açtı. Başkomiser Dundy’yle Tom Polhaus duruyorlardı orada.

“Merhaba, Sam,” dedi Tom. “Daha yatmamışsındır diye düşünmüştük.”

Dundy başıyla onayladı ama bir şey demedi.

“Merhaba,” dedi Spade, babacan bir tavırla. “Siz de tam saatini buluyorsunuz ziyarete gelecek. Ne oldu yine?”

Dundy konuştu bu kez, sakın bir sesle: “Seninle konuşmak istiyoruz, Spade.”

“Ee?” dedi Spade, kapının önünde durup girmelerini engelleyerek. “Konuşalım o zaman.”

Tom Polhaus bir adım atıp sordu: “Burada dikilip konuşmak şart değil, değil mi?”

Spade kapıda dikilip, “Giremezsiniz,” dedi. Sesinin tonu sanki hafif özür diler gibiydi.

Tom’un Spade’inkiyle aynı hizada duran kaba hatlı suratı dostça bir aşağılama ifadesine büründü, ama küçük gözlerinde kurnazca bir parıltı vardı. “Ne diyorsun sen be, Sam?” deyip koca ellerinden birini şakadan Spade’in göğsüne dayadı.

Spade göğsündeki ele yaslandı, kurt gibi sırtıp sordu: “Bana güç mü kullanacaksın, Tom?”

“Tom, “Aman allahaşkına, yahu,” deyip elini çekti.

Dundy’nin dişleri kenetlendi ve aralarından konuştu: “Bırak girelim.”

Spade’in dudağı köpek dişinin üzerinde titredi. “Girmiyorsunuz,” dedi. “Ne yapacaksın? Girmeye mi

çalışacaksın? Ya da burada mı konuşacaksın? Ya da basıp gidecek misin?”

Tom inledi.

Dundy, dişleri hâlâ kenetli, “Bizimle biraz işbirliği yapsan senin için iyi olur,” dedi. “Bir sıçradın, iki sıçradın – ama bu işin sonu yok.”

“Durdur durdurabilirsen,” dedi Spade, kibirli.

“Öyle yapacağım.” Dundy ellerini arkasına kavuşturup katı yüzünü özel dedektifinkine yaklaştırdı. “Archer’ı karısıyla boynuzluyormuşsun diye söylentiler dolaşıyor.”

Spade güldü. “Tam senin uyduracağın bir şeye benziyor bu,” dedi.

“Aslı yok mu yani?”

“Hiç yok.”

“Söylentiye göre,” dedi Dundy, “kanı Archer’dan boşanmak istemiş seninle olmak için, ama herif boşamamış. Bunun da mı aslı yok?”

“Yok.”

“Hatta bazı söylentilere göre,” diye sürdürdü Dundy, “Miles’in başına ne geldiyse bu yüzden gelmiş.”

Spade tatlı tatlı eğleniyor gibiydi. “Bu kadar da açgözlü olma,” dedi. “Birden fazla cinayet kakalamaya kalkma bana. Thursby’yi Miles’ı öldürdüğü için öldürdüğümü söyledin önce, ama Miles’ı da ben öldürdüysem pek inandırıcı olmuyor, değil mi?”

“Senin kimseyi öldürdüğünü söylediğimi duymadım,” dedi Dundy. “Konuyu hep sen açyorsun. Ama farz et ki söyledim. İkisini de nallamış olabilirsin. Onun da hesabı var.”

“Tabii ya,” dedi Spade. “Miles’ı harcamış olabilirim, karısıyla birlikte olmak için, sonra da Thusby’yi vururum, Miles cinayetini onun üstüne yıkmak için. Mantık harika. Şimdi de bir başkasını nallayıp Thursby’nin ölümünü de onun üstüne yıkarım. Nereye kadar gider bu? Bundan böyle benden mi bileceksin, San Francisco’daki bütün cinayetleri?”

Tom, “Yahu, bırak şaklabanlığı, Sam,” dedi. “Biliyorsun, biz de hoşlanmıyoruz bundan, ama biz de işimizi yapıyoruz.”

“Her gün sabahın köründe buraya damlayıp salak salak sorular sormaktan başka işiniz de vardır inşallah.”

“Soruların hepsinin cevabı da yalanın daniskası,” dedi Dundy, üstüne basa basa.

“Ağır ol,” dedi Spade.

Dundy Spade’i tepeden aşağı süzdü, sonra gözlerinin içine baktı. “Archer’ın karısıyla aranda bir şey olmadığını söylüyorsan,” dedi, “yalancısın. Bunu da ben söylüyorum.”

Tom’un küçük gözleri irkildi.

Spade dilinin ucuyla dudaklarını ıslatıp sordu: “Seni allahın boş verdiği saatte buraya getiren bu istihbarat mı?”

“Bir kısmı.”

“Ya gerisi?”

Dundy ağzının kenarlarını indirdi. “Bırak girelim.” Spade’in kapattığı kapı aralığına başıyla anlamlı bir işaret çaktı.

Spade kaşlarını çatıp başını salladı.

Dundy’nin ağzının kenarları kalkıp kendinden memnun ama gaddar bir gülümsemeye dönüştü. “Demek bir doğruluk payı varmış,” dedi Tom’a.

Tom ayaklarını oynatıp ikisine de bakmadan mırıldandı: “Allah bilir artık.”

“Bu ne yahu?” dedi Spade. “Sessiz sinema mı oynuyoruz?”

“Tamam, Spade, gidiyoruz.” Dundy paltosunu ilikledi. “Arada sırada uğrınız. Belki haklısın bizi sepetlemede. Bir düşün.”

“Tamam,” dedi Spade sırtarak. “Sizleri görmek her zaman zevktir, Başkomiser, başkaca işim olmadığı zaman da buyur ederim sizi.”

Spade’in oturma odasından bir çığlık geldi: “İmdat! İmdat! Polis! İmdat!” İnce, tiz ve keskin ses, Joel Cairo’nun sesiydi.

Dundy tam kapıdan dönerken yüzünü Spade’e çevirdi yine, sert bir sesle, “Galiba giriyoruz,” dedi.

İçeriden kısa bir itişmeyle bir darbe sesi ve boğuk bir çığlık geldi.

Spade’in yüzünde neşesiz bir gülümseme belirdi. “Galiba giriyorsunuz,” dedi, kapıdan çekildi.

Polisler girdikten sonra apartman koridorunun kapısını kapatıp peşlerinden oturma odasına yürüdü.

8

Devenin nalı

Brigid O'Shaughnessy masanın yanındaki koltuğa sinmişti. Kollarıyla yanaklarını siper etmiş, dizlerini yüzünün alt kısmını gizleyecek kadar kaldırmıştı. Gözleri aklarla çevrili, dehşet içindeydi.

Joel Cairo kızın önünde durmuş, Spade'in az önce elinden söktüğü tabancayı tutuyordu. Öbür elini alına yapıştırmıştı. Parmaklarının arasından kanlar sızıyor, gözlerine akıyordu. Daha ufak bir sızıntı patlak dudaklarından akıp çenesinde üç dalgalı çizgi oluşturunuyordu.

Cairo dedektifleri umursamadı. Önünde sinmiş duran kıza bakıyordu. Dudakları rastgele oynuyor, ama aralarında anlaşılır bir ses çıkmıyordu.

Üçü arasından odaya ilk giren Dundy hızla Cairo'nun yanına gitti, bir elini paltosunun altından kalçasına götürürken öbür eliyle Levanten'in bileğini kavrayıp hırladı: "Ne yapıyorsun sen bakayım?"

Cairo kızıla bulanmış elini alnından çekip Başkomiser'in yüzüne doğru salladı. Elini çektiğinde, başında sekiz santim kadar lime lime bir yarık vardı. "Bunu yaptı bana," diye haykırdı. "Baksanıza."

Kız ayaklarını yere indirip Cairo'nun bileğini tutan Dundy'ye, biraz arkalarında duran Tom Polhaus'a, ka-

pıya yaslanan Spade'e endişeyle baktı. Spade'in yüzü sakindi. Bakışları kızın kilerle karşılaşınca, Spade'in sa-
n-çakır gözleri bir an haince bir neşeye parladı, sonra
yüzü yine ifadesizleşti.

“Sen mi yaptın bunu?” diye sordu Dundy kıza,
Cairo'nun kanlı kafasını göstererek.

Kız yine Spade'e baktı. Spade kızın gözlerindeki ya-
karışa hiçbir karşılık vermedi. Açık kapının çerçevesine
yaslanmış, odadakilere tarafsız bir izleyicinin kibar, ilgi-
siz tavrıyla bakıyordu.

Kız gözlerini Dundy'ye çevirdi. Gözleri iri ve koyu,
bakışları içtendi. “Mecbur kaldım,” dedi kısık, çırpın-
tılı bir sesle. “Onunla yapayalnızdım, saldırdı bana. Bir
türlü – uzaklaştırmaya çalıştım – bir türlü ateş edeme-
dim, elim varmadı.”

“Yalancı seni!” diye haykırdı Cairo, tabancayı tutan
elini Dundy'den kurtarmaya çalıştı başaramadı. “Pis,
iğrenç yalancı!” Kıvrılarak Dundy'ye döndü. “Çok bü-
yük yalan söylüyor. Ben buraya iyi niyetle geldim, ikisi
de saldırdılar bana, siz gelince de o sizinle konuşmaya
çıktı, bunu da tabancayla bıraktı burada, o da siz gittik-
ten sonra beni öldüreceklerini söyledi, ben de imdat is-
tedim, beni burada öldürülmeye terk etmeyesiniz diye,
sonra tabancayla vurdu bana.”

“Ver şunu bana,” dedi Dundy ve tabancayı
Cairo'nun elinden aldı. “Doğru konuşalım şimdi. Ni-
çin geldin buraya?”

“O çağırdı beni.” Cairo yüzünü Spade'e çevirip
meydan okurcasına gözlerini dikti. “Telefonla arayıp
buraya gelmemi söyledi.”

Spade gözlerini Levanten'e uykulu uykulu kırpıstırdı, bir şey demedi.

Dundy sordu: "Niçin istiyormuş seni?"

Cairo kanlı alnıyla dudağını lavanta çizgili ipek bir mendille silene kadar karşılık vermedi. Bu arada tavn öfkeli den temkinliye dönüştü. "Beni görmek istediğini – istediklerini – söyledi. Konuyu bilmiyordum."

Tom Polhaus başını eğdi, ipek mendilin havaya saldığı *chypre* esansını kokladı, yüzünü ekşitip Spade'e sorgulayan gözlerle baktı. Spade göz kırpıp sigarasını sarmayı sürdürdü.

Dundy sordu: "Ee, sonra ne oldu?"

"Sonra bana saldırdılar. Önce kız bana vurdu, sonra öbürü boğazımı sıktı, cebimden tabancayı aldı. Tam o sırada siz gelmeseydiniz neler yaparlardı bilemiyorum artık. Şuracıkta öldürüverirlerdi beni herhalde. Kapıyı açmaya gittiğinde kızı tabancayla bıraktı, başımda beklesin diye."

Brigid O'Shaughnessy koltuğundan, "Doğruyu söyletsenize şuna!" diye bağırarak fırladı ve Cairo'nun yüzüne bir tokat attı.

Cairo dağınık çığlıklar attı.

Dundy, Levanten'i tutmayan eliyle kızı koltuğa itti, "Yok artık öyle şey," diye hırladı.

Spade sigarasını yaktı, dumanının arasından usulca gülümseyerek Tom'a, "Pek atılgandır kızımız," dedi.

"Evet," diye onayladı Tom.

Dundy yüzünü ekşiterek kıza konuştu: "Hangi gerçeğe inanalım istersin?"

"Onun dediği değil," dedi kız. "Onun dediği hiçbir şey değil." Spade'e döndü: "Değil mi?"

“Ne bileyim?” dedi Spade. “Bunlar olurken ben mutfakta omlet yapmıyor muydum?”

Kız alnını kırıstırdı, şaşkınlıktan bunalmış gözlerle Spade’e baktı.

Tom tiksiniş gibi homurdandı.

Dundy, yüzü hâlâ kıza dönük, Spade’in söylediklerini duymazdan gelerek sordu: “Yalan söylüyorsa nasıl oldu da imdat diye o bağırdı da sen değil?”

“Vurduğumda ödü patladı da ondan,” dedi kız, Levanten’e aşağılayarak baktı.

Cairo’nun yüzünün kana bulanmamış yerleri kızardı. “Hah işte!” diye bağırdı. “Bir yalan daha!”

Kız Cairo’nun bacağına bir tekme salladı, mavi iskarpininin yüksek ökçesi dizinin altına geldi. Dundy Cairo’yu kızdan uzaklaştırırken koca Tom önüne dikiлип, “Doğru dur, kızım,” dedi. “Yapma öyle.”

“O zaman doğruyu söyletin ona,” dedi kız, meydan okuyarak.

“Söyletiriz, sen merak etme,” dedi Tom. “Yeter ki sen doğru dur.”

Dundy Spade’e sert, parlak ve mutlu yeşil gözleriyle bakarak astına, “Vallahi, Tom,” dedi, “bunların üçünü birden içeri alsak ters bir iş yapmış olmayız.”

Tom başıyla üzgün üzgün onayladı.

Spade kapı aralığından ayrılıp odanın ortasına ilerledi, masanın yanından geçerken sigarasını üstünde duran küllüğe bıraktı. Gülümsemesi, tavrı, dostça ve sakindi. “Acele etmeyin,” dedi. “Her şeyin bir açıklaması var.”

“Olmaz mı?” dedi Dundy, aşağılayıcı bir sırıtışla.

Spade kıza doğru eğildi. “Bayan O’Shaughnessy,” dedi, “sizi Başkomiser Dundy ve Dedektif Komiser

Polhaus'la tanıştırayım.” Dundy'ye doğru eğildi. “Bayan O'Shaughnessy yanımda çalışan bir elemandır.”

Joel Cairo öfkeyle, “Doğru değil,” dedi. “O – ”

Spade sesini yükselterek, ama hâlâ babacan bir tavırla Cairo'nun sözünü kesti: “Çok yeni işe aldım – dün. Bu da Bay Joel Cairo, Thursby'nin bir arkadaşı – ya da hiç değilse tanıdığı. Bugün öğleden sonra bana geldi, Thursby nallandığında sözde üzerinde taşıdığı bir şeyi bulmam için beni tutmak istedi. Olayı anlatış biçimi bana biraz tuhaf geldi, ben de işi kabul etmedim. Bunun üzerine bana tabanca çekti – birbirimizden karşılıklı şikâyetçi olma aşamasına gelmezsek bunu unutabiliriz, tabii. Her neyse, Bayan O'Saughnessy'yle konuştuktan sonra, belki Miles'la Thursby'nin öldürülmeleriyle ilgili bir şeyler öğrenebilirim diye buraya çağırdım. Belki biraz sertçe sorduk soruları, ama bir zarar vermedik – yani imdat isteyecek kadar. Zaten yine silahını elinden almak zorunda kalmıştım.”

Spade konuştukça, Cairo'nun kızarmış yüzü giderek endişeli bir hâl aldı. Gözleri huzursuzca inip kalkıyor, kâh yere, kâh Spade'in ifadesiz yüzüne odaklanıyordu.

Dundy Cairo'nun önüne dikilip sertçe sordu: “Ee, buna ne diyeceksin?”

Neredeyse bir dakika boyunca Cairo, gözlerini Dundy'nin göğsüne dikmiş, söyleyecek bir şey bulamadı. Gözlerini kaldırdığında utangaç ve temkinliydi-ler. “Ne söyleyeceğimi bilemiyorum,” diye mırıldandı. Utancı gerçek görünüyordu.

“Gerçekleri söylemeyi dene,” diye önerdi Dundy.

“Gerçekleri mi?” Cairo'nun gözleri kıvıldadı, ama bakışlarını Başkomiser'den ayırmadı. “Gerçeklere inanılacağından nasıl emin olabilirim ki?”

“Bırak oyalamayı. Bütün yapacağın, sana vurduklarına yemin etmek – savcı sana inanır, tutuklama emri çıkartır, biz de bu ikisini içeri tıklarız.”

Spade eğlendiğini belli eden bir sesle konuştu: “Hadisene, Cairo. Mutlu et adamı. Şikâyetçi olacağını söyle, biz de senden şikâyetçi olalım, hep birlikte girelim içeri.”

Cairo hafifçe öksürüp sinirli sinirli odaya bakındı, ama kimsenin gözlerine bakmadı.

Dundy tam homurtu sayılamayacak gürültülü bir soluk çıkardı burnundan, “Alın şapkalarınızı,” dedi.

Cairo’nun endişeli ve sorgulayan gözleri Spade’in alaycı bakışına takıldı. Spade Cairo’ya göz kırpıp kaptone sallanır koltuğun kolluğuna oturdu. “Ee, çocuklar,” dedi. Sesinde ve yüzündeki büyük keyif sırtışına yansyordu. “İyi yutturduk.”

Dundy’nin dört köşe yüzü azıcık kızardı. Katı bir sesle yineledi: “Alın şapkalarınızı.”

Spade gülümsemesini Başkomiser’e çevirdi, koltuğun kolluğuna iyice yerleşti, tembelce sordu: “Sana şaka yapıldığında anlamaz mısın hiç?”

Tom Polhaus’un yüzü kırmızı, parlak bir hâl aldı.

Yüzü kızarmaya devam eden Dundy hareketsizdi, bir tek dudakları oynadı: “Hayır, ama emniyete gidince konuşuruz bunları.”

Spade ayağa kalkıp ellerini pantolon ceplerine soktu. Başkomiser’e olabildiğince yüksekte bakabilmek için iyice dik durdu. Gülümseyişi bir meydan okumaydı ve duruşunun her çizgisinden özgüven akıyordu.

“Sıkıysa al bizleri içeri, Dundy; San Francisco’nun bütün gazetelerinde güleriz sana. Buradaki hiç kimsenin birbirinden şikâyetçi olacağına inanmıyorsun her-

halde, değil mi? Uyan, uyan. Dalgamızı geçtik seninle. Kapı çaldığında Bayan O'Shaughnessy'yle Cairo'ya, 'O allahın belası aynasızlar yine,' dedim. 'Can sıkmaya başladılar. Tam giderlerken biriniz basın çılgılığı, sonra bakalım, onlar durumu çakana kadar nereye götürebiliriz oyunu.' Sonra da – ”

Brigid O'Shaughnessy koltuğunda öne eğilip çılgın kahkahalar atmaya başladı.

Cairo irkilip gülümsedi. Gülümsemesinde bir canlılık yoktu, ama duruyordu yüzünde.

Tom, suratı asık, hırladı: "Saçmalama, Sam."

Spade güldü. "Ama öyle oldu, Tom," dedi. "Biz – ”

"Ya şunun başındaki, ağzındaki kesikler?" diye aşağılayarak sordu Dundy. "Onlar nereden geldi?"

"Kendisine sor," dedi Spade. "Belki tıraş olurken kesmiştir."

Cairo aceleyle, kimse ona soru soramadan konuştu; konuşurken gülücüğünü sabit tutmanın çabasıyla yüzünü kasları titriyordu. "Düştüm," dedi. "Girdiğinizde tabanca için mücadele ediyor olacaktık, ama düştüm. Ayağım halının kenarına takıldı, itişiyormuş gibi yaparken düştüm."

"Devenin nalı," dedi Dundy.

Spade, "Olsun, Dundy," dedi. "İster inan, ister inanma. Önemli olan, bizim anlatacaklarımız bunlar, sonuna kadar da bunu anlatacağız. Gazeteler de bunu inansalar da inanmasalar da böyle yazacaklar ve her durumda bu komik olacak. Ne yapacaksın? Polise şaka yapmak yasak değil ya. Buradaki hiç kimseyi suçlayacak hiçbir şey yok elinde. Sana anlattığımız her şey şakanın bir parçasıydı. Ne yapacaksın?"

Dundy sırtını Spade'e dönüp Cairo'nun omuzlarını kavradı. "Yok öyle şey," dedi. "İmdat diye zırladın, imdadın da geldi işte."

"Hayır, efendim," diye geveledi Cairo. "Şakaydı. Arkadaş olduğunuzu söyledi, kaldırırlar dedi."

Spade güldü.

Dundy Cairo'yu sertçe çevirdi, bileğinden ve ensesinden kavradı. "Silah taşımaktan götürürüm seni o zaman," dedi. "Öbürlerini de götürürüm, bakalım kimler gülecek bu şakaya."

Spade, "Enayilik etme, Dundy," dedi. "Tabanca da oyunun bir parçasıydı. Benim tabancalarımından biri." Güldü. "Ne yazık ki sadece otuz iki'lik, yoksa Thursby'yle Miles'ı vuran silah diye tuttururdun mutlaka."

Dunby Cairo'yu bıraktı, hızla dönüp sağ yumruğunu Spade'in çenesine çaktı.

Brigid O'Shaughnessy kısa bir çığlık attı.

Yumruğu yiyince Spade'in yüzündeki gülücük yok oldu, ama bir an sonra, bu sefer hafif hülyalı olarak geri geldi. Geriye küçük bir adım atarak toparlandı, geniş, yuvarlak omuzları ceketinin içinde kımıldandı. Yumruğu kalkamadan Tom Polhaus iki adamın arasına girmiş, yüzünü Spade'e dönmüş, kolları ve fıçı gibi göbeğiyle Spade'in kollarını engellemişti.

"Hayır, hayır, allahaşkına!" diye yalvardı.

Uzun bir süre kımıltısız kaldıktan sonra Spade'in kasları gevşedi. "O zaman onu çabuk çıkar buradan," dedi. Gülümsemesi yok olmuştu; yüzü asık ve biraz da solgundu.

Tom, Spade'e yakın durarak, kollarını Spade'in kollarının üzerinde tutarak başını çevirdi, Başkomiser Dundy'ye baktı. Tom'un küçük gözleri sitem doluydu.

Dundy sıkılı yumruklarını gövdesinin önünde tutuyor, ayaklarını az aralıklı, sağlamca basıyordu, ama yüzündeki saldırganlığı yeşil gözleriyle gözkapaklarının arasındaki ince beyaz çizgiler bozuyordu.

“Adlarını adreslerini al,” dedi.

Tom Cairo'ya baktı, Cairo hızla, “Joel Cairo, Belvedere oteli,” dedi.

Tom kızı sorgulayamadan Spade konuştu. “Bayan O'Shaughnessy'yle benim aracılığım la her zaman temas kurabilirsiniz,” dedi.

Tom Dundy'ye baktı. Dundy hırladı: “Adresini al.”

Spade Tom'a konuştu: “Adresi, benim bürom eliy le.”

Dundy ileri bir adım atıp kıza sordu: “Nerede oturuyorsun?”

Spade Tom'a, “Çıkar onu buradan,” dedi. “Bıktım artık.”

Tom Spade'in parlıtlı gözlerine bakıp, “Sakin ol, Sam,” dedi. Paltosunu ilikleyip Dundy'ye döndü, rahat görünmeye çalışan bir sesle, “E, tamam artık burada işimiz, değil mi?” diye sorup kapıya doğru bir adım attı.

Dundy'nin suratındaki öfke kararsızlığını gizleyemiyordu.

Cairo birden kapıya doğru hareket ederek, “Ben de gidiyorum,” dedi, “Bay Spade şapkam la paltomu lütfederse.”

Spade, “Acelen ne?” diye sordu.

Dundy öfkeyle, “Hepsi şakaydı, ama onlarla yalnız kalmaktan korkuyorsun,” dedi.

“Hiç de değil,” dedi Levanten, yerinde kıpırdanıp hiçbirine bakmayarak, “ama epey geç oldu ve – ve gi-deyim artık. Sizlerle çıkarım, bir sakıncası yoksa.”

Dundy ağzını sertçe büzdü, bir şey demedi. Yeşil gözlerinde bir ışık parlıyordu.

Spade holdeki dolaba gidip Cairo’nun şapkasıyla paltosunu getirdi. Spade’in yüzü ifadesizdi. Levanten’in paltosunu giymesine yardım edip bir adım geri attıktan sonra Tom’la konuştuğunda da sesi ifadesizdi: “Söyle, tabancayı bıraksın.”

Dundy Cairo’nun tabancasını cebinden çıkarıp masanın üstüne koydu. Dundy önden çıktı, arkasından da Cairo. Tom, Spade’in önünde durup, “Ne halt ettiğini biliyorsundur inşallah,” dedi, karşılık alamayınca da iç çekip öbürlerinin arkasından çıktı. Spade onları holün dönemecine kadar geçirdi, Tom apartman koridorunun kapısını örtene kadar orada bekledi.

9 Brigid

Spade oturma odasına dönüp dirsekleri dizlerinde, yüzü avuçlarında kanepenin bir köşesine, kendi oturduğu koltuktan yorgun argın gülümseyen Brigid O'Shaughnessy'ye değil, yere bakarak oturdu. Burunun üstünde, kaşlarının arasındaki çizgiler derinleşmişti. Burun delikleri her soluğuyla açılıp kapanıyordu.

Brigid O'Shaughnessy, Spade'in başını kaldırıp kendisine bakmayacağını anlayınca, gülümsemeyi bırakıp ona huzuru gittikçe kaçan gözlerle baktı.

Spade'in yüzünü birden korkunç bir öfke kapladı ve sert, gırtlaktan gelen bir sesle konuşmaya başladı. Öfkeli suratını ellerinin arasında tutarak, yere bakarak, beş dakika boyunca Dundy'ye sövdü, sert, gırtlaktan sesiyle ağza alınmaz, müstehcen sövgüler yağdırdı.

Sonra ellerini yüzünden çekti, kıza baktı, utangaç utangaç gülümsedi ve, "Çocuk gibiyim, değil mi?" dedi. "Biliyorum, ama allah cezamı versin, yumruğu yiyip vuramamak deli ediyor beni." Parmaklarıyla çenesine usulca dokundu. "Pek de iyi vuramadı ya." Gülüp kanepede arkasına yaslandı, bacak bacak üstüne attı. "Ama kazandığımızı düşünürsen, ufak bir bedel." Bir

an için kaşları çatıldı, suratı asıldı. “Ama bunu unutmayacağım.”

Kız yeniden gülümsedi, koltuktan kalkıp kanepeye, Spade’in yanına oturdu. “Ömrümde tanıdığım en çılgın adamsın,” dedi. “Böyle vurdumduymaz mısındır hep?”

“Bana vurmasına izin vermedim mi?”

“Evet, ama polis o.”

“Sorun o değil,” diye açıkladı Spade. “Sorun, kontrolü kaybedip bana vurduğunda, aşırıya kaçmış olması. Ben de ona geçirseydim, geri adım atacak yeri kalmazdı. İşi sonuna kadar götürürdü, biz de o saçma sapan hikâyeyi emniyette anlatmak zorunda kalırdık.” Kıza düşünceli düşünceli baktı. “Ne yaptın Cairo’ya?”

“Hiç.” Kızın yüzü kızardı. “Onlar gidene kadar doğru dursun diye korkutmaya çalıştım, o da ya fazla korktu, ya da inadı tuttu, bağırdı.”

“Sonra da tabancayla vurdun, öyle mi?”

“Mecbur kaldım. Üzerime saldırdı.”

“Ne yaptığını bilmiyorsun.” Spade’in gülümsemesi içerlediğini gizlemiyordu. “Tam da sana dediğim gibi: tahmin mahmin, allaha emanet gidiyorsun.”

“Üzgünüm, Sam,” dedi kız; pişmanlık yüzünü de, sesini de yumuşatmıştı.

“Öylesin tabii.” Spade cebinden kâğıt ve tütün çıkarıp sigara sarmaya başladı. “Cairo’yla konuşmak istiyordun, konuştun. Şimdi de benimle konuş.”

Kız bir parmağının ucunu dudaklarına götürdü, irileşmiş gözlerle odanın öbür ucuna baktı, sonra incelen gözlerle hızla Spade’e baktı. Spade bütün dikkatini sarmakta olduğu sigaraya vermişti. “Ha, evet,” diye söze

başladı kız, “tabii – ” Parmağını ağzından çekti, mavi eteğini dizlerinin üzerine gerdi. Dizlerine bakarak alnını kırıştırdı.

Spade sigarasının kâğıdını yaladı, yapıştırdı. “Ee?” dedi, çakmağı cebinde ararken.

“Ama,” dedi kız, sözcükleri özenle seçiyormuş gibi tane tane söyleyerek, “onunla konuşmamı bitirmeye vaktim olmadı.” Dizlerine bakmayı bırakıp Spade’e ıslıl ıslıl, temiz gözlerle baktı. “Neredeyse başlamadan ke-sildi.”

Spade sigarasını yakıp ağzındaki dumanı gülerek boşalttı. “İster misin, telefon edeyim, gelsin yine?”

Kız gülmeksizin başını salladı. Başını salladıkça gözleri kapaklarının arasında sağa sola kayıyor, Spade’e odaklı kalıyorlardı. Gözlerinde sorular vardı.

Spade kolunu kızın arkasına attı, eliyle uzağında kalan yumuşak çıplak beyaz omuzu kavradı. Kız Spade’in kolunun oyuğuna yerleşti. “Ee,” dedi Spade. “Dinliyorum.”

Kız başını ona doğru çevirip oyuncu, alaycı gülümsedi, sordu: “Kolunun orada mı olması gerekiyor, konuşmak için?”

“Yok.” Elini kızın omuzundan çekip kanepenin arkasına sarkıttı.

“Ne yapacağın belli olmuyor,” diye mırıldandı kız.

Spade başıyla onaylayıp dostça gülümsedi: “Dinliyorum.”

“Saate bak!” diye haykırdı kız, kitabın üstünde duran ve çirkin kolları iki elli’yi gösteren çalar saate doğru parmağını sallayarak.

“Ya, hareketli bir akşam oldu.”

“Gitmem gerek.” Kız kanepeden kalktı. “Çok kötü.”

Spade kalkmadı. Başını salladı. “Anlatmadan gitmek yok.”

“Ama saate baksana,” diye itiraz etti kız. “Saatler sürer anlatması.”

“Sürecek o zaman.”

“Tutsak mıyım yani?” diye sordu kız neşeyle.

“Bir de dışarıdaki oğlan var. Belki yatmaya gitmemiştir henüz.”

Kızın neşesi yok oluverdi. “Hâlâ orada mıdır dersin?”

“Herhalde.”

Kız titredi. “Emin olabilir misin?”

“İnip bakabilirim istersen.”

“Ay, ne – yapar mısın?”

Spade bir an kızın endişeli yüzünü inceledi, sonra, “Tabii,” diyerek kanepeden kalktı. Dolaptan şapka palto aldı. “On dakika falan sonra dönerim,” dedi.

“Ne olursun, dikkatli ol,” diye yalvardı kız, koridor kapısına kadar peşinden giderken.

Spade, “Olurum,” deyip çıktı.

Spade çıktığında Post sokağı boştu. Bir blok doğuya yürüdü, karşıya geçti, öbür yandan iki sokak batıya yürüdü, yine karşıya geçip eve dönerken bir tamirhanede bir araba üzerinde çalışan iki tamirciden başka kimseyi görmedi.

Dairesinin kapısını açtığında Brigid O’Shaughnessy holün köşesinde bekliyordu; Cairo’nun tabancası yere doğru sarkık duran elindeydi.

“Hâlâ orada,” dedi Spade.

Kız dudağının içini ısırp yavaşça döndü, oturma odasına yürüdü. Spade peşinden gitti, “Konuşacak vaktimiz var yani,” dedi, şapkasıyla paltosunu bir kol-tuğun üzerine bırakıp mutfağa girdi.

Kahveyi ateşe koyduktan sonra ince uzun bir Fransız ekmeğini dilimlerken kız mutfak kapısına geldi. Kapı aralığında durup dalgın gözlerle Spade’e baktı. Sol elinin parmakları hâlâ sağ elinde tuttuğu tabancanın namlusuyla topunu okşuyordu.

“Masa örtüsü şurada,” dedi Spade, ekmeğin bıçağıyla mutfak masası görevi de yapan alçak dolabı göstererek.

Spade dilimlediği küçük oval ekmeklere ciğer ezmesi sürerken ya da aralarına soğuk et dilimleri yerleştirirken kız sofrayı kurdu. Spade fincanlara kahve koydu, üstlerini bodur bir şişeden döktüğü konyakla tamamladı ve sofraya oturdular. Banklardan birine yan yana yerleştiler. Kız tabancayı bankın kendisine yakın ucuna koydu.

“İki lokma arasında başlayabilirsin anlatmaya,” dedi Spade.

Kız yüzünü ekşitti, “Ne kadar ısrarcı bir adamsın,” dedi, sandviçini ısırdı.

“Evet – ve de vahşi ve öngörülemez şeyler yapan. Nedir bu kuş – bu herkesi çılgına çeviren şahin?”

Kız ağzındaki soğuk etle ekmeği çiğnedi, aldığı lokmanın sandviçin kenarında oluşturduğu hilali dikkatle inceledi ve sordu: “Ya söylemezsem? Ya bu konuda hiçbir şey söylemezsem? Ne yaparsın?”

“Kuş konusunda mı?”

“Her konuda.”

“Sonradan ne yapacağımı bilemeyecek kadar şaşırmadım,” dedi, dişlerini göstererek gülümsedi.

“Ne olurdu o?” Kız dikkatini sandviçten Spade’in yüzüne çevirdi. “Bilmek istediğim bu: Ne yapardın?”

Spade başını salladı.

Kızın gülümseyişinde alaycılık vardı. “Vahşi ve öngörülemez bir şey mi?”

“Belki. Ama hâlâ gizliliği sürdürmekle ne kazanacaksın, bilmiyorum. Zaten parça parça ortaya çıkıyor. Bilmediğim çok şey var, ama bildiklerim de var, ondan öte tahmin ettiklerim var, üstelik böyle bir gün daha geçerse senin bildiklerinden de fazlasını öğrenirim.”

“Öğrenirsin herhalde,” dedi kız ciddi bir suratla, yine sandviçine bakarak. “Ama – of! – o kadar bıktım ki bu işten, konuşmasından bile o kadar nefret ediyorum ki... Acaba, diyorum – beklesek de, senin dediğin gibi, kendiliğinden öğrensen daha iyi olmaz mı?”

Spade güldü. “Bilmem. O kadarını sen hesap edeceksin. Benim öğrenme yöntemim, işlere vahşi ve öngörülemez bir çomak sokmak. Bundan fırlayacak parçaların sana zarar vermeyeceğinden eminsen, bana göre hava hoş.”

Kız çıplak omuzlarını oynattı, ama bir şey demedi. Birkaç dakika boyunca Spade ilgisiz, kız düşünceli, sessizlik içinde sandviçlerini yediler. Sonra kız, neredeyse fısıltıyla konuştu: “Senden korkuyorum, doğrusu bu.”

“Doğru değil,” dedi Spade.

“Doğru,” dedi kız. “Bildığım, korktuğum iki adam var, bu gece ikisini de gördüm.”

“Cairo’dan korkmanı anlıyorum,” dedi Spade. “Ona ulaşman olanaksız.”

“Ya sana?”

“O anlamda değil,” dedi Spade, sırıttı.

Kızın yüzü kızardı. Gri ciğer ezmesi sürülmüş bir dilim ekmek aldı. Tabağına koydu. Beyaz alnını kırıştırıp konuştu: “Bildiğin gibi, siyah bir kuş heykelciği – pürüzsüz, pırlıl pırlıl – bir atmaca ya da şahin, şu boyda.” Ellerin otuz santim kadar araladı.

“Önemi ne?”

Kız konyaklı kahvesinden bir yudum aldı, başını salladı. “Bilmiyorum,” dedi. “Söylemiyorlar. Bulmalarına yardım edersem beş yüz sterlin vereceklerini söylediler. Sonra Floyd bana – Joe’dan ayrılmamızdan sonra – yedi yüz elli sterlin söz verdi.”

“Yani değeri yedi bin beş yüz dolardan fazla olmalı.”

“Çok, çok daha fazla,” dedi kız. “Benimle eşit paylaşacaklarını söylemediler hiçbir zaman. Beni sadece yardımcı olmam için tuttular.”

“Nasıl bir yardım?”

Kız fincanı dudaklarına götürdü yine. Spade, sarıçakır gözlerinin ezici bakışını kızıdan ayırmadan sigara sarmaya başladı. Arkalarında, ocakta, kahve fokurduyordu.

“Heykeli elinde bulunduran adamdan almak için,” dedi usulca, fincanı dudaklarından indirince. “Kemidov diye bir Rus.”

“Ama nasıl?”

“Orası önemli değil ama,” diye itiraz etti kız, “sana da bir yararı yok,” – çapkın çapkın gülümsedi – “ayrıca sana ne?”

“Konstantinopolis’de mi oluyor bunlar?”

Kız bir an duraksadıktan sonra başıyla onayladı. “Marmara kıyılarında.”

Spade sigarasıyla havada bir hareket yaptı, “Devam et,” dedi. “Sonra ne oldu?”

“O kadar. Anlattım ya. Yardım etmem için beş yüz sterlin söz verdiler bana, ben de yardım ettim, ama sonra baktık Joe Cairo’nun niyeti şahini alıp kaçmak, bizi eli boş bırakmak. Biz de aynısını ona yaptık, ilk olarak. Ama benim durumum öncekinden farksızdı, çünkü Floyd’un da bana söz verdiği yedi yüz elli sterlin’i vermeye hiç niyeti yoktu. Daha buraya varmadan anladım bunu. Buradan New York’a gideceğimizi söyledi, şahini orada satıp payımı verecekti sözde, ama yalan söylediğini anladım.” Gözleri öfkeden koyulaşmış, menekşe rengi olmuşlardı. “Onun için sana geldim, şahinin nerede olduğunu öğrenmeme yardım edesin diye.”

“Ya şahini bulsaydın? O zaman ne olacaktı?”

“O zaman Bay Floyd Thursby’yle pazarlık edebilecek durumda olurum.”

Spade gözlerini kısıp sordu: “Ama onun vereceğinden fazla bir paraya nereye satacağını, onun satmayı umduğu yüksek fiyatı nerede bulacağını bilmiyordun, öyle mi?”

“Bilmiyordum.”

Spade tabağına silktiği küllere bakıp suratını astı. “Niçin bu kadar para ediyor?” diye sordu sertçe. “Hiç olmazsa bir fikrin ya da bir tahminin olmalı.”

“En ufak bir fikrim yok.”

Asık suratını kıza çevirdi.

“Neden yapılmış?”

“Porselen ya da siyah bir taş. Bilmiyorum. Hiç dokunmadım. Sadece bir kere gördüm, o da birkaç dakikalığına. İlk ele geçirdiğimizde Floyd göstermişti.”

Spade sigarasını tabağına ezip fincanındaki kahve-konyağı bir dikişte içti. Suratının asıklığı gitmişti. Peçetesiyle dudaklarını sildi, buruşturup masanın üstüne bıraktı. “Sen *gerçekten* de yalancısın.”

Kız kalkıp masanın başında durdu, koyu, utangaç gözleriyle giderek pembeleşen yüzünü Spade’e çevirdi. “Yalancıyım,” dedi. “Hep de yalancı oldum.”

“Övünme. Çocukluk ediyorsun,” dedi Spade. Sesi dostçaydı. Masayla bankın arasından çıktı. “Bu anlatıklarında hiç gerçek payı var mı?”

Kız başını eğdi. Koyu kirpiklerinde yaşlar parlıyordu. “Biraz,” diye fısıldadı.

“Ne kadar?”

“Çok – çok değil.”

Spade elini kızın çenesine götürüp başını kaldırdı. Kızın nemli gözlerine bakıp güldü. “Koca bir gece var önümüzde,” dedi. “Biraz daha kahveye biraz daha konyak katarım, baştan alırsız.”

Kızın gözkapakları kapandı. “O kadar yorulduğum ki,” dedi titrek bir sesle. “O kadar bıktım ki her şeyden, kendimden, yalan söylemekten, yalan uydurmaktan, neyin doğru, neyin yalan olduğunu bilememekten. Keşke – ”

Elleri Spade’in yanaklarına gitti, açık ağzını sertçe Spade’in ağzına yapıştırdı, gövdesini boydan boya onunkine yasladı.

Spade’in kolları kızı sardı, kucakladı; kasları ceketinin mavi kollarının içinde kabarıyor, bir eli kızın başını tutuyor, parmakları kızıl saçların arasında, öbür eli hareket halinde, parmakları kızın ince sırtında dolaşıyordu. Spade’in gözleri sarı sarı ışıldıyordu.

10

Belvedere'in kanepesi

Spade kalktığında, doğan gün geceyi ince bir pusa dönüştürmüştü. Yanında, Brigid O'Shaughnessy'nin usul soluyuşu derin uyku düzenindeydi. Spade yataktan sessizce kalktı, yatak odasından çıktı, yatak odasının kapısını kapadı. Banyoda giyindi. Sonra uyuyan kızın giysilerini yokladı, mantosunun cebinden yassı, pirinçten bir anahtar aldı, çıktı.

Coronet'e gitti, anahtarla hem binaya, hem kızın dairesinde girdi. Gözün gördüğü kadarıyla, girişinin hiçbir gizli kapaklı yanı yoktu: Çekinmeden, doğrudan girdi. Kulağın duyduğu kadarıyla, girişi neredeyse belirsizdi: Ne kadar az ses çıkarabilirse o kadar az çıkardı.

Kızın dairesindeki bütün ışıkları yaktı. Köşe bucak aradı daireyi. Gözleri ve kalın parmakları acelesiz hareket ediyor ama aynı yerde hiç oyalanmıyor, bir değdiği yere bir daha dönmüyor, ilgi alanlarının her santimetresini güvenli bir ustalıkla kurcalıyor, inceliyor, sınıyor-du. Açık ya da kilitli her çekmece, dolap, dolap gözü, kutu, valiz, sandık açıldı ve içindekiler ellerle, gözlerle incelendi. Her bir giyside eller kabarıklar aradı, kulaklar parmakların arasından gelebilecek beklenmedik bir hışırtıyı dinledi. Yatağın örtülerini söktü. Her halının,

her mobilyanın altına baktı. Aralarına bir şeyler dürölüp gizlenmiş mi diye jaluzileri indirdi. Pencerelelerden başını uzattı, aşağıya bir şey sarkıtılmış mı diye. Makyaj masasındaki pudra ve krem kavanozlarına çatal soktu. Parfüm fısıflarını, şişelerini kaldırıp ışığa tuttu. Tabakları, tencereleri, yiyecekleri, yemek kaplarını inceledi. Yeri gazeteyle döşeyip çöpleri boşalttı. Banyoda sifonun kapağını kaldırdı, haznedeki suyu boşaltıp içine baktı. Banyo küvetinin, eviyenin, yıkanma kâsesinin, çamaşır küvetinin akaçlarındaki tel kapakları kaldırıp baktı.

Kara kuşu bulmadı. Herhangi bir kara kuşla bağlantılı olabilecek hiçbir şey bulmadı. Bulduğu tek yazılı kâğıt, Brigid O'Shaughnessy'nin bir hafta önce ödediği, dairenin bir aylık kirasının alındısıydı. İşine ara verip yakından inceleyecek kadar ilgisini çeken tek şey, makyaj masasının kilitli bir çekmecesinde bulduğu alacalı bir kutunun içindeki iki avuç kadar oldukça değerli mücevherdi.

İşini bitirince kendine bir fincan kahve yapıp içti. Sonra mutfak penceresini açtı, kilidinin kenarını çakısıyla azıcık kazıdı, yangın merdivenine bakan pencereyi açık bıraktı, şapkasıyla paltosunu kanepenin üstünden aldı ve geldiği gibi gitti.

Eve dönerken, gözleri uykulu, soğuktan titreyen bir bakkalın açmakta olduğu dükkânda durup portakal, yumurta, küçük yuvarlak ekmekler, tereyağı ve krema satın aldı.

Spade dairesine sessizce girdi ama apartman kapısını henüz örtmeden Brigid O'Shaughnessy içeriden seslendi: "Kim o?"

“Genç Bay Spade kahvaltı sunmaya geldi.”

“Ay, korkuttun!”

Çıkarken örttüğü yatak odası kapısı açıktı. Kız yatağın kenarına oturmuş, titriyordu; bir eli yastığın altındaydı.

Spade paketlerini mutfak masasının üstüne bırakıp yatak odasına gitti. Kızın yanına yatağa oturdu, pürüzsüz omuzunu öptü, “O çocuk hâlâ işbaşında mı diye bakmaya gittim,” dedi. “Bir de kahvaltılık almaya.”

“Orada mı?”

“Değil.”

Kız iç çekip Spade’e yaslandı. “Uyandım, yoktun, sonra birisinin girdiğini duydum, ödüm patladı.”

Spade kızın kızıl saçlarını parmaklarıyla yüzünden geriye taradı. “Kusura bakma, melek, uyuyor olursun sandım. O tabancayı bütün gece yastığının altında mı tuttun?”

“Hayır. Sen de biliyorsun. Korkunca yataktan fırlayıp kaptım.”

Kız yıkanıp giyinirken Spade kahvaltı hazırladı – ve yassı, pirinç anahtarı yine kızın mantosunun cebine koydu.

Kız banyodan ıslıkla *En Cuba*’yı çalarak çıktı. “Yatağı düzelteyim mi?”

“Çok iyi olur. Yumurtalar daha iki dakika ister.”

Kız mutfığa döndüğünde kahvaltı sofradaydı. Önceki gece oturdukları yerlere oturup iştahla yediler.

“Kuşu anlatacaktın?” dedi Spade az sonra, kahvaltılarını ederken.

Kız çatalını bırakıp Spade’e baktı. Kaşlarını çatıp ağzını sıkıca, ufacık büzdü. “Bula bula bu sabahı mı

buldun bana bunu soracak?” diye itiraz etti. “Anlatmak istemiyorum, anlatmayacağım.”

“İnatçı da aşüfte,” dedi Spade hüzünle ve ağzına bir lokma ekmek attı.

Spade’le Brigid O’Shaughnessy karşı kaldırıma geçip taksiye bindiklerinde Spade’i izleyen delikanlı görünürlerde yoktu. Taksiyi izleyen olmadı. Taksi Coronet’e vardığında binanın yakınlarında ne delikanlı, ne de aylak aylak bekleyen bir başkası vardı.

Brigid O’Shaughnessy, Spade’in onunla birlikte içeri gelmesini istemedi. “Günün bu saatinde gece elbiseyle gelmek zaten dert, bir de yanımda birisi olmasın,” dedi. “İnşallah kimseye rastlamam.”

“Akşama yemek yiyor muyuz birlikte?”

“Evet.”

Öpüştiler. Kız Coronet’e girdi. Spade sürücüye, “Otel Belvedere,” dedi.

Belvedere’e vardığında, kendisini izleyen delikanlının lobide, asansörlerin görülebildiği bir kanepede oturduğunu fark etti. Görüldüğü kadarıyla, delikanlı gazete okuyordu.

Spade resepsiyondan Cairo’nun otelde olmadığını öğrendi. Alnını kırıstırıp alt dudağını çimdikledi. Gözlerinde sarı ışıklar çıkmaya başladı. Resepsiyon görevlisine usulca, “Teşekkürler,” dedi ve uzaklaştı.

Tembel tembel yürüyerek lobiyi bir uçtan bir uca geçti ve asansörlerin görülebildiği kanepeye gitti, görüldüğü kadarıyla gazete okuyan delikanlının yanına – otuz santim kadar yakınına – oturdu.

Delikanlı gözlerini gazetesinden kaldırmadı. Bu kadar yakından bakıldığında, yaşının yirmiye gelmediği belliydi. Yüz hatları da boyu gibi ufak, düzgündü. Teni çok beyazdı. Beyaz yanaklarını ne en küçük bir sakal izi, ne de kan ışıltısı gölgeliyordu. Giysileri ne yeniydi, ne de fazla kaliteli, ama hem giysilerde, hem onları taşıma biçiminde belirgin, sert bir erkek-silik vardı.

“Nereye gitti?” diye sordu Spade rahatça, elinde kıvrık duran sigara kâğıdına tütün serpiştirirken.

Delikanlı gazetesini indirip, doğal hareketliliğini denetim altında tutmaya çabaladığı izlenimini veren bir ağırlıkla çevresine bakındı. Oldukça uzun, kıvrıcık kirpiklerinin altındaki ela gözleriyle Spade’in göğsüne baktı. Genç yüzü kadar sakın, renksiz ve soğuk bir sesle sordu: “Nasıl?”

“Nereye gitti?” Spade sigarasıyla meşguldü.

“Kim?”

“İbne.”

Ela gözler Spade’in bordo kravatının düğümüne baktı ve oraya takıldı. “Ne diyorsun sen, ahbap?” dedi oğlan. “Dalga mı geçiyorsun benimle?”

“Geçersem söylerim.” Spade sigarasını yalayıp dostça güldü çocuğa. “New Yorklu’sun, değil mi?”

Oğlan Spade’in kravatına baktı, bir şey demedi. Spade, oğlan evet demiş gibi başıyla onaylayıp sordu: “Baumes yasasından* mı tüydün?”

* 1926’da New York’da yürürlüğe giren, üç kereden fazla hüküm giyen suçluların otomatik olarak müebbet hapis cezasına çarptırılmalarını öngören yasa.

Çocuk Spade'in kravatına kısa bir süre daha baktı, sonra dikkatini yeniden kaldırdığı gazetesine vererek ağzının kenarından konuştu: "Bas git."

Spade sigarasını yaktı, kanepede rahatça kaykılıp dostça, kaygısızca konuştu: "İşin bitmeden benimle konuşman gerekecek, evlat – sen ya da senden ne kalmışsa – G'ye de öyle dediğimi söylersin."

Oğlan gazetesini hızla indirip Spade'e döndü, tatsız, ela gözlerini kravatına dikti yine. Oğlan küçük ellerini açıp göbeğine yerleştirmişti. "Aranırsan bulursun," dedi, "hem de fena bulursun." Sesi alçak, tekdüze ve tehdit doluydu. "Sana bas git dedim, bas git."

Spade gözlüklü, tombul bir adamla ince kazaklı bir sarışının iştitemeyecekleri kadar uzaklaşmalarını bekledi. "Yedinci Cadde'de iyi iş yapar bu. Ama New York'ta değilsin artık, benim köyümdesin." Sigarasından bir nefes alıp uzun, ince bir bulut olarak bıraktı. "Ee, nereye gitti?"

Oğlan iki sözcük söyledi, biri tıslamalı, kısa bir komut, öbürü "git".

"Böyle konuşanların dişleri dökülür," dedi Spade. Sesi hâlâ dostçaydı, ama yüzü taş kesilmişti. "Buralara takılmak istiyorsan kibar olacaksın."

Oğlan aynı iki sözcüğü yineledi.

Spade sigarasını kanepenin yanında duran büyük, taştan bir vazonun içine bırakıp birkaç dakikadır lobi-deki purocu dükkânının önünde duran bir adama eliyle işaret etti. Adam işareti aldığını başıyla belli edip onlara doğru yürüdü. Orta yaşlı, orta boylu, solgun yuvarlak yüzlü, yapılı, düzgün, koyu renk giysiler içinde bir adamdı.

“Merhaba, Sam,” dedi yaklaşırken.

“Merhaba, Luke.”

El sıkıştılar ve Luke, “Miles’a çok üzüldüm, yahu,” dedi.

“Ya, pis bir iş.” Spade başıyla kanepede yanında oturan çocuğa işaret etti. “Neden izin veriyorsunuz bu beş para etmez silahşorların lobinizde oturmasına? Tabancaları falan da belli oluyor kıyafetlerinde üstelik.”

“yle mi?” Luke birdenbire sertleşen yüzündeki hesapçı, kahverengi gözlerle oğlanı inceledi. “Ne istiyorsun burada?” diye sordu.

Oğlan ayağa kalktı. Spade ayağa kalktı. Oğlan iki adama, kravatlarına baktı – bir birine, bir ötekine. Luke’un kravatı siyahtı. ocuk bir okullu gibi kalıyordu önlerinde.

Luke, “Bir istediğin yoksa yaylan, bir daha da gelme,” dedi.

Oğlan, “Sizi, ikinizi unutmayacağım,” deyip otelden ıktı.

Peşinden baktılar. Spade şapkasını çıkarıp nemli alnını mendiliyle sildi.

Otel güvenlikçisi, “Nedir olay?” diye sordu.

“Ne bileyim,” dedi Spade. “Tesadüfen gördüm ben de. Joel Cairo hakkında bir bildiğin var mı – altı yüz otuz beş’te?”

“Haa, o mu?” diye pis pis sırttı otel güvenlikçisi.

“Ne kadardır burada?”

“Dört gündür. Bugün beşinci günü.”

“Nedir?”

“Vallahi bilmiyorum, Sam. Grnşnden başka bir şikâyetim yok.”

“Dün akşam gelmiş mi, bir öğrenebilir misin?”

“Denerim,” diye söz verdi otel güvenlikçisi ve gitti. Dönene kadar Spade kanepede oturdu. “Hayır,” dedi Luke, döndüğünde, “odasında uyumamış. Nedir?”

“Hiç.”

“Hadi, çıkar baklayı. Ben konuşmam, bilirsin, ama bir terslik varsa bilelim de otel parasını alabilsin.”

“Öyle bir şey değil,” dedi Spade. “Aslında onun hesabına bir iş yapıyorum. Bir terslik olsaydı söylerdim.”

“İyi edersin. Gözüm üstünde olsun mu, ister misin?”

“Sağol, Luke. Zararı dokunmaz. Çalıştığın adamlar hakkında ne kadar çok şey bilersen o kadar iyi, bu zamanlarda.”

Joel Cairo sokaktan otele girdiğinde asansörlerin üstündeki saat on bir yirmi bir’i gösteriyordu. Alnı sarğılıydı. Kıyafetinde uzun saatler aralıksız giymekten gelen bir yorgunluk vardı. Yüzü solgun, ağzıyla gözkapakları sarkıktı.

Spade onu resepsiyonun önünde karşıladı. “Günaydın,” dedi Spade rahatça.

Cairo yorgun gövdesini dikleştirdi, yüzünün sarkık hatları gerildi. “Günaydın,” dedi hevessizce.

Bir sessizlik oldu.

Spade, “Konuşabileceğimiz bir yere gidelim,” dedi.

Cairo çenesini dikleştirdi. “Kusura bakmayın,” dedi. “Özel konuşmalarımızın niteliği bende pek sürdürme isteği uyandırmıyor. Açık konuştuğum için beni bağışlayın, ama doğrusu bu.”

“Dün geceyi mi demek istiyorsun?” Spade eliyle, başıyla sabırsız bir hareket yaptı. “Başka ne halt edecektim ki? Anlarsın sandım. Sen kızla kavgaya tutuşursan, ya da onun seninle tutuşmasına izin verirsen, ondan yana olmak zorundayım. O allahın belası kuş nerede, bilmiyorum. Sen de bilmiyorsun. O biliyor. Ben ondan yana olmazsam nasıl bulacağız kuşu?”

Cairo duraksadı, kuşkulu kuşkulu konuştu: “İtiraf edeyim, her şeye düzgün bir cevap buluyorsunuz.”

Spade yüzünü buruşturdu. “Ne yapayım istiyorsun? Kekelemeyi mi öğreneyim? İyi, burada konuşabiliriz.” Cairo’yu kanepeye yöneltti. “Dundy emniyete mi götürdü seni?”

“Evet.”

“Ne kadar sorguladılar?”

“Biraz önceye kadar ve tamamen irademe karşı.” Cairo’nun sesinde ve yüzünde acı ve haksızlığa uğramışçasına bir öfke vardı. “Bu olayın Yunanistan konsolosluğu ve bir avukat aracılığıyla takipçisi olacağım mutlaka.”

“Ol bakalım, ne olacak. Neler anlattırdı polisler?”

Resmiyete kaçan, kendinden memnun bir gülümseme vardı Cairo’nun yüzünde. “Hiçbir şey. Daha önce sizin dairenizdeyken gösterdiğiniz yoldan ayrılmadım.” Gülümsemesi yok oldu. “Ama keşke daha akla yatkın bir hikâye uydursaydınız diye düşünmedim de değil. Yinelerken çok aptal hissettim kendimi.”

Spade alaycı alaycı sırıttı. “Tabii,” dedi, “ama saçma olduğu için güzel. Onlara bir şey anlatmadığından eminsin, değil mi?”

“Emin olabilirsiniz, Bay Spade. Anlatmadım.”

Spade deri kanepenin aralarında kalan bölümünü parmaklarıyla hafifçe dövdü. “Dundy yine başına ekşiyecektir. Ona bir şey anlatmazsan sorun çıkmaz. Hikâyenin saçmalığını kafana takma. Makul bir şey anlatsaydık hepimiz kodesteydik.” Ayağa kalktı. “Bütün gece polis sorgusunda kaldıysan yorulmuşsundur. Sonra görüşürüz.”

Spade dış büroya girdiğinde Effie Perine telefona, “Hayır, daha değil,” diyordu. Spade’e döndü, dudaklarıyla sessizce, “İva,” dedi. Spade başını salladı. “Tamam, gelir gelmez aramasını söylerim,” dedi yüksek sesle ve alıcıyı yerine koydu. “Bu sabah üçüncü arayışı,” dedi Spade’e.

Spade hırıltılı, sabırsız bir ses çıkardı.

Kız kahverengi gözleriyle iç büroyu gösterdi. “Senin Bayan O’Shaughnessy içeride. Dokuzu birkaç dakika geçeden beri bekliyor.”

Spade bunu beklemiyormuş gibi bir baş hareketi yaptı ve sordu: “Başka?”

“Komiser Polhaus aradı. Not bırakmadı.”

“Arayıver.”

“Bir de G aradı.”

Spade’in gözleri parladı. “Kim?” dedi.

“G. Öyle dedi.” Konuya gösterdiği ilgisizlik kusursuzdu. “Burada olmadığını söyleyince, ‘Geldiğinde, G notunu almış, aradı, tekrar arayacak diye söyler misiniz?’ dedi.”

Spade sanki beğendiği bir şeyi tadıyormuş gibi dudaklarını oynattı. “Sağol, hayatım,” dedi. “Bak baka-

lim, Tom Polhaus'u bulabilecek misin?" İç kapıyı açıp bürosuna girdi, kapıyı arkasından örttü.

Brigid O'Shaugnessy, üstünde büroya ilk geldiği günkü kıyafetiyle çalışma masasının yanındaki koltuktan kalkıp hızla yanına geldi. "Birisi daireme girmiş," dedi. "Her şey alt üst, darmadağın."

Spade azıcık şaşırmış gibi göründü. "Bir şeyler alınmış mı?"

"Sanmıyorum. Bilmiyorum. Kalmaya korktum. Çabucak üstümü değiştirip hemen buraya geldim. Ay, o çocuk seni oraya kadar takip etmiştir!"

Spade başını salladı. "Hayır, melek." Akşam gazetelerinden birinin erken baskısını cebinden çıkardı, açtı, çeyrek sütun üzerine bir haber gösterdi; başlığı: ÇIĞLIK HIRSIZI KAÇIRDI.

Sutter sokağındaki bir dairede tek başına yaşayan Carolin Beale adında genç bir kadın o sabah saat dört'te yatak odasında bir hareket duyup uyanmıştı. Çılgılığı basmıştı. Hareket eden kişi kaçmıştı. Aynı binada yalnız yaşayan iki kadın daha aynı sabah, kısa bir süre sonra, evlerine bir hırsız girdiğini fark etmişlerdi. Üç daireden de hiçbir şey çalınmamıştı.

"Oğlanı orada ekmiştim," diye açıkladı Spade. "O binaya girdim, arka kapıdan çıktım. Haberdekilerin üçünün de yalnız yaşayan kadınlar olması o yüzden. Girişteki kayıtta kadın isimleri olan daireleri arıyordu, seni arıyordu – belki takma adla orada kalıyordur diye."

"Ama biz oradayken senin daireni gözlüyordu," diye karşı çıktı kız.

Spade omuz silkti. "Yalnız çalıştığını bilmiyoruz ki. Ya da belki geceyi bende geçireceğinden emin olduk-

tan sonra gitmiştir Sutter sokağına. Bir sürü belki var, ama onu Coronet'e ben yönlendirmedim."

Kız ikna olmamıştı. "Ama buldu oturduğum yeri. Ya da başkası buldu."

"Tabii." Kızın ayaklarına bakarak kaşlarını çatı. "Cairo olabilir mi acaba? Bütün gece otele dönmemiş, daha birkaç dakika önce gelmiş. Polisin bütün gece sorguladığını anlattı bana. Acaba." Döndü, kapıyı açıp Effie Perine'e sordu: "Tom'u bulabildin mi?"

"Yerinde değil. Birazdan yine denerim."

"Mersi." Spade kapıyı örtüp Brigid O'Shaughnessy'ye döndü.

Kız Spade'e buğulu gözlerle baktı. "Joe'yu görmeye mi gittin bu sabah?" diye sordu.

"Evet."

Kız duraksadı. "Niçin?"

"Niçin mi?" Kıza gülümsedi. "Çünkü, biricik sevgilim, bu deli hikâyesinden bir anlam çıkaracaksam, ilgili herkesle temasta olmam gerekiyor." Kolunu kızın omuzlarına dolayıp çalışma masasının arkasındaki döner koltuğa götürdü. Burnunun ucunu hafifçe öpüp koltuğuna oturttu. Önüne, masanın üstüne oturdu. "Sana şimdi yeni bir ev bulmamız gerekiyor, değil mi?"

Kız başını hızla salladı. "Oraya dönmem artık."

Spade elleriyle bacaklarının yanına, çalışma masasına hafifçe vurdu, yüzüne düşünceli bir ifade yerleştirdi. "Buldum galiba," dedi kısa bir süre sonra. "Bir dakika bekle." Dış büroya çıkıp kapıyı örttü.

Effie Perine telefona uzanıp, "Yine arayayım," dedi.

"Sonra. Kadın içgüdüün bu kızın Meryem Ana falan gibi bir şey olduğunu mu söylüyor hâlâ?"

Kız sertçe baktı Spade'e. "Başı ne kadar belada olursa olsun, iyi bir insan olduğuna inanıyorum hâlâ - demek istediğin oysa."

"Demek istediğim o," dedi Spade. "Ona biraz yardımcı olacak kadar sağlam mı inanıyorsun?"

"Nasıl?"

"Onu birkaç gün misafir eder misin?"

"Evimde mi yani?"

"Evet. Onun evine birisi girmiş. Bir haftada ikinci defa. Yalnız kalmasa onun için daha iyi. Onu biraz konuk edebilirsen bayağı iyi olur."

Effie Perine öne eğilip içten bir sesle sordu: "Gerçekten de tehlikede mi, Sam?"

"Öyle sanıyorum."

Kız dudağını tırnağıyla kaşdı. "Annemin ödünü patlatacaktır bu. Senin son dakikaya kadar saklaman gereken bir gizli tanık falan gibi bir şeyler söylerim."

"Harikasin," dedi Spade. "Onu şimdiden götürsen iyi olur. Ben anahtarını alıp dairesinden gereken eşyaları getiririm. Dur bakayım. Buradan birlikte çıktığınız görülmemeli. Sen şimdiden eve git. Bir taksiye atla, ama izlenmediğinden emin ol. İzlenmezsin herhalde, ama yine de emin ol. Onu bir başka taksiye bindirip yollarım sana biraz sonra, izlenmediğinden emin olunca."

11

Şişman adam

Spade Brigid O'Shaughnessy'yi Effie Perine'in evine yolcu edip bürosuna döndüğünde telefon çalıyordu. Telefona gitti.

“Alo... Evet, ben Spade... Evet, anladım. Ben de haber bekliyordum sizden. Kim?... Bay Gutman mı? Ha, evet, tabii!... Hemen şimdi... Ne kadar çabuk olursa o kadar iyi... On iki C... Tamam. On beş dakika diyelim... Tamam.”

Spade çalışma masasının köşesine, telefonun yanına oturdu ve bir sigara sardı. Ağzı sert ama huzurlu bir V oluşturunuyordu. Sigarayı saran parmaklarına bakan gözleri dümdüz kapaklarının altında alev alevdi.

Kapı açıldı ve İva Archer girdi.

“Hoş geldin, canım,” dedi Spade, birden bire rahat ve dostça bir havaya bürünen yüzüne uyan bir sesle.

“Ah, Sam, bağışla beni! Bağışla!” diye haykırdı kadın, boğuk bir sesle. Kapının hemen girişinde duruyor, eldivenli küçük elleriyle siyah kenarlı bir mendili buruşturuyor, korkmuş, kızarmış, şişmiş gözlerle Spade'e bakıyordu.

Spade masanın köşesinde oturduğu yerden kalkmadı. “Tamam,” dedi. “Önemli değil. Boş ver.”

“Ama, Sam,” diye ağlaştı kadın, “ben gönderdim o polisleri oraya. Öfkeden, kıskançlıktan çıldırmıştım, telefon edip oraya giderlerse Miles’in ölümüyle ilgili bir şeyler öğrenebileceklerini söyledim.”

“Niye öyle düşündün ki?”

“Düşünmedim ki! Ama çok öfkeliydim, Sam, canını yakmak istedim.”

“Çok sevimsiz durumlar oldu bu yüzden.” Kadına sarılıp yanına çekti. “Her şey düzeldi şimdi, ama öyle sapıtma sakın bir daha.”

“Yapmam,” diye söz verdi kadın. “Asla. Ama bana kötü davrandın dün gece. Soğuktun, mesafeliydin, benden kurtulmaya bakıyordun, oysa ben oralara kadar gelmişim, o kadar beklemiştim seni uyarmak için, sen de – ”

“Ne uyarması?”

“Phil konusunda. Senin – senin onun kardeşini beni boşamadığı için öldürdüğünü sanıyor, evlenebilelim diye. Bana böyle düşündüğünü söyledi, dün de gitti polise söyledi.”

“Harika,” dedi Spade usulca. “Beni uyarmaya geldin, ama meşgul olduğum için celallendin, o allahın cezası Phil Archer’a da ortalığı iyice karıştırırsın diye yarım ettin.”

“Çok üzgünüm,” diye ağlaştı kadın. “Bağışlayamayacağınızı biliyordum. Ama – ama çok, çok, çok üzuldüm.”

“Üzül tabii,” diye onayladı Spade, “hem kendine, hem bana. Phil öttükten sonra Dundy seni görmeye geldi mi? Ya da polisten herhangi biri?”

“Hayır.” Gözleri ve ağzı korkuyla açıldı.

“Gelecekler,” dedi, “ve seni burada bulmasalar daha iyi olur. Polisi aradığında kim olduğunu söyledin mi?”

“Hayır, asla! Sadece sana hemen giderlerse cinayetle ilgili bir şeyler öğrenebileceklerini söyledim, hemen kapadım telefonu.”

“Nereden telefon ettin?”

“Senin hemen ilerindeki dükkândan. Ah, Sam, sevgilim, öyle – ”

Spade kadının omuzunu okşayıp tatlı tatlı konuştu: “Gerçekten de salakça bir iş yaptın, ama oldu bir kere. Şimdi eve gidip polise anlatacak bir şeyler düşünsen iyi olur. Arayacaklardır seni. Belki her şeyi inkâr etmek en iyisi.” Uzaklarda bir noktaya kaşlarını çattı. “Ya da önceden Sid Wise’ı bir gör.” Kadını saran kolunu çekti, cebinden bir kartvizit çıkardı, arkasına üç satır karalayıp kadına verdi. “Sid’e her şeyi anlatabilirsin.” Alnını kırıştırdı. “Ya da hemen hemen her şeyi. Miles’in vurulduğu gece neredeydin?”

“Evde,” dedi kadın, hiç duraksamadan.

Spade kadına bakıp sırttı, başını salladı.

“Ama evdeydim,” diye belirtti.

“Değildin,” dedi Spade, “ama öyle diyorsan bana göre hava hoş. Git, Sid’i gör. Hemen yukarıdaki köşedeki pembe bina, sekiz yüz yirmi yedi numaralı yazıhane.”

Kadının mavi gözleri Spade’in sarı-çakır gözlerini okumaya çalışıyordu. “Evde olmadığımı nereden çıkarıyorsun?” diye sordu usulca.

“Hiçbir yerden, ama olmadığını biliyorum.”

“Ama evdeydim, evdeydim.” Dudakları öfkeyle kıvrıldı, gözleri karardı. “Effie Perine dedi bunu sana,”

dedi öfkeyle. “Giysilerime bakıp ortalığı karıştırırken gördüm onu. Beni hiç sevmez, biliyorsun, Sam. O benim başımı belaya sokmak için her şeyi yapmaya hazırkken benim söylediklerime niçin inanıyorsun?”

“Amaan, siz kadınlar yok musunuz,” dedi Spade, tatlı bir sesle. Kolundaki saate baktı. “Hadi, sen kaç artık, bir tanem. Bir randevum var, geç kaldım. Nasıl istersen öyle yaparsın, ama senin yerinde olsam Sid’e doğruyu söylerim, ya da hiçbir şey söylemem. Yani söylemek istemediklerini söyleme, ama onların yerine de başka şeyler uydurma.”

“Sana yalan söylemiyorum, Sam,” diye itiraz etti kadın.

“Bok söylemiyorsun.”

Kadın ayaklarının ucuna basıp yükselerek yüzünü Spade’inkine yaklaştırdı. “Bana inanmıyor musun?” diye fısıldadı.

“Sana inanmıyorum.”

“Ve beni – beni bağışlamayacak mısın, yaptığım için?”

“Bağışladım bile.” Başını eğip kadını ağzından öptü. “Hadi bakalım. Toz ol artık.”

Kadın Spade’e sarıldı. “Benimle gelmez misin, Bay Wise’ı görmeye?”

“Gelemem, zaten gelsem de ayak bağı olurum.” Kadının kollarını okşadı, gövdesinden kurtardı, sol bileğini eldiveniyle mantosunun kolu arasından öptü, yüzünü kapıya çevirdi, hafifçe iterek bıraktı. “Yaylan,” dedi.

Alexandria otelinin 12-C numaralı dairesinin maun kapısını, Spade'in Belvedere'in lobisinde konuştuğu oğlan açtı. "Merhaba," dedi Spade dostça. Oğlan bir şey demedi. Kenara çekilip kapıyı açık tuttu.

Spade içeri girdi. Şişman bir adam geldi onu karşılamaya.

Şişman adam, löpür löpür şişmandı, şişkin pembe yanakları ve dudakları ve çeneleri ve ensesi vardı; gövdesi yumuşak, kocaman bir yumurtayı andırıyordu, kollarıyla bacakları koni biçiminde birer sarkıt gibiydi. Spade'i karşılamaya gelirken bütün şişkinlikleri – üflenmeden önce halkaya biriken sabun köpüğü salkımları gibi – ayrı ayrı kalkıyor, iniyor, titriyordu. Çenelerindeki şişkinlikler yüzünden küçücük görünen gözleri koyu renkli ve parlaktı. Geniş kafasını seyrek siyah bukleler kaplıyordu. Önü iliksiz siyah bir frak ceket, siyah bir yelek, pembemsi bir incinin süslediği siyah saten bir fular, fûme penyeden reye pantolon ve rugan pabuç giymişti.

Sesi, gırtlaktan gelen bir mırlamaydı. "Ah, Bay Spade," dedi heyecanla ve şişman, pembe bir yıldıza benzeyen elini uzattı.

Spade eli sıktı, gülümsedi ve, "Nasılsınız, Bay Gutman?" dedi.

Şişman adam Spade'in elini tutarak döndü; Spade'i, öbür elini dirseğine koyarak yeşil halının üzerinden yönlendirdiği yeşil pelüş koltuğun yanındaki sehpa da tepsi içinde bir soda sifonu, birkaç bardak, bir şişe Johnnie Walker viskisi, bir kutu puro – *Coronas del Ritz* – iki gazete ve sarı sabun taşından küçük, sade bir kutu vardı.

Spade yeşil koltuğa oturdu. Şişman adam iki bardağı şişeden ve soda sifonundan doldurmaya başladı. Oğlan yok olmuştu. Odanın üç duvarındaki kapılar kapalıydı. Spade'in arkasındaki dördüncü duvarı Geary sokağına bakan iki pencere deliyordu.

"İyi bir başlangıç yapıyoruz, beyefendi," diye mırıldadı şişman adam, dönüp elindeki bardağı Spade'e sunarak. "İçkide 'yeter' diyen insanlardan hoşlanmam. Fazla içmemesi gerekiyorsa, bu, içtiği zaman, kendisine güvenilemeyeceği anlamına gelir."

Spade bardağı aldı ve gülümseyerek hafif eğiliyor-muş gibi yaptı.

Şişman adam bardağını kaldırıp pencerenin ışığında baktı. Bardakta yükselen kabarcıkları beğenerek başını salladı. "Efendim," dedi, "açık sözlülüğe ve yanlışsız anlamaya içelim."

İçip kadehleri indirdiler.

Şişman adam Spade'e kurnazca bakıp sordu: "Ketum bir insan mısınız, Bay Spade?"

Spade başını hayır diye salladı. "Gevezeliği severim."

"Daha da iyi!" dedi şişman adam, heyecanla. "Ketum insanlara güvenmem. Genelde konuşmak için yanlış zamanı seçerler, yanlış şeyler söylerler. Konuşmak denen şeyi, idmanlı değilseniz, hakkıyla yapamazsınız." Bardağının üzerinden kocaman gülümsedi. "Çok iyi geçineceğiz, efendim, çok iyi." Bardağını masanın üstüne bırakıp *Coronas del Ritz* kutusunu Spade'e sundu. "Puro, efendim?"

Spade bir puro aldı, ucunu kesti, yaktı. Bu arada şişman adam bir başka yeşil pelüş koltuk çekip uygun bir

mesafede Spade’inkinin karşısına çevirdi ve her iki koltuktan uzanılabilecek yere ayaklı bir kül tablası koydu. Sonra bardağını masadan aldı, kutudan bir puro çekip kendini koltuğa bıraktı. Şişkinliklerinin hoplaması duruldu ve löpür löpür bir rahata erişti. Huzurlu bir oh çekip, “Efendim,” dedi, “isterseniz konuşabilirsiniz. Ve hemen söyleyeyim, konuşmayı seven insanlarla konuşmayı seven bir insanım.”

Şişman adam güldü ve şişkinlikleri kahkahalarıyla inip kalktı. “Konuşur muyuz?” diye sordu. “Konuşuruz,” diye yanıtladı. Pembe yüzü keyiften parlıyordu. “Tam bana göre bir adamsınız, efendim, huyumuz suyumuz bir. Kem küm yok. Doğrudan sadede. ‘Kara kuşu konuşacak mıyız?’ Konuşacağız. Çok beğendim. Böyle iş yapmaya bayılırım. Kara kuşu konuşalım, kesinlikle, ama önceden, efendim, lütfen bir soru sormama izin veriniz ki – belki anlamsız bir soru olsa da – baştan birbirimizi anlayalım. Bayan O’Shaughnessy’nin temsilcisi olarak buradasınız, değil mi?”

“Bağlı olduğu şeyler –?”

Spade başını salladı. “Neye bağlı olduğunu bilseydim, evet ya da hayır derdim.”

Şişman adam bardağından bir yudum aldı, yuttu ve sordu: “Belki Joel Cairo’ya bağlıdır?”

Spade hemen, “Belki,” dedi, tarafsız bir sesle. İçkisinden içti.

Şişman adam göbeği engel olana kadar öne eğildi. Gülümsemesi de, mırlayan sesi de aşırı sevimliydi. “Yani diyebiliriz ki sorun, hangisini temsil edeceğiniz, öyle mi?”

“Öyle denebilir.”

“Ya biri olacak, ya öbürü, öyle mi?”

“Öyle demedim.”

Şişman adamın gözleri parladı. Sesi gırtlaktan gelen bir fısıltıya dönüştü. “Başka kim var?”

Spade purosuyla kendi göğsünü gösterdi. “Ben varım,” dedi.

Şişman adam kendini koltuğuna bırakıp gevşedi. Uzun, mutlu bir soluk verdi. “Harika, efendim,” dedi. “Harika. Kendi çıkarlarını gözettiklerini apaçık söyleyen adamları çok severim. Kim sevmez ki? Aksini söyleyen adama güvenmem. En az da gözetmem dediği zaman doğruyu söyleyen adama güvenirim, çünkü o adam bir eşektir ve adamın eşek olması doğa yasalarına aykırıdır.”

Spade dumanını üfledi. Yüzü kibar ve dikkatliydi. “Evet,” dedi. “Şimdi de kara kuştan konuşalım.”

Şişman adam babacanca gülümsedi. “Konuşalım,” dedi. Gözleri, kıstığında, kümelenen şişliklerin arasında birer parıltı olarak kalıyorlardı. “Bay Spade, o kara kuştan ne kadar para kazanılabileceği konusunda herhangi bir fikriniz var mı?”

“Yok.”

Şişman adam yeniden öne eğilip pembe şişkin ellerinden birini Spade’in koltuğunun kolluğuna dayadı.

– “Vallahi, söylesem, efendim – hatta yarısını söylesem bana yalancı dersiniz.”

Spade gülümsedi. “Demem,” dedi, “düşünsem bile demem. Ama o riske girmek istemiyorsanız söyleyin, kâr hesabını ben yaparım.”

Şişman adam güldü. “Yapamazsınız, efendim. Kimse yapamaz, bu tür işlerde dünyanın tecrübesini kazanmamışsa, ki” – etkileyici bir es geçti – “dünyada bu türden başka tek bir şey bile yok.” Yeniden güldü ve şişlikleri birbirini titretti. Birden gülmeyi kesti. Gülme kaybolunca etli dudakları ayırık kaldı. Miyop olabileceğini düşündürecek kadar yoğun bir bakışla baktı Spade’e. Sordu: “Yani ne olduğunu bilmediğinizi mi söylüyorsunuz?” Şaşkınlık, sesinin boğukluğunu yok etmişti.

Spade purosuyla umursamaz bir hareket yaptı. “Nereden bileyim?” dedi umursamazca. “Anlattıkları kadarıyla, neye benzediğini biliyorum. Sizlerin hayatınızda ne kadar değerli bir yeri olduğunu biliyorum. Ne olduğunu bilmiyorum.”

“Söylemedi mi size?”

“Bayan O’Shaughnessy mi?”

“Evet. Pek tatlı bir bayandır, efendim.”

“Öyledir. Söylemedi.”

Şişman adamın gözleri pembe et kümelerinin arasında pusuya yatmış yeşil parıltılardı. Belli belirsiz, “Biliyordur mutlaka,” dedi, sonra, “Ve Cairo da söylemedi, öyle mi?”

“Cairo kurnaz. Satın almaya hazır, ama bilmediğim şeyleri söyleme riskine girmiyor.”

Şişman adam diliyle dudaklarını ıslattı. “Satın almak için kaç para vermeye razı?” diye sordu.

“On bin kadar.”

Şişman adam küçümseyerek güldü. “On bin – hem de dolar, bakar mısınız? Sterlin bile değil. Öyledir işte bu Yunanlı. Siz ne dediniz buna?”

“Eğer teslim edersem, on bin dolarını alırım, dedim.”

“Ya, evet işte, *eğer* teslim ederseniz. Çok güzel söylemişsiniz, efendim.” Tombulluğun bulanıklaştırdığı kırıksıklar titredi alnında. “Mutlaka biliyorlardır,” dedi, fısıldar gibi, sonra sordu: “Biliyorlar mı? Kuşun ne olduğunu biliyorlar mı, efendim? Sizin izleniminiz nedir?”

“O konuda pek yardımcı olamayacağım,” dedi Spade. “Pek bir ipucu vermiyorlar. Cairo bildiğini söylemedi, ama bilmediğini de söylemedi. Kız bilmediğini söyledi, ama nasıl olsa yalan söylüyordur diye düşündüm.”

“Haksız değilsiniz,” dedi şişman adam, ama aklını söylediklerine vermediği belliydi. Başını kaşdı. Alnını çığ, kırmızı çizgilerle dolana kadar kırıştırdı. Cüssesinin ve koltuğunun boyutlarının izin verdiğince kıpırdandı oturduğu yerde. Gözlerini yumdu, sonra birden açtı – kocaman açtı – ve Spade’e, “Belki de bilmiyorlar,” dedi. Şişkin pembe suratındaki endişe yok oldu, sonra, hızla, yerini büyük bir mutluluğa bıraktı. “Bilmiyorlarsa *eğer*,” diye haykırdı, “şu koskoca dünyada ne olduğunu benden başka bilen yok demektir.”

Spade dudaklarını gerip hafifçe gülümsedi. “Tam da yerine gelmişim o zaman,” dedi. Şişman adam da gülümsedi, ama biraz belirsizce. Gülümsüyordu hâlâ, ama yüzündeki mutluluk yerini endişeye bırakmıştı. Düşünceleriyle Spade’in arasına sıkışmış, gözleri dik-

katli, gülümseyen bir maskeydi yüzü. Spade'den kaçtığı gözleri, Spade'in dirseğinde duran bardağa takıldı. Yüzü aydınlandı. "Vay, efendim," dedi, "bardağınız boşalmış." Kalkıp masaya gitti, bardakları, soda sifonunu, şişeyi şingirdatarak iki içki hazırladı.

Şişman adam gösterişli hareketlerle eğilerek ve babayani bir "İşte, bu ilaç her derde deva," diyerek bardağını verene kadar Spade koltuğunda kımıldamadan oturdu. Sonra ayağa kalkıp yaklaştı; şişman adama yukarıdan baktığında gözleri sert ve parlaktı. Kadehini kaldırdı. Sözleri tane taneydi, sesi meydan okuyordu. "Açık konuşmaya ve yanlışsız anlamaya içelim."

Şişman adam güldü ve içtiler. Şişman adam oturdu. Bardağını iki eliyle göbeğinin üstünde tutarak Spade'e gülümsedi. "Efendim," dedi, "hayret verici bir durum, ama ikisinin de kuşun gerçekte tam ne olduğu konusunda hiçbir bilgileri olmaması ihtimali var, bu da demek oluyor ki bu koca dünyada hiç kimsenin bu konuda hiçbir bilgisi yok – naçiz kulunuz Sayın Bay Casper Gutman hariç."

"Harika," dedi Spade. Bacaklarını ayırmış ayakta duruyor, bir eli pantolon cebinde, öbür eli içki bardağını tutuyordu. "Demek bana anlatınca, bilen iki kişi olacağız."

"Matematik olarak doğrudur, efendim" – şişman adamın gözleri ışıldadı – "ama" – gülümseyişi daha da yayıldı yüzüne – "size anlatacağımdan pek emin değilim."

"Ahmaklık etme," dedi Spade sabırla. "Sen ne olduğunu biliyorsun. Ben nerede olduğunu biliyorum. Onun için buradayız."

“Nerede o zaman, efendim?”

Spade soruyu duymazlıktan geldi.

Şişman adam dudaklarını büzdü, kaşlarını kaldırdı ve başını azıcık sola devirdi. “Bakın,” dedi renksiz bir sesle, “ben size bildiğimi anlatacağım, ama siz bana bildiğinizi anlatmayacaksınız. Doğrusu, efendim, bu pek adil değil. Yok, yok, bu şartlar altında birlikte iş yapabileceğimizi sanmıyorum.”

Spade’in yüzü solgunlaşıp sertleşti. Alçak ve çok öfkeli bir sesle, hızla konuştu: “Bir daha düşün, çabuk düşün. O itine söylemiştim, bu olayı bağlamak için mutlaka işin bana düşecek diye. Sana söylüyorum: Ya diyeceğini bugün dersin, ya da işin bitmiştir. Ne diye zamanımı harcıyorsun, be? Götü boklu esrarengiz havalarıyla! Hey yarabbi! Devlet hazinesinde de ne var biliyorum, ama ne işime yarıyor? Ben sensiz de yaparım yapacağımı. Allah belanı versin! Benden uzak dursaydın, bensiz idare edebilirdin belki. Ama artık yapamazsın. San Francisco’da yapamazsın. Bu işe ya gireceksin, ya çıkacaksın – ama bugün olacak bu.”

Dönüp öfkeden gelen bir umursamazlıkla kadehini masaya fırlattı. Bardak tahtaya çarptı, parçalandı, içindeki sıvıyı parıltılı parçalarıyla birlikte masaya ve yere saçtı. Spade, şangırtıya ilgisiz, dönüp yeniden şişman adamla yüzleşti.

Bardağın parçalanmasına şişman adam da Spade kadar ilgisiz kaldı: Dudaklar büzülmüş, kaşlar havada, baş hafif sola devrik, pembe suratlı ifadesizliğini Spade’in söylevi boyunca bozmamıştı, yine de bozmadı.

Spade hâlâ öfkeden kudurmuş, “Sana bir şey daha söyleyeceğim,” dedi. “O senin –”

Spade'in solundaki kapı açıldı. Spade'i daireye bu-
yur eden oğlan girdi. Kapıyı örttü, önüne dikilip elleri
yanlarında, Spade'e baktı. Oğlanın gözleri kocaman ve
koyu, gözbebekleri iriydi. Spade'in gövdesini süzdü,
bakışları omuzlardan dizlere indi, yine omuzlara yük-
selip Spade'in kahverengi ceketinin göğüs cebinden
taşan mendilin bordo kenarına takılıp kaldı.

"Bir şey daha," diye yineledi Spade, gözlerini oğla-
na dikerek. "Karanı verirken de şunu – tetikçinin midir,
ne baktır – benden uzak tut. Gebertirim onu. Sevmi-
yorum. Sinirimi bozuyor. İlk engel çıkardığında geber-
tirim. Gözünün yaşına bakmam. Zerre şans tanımam.
Gebertirim."

Hafif bir gülümsemeyle titredi oğlanın dudakları.
Ne gözlerini kaldırdı, ne konuştu.

Şişman adam anlayışlı bir sesle, "Ne demeli, efen-
dim," dedi, "hiddetiniz pek şiddetli."

"Hiddet mi?" Spade deli deli güldü. Şapkasını bı-
raktığı koltuğa gitti, şapkayı alıp başına geçirdi. Kalın
işaret parmağıyla son bulan uzun kolunu şişman ada-
mın göbeğine doğrulttu. Öfkeli sesi odayı doldurdu.
"Düşün ve çok ciddi düşün. Beş buçuğa kadar düşün.
Ondan sonra ya varsın, ya yoksun – dönüşü yok." Ko-
lunu indirdi, ifadesiz duran şişman adama bir an baktı,
öfkeli gözlerini oğlana çevirip girdiği kapıya yöneldi.
Kapıyı açınca dönüp sertçe, "Beş buçuk – sonra per-
de," dedi.

Oğlan, gözler Spade'in göğsünde, Belvedere ote-
linin lobisinde söylemiş olduğu iki sözcüğü yineledi.
Sesi yüksek çıkmadı. Acı acı çıktı.

Spade çıkıp kapıyı hızla çarptı.

12

Atlıkarınca

Spade, Gutman'ın katından asansörle indi. Solgun ve nemli yüzünde bir tek dudakları kuru ve sertti. Yüzünü silmek için mendilini çıkardığında elinin titrediğini gördü. Eline sırtıp, "Off!" dedi; o kadar yüksek çıktı ki sesi, asansörcü omuzunun üstünden bakıp, "Efendim?" dedi.

Spade Geary sokağı boyunca yürüdü, Palace oteline girip öğle yemeği yedi. Oturduğunda yüzünün solgunluğu, dudaklarının kuruluğu, elinin titremesi geçmişti.

İştahla, acele etmeden yedi, sonra Sid Wise'in yazıhanesine gitti.

Spade girdiğinde, Wise gözlerini pencereye dikmiş, turnağını kemiriyordu. Elini ağzından çekti, koltuğunu çevirip yüzünü Spade'e döndü. "N'aber?" dedi. "Çek bir sandalye."

Spade kâğıt kaplı kocaman çalışma masasının yanına bir iskemle çekip oturdu. "Bayan Archer geldi mi?" diye sordu.

"Geldi." Parıltıların en miniği ışıldadı Wise'in gözlerinde. "Evlenecek misin bayanla, Sammy?"

Spade sinirli sinirli burnundan soludu. "Ulan, bir sen eksiktin," diye homurdandı.

Avukatın ağzının kenarları kısa, yorgun bir gülümsemeyle kalktı. “Evlenmezsen,” dedi, “başın belada.”

Spade sarmakta olduğu sigaradan başını kaldırıp tatsız bir sesle konuştu: “Yani senin başın belada. Sana niçin para veriyoruz? Neler anlattı?”

“Senin hakkında mı?”

“Benim bilmem gereken her şey hakkında.”

Wise parmaklarını saçlarında gezdirip omuzlarına kepek döktü.

“Miles’den boşanmaya çalıştığını, sonra seninle – ”

“Biliyorum onları,” diye sözünü kesti Spade. “Atla. Bilmediğim yerlere gel.”

“Nereden bileyim, senin – ?”

“Bırak oyalamay, Sid.” Spade çakmağını sigarasının ucuna tuttu. “Benim bilmemi istemediği neler anlattı sana?”

Wise sitemli gözlerle baktı Spade’e. “Bak, Sammy,” diye başladı, “biliyorsun – ”

Spade gözlerini göklere devirerek ve inleyerek tavana baktı, “Hey, yarabbi,” dedi, “kendi avukatım, benim paramla Karun gibi olmuş, herifin ağzından iki söz almak için diz çöküp yalvaracağım neredeyse!” Ters ters baktı Wise’a “Onu ne bok yemeye buraya gönderdim sanıyorsun?”

Wise bezgin bir surat takındı. “Senin gibi bir müvekkilim daha olsa,” dedi, “sonum ya tımarhane ya mapushane.”

“Müşterilerine yakın olursun. Miles’in öldürüldüğü gece neredeymiş, söyledi mi?”

“Evet.”

“Nerede?”

“Onu takip ediyormuş.”

Spade birden dikilip gözlerini kırıştırdı. Hayretle, “Şu kadın milleti!” dedi. Sonra güldü, rahatladı, sordu: “Ee, neler görmüş?”

Wise başını salladı. “Pek bir şey görmemiş. Miles akşam yemeğine eve döndüğünde St. Mark otelinde bir kızla sözleştiğini söylemiş, dalga geçmiş, işte aradığın boşanma fırsatı, falan demiş. Kadın önce sırf kızdırmak için yapıyor sanmış. Malum – ”

“Aile tarihçesini biliyorum,” dedi Spade. “Geç oraları. Ne yaptığını anlat.”

“İzin verirsen anlatacağım. Miles çıktıktan sonra düşünmeye başlamış, belki gerçekten de birisiyle buluşacaktır diye. Miles’ı bilirsin. Tam da onun – ”

“Miles’in huylarını da geç.”

“Birazdan hiçbir şey anlatmayacağım,” dedi avukat. “Neyse, kadın arabayı garajdan çıkarıp St. Mark’a gitmiş, karşısına park edip oturmuş arabada. Sonra Miles’in otelden çıktığını görmüş, tam önünden çıkan bir adamla bir kızı izliyormuş – aynı kızı dün akşam seninle gördüğünü söyledi. Miles’in çalıştığını, onunla dalga geçtiğini anlamış. Hayal kırıklığına uğramış herhalde, kızmış da – anlatırken de öyleydi. Miles’in o ikisini izlediğinden iyice emin olana kadar peşlerinden gitmiş, sonra da sana uğramış. Evde yokmuşsun.”

“Saat kaçta olmuş bu?” diye sordu Spade.

“Sana gelişi mi? Dokuz buçuk-on arası, ilk gelişi.”

“İlk gelişi mi?”

“Evet. Yarım saat kadar falan dolanıp yine denemiş. O zaman da saat, diyelim on buçuk. Yine yoksun, bunun üzerine yeniden şehir merkezine dönüp sinemaya

gitmiş, saat on iki'ye kadar vakit geçirmek için – sen o saatten sonra eve dönersin diye.”

Spade kaşlarını çattı. “Saat on buçuk'ta sinemaya mı gitmiş?”

“Öyle diyor – Powell sokaktakine, sabah bire kadar açık. Eve dönmek istemiyormuş, çünkü Miles eve gelip onu bulamayınca çok kızıyormuş, hele gece yarısıysa. Kapanana kadar sinemada kalmış.” Sözcükler Wise'in ağzından artık daha yavaş çıkıyordu ve gözünde alaycı bir parıltı vardı. “O saatten sonra da artık sana gitmeye karar vermiş. O kadar geç uğrarsa bozulabilirsin diye düşünmüş. O zaman da Tait'e girmiş – Ellis sokağında hani – karnını doyurup evine dönmüş – tek başına.” Wise koltuğunda arkaya yaslanıp Spade'in konuşmasını bekledi.

Spade'in yüzü ifadesizdi. Sordu: “İnandın mı ona?”

“Sen inanmadın mı?” dedi Wise.

“Nereden bileyim? Aranızda bana anlatacak bir şey uydurmadığınızı nereden bileyim?”

Wise gülümsedi. “Sen tanımadığın insanlardan çek de kabul etmezsin, değil mi, Sammy?”

“Pek sık değil. Ee, sonra? O zamana kadar saat en aşağı iki – olmuştur mutlaka – ve Miles ölmüş.”

“Miles evde değil,” dedi Wise. “Bu da İva'yı öfkelen-dirmiş anlaşılan – yani Miles'in önceden evde olmayıp İva'nın geç gelmesine kızamamış olması. Bunun üzerine arabayı yeniden garajdan çıkarıp yine sana gidiyor.”

“Ben de evde değilim. Sokaktayım, Miles'in cesedine bakıyorum. Şuraya bak, atlıkarınca gibi. Sonra?”

“Eve dönüyor, kocası hâlâ yok, soyunurken senin gönderdiğin kız geliyor, ölüm haberiyle.”

Spade büyük bir özenle bir sigara daha sarıp yakana kadar konuşmadı. Sonra, “Kulağa hoş geliyor,” dedi. “Bildiğimiz gerçeklere uyuyor. Çürütmesi zor gibi.”

Wise’in parmakları yeniden saçlarını tarayıp omuzlarına kepek yağdırdı. Meraklı gözlerle Spade’in yüzünü inceledi ve sordu: “Ama sen inanmıyorsun, öyle mi?”

Spade sigarayı dudaklarından aldı. “Ne inanıyorum, ne de inanmıyorum, Sid. Hiçbir bok bilmiyorum ki.”

Avukat yamuk yamuk gülümsedi. Omuzlarını bezgince oynattı: “Evet – sattım yine seni. Namuslu bir avukat bulsana kendine – güvenilebileceğin birini?”

“Vardı, ama öldü.” Spade ayağa kalktı. Wise’a kötü kötü sıırıttı. “Ne o, alınganlığın mı tuttu? Kafa yeteri kadar kalabalık değil, bir de sana kibarlık etmeyi hatırlayacağız. Ne yaptık? Huzura girerken temennada mı kusur ettik?”

Sid Wise mahcup mahcup gülümsedi. “Ulan, Sammy, ne adamsın.”

Spade girdiğinde, Effie Perine dış büronun orta yerinde, ayaktaydı. Spade’e endişeli kahverengi gözlerle bakıp sordu: “Ne oldu?”

Spade’in yüzü sertleşti: “Nerede ne oldu?”

“Niçin gelmedi?”

Spade iki büyük adım atıp Effie Perine’in omuzlarını kavradı. “Gitmemiş mi?” diye bağırdı kızın yüzüne.

Kız başını iki yana şiddetle salladı. “Bekledim bekledim, gelmedi, sana telefonla ulaşamadım, sonunda kalktım, geldim.”

Spade ellerini kızın omuzlarından çekip pantolon ceplerine gömdü, yüksek ve öfkeli bir sesle, “Al sana bir atlıkarınca daha,” dedi, bürosuna girdi. Hemen çıktı yine. “Annene telefon et,” diye emretti. “Bak bakalım, gelmiş mi?”

Kız telefon ederken Spade büroyu arşınladı. “Yok,” dedi kız, telefonu bittikten sonra. “Sen onu – taksiyle mi yollamıştın onu?”

Spade’in homurtusu evet anlamında olmalıydı.

“Emin misin? Mutlaka takip etti birisi!”

Spade volta atmayı bıraktı. Ellerini kalçalarına dayayıp gözlerini kıza dikti. Yüksek, öfkeli bir sesle konuştu: “Kimse takip etmedi. Bebe miyim ben be? Taksiye bindirmeden önce emin oldum, sonra on-on iki blok onunla gittim, taksiden indikten sonra da beş-altı blok daha izledim.”

“Evet, ama – ”

“Ama oraya varmadı. Söyledin. İnandım. Vardığını sanıyorum mu sanıyorsun?”

Effie Perine burun kıvrıdı. “Ama bebe gibi davranıyorsun.”

Spade gırtlğından sert bir ses çıkararak koridor kapısına yürüdü. “Gidip onu bulacağım,” dedi, “lağım-lara kadar arayacağım. Ben dönene kadar ya da haber verene kadar burada bekle. Hiç olmazsa bir işi doğru yapalım allahaşkına.”

Çıktı, asansörün yarı yoluna kadar yürüyüp geri döndü. Kapıyı açtığında Effie Perine masasında oturuyordu. “Böyle konuştuğum zaman beni ciddiye alman gerek, biliyorsun.”

“Seni ciddiye aldığımı sanıyorsan delisin,” dedi kız, “yalnız” – ellerini çaprazlamasına omuzlarına götürdü ve dudakları kararsızca titredi – “en aşağı iki hafta gece elbisesi giymeyeceğim, hayvan.”

Spade, alçak gönüllü, gülümsedi. “Benden adam olmaz, hayatım,” dedi, abartıyla eğilerek selam verdi ve yeniden çıktı.

Spade’in gittiği köşedeki durakta iki sarı taksi duruyordu. Sürücüleri yan yana durmuş, sohbet ediyorlardı. Spade sordu: “Öğlen buradaki kırmızı yüzlü sarışın şoför nerede?”

“Müşteriye gitti,” dedi şoförlerden biri.

“Buraya döner mi?”

“Döner herhalde.”

Öbür sürücü başını doğu yönüne doğru salladı. “Geliyor işte.”

Spade köşeye yürüdü, kırmızı yüzlü sarışın şoför arabasını park edip inene kadar kaldırımında bekledi. Sonra şoföre yanaştı, “Öğleyin bir bayanla arabana bindim,” dedi. “Stockton sokağından Sacramento’yla Jones’un köşesine gelince ben indim.”

“Evet,” dedi kırmızı yüzlü adam. “Hatırlıyorum.”

“Kızı Dokuzuncu Cadde’de bir adrese götür demiştim. Oraya götürmemişsin. Nereye götürdün?”

Şoför kirli eliyle yanağını ovdu, Spade’e kuşkuyla baktı. “Bilmem ki, doğru olur mu?”

“Sorun yok,” dedi Spade, kartvizitini uzatarak. “Ama yüzde yüz emin olmak istiyorsan sizin yazıhane-ye gidip patrondan izin alabiliriz.”

“Bir şey olmaz herhalde. Feribot merkezine götürdüm.”

“Kız yalnız mıydı?”

“Tabii.”

“Önceden başka yere uğradınız mı?”

“Hayır. Şöyle oldu: Sizi bıraktıktan sonra Sacramento’dan devam ettim, Polk sokağına gelince bölmeyi tıklatıp gazete almak istediğini söyledi, ben de arabayı durdurdum, satıcı çocuklardan birini çağırdım, gazetesini aldı.”

“Hangi gazete?”

“*Call*. Sonra yine Sacramento’dan devam ettim, tam Van Ness köşesini geçtiğimde yine bölmeyi tıklatıp Feribot’a götür dedi.”

“Heyecanlı falan mıydı?”

“Öyle bir şey fark etmedim.”

“Feribot’a varınca?”

“Paramı ödedi indi, o kadar.”

“Onu bekleyen kimse var mıydı orada?”

“Varsa ben görmedim.”

“Ne yana gitti?”

“Feribot merkezinde mi? Bilmem. Belki yukarı, ya da merdivene doğru.”

“Gazeteyi de götürdü mü yanında?”

“Evet, parayı öderken kolunun altına sıkıştırmıştı.”

“Pembe sayfa mı dışarıdaydı, yoksa beyaz sayfalar-
dan biri mi?”

“Nasıl hatırlayayım, hocam?”

Spade şoföre teşekkür etti, “Sigara alırsın,” deyip eline bir gümüş dolar sıkıştırdı.

Spade bir *Call* gazetesi alıp rüzgârdan uzakta incelemek için bir iş hanının lobisine girdi.

Gözleri hızla baş sayfa başlıklarını, sonra ikinci, üçüncü sayfaninkileri taradı. Bir an dördüncü sayfadaki KALPAZAN ZANLISI TUTUKLANDI başlığına, beşincideki KÖRFEZLİ GENÇ KURŞUN YAĞDIRDI'ya takıldı. Altıncı, yedinci sayfalarda dikkatini çeken bir şey yoktu. Sekiz'deki ÇATIŞMADAN SONRA 3 GENÇ TUTUKLU haberine bir an baktı, sonra otuz beşinci sayfaya kadar hiçbir şey yoktu; bu sayfada hava durumu, gemicilik haberleri, sebze-meyve fiyatları, mali haberler, boşanma, doğum, evlenme, ölüm ilanları vardı. Ölüm ilanlarını okudu, otuz altı ve otuz yedinci sayfaları – borsa haberlerini – atladı, otuz sekizinci ve son sayfada da göze batan bir şey görmeyince iç çekti, gazeteyi katladı, cebine koydu ve bir sigara sardı.

Beş dakika boyunca iş hanının lobisinde dikilip sigarasını içti, suratı asık, boşluğa baktı. Sonra Stockton sokağına yürüdü, bir taksiye binip Coronet'e gitti.

Brigid O'Shaughnessy'nin verdiği anahtarla binaya ve daireye girdi. Kızın bir önceki gece giydiği mavi kıyafet yatağın ayakucuna asılıydı. Mavi çorapları ve iskarpinleri yatak odasında, yerde duruyordu. Makyaj masasının çekmecesindeki mücevher dolu alacalı kutu şimdi boştu ve makyaj masasının üstünde duruyordu. Spade alnını kırıştırdı, dilini dudaklarında gezdirdi, odaları dolaştı, baktı, ama hiçbir şeye dokunmadı, sonra Coronet'den ayrılıp yine şehir merkezine döndü.

Spade bürosunun bulunduğu binanın kapısında Gutman'da bıraktığı oğlanla yüz yüze geldi. Oğlan

Spade'in önünde durup yolunu kesti. "Hadi," dedi, "seni görmek istiyor."

Spade sırtıp, alaycı, "Beş yirmi beş'e kadar beklemiyordum seni," dedi. "Bekletmedim ya?"

Oğlan gözlerini Spade'in ağzına dikip acı çeken birisinin gergin sesiyle konuştu: "Biraz daha üstüme gelersen, göbeğinden kurşun ayıklarsın."

Spade usulca güldü. "Bitirim ne kadar boksansa lafı o kadar süslü olur," dedi neşeyle. "Hadi bakalım."

Sutter sokağı boyunca yan yana yürüdüler. Oğlan ellerini paltosunun ceplerinde tuttu. Bir bloktan fazla sessizlik içinde yürüdüler. Sonra Spade dostça sordu: "Don gömlek araklamaktan ne zaman vazgeçtin, evlat?"

Oğlanın soruyu duyduğunu belli edecek hiçbir tepkisi olmadı.

"Sen hiç - ?" diye başladı Spade, sonra sustu. Sarımtırak gözlerinde hafif bir ışık belirdi. Çocukla bir daha konuşmadı.

Alexandria'ya vardılar, asansörle on ikinci kata çıktılar ve koridor boyunca Gutman'ın dairesine doğru yürüdüler. Koridorda başka kimse yoktu.

Spade biraz yavaşladı; Gutman'ın kapısına beş metre kala oğlanın elli santim kadar arkasında kalmıştı. Spade birden yana hamle yapıp arkadan oğlanın iki koluna, dirseklerinin tam altından sarıldı. Oğlanın kollarını ileri itmesiyle ceplerindeki elleri paltoyu havalandırdı. Oğlan didindi, kıvrandı, ama iri yarı adamın ellerinden kurtulamadı. Arkaya doğru tekme attı, ama ayakları Spade'in ayırık duran bacaklarının arasından boşa gitti.

Spade oğlanı olduğu gibi yerden kaldırıp hızla ayaklarının üstüne çarptı yine. Koridorun halısından

darbenin sesi duyulmadı. Ayaklar çarptığı anda Spade ellerini öne kaydırıp hızla oğlanın bileklerini kavradı. Oğlan, dişler kenetli, Spade'in iri ellerine karşı sürekli direnme çabasıındaydı ama bir türlü kurtulamıyor, adamın ellerinin ilerleyip kendi ellerini kavramasına engel olamıyordu. Spade oğlanın ellerini ezdikçe, oğlanın dişlerinin gıcirtısıyla Spade'in solumasının sesleri birbirine karışıyordu.

Uzunca bir süre gergin, hareketsiz kaldılar. Sonra oğlanın kolları gevşedi. Spade oğlanı serbest bırakıp geri çekildi. Spade'in elleri, oğlanın paltosunun cebinden çıktıklarında, ağır birer otomatik tabanca tutuyorlardı.

Oğlan Spade'e döndü. Yüzü korkunç, beyaz ve bomboştu. Gözlerini Spade'in göğsüne dikip bir şey demedi.

Spade tabancaları kendi ceplerine yerleştirip aşağılayıcı bir biçimde sırtıttı. "Yürü bakalım," dedi. "Patronunun iyice gözüne girersin artık."

Gutman'ın kapısına geldiler ve Spade kapıyı çaldı.

İmparatorun armağanı

Gutman kapıyı açtı. Mutlu bir gülücük şişman yüzünü aydınlattı. “Buyurun efendim, buyurun,” dedi. “Geldiğiniz için teşekkür ederim. Buyurun.”

Spade elini sıkıp içeri girdi. Oğlan arkasından geldi. Şişman adam kapıyı örttü. Spade oğlanın tabancalarını ceplerinden çıkarıp Gutman’a uzattı. “Al şunları,” dedi. “Çocuğun bunlarla oynamasına izin verme. Canını acıtacak.”

Şişman adam neşeli bir kahkaha atıp tabancaları aldı. “Vay, vay, vay,” dedi. “Nedir bu?” Bir Spade’e, bir oğlana baktı.

“Sokakta gazete satan sakat bir çocuk aldı bunları elinden, ben de geri aldım,” dedi Spade.

Oğlan, yüzü bembeyaz, tabancaları Gutman’dan alıp ceplerine yerleştirdi. Oğlan konuşmadı.

Gutman yine güldü. “Vay, efendim, vay,” dedi Spade’e, “gerçekten de tanımaya değer bir insansınız, harika bir tipsiniz. Buyurun. Oturun. Şapkanızı alayım.”

Oğlan girişin sağındaki kapıdan çıktı.

Şişman adam Spade’i masanın yanındaki yeşil pelüş bir koltuğa oturttu, ısrarla puro sundu, yaktı, viskiyle

soda karıştırdı, bardağın birini Spade'in eline tutuşturdu, öbürünü kendisi alıp Spade'in karşısına oturdu.

"Efendim," dedi, "umarım her şeyden önce özür dilememe – "

"Boş ver orasını," dedi Spade. "Kara kuştan konuşalım."

Şişman adam başını sola devirip sevecen gözlerle baktı Spade'e. "Peki, efendim," dedi. "Konuşalım." Elindeki bardaktan bir yudum aldı. "Ömrünüzde duyduğunuz en hayret verici şey olacak bu, efendim – bunu söylerken de sizin çapınızda ve sizin mesleğinizde bir insanın zamanında neler neler görmüş olabileceğini de hesaba katıyorum."

Spade kibarca baş salladı.

Şişman adam gözlerini kısıp sordu: "Efendim, Kudüs Sen Jan Hastane Şövalyeleri, ya da daha sonra Rodos Şövalyeleri ve başka adlarla anılan tarikat hakkından neler biliyorsunuz?"

Spade purosunu salladı havada. "Az şey – okuldaki tarih derslerinden hatırladığım – Haçlılar falan."

"Gayet iyi. Peki, Muhteşem Süleyman'ın bunları 1523'de Rodos'tan kovaladığını hatırlıyor musunuz?"

"Hayır."

"Evet, efendim, kovaladı, bunlar da Girit'e yerleştiler. Orada yedi yıl kaldılar ve İmparator Şarlken'i kendilerine" – Gutman üç şişkin parmak kaldırıp teker teker saydı – "Malta adası, Gozo adası ve Trablus'u vermesi için ikna ettiler."

"Evet?"

"Evet, efendim, ama şartları da vardı Şarlken'in: Her yıl imparatora bir" – tek parmağını kaldırdı – "şa-

hin vergi vereceklerdi, Malta'nın hâlâ İspanya'ya ait olduğunu tanıdıklarının bir göstergesi olarak ve şövalyeler adayı terk edecek olurlarsa, aidiyeti yeniden ve hemen İspanya'ya geçecekti. Anladınız mı? Yani adayı şövalyelere veriyordu, ama kullanmaları şartıyla ve adayı başka kimseye veremeyeceklerdi, satamayacaklardı.”

“Anladım.”

Şişman adam omuzunun üstünden kapalı duran kapılara baktı, koltuğunu Spade'inkine birkaç santim yanaştırdı, öne eğildi, sesini boğuk bir fısıltı hâline getirdi. “Tarikatın o zamanlardaki aşırı, ölçülemez zenginliği konusunda bir fikriniz var mı?”

“Hatırladığım kadarıyla,” dedi Spade, “durumları hiç de fena değildi.”

Gutman anlayışla gülümsedi. “Fena değil de söz mü, efendim?” dedi. Fısıltısı daha da kısık bir mırılama ya dönüştü. “Zenginlik içinde yüzüyorlardı, efendim. Tasavvur bile edemezsiniz. Hiçbirimiz edemeyiz. Arap kabilelerini yıllarca soyup soğana çevirmişlerdi, kimse- nin hesaplayamayacağı kadar değerli taş, maden, ipek, fildişi yağmalamışlardı – Şark hazinelerinin en büyük değerleri. Tarih bu, efendim. Haçlı seferlerinin bunlar için, Tapınak Şövalyeleri için de olduğu gibi, temelde ganimet amaçlı bir iş olduğunu biliyoruz.

“Şimdi, İmparator Şarl bunlara Malta'yı vermiş, karşılığında kira olarak da yılda sadece bir adet değersiz kuş istiyor, âdet yerini bulsun diye. Bu akıl almaz zenginlikteki şövalyelerin minnetlerini göstermenin bir yolunu aramalarından daha doğal ne olabilir? Öyle de yaptılar, efendim, ilk yılın vergisi olarak Şarlken'e anlamsız canlı bir kuş göndereceklerine, hazinelerindeki

en değerli taşlarla bezeli, som altından fevkalade bir şahin göndermek gibi parlak bir fikir buldular. Unutmayın – çok değerli taşlardı bunlar, Asya'nın en iyileri." Gutman fısıldamayı kesti. Parlak koyu gözleri Spade'in ifadesiz yüzünü süzüyordu. Şişman adam sordu: "İşte böyle, efendim – ne düşünüyorsunuz?"

"Bilmem."

Şişman adam keyifli keyifli gülümsedi. "Bunlar gerçek, tarihsel gerçekler – ortaokul tarihi değil, Bay Spade, ama yine de tarih." Öne eğildi. "Tarikatın on ikinci yüzyıla kadar uzanan arşivleri hâlâ Malta'da. Arşivler tam değil, ama olduğu kadarında da bu mücevherli şahinden başkası olamayacak şeye tam üç" – üç parmağını kaldırdı – "atıf var. J. Delaville Le Roulx'nun *Les Archives de l'Ordre de Saint-Jean*'ında bir atıf var – dolaylı bir atıf tabii, ama yine de bir atıf. Paoli'nin *Dell'origine ed istituto del sacro militar ordine*'sinin yayımlanamayan ekinde – Paoli öldüğünde henüz tamamlanamamış olduğu için – size anlattıklarım açık ve yadsınmaz bir biçimde doğrulanıyor."

"Tamam," dedi Spade.

"Tamam, efendim. Üstad-ı azam Villiers de l'Isle d'Adam, bu otuz santim boyundaki mücevher kakmalı kuşu San Angelo kalesinde Türk esirlere yaptırıp o sırada İspanya'da olan Şarl'a gönderiyor. Cormier ya da Corvere adındaki tarikat üyesi bir Fransız'ın komutasındaki bir kadirgayla gönderiyor." Sesi alçaldı yine. "Ama hiçbir zaman İspanya'ya ulaşmıyor." Dudakları sımsıkı, gülümsedi. "Kızıl Sakal'ı duydunuz mu hiç, Barbaros Hayreddin'i? Merkez üssü Cezayir'de, zamanın ünlü bir korsan paşası. İşte bu adam, efendim, ka-

dirgayı da ele geçiriyor, kuşu da. Kuş Cezayir'e gidiyor. Bu bir gerçek. Fransız tarihçi Pierre Dan'ın Cezayir mektuplarında altını çizdiği bir gerçek. Kuşun orada yüz yıldan fazla kaldığını yazıyor – bir ara Cezayirli korsanlarla birlikte yaşayan İngiliz maceracı Sir Francis Verney tarafından götürülene kadar. Belki götürülmedi, ama Pierre Dan götürüldüğüne inanıyordu, o kadarı da bana yeter.

“Aslında, Lady Francis Verney'in *Memoirs of the Verney Family During the Seventeenth Century* adlı anı kitabında kuştan söz edilmiyor. Baktım. Sir Francis 1615'de Messina'da bir hastanede öldüğünde de kuşun onda olmadığı kesin gibi. Beş parasızdı çünkü. Ama kuşun Sicilya'ya gittiği kesin, efendim. Oradaydı ve 1713'de kral olmasından kısa bir süre sonra Victor Amadeus II'nin eline geçti ve tahttan feragat ettikten sonra Chambéry'de evlendiğinde karısına verdiği düğün hediyelerinden biriydi. Bu da bir gerçektir, efendim. Doğrulayan da Carutti'dir – *Storia del regno di Vittorio Amadeo II* nin yazarı.

“Belki de onlar – Vittorio'yla karısı – feragatten vazgeçmek amacıyla Torino'ya gittiklerinde yanlarında götürdüler. Her neyse, onlardan sonra, 1734'te Napoli'yi alan orduda savaşan bir İspanyol'un eline geçti – Şarl III'ün başbakanı olan Floridablanca Kontu Don José

Monino y Redondo'nun babası. Kuşun, en aşağı 1840'ta biten Karlist savaşın sonuna kadar o ailede kalmadığını gösterecek bir bilgimiz yok. Ondan sonra Paris'te ortaya çıkıyor, tam da Paris'in İspanya'dan kaçmak zorunda kalan Karlistlerle dolduğu dönemde.

Onlardan biri yanında getirmiş olacak, ama her kimse o, kuşun gerçek değeri konusunda hiçbir bilgisi olmadığı kesin. Kuşun üstü – herhalde İspanya’daki Karlist çatışmalar sırasında tedbir olarak – boyanmış ya da emaye kaplanmıştı ve ilginç siyah bir heykelcikten öte bir görünümü yoktu. Ve bu görünümüyle, efendim, yetmiş beş yıl boyunca kabuğunun altında ne olduğunu bilemeyecek kadar ahmak tüccarlarla sahipler arasında el değiştirip durdu.”

Şişman adam bir an sustu, başını pişmanlıkla sallayıp gülümsedi. Sonra konuşmasını sürdürdü. “Yetmiş beş yıl boyunca, efendim, bu harika Paris kaldırımlarında bir futbol topu gibiydi – ta ki 1911’de Charilaos Konstantinides adında Yunanlı bir tüccar tarafından pis bir dükkân köşesinde bulunana kadar. Charilaos bunun gerçekte ne olduğunu kısa zamanda öğrendi ve hemen satın aldı. Bir kere kokusunu aldıktan sonra, hiçbir emaye onun gözünden gizleyemezdi bunu. Efendim, kuşun tarihçesinin çoğunu ortaya çıkaran ve ne olduğunu anlayan, bu Charilaos’tu. Kulağıma geldi, ben de güç bela konuşturup tarihçenin çoğunu ondan öğrendim; gerçi sonradan benim de katkılarım oldu.

“Charilaos’un buluşunu hemen paraya çevirmek gibi bir niyeti yoktu. Heykelciğin gerçek olduğu hiç kuşku uyandırmayacak biçimde saptandıktan sonra – esas değeri ne olursa olsun – çok daha yüksek, muazzam fiyatlara satabileceğini biliyordu. Büyük olasılıkla eski tarikatın günümüzdeki uzantılarından biriyle iş yapmayı düşünüyordu: İngilizlerin Kudüs St. John tarikatı, Prusyalıların Johanniterorden’i ya da Malta

Şövalyeleri'nin İtalyan ya da Alman *langue*'ları – hepsi de varlıklı tarikatlar.”

Şişman adam bardağını kaldırdı, boşalmış olmasına gülümsedi, kendi bardağıyla Spade'inkini doldurmak üzere kalktı. “Bana biraz inanmaya başladınız mı?” diye sordu, soda sifonunu çalıştırırken.

“İnanmadım dememiştim.”

“Demediniz,” diye usulca güldü Gutman. “Ama öyle bir bakıyordunuz ki.” Oturdu, büyük yudumlar aldı, beyaz bir mendille dudaklarını sildi. “Efendim, Charilaos tarih araştırmalarını sürdürürken, başına bir terslik gelmesin diye kuşu yeniden emaye kaplatmış, bugünkü durumuna getirmiş. Kuşu ele geçirmesinden günü gününe bir yıl sonra – benim onu konuşturmamdan da hemen hemen üç ay sonra – bir gün Londra’da *Times* gazetesini açtım ve ticarethanesinin soyulduğunu, kendisinin de öldürüldüğünü okudum. Ertesi gün Paris’teydim.” Üzgün üzgün başını salladı. “Kuş uçmuştu. Vay, efendim, nasıl çıldırdım. Başka kimsenin ne olduğunu bildiğini sanmıyordum. Çok eşya çalınmıştı dükkândan. Bu da bana hırsızın kuşu öbür mallarla, değerini bilmeden çaldığını düşündürdü. Çünkü – emin olun, efendim – değerini bilen bir hırsız olsaydı, başka şeyi yük etmezdi – hayır, efendim – kraliyet hazinesi de oradaysa, o başka tabii.”

Gözlerini yumup aklından geçen bir şeye huzurla gülümsedi. Gözlerini açıp konuştu: “On yedi yıl önceydi bunlar. Tam on yedi yılımı aldı o kuşu bulmak, ama sonunda buldum, efendim. O kuşu istiyordum, bir şeyi isteyince de hevesi kolay kolay kırılan adamlardan değilim.” Bardağını boşalttı, dudakları-

nı sildi yine ve mendili cebine koydu. “Kuşun izini, Konstantinopolis’in bir banliyösünde oturan bir Rus generalin – Kemidov adlı birinin – evinde buldum. Kuş konusunda hiçbir şey bilmiyordu. Sadece siyah emaye bir heykelcikti onun için, ama doğal huysuzluğu – bir Rus generalinin doğal huysuzluğu – yüzünden kendisine teklif götürdüğümde satmayı reddetti. Heyecanım yüzünden belki biraz beceriksizlik ettim, ama çok değil. Bilemiyorum. Ama o kuşu istiyordum ve o ahmak askerin elindeki malı incelemeye başlamasından, emayesini kırmasından korkuyordum. Bu yüzden de kuşu almak üzere birkaç – ne desem – temsilci gönderdim. Ne diyeyim, efendim, temsilciler kuşu aldılar – ama kuş bende değil.” Kalkıp boş bardağını masaya taşıdı. “Ama alacağım. Bardağınız, efendim.”

“Demek kuş hiçbirinizin değil,” dedi Spade, “ama General Kemidov diye birine ait?”

“Ait mi?” dedi şişman adam neşeyle “Efendim, İspanya Kralı’na ait de diyebilirsiniz, ama başka kimseye aidiyetinden söz edilemez gibi geliyor bana – ancak zilyet hakkı söz konusu olabilir.” Dudaklarını şaklattı. “Yani bence, böyle yollardan elden ele geçmiş değerli bir malın sahibi, kim elinde tutuyorsa odur.”

“O zaman şimdi Bayan O’Shaughnessy’nin mi oluyor?”

“Hayır, efendim, yalnızca benim temsilcim olarak onda.”

Spade, “Ya,” dedi, alaycı.

Gutman elindeki viski şişesinin mantarına düşünceli düşünceli bakarak sordu: “Kuşun şu anda Bayan O’Shaughnessy’de olduğu kesin, değil mi?”

“Kesin sayılır.”

“Nerede?”

“Tam olarak bilmiyorum.”

Şişman adam şişeyi masanın üstüne çarparak bıraktı. “Ama bildiğinizi söylemişsiniz,” diye itiraz etti.

Spade bir eliyle umursamaz bir hareket yaptı. “Zamanı gelince nerede bulacağımı bildiğimi söylemek istemiştim.”

Gutman’ın yüzünü oluşturan pembe şişlikler daha mutlu bir düzene girdiler. “Ve biliyorsunuz?” diye sordu.

“Evet.”

“Nerede?”

Spade gülümseyip, “Orasını bana bırak,” dedi. “O benim işim.”

“Ne zaman?”

“Ben hazır olunca.”

Şişman adam dudaklarını büzdü ve huzursuzluğunu az çok belli eden bir gülümsemeye sordu: “Bay Spade, Bayan O’Shaughnessy şu anda nerede?”

“Benimle, sağlam bir yerde gizli.”

Gutman onaylayarak gülümsedi. “O konuda size güvenirim, efendim,” dedi. “Peki efendim, şimdi, pazarlığa oturmadan, bana şunu söyleyin: Şahini ne kadar zamanda hazır edebilirsiniz – ya da hazır etmeye razı olabilirsiniz?”

“İki gün kadar.”

Şişman adam başıyla onayladı. “Uygundur. Biz – Ama gıdamızı unutuyordum.” Masaya döndü, viski koydu, içlerine soda püskürttü, bardağın tekini Spade’in dirseğinin dibine bıraktı, kendi bardağını kal-

dırdı. “Efendim,” dedi, “adil bir pazarlığa ve her ikimiz için de büyük kârlara içelim.”

İçtiler. Şişman adam oturdu. Spade sordu: “Adil pazarlık derken ne geçiyor aklından?”

Gutman bardağını ışığa kaldırıp sevgiyle baktı, büyük bir yudum daha alıp konuştu: “Size iki önerim var, efendim, ikisi de adil. Siz karar verin. Şahini bana teslim ettiğinizde size yirmi beş bin dolar vereceğim, ben New York’a varır varmaz da yirmi beş bin dolar daha vereceğim; ya da size şahinden elde ettiğim paranın bir çeyreğini – yüzde yirmi beşini – vereceğim. İşte böyle, efendim. Ya neredeyse ânında elli bin dolar, ya da – diyelim iki ay içinde – çok daha büyük bir miktar.”

Spade içkisinden içip sordu: “Ne kadar daha büyük?”

“Çok daha büyük,” diye yineledi şişman adam. “Kim bilir ne kadar daha büyük? Yüz bin mi desem, çeyrek milyon mu desem? Olası asgari miktarı söylesem bana inanır mısınız?”

“Neden olmasın?”

Şişman adam dudaklarını şaklatıp sesini mırlamaya benzer bir fısıltıya indirdi. “Size yarım milyon desem ne dersiniz, efendim?”

Spade gözlerini kıstı. “Yani bu aletin değeri iki milyon diyorsun, öyle mi?”

Gutman sakın sakın gülümsedi. “Sizin de dediğiniz gibi, neden olmasın?”

Spade bardağını boşaltıp masanın üstüne bıraktı. Puroyu ağzına koydu, çıkarıp baktı, sonra yine koydu. Sarı-çakır gözleri hafif bulanıktı. “Çok büyük para,” dedi.

Şişman adam onayladı: “Çok büyük para.” Öne eğilip Spade’in dizine hafifçe vurdu. “Bu da en düşüğün düşüğü, asgari değeri – değilse, Charilaos Konstantinides ahmağın tekiydi anlamına gelir – ki değildi.”

Spade puroyu yeniden ağzından çıkardı, alnını hoşnutsuzca kırıştırarak baktı, ayaklı tablaya bıraktı. Gözlerini sıkıca yumdu, yine açtı. Gözlerinin bulanıklığı arttı. “Demek – demek asgari, ha? Ya azami?” Azami derken z harfi j olarak çıktı.

“Azami mi?” Gutman boş elini avucunu havaya çevirerek uzattı. “Tahmin etmeyi bile reddediyorum. Deli dersiniz. Bilmiyorum. Fiyatın nereye kadar yükselbileceğini kestirmek mümkün değil, efendim – tek gerçek budur.”

Spade sarkan alt dudağını sıkıca üst dudağına yapıştırdı. Başını sabırsızca salladı. Birden korku dolu bir parıltı geldi gözlerine – ve artan bulanıklıkta yok oldu. Koltuğunun kolluklarına abanarak ayağa kalktı. Yeniden başını sallayıp ileri doğru tekinsiz bir adım attı. Boğuk bir sesle gülüp mırıldandı: “Allah belanı versin.”

Gutman ayağa fırlayıp koltuğunu geriye doğru itti. Şişman yuvarlaklıkları titredi. Gözleri, yağlı pembe suratında karanlık birer delikti.

Spade gözleri kapıya – odaklanamamasalar da – dönene kadar başını salladı. Tekinsiz bir adım daha attı.

Şişman adam sertçe seslendi: “Wilmer!”

Kapı açıldı ve oğlan girdi.

Spade üçüncü bir adım attı. Yüzü griydi artık, çene kasları kulaklarının altında birer ur gibi kabarmıştı. Dördüncü adımdan sonra dizleri dikleşemedi; bulanık

gözleri kapaklarının altında neredeyse yok olmuşlardı. Beşinci adımını attı.

Oğlan gelip Spade'e yakın, biraz önünde durdu, ama kapının önünü tam da kesmiyordu. Oğlanın sağ eli ceketinin içinde, kalbinin üzerindeydi. Ağzının kenarları titriyordu.

Spade altıncı adımını atmaya çalıştı.

Oğlanın bacağı uzayıp Spade'in bacağının önünü kesti. Spade araya giren bacağa takılıp yüzüstü yere kapaklandı. Oğlan, sağ eli hâlâ ceketinin içinde, Spade'e yattığı yerde baktı. Spade kalkmaya çalıştı. Oğlan sağ ayağını iyice arkaya doğru gerip Spade'in şakağına bir tekme attı. Tekme Spade'i yanlamasına yuvarladı. Yine kalkmaya çalıştı, kalkamadı ve uykuya daldı.

14

La Paloma

Spade, sabahın altısını birkaç dakika geçe asansörden köşeyi dönünce yazıhane kapısının buzlu camının arkasında sarı bir ışık gördü. Birden durdu, dudakları sertleşti, koridoru bir ucundan öbürüne süzdü ve hızlı, sessiz adımlarla kapıya yaklaştı.

Elini tokmağa götürdü, çıtırtıya tıkırtıya izin vermeyecek bir özenle çevirdi. Tokmağı artık dönemediği noktaya kadar çevirdi: Kapı kilitliydi. Tokmağı sabit tutarak el değiştirdi, sol eliyle tuttu. Sağ eliyle cebinden anahtarlarını özenle, birbirlerine çarpıp şingirdamamalarına dikkat ederek çıkardı. Yazıhane kapısının anahtarını ayırıp öbürlerini avucunda boğdu, yazıhanenin anahtarını kilide soktu. Hiç ses çıkmadı. Ayakları üzerinde hafif yaylanarak dengesini sağladı, ciğerlerini havayla doldurdu, kapıyı belli belirsiz bir tıkırtıyla açıp içeri girdi.

Effie Perine oturmuş, başını ön kollarına, ön kollarını da çalışma masasına dayamış, uyuyordu. Mantosunu giymiş, Spade'in paltolarından birini de pelerin gibi sarınmıştı.

Spade sessizce gülerek soluğunu bıraktı, kapıyı örttü ve iç kapıya yöneldi. İç büro boştu. Kızın yanına dönüp bir elini omuzuna koydu.

Kız kımıldandı, uykulu uykulu başını kaldırdı, gözkapakları titredi. Birdenbire dimdik oturup gözlerini kocaman açtı. Spade’i gördü, gülümsedi, arkasına yaslanıp parmaklarıyla gözlerini ovuşturdu. “Döndün mü sonunda?” dedi. “Saat kaç?”

“Altı. Ne yapıyorsun burada?”

Kız titredi, Spade’in paltosunu biraz daha sıkı sarındı, esnedi. “Dönene ya da arayana kadar kal burada dedin.”

“Sen de dönmeyen balıkçının sahilde bekleyen sevgilisisin, öyle mi?”

“Yok, aslında – ” Birden susup ayağa kalktı, Spade’in paltosu sırtından koltuğa kayd. Koyu, heyecanlı gözlerle Spade’in şapkasının altından şakağına baktı. “Ay, başın!” diye haykırdı. “Ne oldu?”

Spade’in sağ şakağı morarmış, şişmişti.

“Düştüm mü, vurdular mı, bilemiyorum. Pek bir şey değil, ama çok acıyor.” Parmaklarının ucuyla dokundu, irkildi, yüzündeki acı, acı bir gülümsemeye dönüştü, açıkladı: “Misafirliğe gittim, uyuşturdular, on iki saat sonra da herifin halısına iki seksen yatmış, kendime geldim.”

Kız uzanıp Spade’in şapkasını başından aldı. “Çok kötü,” dedi. “Bir doktora görünmen gerek. Kafan böyle gezemezsin ortalarda.”

“Göründüğü kadar kötü değil, baş ağrısını saymazsan – onun çoğu da uyuşturucudandır.” Odanın köşesindeki lavaboya gidip mendilini soğuk suya tuttu. “Ben gittikten sonra bir şeyler oldu mu?”

“Bayan O’Shaughnessy’yi bulabildin mi, Sam?”

“Daha değil. Ben gittikten sonra bir şeyler oldu mu?”

“Başsavcılıktan aradılar. Seni görmek istiyor.”

“Başsavcının kendisi mi?”

“Evet, ben öyle anladım. Sonra bir çocuk bir mesaj getirdi – Bay Gutman seninle beş buçuktan önce görüşmekten mutluluk duyacakmış.”

Spade musluğu kapadı, mendili sıktı ve şakağına dayayarak lavabodan uzaklaştı. “O mesajı aldım,” dedi. “Oğlanla aşağıda karşılaştım, Gutman’la konuşunca da böyle oldu.”

“Telefon eden G, o mu, Sam?”

“Evet.”

“Ve – ?”

Spade’in gözleri kıza dönüktü, ama boşa bakıyor, konuşurken düşüncelerini bir düzene sokuyordu sanki. “Benim elde edebileceğimi sandığı bir şeyi istiyor. Saat beş buçuktan önce benimle anlaşmazsa o şeyi elde etmesine engel olabileceğime inandırdım onu. Sonra da – evet – tabii – birkaç gün beklemesi gerektiğini söyledikten sonra bastı uyuşturucuyu. Öldürmek değildi herhalde amacı. On-on iki saatte ayaklanacağımı biliyordu. Belki de karışamayacak duruma gelirim, o süre içinde benim yardımım olmadan bulabileceğini sandı.” Yüzünü ekşitti. “İnşallah yanılıyordur.” Bakışları biraz netleşti. “O’Shaughnessy’den bir haber yok mu?”

Kız başını hayır diye sallayıp sordu: “Bunun onunla bir ilgisi var mı?”

“Gibi.”

“Bu adamın istediği şey kıza mı ait?”

“Ya da İspanya Kralı’na. Baksana, sevgilim, senin üniversitede tarih marih dersi veren bir amcan yok muydu?”

“Yeğenim. Neden?”

“Dört asırlık sözde bir tarihsel sırla hayatına renk katsak, bir süre çenesini tutabilir mi?”

“Tabii canım, iyi çocuktur.”

“Harika. Defterini kalemini kap.”

Kız malzemesini alıp koltuğuna oturdu. Spade mendilini soğuk suyun altında biraz daha tutuktan sonra kızın önünde durup şahinin hikâyesini Gutman’ın anlattığı gibi yazdırdı, Şarlken’in Hastane Şövalyeleri’ne hibesinden emaye kuşun Karlist göç sırasında Paris’e varışına kadar – ama ondan ötesini anlatmadı. Gutman’ın sözünü ettiği yazarlarla kitapların adlarına takıldı, ama hiç olmazsa kulağa geldikleri gibi söyledi. Tarihçenin geri kalanını usta bir mülakatçının titizliğiyle yineledi.

Bitirdiğinde, kız bloknotunu kapatıp kızarmış, gülümseyen yüzünü çevirdi Spade’e. “Ay, ne kadar heyecanlı, değil mi?” dedi. “Sanki – ”

“Evet, ya da deli saçması. Şimdi bunu götürüp yeğenine okur musun, bakalım ne düşünüyor? Bunlarla herhangi bir bağlantısı olabilecek bir şeylere rastlamış mı hiç? Doğruluk olasılığı yüksek mi? Ondan geçtim, olası mı – azıcık da olsa? Yoksa toptan palavra mı? Araştırmak için zaman isterse, tamam, ama şöyle ya da böyle kanısının ne olduğunu söylesin hemen. Ve söyle ona, allahaşkına kimseye anlatmasın.”

“Hemen gideyim,” dedi kız. “Sen de kafanı bir doktora göster.”

“Önce kahvaltı edelim.”

“Yok, Berkley’de ederim. Ted’in söyleyeceklerini duymak için sabırsızlanıyorum.”

“İyi,” dedi Spade. “Ama yüzüne gülerse de sakın ağlama.”

Palace’da iki sabah gazetesini de okuduğu keyifli bir kahvaltıdan sonra Spade eve gitti, tıraş oldu, yıkandı, şakağına buz bastı, temiz giyindi.

Brigid O’Shaughnessy’nin Coronet’deki dairesine gitti. Dairede kimse yoktu. Son gelişinden beri hiçbir şey değişmemişti.

Alexandria oteline gitti. Gutman yoktu. Gutman’ın dairesinin öbür sakinlerinden de kimse yoktu. Spade, öbür sakinlerin, şişman adamın kâtibi Wilmer Cook ve otel çalışanlarının çok güzel olduğunu söyledikleri, Gutman’ın kahverengi gözlü, sarışın, ufak tefek, on yedi yaşındaki kızı Rhea olduğunu öğrendi. Spade’e, Gutman grubunun otele on gün önce New York’tan geldiği ve henüz hesaplarının kesilmediği anlatıldı.

Spade Belvedere oteline gidip otel güvenlikçisini otel kafe’sinde yemek yerken buldu.

“Günaydın, Sam. Otur, yumurta buyur.” Otel güvenlikçisi Spade’in şakağına baktı. “Vay anasını, iyi tokmaklamışlar!”

“Sağol, yedim,” dedi Spade otururken, sonra şakağı konusunda: “Göründüğü kadar kötü değil. Uslu duruyor mu benim Cairo?”

“Dün senden en fazla yarım saat sonra çıktı, bir daha da görmedim. Dün gece de burada yatmadı.”

“Kötü alışkanlıklar ediniyor.”

“Ee, o biçim bir vatandaş, koca şehirde tek başına... Kim vurdu sana, Sam?”

“Cairo değil.” Spade, Luke’un kızarmış ekmek ta-bağını örten küçük gümüş kubbeye dikkatle baktı. “O yokken odasına bir göz atmak olabilir mi?”

“Tabii. Bilirsin, ben seninle her zaman sonuna ka-dar varım.” Luke kahve fincanını itti, dirseklerini ma-saya dayadı, gözlerini kısarak Spade’e baktı. “Ama sen benimle öyle değilsin gibi sanki. Nedir bu adamın me-medalisi, Sam? Benden gizlemene gerek yok. Düzgün adamım, bilirsin.”

Spade gözlerini gümüş kubbeden kaldırdı. Açık ve aydınlıktılar. “Tabii öylesin,” dedi. “Bir şey gizlediğim yok. Doğrusunu söyledim. Bu adam için bir iş yapıyo-rum, ama bana ters gelen bazı arkadaşları var, bu yüz-den de ondan ürküyorum biraz.”

“Dün kovaladığımız çocuk onun arkadaşlarından mıydı?”

“Evet, Luke, öyleydi.”

“Miles’ı da mı bunlardan biri yolladı?”

Spade başını salladı. “Miles’ı Thursby öldürdü.”

“Ya onu kim öldürdü?”

Spade gülümsedi. “Onun sır kalması gerekiyor ama – aramızda kalsın – ben öldürdüm,” dedi. “Polise so-rarsan.”

Luke homurdanarak ayağa kalktı, “Zor adamsın, Sam,” dedi. “Hadi gel, bir göz atalım şu odaya.”

Luke’un deyişiyle, “gelirse çaldırsınlar” diye resep-siyona uğrayıp Cairo’nun odasına çıktılar. Cairo’nun yatağı tertemiz yapılmıştı ama kâğıt sepetindeki kâğıtlar, yamuk çekilmiş jaluziler ve banyodaki iki bu-ruşuk havlu temizlikçinin o sabah henüz uğramadığını gösteriyordu.

Cairo'nun bagajı bir sandık, bir valiz ve yumuşak. körüklü bir el çantasından oluşuyordu. Banyo dolabı güzellik malzemeleriyle doluydu – kutular, tenekeler. kavanozlar ve şişeler içinde pudralar, kremler, merhemler, kokular, losyonlar, tonikler vardı. Dolapta asılı iki takım elbiseyle bir paltonun altında özenle kalıplanmış üç çift ayakkabı duruyordu.

Valizle daha ufak çantanın kilitleri açıktı. Spade öbür yerleri aramayı tamamladığında Luke sandığın da kilidini açmıştı.

“Şimdiye kadar bir şey yok,” dedi Spade, sandığın derinliklerini incelerken.

Sandıkta da ilgilerini çekecek bir şey bulamadılar.

“Özellikle aramamız gereken bir şey var mı?” diye sordu Luke, sandığı yeniden kilitlerken.

“Yok. Buraya Konstantinopolis'ten gelmişmiş. Gerçekten öyle mi diye öğrenmek istiyorum. Aksini gösterecek bir şeye de rastlamadım.”

“Ne iş yapar bu?”

Spade başını salladı. “Öğrenmek istediğim şeylerden biri de o.” Odanın öbür ucuna gidip kâğıt sepetine eğildi. “Son şansımız bu,” dedi.

Sepetten bir gazete çıkardı. Bir gün öncesinin *Call* gazetesi olduğunu görünce gözleri parladı. Küçük ilanlar sayfası dışarıda olacak biçimde katlanmıştı. Gazeteyi yaydı, o sayfayı inceledi, gözüne bir şey çarpmadı.

Gazeteyi çevirip içe katlı sayfaya baktı: Mali haberlerle gemicilik haberlerinin, hava durumunun, doğum, evlenme, boşanma, ölüm ilanlarının olduğu sayfa. Sol alt köşede, ikinci sütunun sonundan beş santim kadar bir parça yırtılmıştı.

Yırtığın hemen üstünde Bugün Gelenler diye küçük bir başlık vardı, hemen altında da:

12.20 – Astoria’dan Capac

05.45 – Greenwood’dan Helen P. Drew

05.06 – Brandon’dan Alborado

Yırtık, bir sonraki satırın ortasından geçiyor, görülebilen harflerden eksik bölümde *Sydney’den* yazılı olduğu çıkarılabiliyordu.

Spade *Call*’u masanın üstüne bırakıp kâğıt sepetine baktı yine: Küçük bir parça paket kâğıdı, bir parça ip, iki çorap etiketi, bir giyim mağazasından altı çift çorap için bir satış fişi ve sepetin dibinde, minicik bir top hâlinde bir gazete parçası.

Topu özenle açıp masanın üstüne yaydı ve *Call*’un yırtık yerine yerleştirdi. Parça yanlardan tam oturuyordu, ama buruşuk parçanın üstüyle *Sydney’den* yazdığı tahmin edilen bölüm arasında iki santim kadar – yani altı ya da yedi geminin gelişlerini yazacak kadar – bir boşluk vardı. Sayfayı çevirince arkasında sadece bir borsa simsarının anlamsız reklamından başka bir şey olmadığını gördü.

Luke, Spade’in omuzunun üstünden eğilerek sordu: “Neymiş o?”

“Arkadaş bir gemiyle ilgileniyor galiba.”

“Olur a, yasak mı – yoksa yasak mı?” dedi Luke, Spade yırtık sayfayla buruşturulmuş parçayı birlikte katlayıp cebine koyarken. “Bitti mi burada işin?”

“Bitti. Çok sağol, Luke. Gelir gelmez beni arar mısın?”

“Tabii.”

Spade *Call*'un satış bürosuna gidip bir gün önceki gazeteden bir tane aldı, gemicilik haberleri sayfasını açtı ve Cairo'nun kâğıt sepetinden aldığı sayfayla karşılaştırdı. Eksik bölümde şöyle yazıyordu:

05.17 – Sydney'den ve Papeete'den Tahiti

06.05 – Astoria'dan Admiral Peoples

08.17 – San Pedro'dan Caddopeak

08.05 – Hong Kong'dan La Paloma

09.03 – Seattle'dan Daisy Gray

Listeyi yavaş yavaş okudu, bitirdiğinde *Hong Kong*'un altını tırnağıyla çizdi, gelen gemiler listesini gazeteden çıkısıyla kesti, gazetenin geri kalanıyla Cairo'nun sayfasını kâğıt sepetine attı ve bürosuna döndü.

Çalışma masasına oturdu, telefon rehberinden bir numara bakıp telefona uzandı.

“Kearney bir dört sıfır bir, lütfen... Dün sabah Hong Kong'dan gelen *La Paloma* nereye demirli acaba?” Soruyu yineledi. “Teşekkür ederim.”

Telefonun çatalına bir an başparmağıyla bastı, bıraktı, alıcıya konuştu: “Davenport iki sıfır iki sıfır, lütfen... Dedektif bürosu, lütfen... Komiser Polhaus orada mı?... Teşekkür ederim... Alo, Tom, ben Sam Spade... Evet, dün öğleden sonra da aradım seni... Tamam, beraber yemeğe çıkalım öğlen... Tamam.”

Başparmağı telefonun çatalıyla ilgilenirken yine kulağından indirmedi alıcıyı.

“Davenport sıfır bir yedi sıfır, lütfen... Alo, Ben Samuel Spade. Sekreterim dün bir mesaj almış, Bay Bryan benimle görüşmek istiyor diye. Ona hangi saat uygun olur, sorar mısınız?... Evet, Spade, S-p-a-d-e.” Uzun

bir sessizlik. “Evet... İki buçuk mu? Tamam. Teşekkür ederim.”

Bir beşinci numara arayıp, “Merhaba, hayatım,” dedi, “Sid’i bağlar mısın?... Alo, Sid – Sam. Bugün öğleden sonra iki buçukta başsavcıyla randevum var. Beni şöyle dört sularında bir arar mısın – buradan ya da oradan – başımın belada olmadığından emin olmak için?... Başlatma cumartesi golfünden: senin işin benim hapse girmeme engel olmak... Tamam, Sid. Eyvallah.”

Telefonu öteye itti, esnedi, gerindi, morarmış şakağını yokladı, saatine baktı ve bir sigara sardı. Effie Perine gelene kadar aylak aylak sigara tüttürdü.

Effie Perine ağız kulaklarda, gözler pırıl pırıl, yanaklar pembe pembe geldi. “Ted olabilir diyor,” dedi, “ve keşke olsa diyor. Uzmanlık alanı değil diyor, ama isimler, tarihler tutuyor ve hiç değilse uzmanlarla kitapların hiçbirisi sahte değil, diyor. Çok heyecanlandı.”

“Harika. Hepsi yalansa göremeyecek kadar heyecanlanmasın da.”

“Yok canım – Ted yapmaz! İşini çok iyi bilir o.”

“He ya, bütün Perine ailesi harikadır,” dedi Spade. “Sen ve burnundaki is lekesi dâhil.”

“Perine değil onun soyadı, Christy.” Tuvalet çantasının aynasında burnuna bakmak için eğildi. “Yangından olmalı,” dedi ve mendilinin köşesiyle burnunu sildi.

“Perine-Christy heyecanından Berkley ateş mi aldı?”

Kız pudralı pembe bir yuvarlağı burnuna sürerken Spade’e yüzünü ekşitti. “Dönerken bir gemi yanıyor-

du. İskeleden açığa çekiyorlardı, dumanı hep feribota geldi.”

Spade ellerini koltuğunun kolluklarına koydu. “Geminin adını görecektir kadar yakında mıydın?” diye sordu.

“Evet. *La Paloma*. Niye?”

Spade hüzünlü hüzünlü gülümsedi. “Nereden bileyim, canım kardeşim?” dedi.

Ne kadar çatlak varsa

Spade'le Dedektif-Komiser Polhaus, States Hof Brau'da koca John'un masalarından birinde domuz paça tuzlaması yediler.

Polhaus, çatalında dengede duran solgun parlak jöleyi tabakla damak arasında tutarak, "Bak, dinle, Sam," dedi. "Geçen geceyi unut. Tamamen yanlıştı yaptığı, ama o kadar üstüne gidersen, kim olsa sapıtır."

Spade polis dedektifine düşünceli düşünceli baktı. "Bunun için mi benimle görüşmek istedin?" diye sordu.

Polhaus başıyla onayladı, çatal dolusu jöleyi ağzına attı, yuttu, başıyla yaptığı harekete açıklık getirdi: "Genelde."

"Dundy mi gönderdi seni?"

Polhaus yüzünü ekşitti. "Öyle olmadığını biliyorsun. Onda da senin kadar domuz inadı vardır."

Spade gülümseyip başını salladı. "Yok, Tom," dedi. "Var sanıyor, ama yok."

Tom yüzünü ekşitip domuz paçasını bıçağıyla ufaladı. "Sen hiç büyümeyecek misin yahu?" diye homurdandı. "Ne ağlaşıyorsun? Canını yakmadı. Sonunda sen kazandın. Kin tutmanın âlemi ne? Kendi başına bela açıyorsun."

Spade çatalıyla bıçağını özenle tabağının içine yerleştirdi, ellerini tabağının iki yanına koydu. Gülümsemesi silik ve soğuktu. “Şehirde ne kadar aynasız varsa başıma bela açmak için mesai yaparken azıcık daha olmuş, kaç yazar. Ruhum bile duymaz.”

Polhaus’un kırmızı yüzü daha da kızardı. “Sağol be,” dedi. “Tam da bana söylenecek söz.”

Spade çatalını bıçağını alıp yemeğe başladı. Polhaus da yedi.

Az sonra Spade durdu: “Körfezde yanan gemiyi gördün mü?”

“Dumanını gördüm. Makul ol, Sam. Dundy haksızdı, o da farkında. Niçin uzatıyorsun hâlâ?”

“Gidip sorsam mı acaba, çenem yumruğunu acıttı mı diye?”

Polhaus domuz paçasına öfkeyle saldırdı.

Spade, “Phil Archer harika tüyolar getirdi mi yine?” diye sordu.

“Yapma yahu! Tabii ki Dundy Miles’ı senin vurduğunu düşünmüyor, ama ihbar gelince de üstüne gitmesin de ne yapsın? Onun yerinde olsan sen de aynısını yaparsın, biliyorsun.”

“Öyle mi?” Spade’in gözlerinden hınzırlık akıyor. “Benim öldürmediğimi nereden çıkarmış? Benim öldürmediğimi sen nereden biliyorsun? Yoksa bilmiyor musun?”

Polhaus’un kırmızı yüzü yine kızardı. “Miles’ı Thursby vurdu,” dedi.

“Senin tahminin.”

“O vurdu. O Webley onundu, Miles’dan çıkan mermi de o silahtandı.”

“Emin misin?” diye sordu Spade.

“Yüzde yüz,” dedi polis dedektifi. “Bir çocuk bulduk – Thursby’nin otelinde komi – tabancayı o sabah odasında görmüş. Özellikle dikkat etmiş, çünkü önceden hiç öyle bir tabanca görmemişmiş. Ben de görmedim. Sen artık yapılmıyor dedin. Yani bu tabancalardan bir tane daha olması olacak iş değil, üstelik de o tabanca Thursby’nin değilse, Thursby’ninki nerede? Miles’ı öldüren mermi de o tabancadan çıktı.” Ağzına bir lokma ekmek atacakken vazgeçip sordu:

“Daha önce gördüm demiştin; neredeydi o?” Lokmayı ağzına attı.

“İngiltere’de, savaştan önce.”

“Al işte, gördün mü?”

Spade başıyla onaylayıp sordu: “O zaman öldürdüğüm bir tek Thursby kalıyor.”

Polhaus iskemlesinde kıvrandı; yüzü kırmızı ve parlaktı. “Hiç mi unutmayacaksın bunu, yahu?” diye yakındı içtenlikle. “Yok öyle bir şey. Sen de benim kadar biliyorsun. Sen de sanki bu işlerin içinde değilmişsin gibi habire ağlaşıyorsun. Bizim sana yaptığımızı sen başkasına hiç yapmıyor musun yani?”

“Bana yapmaya çalıştığınızı, Tom – sadece çalıştığınızı.”

Polhaus sessizce sövüp domuz paçasından arta kalanı saldırdı.

Spade, “Tamam,” dedi. “Öyle bir şey olmadığını sen de biliyorsun, ben de biliyorum. Dundy ne biliyor?”

“Öyle bir şey olmadığını biliyor.”

“Nereden uyandı?”

“Yahu, Sam, aslında o da hiçbir zaman senin – ” Spade’in gülümsemesi Polhaus’u susturdu. Cümlesini bitirmedi. “Thursby’nin sicilini bulduk.”

“Öyle mi? Kimmiş?”

Polhaus’un kurnaz küçük kahverengi gözleri Spade’in yüzünü inceliyordu. “Keşke,” dedi Spade sinirle, “sizin gibi uyanıkların bildiğimi sandığının yarısını bilseydim.”

“Biz de bilseydik keşke,” diye homurdandı Polhaus. “İlk ortaya çıktığında, St. Louis’de tetikçi. Bir sürü ufak tefekten içeri alınmış orada, ama Egan çetesinden olduğu için bir sonuç çıkmamış. O kadar sağlam bir yerden niçin ayrılmış belli değil, ama bir keresinde New York’ta birkaç gizli kumarhane soyduktan sonra enselenmiş – manitası gammazlamış – bir yıl yatmış, sonra Fallon* bunu çıkartmış. Birkaç yıl sonra canını sıkkan bir başka manitayı tabancayla dövmekten Joliet hapishanesinde kısa bir süre yatmış, ama sonra Dixie Monahan’ın yanına girince, ne zaman içeri alsalar çıkmakta güçlük çekmemiş. Dixie’nin o yıllarda Chicago kumar âleminde neredeyse Yunanlı Nick kadar ağırlığı var. Bu Thursby, Dixie’nin yakın korumasıymış, ama Dixie ödeyemediği ya da ödemediği borçlar yüzünden öbürleriyle bozuşunca tüyüvermiş. Bunlar iki yıl önce falan oluyor – Newport Beach Yat Kulübü’nün kapatıldığı sıralar. Dixie’nin o işte bir payı var mıydı, bilmiyo-

* William J. Fallon. Kendisinin de yakın bağları olduğu New York yer altı dünyasının mensuplarını bazen yasal olmayan yollarla (jüri üyelerine rüşvet vermek gibi) hapisten kurtarmasıyla ünlü ceza avukatı. 1927’de, 41 yaşında öldü.

rum. Her neyse, o da, Thursby de o zamandan bugüne kadar ortalarda görülmemiş.”

“Dixie de görülmüş mü?” diye sordu Spade.

Polhaus başını salladı. “Yok.” Küçük gözleri keskin, meraklı bir hâl aldı. “Sen görmediysen tabii, ya da onu gören birilerini bilmiyorsan.”

Spade iskemlesinin arkasına yaslanıp sigara sarmaya başladı. “Görmedim,” dedi sakince. “Bütün bunları yeni öğreniyorum.”

“Öyledir mutlaka,” diye homurdandı Polhaus.

Spade sırtıp sordu: “Nereden buldunuz Thursby’yle ilgili bütün bu bilgileri?”

“Bir kısmı dosyalarda. Gerisini de – ee – oradan buradan topladık.”

“Cairo’dan falan mı?” Merak parıltısı bu sefer Spade’in gözlerindeydi.

Polhaus kahve fincanını masaya bırakıp başını salladı. “Tek kelimesi bile ondan değil. Senin yüzünden hiçbir şey öğrenemedik ondan.”

Spade güldü. “Yani sen ve Dundy gibi ustanın ustası iki polis o cillop gibi çocuktan bütün gece uğraşıp tek laf alamadınız.”

“Ne bütün gecesi?” diye itiraz etti Polhaus. “İki saat bile tutmadık. Baktık bir şey çıkmıyor, salıverdik.”

Spade yine güldü ve saatine baktı. John’a işaret edip hesabı istedi. “Başsavcıyla randevum var öğleden sonra,” dedi Polhaus’a, paranın üstünü beklerken.

“O mu çağırttı seni?”

“Evet.”

Polhaus iskemlesini geri itip ayağa kalktı – uzun boylu, fıçı göbekli, sakın, sağlam bir adam. “Seninle

böyle konuştuğumu anlatırsan ona,” dedi, “bana iyilik etmiş olmazsın.”

Fasulye sıırığı gibi, kepçe kulaklı bir genç Spade’i başsavcının bürosuna buyur etti. Spade rahatça gülümseyerek, rahatça konuşarak girdi içeri: “Merhaba, Bryan!”

Başsavcı Bryan kalkıp çalışma masasının arkasından elini uzattı. Kırk beş yaşlarında, sarışın, orta boylu, siyah kurdeleli kelebek gözlüğünün arkasında saldırgan mavi gözleri, bir hatibe yakışır geniş bir ağız ve çukur bir çenesi olan bir adamdı. “Nasılsın, Spade?” Üstü kapalı bir gücün titreşimleri vardı sesinde.

El sıkışıp oturdular

Başsavcı masasının üstündeki dört sedef kaplı düğmeden birine bastı, kapıyı yeniden açan fasulye sıırığı delikanlıya, “Bay Thomas’la Bay Healy’ye söyle, geliversinler,” dedi ve koltuğunda sallanarak Spade’e ki-barca, “Polisle pek aran yok bugünlerde galiba?” dedi.

Spade sağ elinin parmaklarıyla umursamaz bir hareket yaptı. “Önemli bir şey yok,” dedi rahatça. “Dundy fazla hevesli.”

Kapı açıldı, içeri iki adam girdi. Spade’in, “Merhaba, Thomas!” dediği, otuz yaşlarında, saçları da kılığı da dağınık, güneş yanığı, tıknaz bir adamdı. Çilli bir elle Spade’in omuzuna vurdu, “Ne haber?” dedi, yanına oturdu. İkinci adam daha genç ve renksizdi. Öbürlerinden biraz uzağı oturdu, dizine bir steno bloknotu açıp yeşil bir kurşun kalemi üzerinde hazır tuttu.

Spade ona doğru baktı, usulca güldü ve Bryan’a sordu: “Her söylediğim aleyhime kullanılabilir mi?”

Başsavcı gülümsedi. “Her zaman geçerlidir.” Burundan indirdiği gözlüğe baktı, yeniden taktı. Gözlüğün arkasından Spade’e bakıp sordu: “Thursby’yi kim öldürdü?”

Spade, “Bilmiyorum,” dedi.

Bryan kelebek gözlüğünün siyah kurdelesini başparmağıyla parmakları arasında okşadı, bilgiççe, “Bilmiyor olabilirsin, ama çok iyi bir tahminde bulunabilirsin,” dedi.

“Belki, ama bulunmam.”

Başsavcı kaşlarını kaldırdı.

“Bulunmam,” diye yineledi Spade. Sakindi. “Tahminim çok iyi olabilir, ya da berbat olabilir, ama Bayan Spade çocuklarının hiçbirini bir başsavcı, bir başsavcı yardımcısı ve bir steno önünde tahmin yürütecek kadar enayi yetiştirmedir.”

“Gizleyecek bir şeyin yoksa niye tahmin yapmaysın?”

“Herkesin,” dedi Spade, “gizleyecek bir şeyi vardır.”

“Senin – ?”

“Her şeyden önce tahminlerim gizli.”

Başsavcı masasına baktı, sonra gözlerini Spade’e kaldırdı. Gözlüğünü burnuna iyice yerleştirdi. “Steno olmamasını tercih edersen gönderebiliriz,” dedi. “Onu sırf kolaylık olsun diye çağırdım.”

“Hiçbir itirazım yok,” dedi Spade. “Her söylediğimin yazılmasına razıyım, altına da imzamı basmaya hazırım.”

“Hiçbir şey imzalamanı istemeyeceğiz senden,” dedi Bryan. “Bunu resmi bir soruşturma olarak gör-

mezsen sevinirim. Ve rica ediyorum, polisin geliştirdiği bir takım varsayımlara inandığımı – ya da onlara g vendiğimi – düşünme.”

“ yle mi?”

“Zerre kadar.”

Spade i  çekip bacak bacak üstüne attı. “Buna sevindim.” Ceplerinde tütün ve sigara kâğıdı aradı. “Sen ne düşünüyorsun?”

Bryan koltuğunda  ne eğildi; gözleri, önlerindeki göz l ğ n camları kadar sert ve parlaktı. “Bana Archer’ın Thursby’yi kimin hesabına izlediğini söyle, ben sana Thursby’yi kimin öldürdüğünü söyleyeyim.”

Spade’in gülüşü kısa ve alaycıydı. “Sen de Dundy kadar yanılıyorsun,” dedi.

“Beni yanlış anlama, Spade,” dedi Bryan, parmaklarının boğumlarıyla masasına vurarak. “M şterin Thursby’yi öldürdü ya da öldürttü demiyorum, müşterin kimse ya da kim idiyse bilirsem, Thursby’yi kimin öldürdüğünü hemen öğrenirim diyorum.”

Spade sigarasını yaktı, dudaklarının arasından çekti, ciğerlerindeki dumanı boşalttı ve akli karışmış gibi konuştu: “Bunu pek anlamadım.”

“Anlamadın mı? O zaman şöyle diyeyim: Dixie Monahan nerede?”

Kafası karışık ifade hâlâ duruyordu Spade’in yüzünde. “Böyle demenin de bir yararı olmadı,” dedi. “Hâlâ anlamadım.”

Başsavcı göz l ğ n  çıkarıp söylediklerinin altını  izercesine salladı. “Thursby’nin Monahan’ın koruması olduğunu, Monahan Chicago’dan ayrılmaya karar verince Thursby’nin de onunla birlikte gittiğini biliyo-

ruz. Monahan'ın iki yüz bin dolar dolayında bir kumar borcu takarak kaybolduğunu da biliyoruz. Bilmediğimiz – henüz bilmediğimiz – alacaklıların kim olduğu.” Gözlüğünü takıp acı acı gülümsedi. “Alacaklılarının eline düşünce kumar borcu takan kumarcıların – ve korumalarının – başlarına neler geldiğini hepimiz biliyoruz. İlk değil bu.”

Spade dilini dudaklarında gezdirdi, sonra dudakları dişlerinin üzerinde gerilerek sevimsiz bir gülücük oluşturdu. Çatık kaşlarının altında gözleri parlıyordu. Kızaran boynu gömleğinin yakasının kenarından taşmıştı. “Ne düşünüyorsun yani? Alacaklıları adına ben mi öldürdüm onu? Yoksa sadece bulup bıraktım mı, onlar öldürsünler diye?”

“Hayır, hayır!” diye itiraz etti başsavcı. “Yanlış anladın beni.”

“İnşallah öyle olmuştur,” dedi Spade.

“Öyle demek istemedi,” dedi Thomas.

“Ne demek istedi öyleyse?”

Bryan elini salladı. “Demek istediğim, bu işe ne olduğunu bilmeden bulaşmış olabilirsin. O da – ”

“Anladım,” diye kötü kötü sırttı Spade. “Kötü olduğumu düşünmüyorsun. Sadece salak olduğumu düşünüyorsun.”

“Saçmalama,” dedi Bryan. “Farzet ki birisi sana geldi, Monahan'ın burada olduğunu sandığını söyleyip senin de bulmanı istedi. O birisi sana tamamen palavra bir hikâye anlatabilir – seç seçebildiğini – ya da, hiç ayrıntıya girmeden, kaçan bir borçlu olduğunu söyleyebilir. İşin aslını nereden bileceksin? Sıradan bir dedektiflik işi olmadığını nereden bileceksin? Bu şartlar

altında olaydaki rolün yüzünden nasıl sorumlu tutulabilirsin ki? Tabii” – sesi kalınlaşıp daha etkili bir tını aldı ve sözcükler ağzından açık ve aralıklı çıkmaya başladı – “katilin kimliğini ya da tutuklanmasına yardımcı olacak bilgileri bilerek gizleyip suç ortağı durumuna düşersen. işler değişir.”

Spade’in yüzündeki öfke kayboluyordu. Sesindeki öfkeyse, konuştuğunda tamamen kaybolmuştu. “Öyle mi demek istemiştin?”

“Aynen.”

“Peki. Alınmadım, gücenmedim. Ama yanılıyor sun.”

“Kanıtla.”

Spade başını salladı. “Kanıtlayamam şu anda. Ama anlatabilirim.”

“Anlat o zaman.”

“Hiç kimse hiçbir zaman beni Dixie Monahan’la ilgili bir iş için tutmadı.”

Bryan’la Thomas birbirlerine baktılar. Bryan’ın gözleri Spade’e döndü, “Ama,” dedi, “kendin de söyledin, Monahan’ın koruması Thursby’yle ilgili bir iş için tuttu.”

“Eski koruması Thursby’yle,” dedi Spade.

“Eski mi?”

“Evet, eski.”

“Thursby’nin Monahan’la bir ilişkisi kalmadığını mı söylüyorsun? Bundan kesinlikle emin misin?”

Spade elini uzatıp sigarasını masanın üstündeki kül tablasına bıraktı. Umursamazca konuştu. “Müşterimin Monahan’la ilgilenmediğinden ve hiçbir zaman da ilgilenmiş olmadığından başka hiçbir şeyden kesinlikle

emin değilim. Thursby'nin Monahan'ı Uzak Doğu'ya götürüp orada kaybettiğini duydum.”

Başsavcıyla yardımcısı yine birbirlerine baktılar.

Thomas, sesindeki tekdüzeliğin tam gizleyemediği bir heyecanla konuştu: “Yepyeni bir yol açıyor bu. Monahan'ın arkadaşları Thursby'yi Monahan'ı terk ettiği için temizlemiş olabilirler.”

“Ölü kumarcının dostu olmaz,” dedi Spade.

“İki yeni yol açıyor,” dedi Bryan. Arkasına yaslanıp birkaç saniye tavana baktı, sonra hızla dikleşti. Söylevci suratı gelmiş, ışıldıyordu: “Üç noktaya varıyoruz. Bir: Thursby'yi, Monahan'ın Chicago'da kazıkladığı kumarbazlar öldürdü. Thursby'nin Monahan'ı ektiğini bilmediklerinden – ya da buna inanmadıklarından – Thursby'yi, Monahan'ın adamı olduğu için, ya da onu yok edip Monahan'a ulaşabilmek için, ya da onları Monahan'a yönlendirmeyi reddettiği için öldürdüler. İki: Monahan'ın arkadaşları tarafından öldürüldü. Ya da, üç: Monahan'ı düşmanlarına sattı, sonra aralarında anlaşmazlık çıktı, o yüzden öldürüldü.”

“Ya da dört,” dedi Spade, neşeli bir gülümsemeye, “ihtiyarlıktan öldü. Yahu, arkadaşlar, ciddi değilsiniz, değil mi?”

İki adam da Spade'e baktılar, ama hiçbiri konuşmadı. Spade bir birine, bir ötekine gülümseyerek, acıyan bir alaycılıkla başını sallayarak baktı. “Arnold Rothstein'la* bozmuşsunuz kafayı.”

* Arnold Rothstein: New York yeraltı dünyasının “Beyin” lakaplı ilk tartışılmaz büyük patronu. 1928'de hileli olduğunu söylediği bir poker partisinde kaybettiği 320,000 doları ödemeyi reddettiği için öldürüldüğü kanısı yaygındır.

Bryan sol elinin tersini sağ elinin avucuna vurdu. “Çözüm o üç şıktan birinde.”

Sesindeki gücün üstü örtülü bir yanı kalmamıştı. Uzattığı işaret parmağı dışında bir yumruk olan sağ eli kalktı, sonra inip parmak Spade’in göğsünü gösterince sertçe durdu. “Ve sen bu üç şıktan hangisinin doğru olduğunu saptamamızı sağlayacak bilgileri verecek durumdasın.”

Spade, “Öyle mi? dedi tembelce. Suratı asıktı. Parmagıyla alt dudağına dokundu, parmağa baktı, aynı parmakla ensesini kaşdı. Alnında küçük, asabi çizgiler belirdi. Burnundan gürültüyle soludu; sesi huysuz bir hırıltıydı. “Sana vereceğim bilgiyi istemezsin, Bryan. Kullanamazsın. Şu Kumarbazın-İntikamı senaryonu bok eder.”

Bryan dik oturup omuzlarını arkaya attı. Sesi sert ama sakindi. “O senin vereceğin bir karar değil. Doğru ya da yanlış, ne de olsa başsavcı benim.”

Spade’in dudağı kalktı, köpek dişi göründü. “Gayriresmî bir sohbetteyiz sanıyordum.”

“Ben günde yirmi dört saat yeminli bir kanun adamıyım,” dedi Bryan, “ve ne resmiyet, ne de gayriresmiyet senin işlenen bir suçun kanıtlarını benden gizlemeni haklı çıkarabilir” – başını anlamlı bir biçimde salladı – “bazı anayasal dayanaklar dışında, tabii.”

“Yani kendi kendimi suçlu duruma düşürmekten mi söz ediyorsun?” diye sordu Spade. Sesi sakın, neredeyse eğlenir gibiydi, ama bu yüzüne yansımıyor-du. “Doğrusunu istersen hem ondan daha iyi, hem de bana daha uygun dayanaklarım var. Müşterilerim, gizliliklerinin belli bir yere kadar korunması hakkına

sahipler. Belki bir araştırma jürisi önünde ya da ölüm soruşturması oturumunda konuşmak zorunda kalabilirim, ama henüz bunlardan hiçbirine çağırılmadım; mecbur kalmadıkça da müşterilerimin işlerini reklam etmeyeceğimden emin olabilirsiniz. Öte yandan, sen de, polis de, beni geçen geceki cinayetlere bulaşmakla suçluyorsunuz. Görebildiğim kadarıyla, başıma sarmaya çalıştığınız belalardan kurtulabilmemin tek yolu, gidip katilleri bulmam ve ellerini ayaklarını bağlayıp size teslim etmem. Ve bunları yakalayıp bağlayıp teslim edebilmemin tek yolu sizden ve polisten uzak durmam, çünkü hiçbiriniz neler olup bittiğinin farkında bile değilsiniz.” Ayağa kalkıp omuzunun üstünden stenoya baktı. “Bunların hepsini yazabiliyor musun evlat? Çok mu hızlı gidiyorum yoksa?”

Steno şaşkın gözlerle Spade’e bakıp yanıtladı: “Yok, efendim, Hepsini yazıyorum.”

“Aferin sana,” dedi Spade ve yine Bryan’a döndü. “Şimdi kurula gidip soruşturmayı engellediğim için dedektiflik lisansımın iptalini isteyeceksen, hemen fırla. Önceden de denedin, herkesi kahkahalarla güldürmekten başka bir işe yaramadı.” Şapkasını aldı.

Bryan, “Ama bak – ” diye başladı.

Spade sözünü kesti: “Bu gayriresmî sohbetlerden de istemiyorum artık. Sana da polise de hiçbir diyeceğim yok ve belediyeden maaşlı ne kadar çatlak varsa bana sövmelerinden de gına geldi. Beni görmek istiyorsanız ya tutuklayın, ya celp gönderin, ne halt ederseniz edin, ben de avukatımla gelirim.” Şapkasını kafasına geçirdi, “Soruşturma oturumunda görüşürüz belki,” dedi ve öfkeli adımlarla dışarı çıktı.

16

Üçüncü cinayet

Spade Sutter oteline girip Alexandria'yı aradı. Gutman yoktu. Gutman grubundan kimse yoktu. Spade Belvedere oteline telefon etti. Cairo yoktu, bütün gün uğramamıştı.

Spade yazıhanesine gitti.

Göz alıcı giysiler içinde esmer, yağlı bir adam dış büroda bekliyordu. Effie Perine adamı göstererek, "Bu bey sizinle görüşmek istiyor, Bay Spade," dedi.

Spade gülümsedi, adamı eğilerek selamlayıp iç büronun kapısını açtı. "Buyurun." Adamın peşinden büroya girmeden Effie Perine'e sordu: "Öbür konudan bir haber var mı?"

"Yok, efendim."

Esmer adam Market sokağında bir sinema salonunun sahibiydi. Gişede bilet satanlardan biriyle bilet kesenlerden birinin birlik olup zimmetlerine para geçirdiklerinden kuşkulanıyordu. Spade adama hikâyesini çabuk çabuk anlattırdı, "Çaresine bakarım," diye söz verdi, elli dolar isterdi, aldı, yarım saat içinde adamı sepetledi.

Koridor kapısı sinemacının arkasından kapanır kapanmaz Effie Perine iç büroya girdi. Güneş yanığı yüzü

endişeli ve meraklıydı. “Bulamadın mı daha kızı?” diye sordu.

Spade başını sallayıp morarmış şakağını parmağının ucuyla küçük daireler çizerek ovdu.

“Nasıl?” diye sordu kız.

“İyi, ama çok başım ağrıyor.”

Kız arkasına geçti, Spade’in elini indirip ince parmaklarıyla şakağını usulca ovmaya başladı. Spade, başı koltuğun arkalığının tepesinden kızın göğsüne yaslanana kadar geriye kaykıldı, “Sen bir meleksin,” dedi.

Kız Spade’in başının üstünden öne eğilip yüzüne baktı. “Onu bulman gerekiyor, Sam,” dedi. “Bir günden fazladır yok ve o – ”

Spade sabırsızca kıpırdanıp sözünü kesti: “Hiçbir şey gerekmiyor,” dedi, “ama şu kafam olacak şeyin bir iki dakika dinlenmesine izin verirsen, çıkıp bulurum onu.”

“Zavallı kafacık,” diye mırıldandı kız ve bir süre sessizce Spade’in şakağını ovdu. Sonra sordu: “Nerede olduğunu biliyor musun? Bir fikrin var mı?”

Telefon çaldı. Spade açtı: “Alo... Evet, Sid, tamamdır, sağol... Yok... Tabii. Saldırganlaştı biraz, ama ben de... Kumarbazlar savaşı hayali yaşıyor... Vallahi, öpüşerek ayrıldık diyemeyeceğim. Ağırılık koydum, çarp-tım kapıyı çıktım... O da senin sorunun... Tamam. Eyvallah.” Telefonu kapayıp arkasına yaslandı yine.

Effie Perine Spade’in arkasından yanına gelip durdu. “Nerede olduğunu tahmin edebiliyor musun, Sam?”

“Nereye gittiğini biliyorum,” dedi Spade, isteksiz.

“Nereye?” Kız heyecanlanmıştı.

“Yanarken gördüğün gemiye.”

Kızın kahverengi gözleri beyazla çerçevelemenene kadar açıldı. “Gittin sen oraya.” Soru değildi.

“Gitmedim,” dedi Spade.

“Sam,” diye haykırdı kız öfkeyle, “belki de o – ”

“O gitti oraya,” dedi Spade, aksi. “Kimse zorla götürmedi. Geminin geldiğini öğrenince sana gideceğine oraya gitti. Ne halt edeyim? Yalvar yakar müşterinin peşinden mi koşayım, ‘ne olur sana yardım edeyim’ diye?”

“Ama, Sam, geminin yandığını söyledim sana!”

“Öğlen söyledin, benim de önce Polhaus’la, sonra Bryan’la randevum vardı.”

Kız gözlerini kısıp öfkeyle baktı. “Sam Spade,” dedi, “kafana koydun mu, Tanrı’nın yarattığı en aşağılık insan olabiliyorsun. Sana haber vermeden bir şey yaptı diye böyle domuz gibi oturuyorsun kımıldamadan, tehlikede olduğunu bile bile, onun belki de – ”

Spade’in yüzüne kan yürüdü. İnatla konuştu: “Kendi başının çaresine bakmasını biliyor, ne zaman işine geleceğine karar verince de nereye ve ne zaman yardım istemeye gideceğini çok iyi biliyor.”

“Ama kincilik ediyorsun,” diye haykırdı kız, “başka şey değil! Sana söylemeden, bir başına iş yaptı diye bozuluyorsun. Neden yapmasın? Sen çok mu doğrucuydun sanki onunla, çok mu namuslu davrandın ki sana yüzde yüz güvensin?”

Spade, “Kes artık,” dedi.

Spade’in sesinin tonu kızın ateşli gözlerine bir an için bir endişe parıltısı getirdi, ama kız başını silkeledi ve parıltı yok oldu. Ağzı gerilmiş, küçülmüştü. “Oraya şu anda gitmezsen, Sam, ben giderim, polisi de ya-

nımda götürürüm.” Sesi titredi, çatladı, incelik yalvarır oldu: “Sam, ne olur git!”

Spade kıza söverek kalktı. Sonra, “Hey allahım!” dedi. “Burada durup senin zırlamanı dinleyeceğime, hiç olmazsa gider biraz kafa dinlerim.” Saatine baktı.”Sen de burayı kapa, eve git bari.”

“Gitmem,” dedi kız. “Sen dönene kadar buradan kımıldamayacağım.”

“Ne halt edersen et,” dedi Spade, şapkasını başına geçirdi, acıdan irkildi, şapkası elinde çıktı.

Spade bir buçuk saat sonra, beşi yirmi geçe döndü. Keyfi yerindeydi. “Sen niye bu kadar geçimsizsin be, sevgilim?” diye sorarak girdi.

“Ben mi?”

“Evet, sen.” Parmağını Effie Perine’in burnunun ucuna değdirip bastırdı. Kızı dirseklerinden tuttu, dimdik havaya kaldırıp çenesinden öptü. Yeniden yere bırakıp sordu: “Ben yokken bir gelişme oldu mu?”

“Luke – neydi soyadı? – Belvedere’den aradı, Cairo’nun döndüğünü haber vermek için. Yarım saat kadar oldu.”

Spade birden ağzını kapadı, hızla dönüp kapıya yöneldi.

“Kızı buldun mu?” diye seslendi Effie Perine.

“Dönünce anlatırım,” dedi Spade ve hiç durmadan, hızla çıktı.

Bürodan çıkmasından on dakika sonra bir taksi Spade’i Belvedere’e bıraktı. Luke’u lobide buldu. Otel güvenlikçisi Spade’i karşılamaya gülümseyerek, başını

sallayarak geldi. “On beş dakika geç kaldın,” dedi. “Senin kuş uçu.”

Spade kısmetine sövdü.

“Ayrıldı – bavulunu çantasını topladı gitti,” dedi Luke. Yeleğinin cebinden eprimiş bir not defteri çıkardı, başparmağını yalayıp sayfalarını karıştırdı ve defteri açık olarak Spade’e uzattı. “Onu götüren taksinin plaka numarası. O kadarını yapabildim ancak senin için.”

“Sağol.” Spade numarayı bir zarfın arkasına yazdı. “Nereye gittiğini söylemiş mi?”

“Hayır. Büyük bir bavulla geldi, odasına çıktı, toparlandı, eşyalarıyla indi, hesabını ödedi, bir taksiye atlayıp gitti, taksiciye de ne dediğini kimse duymadı.”

“Ya sandığı?”

Luke’un alt dudağı sarktı. “Vay anasını,” dedi. “Onu unutmuştum. Gel.”

Cairo’nun odasına çıktılar. Sandık oradaydı. Kapa-lydı, ama kilitli değildi. Kapağını kaldırdılar. Sandık boştu.

Luke, “İşe bak sen,” dedi.

Spade bir şey demedi.

Spade yazıhanesine döndü. Effie Perine gözleriyle sorgulayarak baktı.

“Kaçırdık herifi,” diye homurdandı Spade, bürosuna geçti.

Kız peşinden girdi. Spade koltuğuna oturup sigara sarmaya başladı. Kız çalışma masasına oturup ayak parmaklarını Spade’in koltuğunun oturmalığının bir köşesine dayadı.

“Bayan O’Shaughnessy’den ne haber?”

“Onu da kaçırdım,” dedi Spade, “ama oradaydı.”

“Ya, *La Paloma*’da?”

“*La Paloma*’da, ya.”

“Sululuk etme. Uslu ol, Sam. Anlat.”

Spade sigarasını ateşledi, çakmağını cebine attı, kızın bacaklarına dostça vurdu, “Evet,” dedi. “*La Paloma*’da. Dün öğleden az sonra gitti oraya.” Kaşlarını çatı. “Demek Feribot merkezinde taksiden inince oraya gitti. Birkaç iskele ötesi. Kaptan gemide yoktu. Kaptanın adı Jacobi, kız da adıyla sordu onu. İş için şehre inmiş. Demek kızı beklemiyordu – ya da hiç değilse o saatte beklemiyordu. Kaptan saat dörtte dönene kadar orada bekledi. O saatten yemek vaktine kadar birlikte Kaptan’ın kamarasındaydılar, sonra akşam yemeğini birlikte yediler.”

İçine duman çekip saldı, başını yana çevirip dudaklarından bir tütün kırıntısı tükürdü, konuşmasını sürdürdü: “Yemekten sonra Kaptan Jacobi’ye üç konuk daha geldi. Biri Gutman, biri Cairo, biri de sana dün Gutman’ın mesajını getiren oğlan. Üçü de Brigid oradayken geldiler ve beşi bir arada Kaptan kamarasında uzun uzun konuştular. Mürettebat anlatmaya pek gönüllü değil, ama aralarında çingar çıkmış, saat on bir sularında bir silah patlamış Kaptan’ın kamarasında. Nöbetçi hemen koşmuş, ama Kaptan kamaranın kapısında karşılayıp bir sorun olmadığını söylemiş. Kamaranın bir köşesinde bir kurşun deliği var, ama kimseyi delip geçmediğini düşündürecek kadar yüksek bir yerde. Öğrenebildiğim kadarıyla tek el ateş edilmiş. Ama pek bir şey öğrenebildiğim de söylenemez.”

Yüzünü ekşitip duman saldı yine. “Her neyse, gece yarısına doğru ayrılmışlar, – Kaptan’la dört konuğu – hepsi de iyi durumda görünüyormuş. Bunları nöbetçi-den öğrendim. O saatte görevdeki gümrükçülere ulaşamadım. Hepsi bu. Kaptan o zamandan beri gemiye dönmemiş. Bugün öğlen bazı acente temsilcileriyle randevusu varmış, gelmemiş; Kaptan’ı bulup yangını da haber verememişler henüz.”

“Ya yangın?”

Spade omuz silkti. “Bilmiyorum. Öğlene doğru kış ambarında – arkadaki bodrum katında yani – fark etmişler. İhtimal dün bir ara başlamıştır. Söndürebilmişler, ama bayağı hasar varmış. Kaptan yokken kimse pek konuşmak istemedi. Aslında – ”

Koridor kapısı açıldı. Spade sustu. Effie Perine masadan ayağa fırladı, ama ara kapıya varamadan bir adam açtı kapıyı.

“Spade nerede?” diye sordu adam.

Spade koltuğunda dikilip dikkat kesildi. Adamın sesi acıdan, sözcükleri arkalardan ve diplerden gelen bir fokurtuyla mücadele ederek anlaşılır kılma çabasının sıkıntısından hırıltıyla çıkan, huzursuz bir sestti.

Effie Perine korku içinde adamın önünden çekildi.

Adam kapıda duruyor, yumuşak şapkası kapı kasa-sının kirişiyle başı arasında eziliyordu: Boyu iki on’dan fazlaydı. Uzun, düz, kesimi neredeyse kılıf gibi, boy-nundan dizlerine kadar ilikli siyah bir palto gövdesi-nin inceliğini iyice belli ediyordu. Yüksek, ince kemikli omuzları çıkıktı. Yılların ve hava şartlarının kırıışklarıyla dolu kemikli yüzü ıslak kum rengindeydi ve yanaklarıyla çenesi terden sırılsıklamdı. Altları sarkık gözkapakla-

rının belirginleştirdiği pembe zarın üzerindeki gözleri koyu, kanlı ve deli bakışlıydı. Kara yenli kolunun sonundaki sarımtırak pençenin sol göğsüne sımsıkı bastırđıđı, ince kınnapla bağlanmış – bir Amerikan futbolu topundan biraz irice, yumurta biçiminde – kahverengi kâğıda sarılmış bir paket tutuyordu. Uzun boylu adam kapıda duruyordu, ama Spade’i gördüğünü belli edecek hiçbir iz yoktu yüzünde. “Biliyorsunuz –” dedi, ama o sıvı fokurdama gırtlğından yükselip söylediklerini boğdu. Öbür elini paketi tutan elin üstüne koydu. Kaskatı durarak, kendini korumak için ellerini kullanmayarak, bir ağaç gibi devrildi.

Spade, yüzü taş gibi, koltuğundan çevikçe fırlayıp düşen adamı yakaladı. Spade yakalayınca adamın ağzı açıldı ve biraz kan fişkırdı, kahverengi kâğıda sarılı paket elinden düşüp çalışma masasının ayaklarından birine çarpana kadar yerde yuvarlandı. Sonra adamın dizleri kırıldı, beli büküldü ve gövdesi kılıfa benzeyen paltosunun içinde gevşedi; Spade kollarının arasından sarkan bedenin yere çökmesini engelleyemedi.

Spade adamı sol yanına yatacak biçimde usulca yere bıraktı. Adamın gözleri – hâlâ koyu ve kanlı, ama deli bakışları gitmiş – koskocaman açılmış, kıpırtısızdı. Ağzı, içinden kan fişkırđıđındaki gibi açıktı ama artık kan gelmiyordu; uzun gövdesi, üzerinde yattığı döşeme kadar hareketsizdi.

“Kapıyı kilitle,” dedi Spade.

Effie Perine, dişleri takırdayarak koridor kapısının kilidiyle cebelleşirken Spade zayıf adamın yanına diz

çöktü, sırtüstü yatırdı ve bir elini paltosunun içinde gezdirdi. Elini çektiğinde kan içindeydi. Kanlı elin görünümünü Spade'in yüzüne – kısacık bile olsa – en ufak bir değişiklik getirmedi. Kanlı elini bir yere değmesin diye havada tutarak öbür eliyle cebinden çakmağını çıkardı. Çakmağı çakıp alevini adamın önce bir gözüne, sonra öbürüne yaklaştırdı. Adamın gözleri – gözkapakları, yuvarları, irisleri, bebekleri – donuk ve kımıltısızdı. Spade alevini söndürüp çakmağı cebine koydu. Dizlerinin üstünde adamın yanına giderek temiz eliyle kılıf gibi paltonun düğmelerini çözüp önünü açtı. Paltonun astarı kanlıydı ve altındaki lacivert kruvaze ceket kandan sıırılsıklamdı. Ceketin yakalarının adamın göğsünde birleştiği noktada ve altında, göğsünün iki yanında ıslak, yırtık delikler vardı.

Spade kalkıp dış bürodaki lavaboya gitti.

Effie Perine, beti benzi atmış, titriyor, bir eliyle tokmağını tutup sırtını verdiği kapı sayesinde ayakta durabiliyordu. Fısıldayarak, “Adam – yoksa – ?” dedi.

“Evet. Göğsünden vurulmuş, beş altı kere.” Spade ellerini yıkamaya başladı.

“Acaba yardım – ?” diye başladı kız, ama Spade sözünü kesti: “Doktor için artık çok geç, bir şey yapmadan önce de düşünmem gerek.” Ellerini yıkamayı bitirip eviyeyi yıkamaya başladı. “O yaralarla çok uzaktan gelmiş olamaz. Eğer – bir şeyler anlatacak kadar dayanamadı ki, allah kahretsin!” Kıza bakıp alnını kırıştırdı, ellerini yeniden duruladı, havlu aldı. “Toparla kendini. Allahaşkına bir de sen kötüleşme başıma!” Havluyu atıp parmaklarını saçlarının arasında gezdirdi. “Şu pakete bir bakalım.”

İç büroya döndü, ölünün bacaklarının üstünden geçip kahverengi kâğıda sarılı paketi aldı. Ağırlığını tartınca gözleri parladı. Paketi masanın üstüne koydu, ipin düğümünü yukarı gelecek biçimde çevirdi. Düğüm sert ve sıkıydı. Cebinden çakısını çıkarıp ipi kesti.

Kız kapıdan uzaklaşmış, başını başka yöne çevirerek cesedin çevresinden dolanıp Spade'in yanına gelmişti. Orada durup – eller masanın köşesine dayalı – Spade'in ipi çözmesini, kahverengi kâğıdı açmasını seyrederken yüzündeki tiksinti yerini heyecana bıraktı. “O mu acaba?” diye fısıldadı.

“Göreceğiz birazdan,” dedi Spade; kalın parmakları kahverengi ambalajın altından çıkan üç kat kalın, gri kâğıdı söküyordu. Yüzü katı ve ifadesizdi. Gözleri parlıyordu. Gri kâğıttan da kurtulduktan sonra sarı renkte ambalaj talaşına sımsıkı sarılmış yumurta biçiminde bir kütle çıktı ortaya. Parmakları bu katmanı da söktükten sonra beliren, kömür gibi kapkara, ambalaj talaşıyla tozlarının yapışmadığı yerleri pırıl pırıl, otuz santim yüksekliğinde bir kuş heykelciği idi.

Spade güldü. Bir elini kuşun üstüne koydu. Açık duran parmakları heykelciğin kıvrımlarını sahiplendi. Öbür koluyla Effie Perine'e sarılıp gövdesini gövdesine çekti sıkıca. “Allahın belası elimizde artık, meleğim,” dedi.

Kolunu kızıdan çekti, kara kuşu iki eliyle kaldırıp üstüne yapışan talaşları dökmek için salladı. Sonra kuşu önünde tutarak bir adım geri attı, üstündeki tozları üfleyp zafer dolu gözlerle baktı.

Kız, dehşet içinde bir çığlık atıp parmağıyla Spade'in ayağını gösterdi.

Spade ayaklarına baktı. Geriye attığı son adım, sol topuğunu ölünün eline ulaştırmış, avucunun kenarındaki bir santim kadar eti topuğuyla yer arasında sıkıştırmıştı. Spade ayağını hızla çekti.

Telefon çaldı.

Spade kıza başıyla işaret etti. Effie Perine masaya dönüp alıcıyı kulağına götürdü, konuştu: “Alo... Evet... Kim?... Aa, evet!” Gözleri büyüdü. “Evet... Evet... Ayrılmayın...” Ağzı birden korkuyla gerildi. Bağırdı: “Alo! Alo! Alo!” Telefonun çatalına defalarca basıp bıraktı. “Alo!” diye bağırdı iki kere daha. Sonra yanına gelen Spade’e döndü, hıçkırıklarla. “Bayan O’Shaughnessy’ydi,” dedi, çıldırmış bir hâlde. “Seni istiyor. Alexandria’da – tehlikede. Sesi – korkunçtu, Sam! – sözünü bitiremeden de başına bir şey geldi. Git yardım et ona, Sam!”

Spade şahini masanın üstüne bırakıp yüzünü ekşitti. “Önce bu arkadaşı halletmemiz gerek,” dedi, yerdeki ince uzun cesedi başparmağıyla göstererek.

Kız Spade’in göğsünü yumruklayıp haykırdı: “Hayır, hayır – ona gitmen gerek. Anlamıyor musun, Sam? Kızın olan şey ondaydı ve sana getirdi. Anlayamadın mı? Kıza yardım ediyordu, öldürdüler; o da şimdi – Ne olur, hemen git!”

“Tamam.” Spade kızı iterek uzaklaştırdı, masanın üzerine eğilip kara kuşu ambalaj talaşından yuvasına yerleştirdi yine, kâğıtları sardı yeniden, hızla çalışarak eskisinden daha büyük, daha kaba bir paket yaptı. “Ben gider gitmez polisi ara. Nasıl olduğunu anlat, ama hiç isim karıştırma. Sorarlarsa bilmiyorsun. Telefon geldi, ben açtım, gitmem gerektiğini söyledim, ama nereye

gittiğimi söylemedim.” Dolaşmış ipe sövdü, çekiştirerek çözüp paketi sarmaya başladı. “Bunu da unut. Olanı anlat, ama adamın paketi getirdiğini unut.” Alt dudağını kemirdi. “Sıkıştırırlarsa başka. Haberleri var gibiyse, hemen söylemen gerekir. Ama sanmıyorum. Biliyorlarsa, paketi açmadan yanımda götürdüğümü söylersin.” Düğümü attı, paketi sol kolunun altına sıkıştırıp kalktı. “Bak, iyice belle. Her şey olduğu gibi oldu, ama şu alet hariç – haberleri yoksa tabii. İnkâr etme – sözünü etme sadece. Telefonu da ben açtım – sen değil. Bu adamla da başka hiç kimsenin hiçbir ilişkisini bilmiyorsun. Onun hakkında hiçbir şey bilmiyorsun, beni görmeden de işlerim hakkında konuşmuyorsun, tamam mı?”

“Tamam, Sam. Kim – kim olduğunu biliyor musun?”

Kurt gibi sıırıttı Spade. “Yok,” dedi, ama tahminim, Kaptan Jacobi, *La Paloma*’nın süvarisi.” Şapkasının alıp başına taktı. Düşünceli düşünceli ölü adama, sonra odaya baktı.

“Acele et, Sam,” diye yalvardı kız.

“Tabii,” dedi Spade, dalgın. “Acele ederim. Polis gelmeden şu yerdeki talaşları da toplasan fena olmaz. Belki Sid’i bulsan da iyi olur. Yok.” Çenesini ovuşturdu. “Onu karıştırmayalım şimdilik. Daha iyi durur. Polis gelene kadar da kapıyı kilitli tut.” Elini çenesinden çekip kızın yanağını okşadı. “Çok iyi adamsın sen, bacım,” dedi ve çıktı.

17 Cumartesi gecesi

Paketi hafifçe kolunun altında tutarak, hızla yürüyerek, gözlerinin sürekli sağa sola bakması dışında hiçbir endişe izi taşımayarak, Spade bir ara sokak ve dar bir avludan da geçerek Kearny ve Post sokaklarının köşesine vardığında bir taksi çevirdi.

Taksi onu Beşinci sokaktaki Pickwick otobüs terminaline bıraktı. Kuşu oradaki emanete bıraktı, alındısını pullu bir zarfa koydu, zarfın üstüne *M. F. Holland* ve bir San Francisco posta kutusu numarası yazdı, zarfı kapattı ve bir mektup kutusuna attı. Bir başka taksi onu terminalden Alexandria oteline götürdü.

Spade 12-C numaralı daireye çıkıp kapıyı vurdu. Kapıyı ikinci kez çaldıktan sonra ışıltılı sarı bir sabahlık giymiş ufak tefek, sarışın bir kız açtı: Yüzü beyaz ve süzgün, kapının iç tokmağına iki eliyle, can havliyle sarılmış ufak tefek kız, “Bay Spade?” dedi, soluk soluğa.

Spade, “Evet,” dedi ve dizleri çözülen kızı tuttu. Kızın gövdesi Spade’in kolunun üstünde geriye kaykıldı, başı arkaya devrildi, kısa sarı saçları dümdüz aşağı sarktı ve ince boynu çenesinden göğsüne düzgün bir kavis oluşturdu.

Spade kıza destek olan kolunu sırtından yukarı kaldırıp öbür kolunu dizlerinin altına yerleştirerek kaldırmak üzere eğildiğinde kız kıpırdandı, direndi ve neredeyse hareketsiz, aralık dudaklarının arasından belli belirsiz sözcükler döküldü: “’Ayır! ‘Ürüt ‘eni!”

Spade kızı yürüttü. Kapıyı tekmeleyerek kapattı, kızı yeşil halılı odanın bir ucundan öbür ucuna yürüttü. Bir kolunu kızın küçük gövdesine sarmış, eli kızın koltuk altında, öbür eli kızın öbür kolunu kavramış, tökezlediğinde dik tutuyor, yürümesi için teşvik ediyor, ama kızın titrek bacaklarına gövdesinin ağırlığını olabildiğince yüklüyordu. Odayı bir uçtan bir uca arşınlayıp durdular – kız tökezleyen, uyumsuz adımlarla, Spade güvenli, kızın yükünden etkilenmeyen adımlarla. Kızın yüzü tebeşir gibi, gözleri kör gibiydi; Spade’in suratı asıktı, kurt gibi gözleri her yanı birden kolağan ediyordu.

Spade kızla tekdüze bir sesle, durmadan konuşuyordu. “Aferin, işte böyle. Sol, sağ, sol, sağ. İşte böyle. Bir, iki, üç, dört, bir, iki, üç, şimdi dönüyoruz.” Duvardan dönerlerken sarstı kızı.”Hadi yine. Bir, iki, üç, dört. Başını dik tut. İşte böyle. Aferin. Sol, sağ, sol, sağ. Yine dönüyoruz.” Kızı biraz daha sertçe sarsıp tempoyu artırdı. “Tam da böyle. Sol, sağ, sol, sağ. Acele edelim. Bir, iki, üç...”

Kız titredi, gürültüyle yutkundu. Spade kızın kolunu, böğrünü ovmaya başladı, ağzını kızın kulağına yanaştırdı. “Çok iyi. Çok iyisin. Bir, iki, üç, dört. Daha çabuk, çabuk, çabuk. Aferin. At adımını, adım at, adım at, adım at. Kaldır bas ayağını. İşte böyle. Dönüyoruz şimdi. Sol, sağ, sol, sağ. Ne yaptılar – uyuşturdular mı seni? Bana verdiklerinden mi verdiler?”

Kızın gözkapakları donuk bakışlı altın-kahve gözle-
rinin üstünden bir an için kalktı, ağzından zar zor bir
“Evet,” çıktı – sonu hariç.

Odayı arşınıyorlar, kız artık neredeyse koşuyordu
Spade’e ayak uydurmak için; Spade iki eliyle de kızın
sarı ipeğin altındaki tenini ovuyor, tokatlıyor, durma-
dan konuşuyor, bir yandan da sert gözlerle çevreyi dik-
katle süzmeye devam ediyordu. “Sol, sağ, sol, sağ, sol,
sağ, dön. Aferin. Bir, iki, üç, dört, bir, iki, üç, dört.
Başını dik tut. İşte böyle. Bir, iki...”

Kızın gözkapakları birkaç milim aralandı; gözleri
güçsüzce soldan sağa kayıyordu.

“Çok güzel,” dedi Spade sertçe, sesinin tekdüzeliği
yok olarak. “Açık tut. Kocaman aç gözlerini – aç!”

Kız inleyerek itiraz etti, ama gözkapakları fersiz
gözlerinin üstünde giderek açıldı. Spade elini kaldırıp
kızın yüzüne hızla yarım düzine kadar tokat patlattı.
Kız yeniden inleyip Spade’den kurtulmaya çabaladı.
Spade kızı koluyla kavrayıp duvardan duvara sürükledi
yanında.

“Yürü!” dedi sertçe, sonra da: “Kimsin sen?”

“Rhea Gutman.” Boğuk, ama anlaşılır çıktı.

“Kızı mısın?”

“Evet.” Bu sefer son harf da çıktı, ama güçlkle.

“Brigid nerede?”

Kız Spade’in kollarının arasında katılırcasına kıvran-
dı, ellerinden birine iki eliyle sarıldı. Spade elini hızla
çekip baktı. Dört santim ya da daha uzun, ince kırmızı
bir çizgi vardı elinin tersinde.

“Bu ne be?” diye hırlayıp kızın ellerini yokladı. Sol
eli boştu. Sağ elini zorla açtığında avucunda sekiz san-

tim uzunluğunda, çiçek biçimindeki başı yeşimden, iğnesi çelikten bir broş duruyordu. “Bu ne be?” diye hırladı yine, broşu kaldırıp kızın gözlerinin önünde tuttu.

Kız iğneyi görünce hıçkırarak sabahlığının önünü açtı. Altındaki krem rengi pijama gömleğini aralayıp sol göğsünün altından gövdesini gösterdi – beyaz teni iğnenin çizip deldiği yerlerde ince kırmızı sıyrıklar ve deliklerle doluydu. “Uyanık kalmak için... yürümek için... sen gelene kadar... geleceğini söyledi... çok sürdü.” Durduğu yerde sallandı.

Spade kızı saran kolunu sıkıp, “Yürü,” dedi.

Kız koluna karşı direndi, kıvranarak yüzünü döndü Spade’e yine. “Hayır... söyledim... uyurum... kurtar onu.”

“Brigid’i mi?” diye sordu Spade.

“Evet... onu... götürdüler... Bur – Burlingame’e... yirmi altı Ancho... çabuk... çok geç...” Başı omuzuna düştü.

Spade kızın başını sertçe kaldırdı. “Kim götürdü onu araya? Baban mı?”

“Evet... Wilmer... Cairo...” Kıvrandı, gözkapakları titredi ama açılmadı. “... öldürecekler.” Başı yine devrildi, Spade yine kaldırdı.

“Jacobi’yi kim vurdu?”

Soruyu duymamış gibiydi. Acınacak hâlde başını kaldırmaya, gözlerini açmaya çalıştı. Mırıldandı: “Git... onu...”

Spade sertçe sarstı kızı. “Uyursan iyileşeceğinden emin misin?”

“E’et...” Başı düştü yine.

“Yatağın nerede?”

Kız elini kaldırmaya çalıştı, ama halıdan başka bir şeyi gösteremedi yorgunluğa teslim olmuştu bile. Yorgun bir çocuğun iç çekışıyle bütün gövdesi gevşedi, yığıldı.

Kız düşmeden yakaladı onu Spade – yığılırken kucakladı – ve göğsünde rahatça taşıyarak üç kapının en yakın olanına gitti. Tokmağı kapının dili açılacak kadar çevirdi, ayağıyla itti, kapısı açık bir banyonun önünden bir yatak odasına giden bir koridora girdi. Banyoya baktı, boş olduğunu gördü, kızı yatak odasına taşıdı. Görünürdeki giysilerden, komodinin üstündeki eşyalardan erkek odası olduğu belliydi.

Kızı yeniden yeşil halılı odaya taşıyıp karşıdaki kapıyı yokladı. Oradan bir başka koridora girdi, bir başka boş banyonun önünden geçip kadınca şeylerle dolu bir yatak odasına girdi. Yatağın üstünü açıp kızı yatırdı, terliklerini çıkardı, sarı sabahlığı üstünden sıyırmak için gövdesini azıcık kaldırdı, başının arkasına bir yastık yerleştirdi, üstünü örttü.

Sonra yatak odasının iki penceresini açtı, sırtını pencereye dönüp uyuyan kıza baktı. Kızın soluğu ağır, ama huzurluydu. Alnını kırıştırıp çevresine bakındı, dudaklarını büzdü. Gün batıyor, oda alacakaranlığa gömülüyordu. Spade azalan ışıktaki beş dakika kadar öylece durdu. Sonunda eğik, enli omuzlarını hafifçe silkip çıktı, dairenin dış kapısını açık bıraktı.

Spade, Pasifik Telefon Telgraf Şirketi'nin Powell sokaktaki şubesine gidip Davenport 2020'yi aradı. "İlk Yardım Hastanesi, lütfen... Alo, Alexandria otelinde on

iki C numaralı dairede bir kız var, uyuşturucu vermişler... Evet, birini gönderseniz de baksa iyi olur... Benim adım Bay Hooper, Alexandria otelinden.”

Telefonu kapayıp güldü. Bir başka numara aradı, “Merhaba, Frank,” dedi. “Ben Sam Spade... Bana bir arabayla ağız sıkı bir şoför ayarlayabilir misin?... Hemen. Yarınadaya gideceğiz... İki üç saat, en fazla... Tamam. Beni Ellis sokağında John’un yerinden alsın, olabildiğince çabuk.”

John’s Grill’e gitti, garsona pirzola, fırında patates, söğüş domates siparişini acele getirmesini söyledi, yemeğini çabucak yedi; yüzü sert ama neşeli, solgun gözlerinin üzerine eğdiği kareli kasketi yamuk duran, tıknaz, genççe bir adam lokantaya ve masasına geldiğinde, kahvesini ve sigarasını içiyordu.

“Hazırız, Bay Spade. Depo fullenmiş, araba sabırsız.”

“Harika.” Spade kahvesini dikip tıknaz adamla çıktı. “Burlingame’de Ancho – sokağı mıdır, caddesi midir, bulvarı mıdır – nerededir, biliyor musun?”

“Bilmiyorum, ama oradaysa buluruz.”

“Hadi öyleyse,” dedi Spade, siyah Cadillac Sedan’da şoförün yanına otururdu. “Yirmi altı numarayı arıyoruz, acelemiz var, ama arabayı da kapının önüne çekmeyeceğiz.”

“Tamamdır.”

Altı yedi blok boyunca konuşmadan gittiler. Şoför, “Sizin ortağınızı vurmuşlardı, değil mi, Bay Spade?” dedi.

“Ya.”

“Zor iş sizinki. Benimkine değişmem.”

“Şoförler de sonsuza kadar yaşamıyor.”

“Belki haklısınız,” dedi tıknaz adam, “ama ben yaşamazsam çok şaşarım.”

Spade boşluğa baktı, sonra da, şoför sohbetten bıkana kadar, söylediklerine ilgisiz evetler, hayırlarla karşılık verdi.

Şoför Burlingame’de bir dükkândan Ancho cadde-sine nasıl gidileceğini öğrendi. On dakika sonra arabayı karanlık bir köşede durdurdu, farları söndürdü, elini önlerinde duran bloka doğru salladı. “İşte,” dedi. “Arka yanda olacak. Üçüncü ya da dördüncü ev.”

Spade, “Tamam,” deyip arabadan indi. “Motor çalışsın. Acele gitmek zorunda kalabiliriz.”

Karşıya geçip arka yana yürüdü. Uzakta tek bir sokak lambası yanıyordu. Yolun iki yanında, her blokta altışar altışar dizili duran evlerde daha sıcak ışıklar yanıyordu. Yükseklerde incecik bir hilal, sokak lambası kadar soğuk ve fersizdi. Sokağın karşısındaki bir evin açık pencerelerinden bir radyo sesi geliyordu.

Spade köşeden ikinci evin önünde durdu. Boyu, çevresindeki parmaklığa göre ölçüsüz derecede yüksek duran kapı çerçevesinin yan direklerinden birine çakılı soluk renkli metalden 2 ve 6 rakamları ışıktaki solgun solgun ışıldıyordu. Rakamların yukarısına dört köşe beyaz bir karton çakılmıştı. Spade yüzünü kartona yaklaştırdı. Üstünde *Satılık veya Kiralık* yazılı olduğunu gördü. Direklerin arasında kapı yoktu. Spade beton patikadan eve yürüdü. Uzun bir süre veranda basamaklarının önünde kııldamadan durdu. Evden hiçbir ses

gelmiyordu. Kapısına çakılı bir başka dört köşe beyaz kartonun hafif ışıltısı dışında ev karanlıktı.

Spade kapıya gidip kulak verdi. Hiçbir şey duymadı. Kapının camından bakmaya çalıştı. Bakışlarını engelleyecek perde yoktu, ama içerisi zifır gibiydi. Parmaklarının ucuna basarak bir pencereye yürüdü, sonra bir başkasına. Onlarda da, görmesini engelleyen perde değil, içerisinin karanlığıydı. Pencereilerin ikisini de yokladı. Kilitliyidiler. Kapıyı yokladı. Kilitliydi.

Yeniden bahçe girişine gitti, alevini avuçlarında gizleyerek çakmağını *Satılık veya Kiralık* tabelasına tuttu. Kartonun üstünde San Mateo'da bir emlakçının adıyla adresi basılıydı, bir de mavi kalemle yazılmış bir yazı vardı: *Anahtar 31 numarada.*

Spade arabaya dönüp şoföre sordu: "El feneri var mı?"

"Var." Spade'e uzattı. "Bir yardımım dokunabilir mi?"

"Belki." Spade arabaya bindi. "Otuz bir numaraya gidelim. Farları yakabilirsin."

Numara 31, 26'nın karşısındaki kaldırımında, ama biraz daha ileride, dört köşe gri bir evdi. Alt kat pencerelerinde ışık vardı. Spade verandaya çıkıp zili çaldı. Kapıyı on dört, on beş yaşlarında siyah saçlı bir kız açtı. Spade eğilip gülümseyerek, "Yirmi altı numaranın anahtarını rica edecektim," dedi.

Kız, "Babamı çağırayım," dedi, "Baba!" diye seslenerek evin içine döndü.

Tombul, kırmızı suratlı, kel kafalı ve kocaman bıyıklı bir adam elinde bir gazeteyle kapıya geldi.

“Yirmi altı numaranın anahtarını isteyecektim,” dedi Spade.

Adamın bakışları kuşkuluydu. “Elektrik kesik,” dedi. “Bir şey göremezsiniz.”

Spade eliyle cebine vurdu usulca. “Fenerim var.”

Tombul adam daha da kuşkuyla baktı. Huzursuzca öksürüp elindeki gazeteyi buruşturdu.

Spade kartvizitlerinden birini çıkarıp gösterdi, yeniden cebine koyup adama alçak sesle, “O eve bir şeyler gizlenmiş olabilir diye bir duyum aldık,” dedi.

Tombul adamın yüzüne de sesine de bir heves geldi. “Bir dakika bekleyin,” dedi, “ben de sizinle gele-yim.”

Az sonra kırmızı siyah bir etikete bağlı pirinç bir anahtarla döndü. Arabanın yanından geçerlerken Spade sürücüyü işaret etti, o da yanlarına geldi.

“Yakınlarda eve bakan oldu mu?” diye sordu Spade.

“Yok, bildiğim kadarıyla,” dedi tombul adam. “İki aydır falan benden anahtar isteyen olmadı.”

Verandaya gelene kadar tombul adam, elinde anahtar, önden gidiyordu. Sonra anahtarı Spade’in eline sıkıştırdı, “Buyurun,” deyip kenara çekildi.

Spade kilidi açıp kapıyı itti. Ev sessiz ve karanlıktı. Spade el fenerini sol elinde – sönük olarak – tutup eve girdi. Şoför hemen arkasından geldi, tombul adam da biraz uzaktan izledi. Evi baştan aşağı – önce temkinli, hiçbir şey bulamayınca da çekinmeden – aradılar. Ev boştu – hiç kuşku yoktu bu konuda – ve haftalardır ziyaret edilmediği belliydi.

Spade, “Sağol, bu kadar,” diyerek arabadan Alexandria’nın önünde indi. Otele girdi, resepsiyona gitti, orada duran uzun boylu, esmer, ciddi suratlı genç, “İyi akşamlar, Bay Spade,” dedi.

“İyi akşamlar.” Spade delikanlıyı resepsiyonun bir ucuna çekti. “Şu Gutman’lar var ya – on iki C’de – buradalar mı?”

“Hayır,” dedi delikanlı, Spade’e yan gözle kaçamak bakarak. Sonra bakışlarını kaçırdı, duraksadı, Spade’e yine baktı ve mırıldanarak, “Onlarla ilgili tuhaf bir şey oldu bu akşam, Bay Spade,” dedi. “Birisi İlk Yardım Hastanesi’ne telefon edip orada hasta bir kız olduğunu söylemiş.”

“Yok muymuş?”

“Hayır, kimse yoktu yukarıda. Daha erken bir saatte çıkmışlardı hepsi.”

“Ne yapacaksın,” dedi Spade. “Eşek şakası işte. Sağol.”

Telefon kulübesine gitti, bir numara çevirip konuştu. “Alo... Bayan Perine?... Effie orada mı?... Evet, lütfen... Teşekkür ederim.

“Ne haber, melek! Var mı bir haber?... Tamam, tamam! Dur. Yirmi dakikaya oradayım... Tamam.”

Spade yarım saat sonra Dokuzuncu Cadde’de iki katlı tuğla bir yapının kapısını çalıyordu. Kapıyı Effie Perine açtı. Oğlansı yüzü yorgundu, ama gülümsüyordu. “Ne haber, patron?” dedi. “Buyur.” Sesini alçaltarak konuştu: “Annem sana bir şeyler söylerse, ne olur, Sam, iyi davran. Heyheyleri üstünde.”

Spade rahatlatıcı bir tavırla gülümseyip omuzunu okşadı.

Kız ellerini Spade'in koluna koydu. "Bayan O'Shaughnessy?"

"Yok," diye hırladı Spade. "Üçkâğıda geldik. Onun sesi olduğundan emin misin?"

"Evet."

Spade yüzünü ekşitti. "Palavraymış hepsi."

Kız Spade'i aydınlık bir oturma odasına götürdü, iç çekerek deri bir kanepenin bir ucuna oturup yorgunluğunun arasından neşeyle gülümsedi.

Spade yanına oturup sordu: "Her şey iyi gitti mi? Paket konusu açıldı mı?"

"Hiç. Senin söyle dediklerini söyledim, onlar da telefonun olayla ilgili olduğuna, onun için çıktığına karar verdiler."

"Dundy orada mıydı?"

"Yoktu. Hoff, O'Gar, bir de tanımadığım birileri. Amirle de konuştum."

"Emniyete mi götürdüler seni?"

"Evet, tabii, bir sürü de soru sordular, ama hepsi – anlarsın işte – rutin."

Spade avuçlarını ovuşturdu. "Harika," dedi, sonra alnı kırıştı, "ama yine de karşılaştığımızda beni terletecek şeyler bulacaklardır. Ya da o allahın cezası Dundy bulacaktır mutlaka, bir de Bryan." Omuzlarını oynattı. "Polislerden başka tanıdık kimse geldi mi?"

"Evet." Dik oturdu. "O oğlan – Gutman'ın mesajını getiren – oradaydı. İçeri girmedi, ama polisler oradayken koridor kapısını açık bırakmışlardı, baktım, orada duruyordu."

“Bir şey demedin mi?”

“Demedim, tabii – sen deme demiştin. Ben de hiç ilgilenmedim, bir daha baktığımda da gitmişti.”

Spade sıırttı. “Verilmiş sadakan varmış, kardeşim, polis ondan önce gelmiş.”

“Niye?”

“İyi bir çocuk değil o – çamur. Ölü adam Jacobi miymiş?”

“Evet.”

Kızın ellerini tutup sıktı, ayağa kalktı. “Ben kaçacağım. Sen de yat artık. Yorgunluktan geberiyorsun.”

Kız da kalktı. “Sam, nedir – ?”

Elini kızın ağzına koyup susturdu. “Pazartesiye sakla,” dedi. “Annen beni yakalayıp kuzusunu kurtlara attım diye canıma okumadan tüyeyim.”

Spade evine vardığında gece yarısına birkaç dakika kalmıştı. Anahtarı sokak kapısına soktu. Arkasından, kaldırımında hızlı topuk sesleri geldi. Spade anahtarı bırakıp hemen döndü. Brigid O’Shaughnessy basamakları koşarak çıktı ve hızlı hızlı soluyarak Spade’e sarıldı. “Of, hiç gelmeyeceksin sandım!” Yorgun ve dağınık yüzü, tepeden tırnağa bütün gövdesiyle birlikte titremekten sarsılıyordu.

Kızı tutmayan eli anahtarı aradı, kapıyı açtı, kızı yarı taşıyarak içeri aldı. “Bekliyor muydun?” diye sordu.

“Evet.” Sık solukları sözcüklerini bölüyordu. “Soğak – yukarısında – bir kapı aralığında.”

“Yürüyebilecek misin?” diye sordu Spade. “Yoksa taşıyayım mı?”

Kız Spade'in omuzuna dayadığı başını salladı. "Düzelirim – hele bir – oturabileceğim – yere gidelim."

Asansörle Spade'in katına çıkıp dairesine doğru yürüdüler. Spade kapının kilidini açarken kız kolunu bırakıp – soluk soluğa, iki eli de göğsünde – yanında durdu. Spade holün ışığını yaktı. Girdiler. Spade kapıyı örtüp kolunu yine kıza dolayarak oturma odasına doğru ilerledi. Oturma odasına bir adım kalmışken odanın ışığı yandı.

Kız bir çığlık atıp Spade tutundu.

Oturma odası kapısının hemen ötesinde şişman Gutman durmuş, babacan, gülümsüyordu onlara. Oğlan Wilmer arkalarından, mutfaktan çıktı. Siyah tabancalar küçük ellerinde devasa görünüyordular. Banyo kapısından Cairo çıktı. Onun da tabancası vardı.

Gutman konuştu: "İşte, efendim, gördüğünüz gibi, hepimiz buradayız. Şimdi içeri girelim, oturalım, rahatımıza bakalım, konuşalım."

18 Günah keçisi

Spade, Brigid O'Shaughnessy'ye sarılmış, kızın başının üstünden yarım ağızla gülümseyerek, "Tabii," dedi, "konuşalım."

Gutman kapıdan üç adım geri atarken çeşitli şişlikleri hopluyordu.

Spade'le kız birlikte girdiler. Oğlanla Cairo peşlelerinden girdi. Cairo kapı aralığında durdu. Oğlan tabancalarından birini cebine koyup arkadan Spade'e yaklaştı.

Spade başını iyice geriye çevirip omuzunun üstünden aşağı, oğlana bakıp, "Çekil oradan," dedi. "Üstümü aramayacaksın."

Oğlan, "Kımıldama," dedi. "Kapa çeneni."

Spade'in burun delikleri soluk aldıkça titriyordu. Sesi ifadesizdi. "Çekil oradan. Bana dokunursan o silahı kullandırtırım sana. Sor bakalım patronuna, konuşmadan önce vurulmama razı mı?"

"Boş ver, Wilmer," dedi şişman adam. Spade'e hoşgörüyle bakarak alnını kırıştırdı. "Gerçekten de çok inatçı bir adamsınız, Bay Spade. Hadi buyurun, oturalım."

Spade, "Bu itten hoşlanmadığımı söylemiştim sana," deyip Brigid O'Shaughnessy'yi pencerenin

önündeki kanepeye götürdü. Birbirlerine yakın oturdular; kızın başı Spade'in omuzuna yaslanmış, Spade'in sol kolu kızın omuzlarını sarmıştı. Kızın titremesi kesilmiş, soluğu sakinleşmişti. Gutman'la arkadaşlarının ortaya çıkması kızı içgüdüsel olan bireysel eylem ve duygu özgürlüğünden etmişti; yaşıyordu, bilinçliydi, ama neredeyse bitkisel bir uysallık içindeydi.

Gutman gövdesini kapitone sallanır koltuğa yerleştirdi. Cairo masanın yanındaki koltuğu seçti. Oğlan Wilmer oturmadı. Az önce Cairo'nun durduğu kapı aralığında duruyor, görünürdeki tek tabancasını yanında sarkık tutuyor, kıvrık kirpiklerinin altından Spade'in gövdesine bakıyordu. Cairo tabancasını yanındaki masanın üstüne koydu.

Spade şapkasını çıkarıp kanepenin öbür ucuna fırlattı. Gutman'a sırtıttı. Alt dudağının gevşekliğiyle üst dudağının sarkıklığı yüzündeki V'lerle birleşince, sırtışı bir satirinki kadar müstehcen olmuştu. "O kızının göbeği ne kadar güzel öyle," dedi "İğnelerle çiziktirilmeyecek kadar güzel."

Gutman kibar, ama kaypak bir biçimde gülümsedi.

Kapıdaki oğlan öne bir adım attı, tabancasını kalçasına kadar kaldırdı. Odadaki herkes ona baktı. Brigid O'Shaughnessy'yle Joel Cairo'nun farklı bakışlarında, tuhaf bir biçimde, ortak bir kınama vardı. Oğlanın yüzü kızardı, öne attığı adımı geri çekti, bacaklarını dikleştirdi ve bir önceki duruşuna geçti, kirpiklerinin altından gözlerini Spade'in göğsüne dikti. Yüzünün kızarması pek belirgin değildi ve yalnız kısacık bir an sürdü ama bu yine de, suratı genelde soğuk ve duygusuz olduğu için, şaşırtıcı bir etki yaratmıştı.

Gutman kaypak, şişman gülüşünü Spade'e çevirdi yine. Sesi aşırı kibar bir mırılamaydı: "Evet, efendim, yazık oldu, ama kabul edin, amacına ulaştı."

Spade'in kaşları titredi. "Ne olsaydı ulaşırdı," dedi. "Tabii ki şahini ele geçirir geçirmez seni görmek isteyecektim. Parayı basacak bir müşterisin – neden olmasın? Burlingame'e de böyle bir toplantı olur umuduyla gitmiştim. Sizin yarım saat gecikmeyle salak salak koşturup Jacobi'ye o beni bulamadan ulaşmaya çalıştığınızı bilmiyordum."

Gutman usulca güldü. Gülüşünde tatminden başka bir şey sezilmiyordu. "Ne diyelim, efendim?" dedi. "Buradayız işte, küçük toplantımızı da yapıyoruz, madem istediğiniz oydu."

"İstediğim buydu. İlk ödemeyi yapıp şahini elimden almaya ne zaman hazır olursun?"

Brigid O'Shaughnessy birden dikleşip hayret dolu mavi gözlerle Spade'e baktı. Spade dalgın dalgın kızın omuzunu okşadı. Gözlerini Gutman'ınkilere dikmişti. Gutman'ın gözleri koruyucu yağ torbacıklarının arasından neşeyle parladı. "Efendim," dedi, "o konuya gelince – " ve elini ceketinin göğsünden içeri soktu.

Cairo, elleri bacaklarında, koltuğunda öne eğilmiş, aralık dudaklarının arasından soluyordu. Gözleri mine gibi parlıyordu. Spade'in yüzünden Gutman'ınkine, Gutman'ınkinden Spade'inkine endişeyle, çılgınca gidip geliyorlardı.

"Efendim," dedi Gutman yine, "o konuya gelince–" ve cebinden beyaz bir zarf çıkardı. On göz – kirpikler oğlanın gözlerinin yalnız yarısını örtüyordu artık – zarfa baktı. Gutman zarfı ellerinde çevirerek boş be-

yaz yüzüne baktı, çevirip kapağı yapıştırılmadan içine sokulmuş arkasına baktı. Başını kaldırdı, dostça gülümsemi ve zarfı Spade'in kucağına doğru fırlattı.

Zarf kalın değildi, ama hedefe ulaşacak kadar ağırdı. Spade'in göğsünün altına çarpıp bacaklarının üstüne düştü. Spade sol kolunu kızın omuzundan çekip zarfı iki eliyle yavaşça aldı, yavaşça açtı. Zarfın içinde katlanmamış, yumuşaklaşmamış, yepyeni bin dolarlıklar vardı. Spade paraları çıkarıp saydı. On tane vardı. Kibarca, "Bundan daha çok para konuşmuştuk," dedi.

"Evet, efendim, öyleydi," diye onayladı Gutman, "ama o zaman sadece konuşmuştuk. Ama bu, efendim, gerçek para, devletin geçer akçesi. Bunun bir dolarıyla on dolarlık laftan çok daha fazlasını alırsınız." Sessiz kahkahaları şişliklerini hoplattı. Hareketlilik bitince daha ciddice – ama çok da değil – konuşmasını sürdürdü: "Hem de artık daha kalabalıyız." Parlayan gözleri ve şişman kafasıyla Cairo'yu gösterdi. "Bir de – her neyse, efendim, sözün kısası – durum değişmiştir."

Gutman konuşurken Spade para destesini kenarlarına hafifçe vurarak düzeltmiş, yeniden zarfın içine yerleştirmiş ve kapağını zarfın içine sokmuştu. Kollarını bacaklarına dayamış, öne eğilmiş, işaret ve başparmakları arasında bir köşesinden tuttuğu zarfı bacaklarının arasından sallandırıyordu. Gutman'a umursamazca karşılık verdi: "Tabii. Hep birliktesiniz şimdi, ama şahin bende."

Joel Cairo konuştu. Çirkin elleriyle koltuğun kollarını kavrayıp öne eğildi, tiz, ince sesiyle konuştu: "Size hatırlatmanın gereği olduğunu sanmıyorum, Bay

Spade, ama şahin sizin elinizdeyse, siz de bizim elimizdesiniz.”

Spade sırtıttı. “Bu durumun beni fazla endişelendirmesine izin vermemeye çalışıyorum,” dedi. Dik oturdu, zarfı yanına – kanepenin üstüne – bıraktı ve Gutman’a döndü. “Para konusuna sonra geliriz. Ondan önce çözmemiz gereken bir başka konu var. Bize bir günah keçisi gerek.”

Gutman anlamadan alnını kırıştırdı, ama konuşmadan Spade açıkladı: “Polise bir kurban gerek – o üç cinayeti üzerine atabilecekleri birisi. Biz –”

Cairo heyecanlı, gergin bir sesle araya girdi: “İki – yalnız iki – cinayet, Bay Spade. Ortağınızı herhalde Thursby öldürdü.”

“Peki, iki olsun,” diye homurdandı Spade. “Ne fark eder ki? Önemli olan, polise birisini –”

Bu sefer de Gutman, kendinden emin bir gülümseme ve keyifli bir güvenle araya girdi: “Efendim, sizi görüp tanıdığımız kadarıyla, bu konuda endişelenmemize gerek yok. Polisi idare etme işini olduğu gibi size bırakabiliriz. Bizim acemice yardımlarımıza hiç gerek duymayacaksınızdır.”

“Öyle düşünüyorsan,” dedi Spade, “yeteri kadar görüp tanıyamamışsın beni.”

“Yapmayın, Bay Spade. Yani bize bu saatten sonra polisten çekindiğinize, onları idare edemeyeceğinize mi inandırmaya – ”

Spade burnundan, gırtlğından gürültüyle soludu. Yeniden kollarını bacaklarına dayayıp öne eğildi ve sinirli bir biçimde Gutman’ın sözünü kesti: “Onlardan zerre kadar çekinmiyorum, idare etmesini de biliyo-

rum. Anlatmaya çalıştığım da bu zaten. Onları idare edebilmek için önlerine bir kurban atmak gerek – her şeyi üstüne yıkabilecekleri birisi.”

“Tabii, efendim, bu da bir çare, ama – ”

“Ne aması be!” dedi Spade. “Tek çare.” Kızarmaya başlayan alnının altında gözleri alev alev, çok ciddiye. Şakağındaki yara ciğer rengindeydi. “Boşa konuşmuyorum. Çok başıma geldi bu durumlar, daha da çok gelecek. Yüce divandan trafik memuruna kadar herkeşe sinkafi çektiğim oldu, hepsinde de yırttım. Yırttım, çünkü hesaplaşma gününün geleceğini hiç aklımdan çıkarmadım. Hesap günü geldiğinde önümden bir kurbanı sürüp götürerek, ‘Alın bakalım, ahmaklar, işte suçlunuz,’ diyebilmem gerekeceğini asla unutmadım. Bunu yapabildiğim sürece, ne kadar yasa varsa hepsine nah derim. Bunu yapamadığım gün, işim bitmiştir. Böyle bir durum bugüne kadar olmadı. Bugün de olmayacak. O kadar.”

Gutman’ın gözleri titredi, parlaklıkları azalır gibi oldu, ama yüzünün geri kalanı şişkin, gülümser duruyor, sesinde hiçbir huzursuzluk sezilmiyordu. “Çok artıları olan bir yöntem bu, efendim – vallahi öyle. Ve bu sefer de uygulanabilecek bir yöntem olsa, herkesten önce, ‘Aman, efendim, buyurun, bu yolda devam edin,’ diyen ben olurdum. Ama ne yazık ki bu durumda yapamayacağız. En iyi yöntemlerin bile böyle bir kusuru olabiliyor. Bazen istisna yapmamız gereken durumlarla karşılaşırız, aklıselim sahibi insanlar da bu istisnaları yaparlar. Şimdi de böyle bir durumla karşı karşıyayız, efendim, ve kusuruma bakmazsanız şunu da söyleyeyim, bu istisnayı yapmak için gayet iyi bir para almakta-

sınız. Belki elinizde polise sunacak bir kurbanınız olmasından biraz daha sıkıntılı olacak, ama” – gülüp ellerini açtı – “azıcık sıkıntıdan çekinecek adam değilsiniz. İşinizi biliyorsunuz, ne olursa olsun dört ayak üzerine düşeceğinizi de pekâlâ biliyorsunuz.” Dudaklarını büzüp bir gözünü kıstı. “İdare edersiniz, efendim.”

Spade’in gözlerindeki sıcaklık yok olmuştu. Suratı donuk ve asıktı. “Boşa konuşmuyorum,” dedi alçak, abartılı derecede sabırlı bir sesle. “Burası benim şehrim, bu benim oyunum. Dört ayak üstüne düşerim bu sefer de – tabii düşerim – ama bir daha bir numara çekmeye kalktığımda öyle bir tepeme binerler ki, apışıp kalırım. Sizler New York’ta ya da Konstantinopolis’te ya da başka bir yerde olacaksınız. Benim işim burada.”

“Ama,” diye başladı Gutman, “mutlaka – ”

“Olmaz,” dedi Spade ciddiyetle. “Yapamam. Şaka değil.” Dik oturdu. Suratındaki asıklığı silen hoş bir gülümseme yayıldı yüzüne. Hızla, hoş ve inandırıcı bir sesle konuştu: “Dinle beni, Gutman. Benim söylediğim hepimiz için en iyisi. Bir günah keçisi bulup polise vermezsek, eninde sonunda – bire on veririm – şahinle ilgili bilgilere ulaşacaklardır. O zaman da gizlenmek zorunda kalacaksın – nerede olursan ol – ve bu, senin o kuş sayesinde servet yapmana kesinlikle yardımcı olmayacak. Ver bir günah keçisi, hemen bitiversin olay.”

“Efendim, sorun da burada,” dedi Gutman; bir tek gözleri hâlâ huzursuzdu. “Orada bitiverecek mi olay? Yoksa o günah keçisi onları eninde sonunda şahine ulaştıracak yeni bir kanıt mı oluşturacak? Bir de polislerin şimdiden işten soğumuş gibi olduklarını, üzerlerine gitmesek daha iyi olacağını düşünemez miyiz?”

Spade'in alnında çatal biçiminde bir damar şişmeye başladı. "Hey allahım! Sen de hiçbir şeyin farkında değilsin," dedi, sabırlı olmaya çabalayarak. "Uyumuyorlar, Gutman. Pusudalar, bekliyorlar. Anla artık bunu. Ben bu işe boynuma kadar batmışım, farkındalar. Zamanı geldiğinde gerekeni yapabilirsem, sorun yok. Ama yapamazsam, sorun var." Sesi inandırıcı olmaya çalışıyordu yine. "Bak, Gutman, bunlara bir kurban vermemiz şart. Kaçışı yok. Şu iti verelim onlara." Kapı aralığında duran oğlana başıyla dostça işaret etti. "Aslında ikisini de – Thursby'yle Jacobi'yi – o vurmadı mı zaten? Her neyse, bu iş için biçilmiş kaftan. Gereken kanıtları buna yudurup teslim ediverelim polise."

Kapıda duran oğlanın dudaklarının kenarları küçücük bir gülücük oluşturur gibi kasıldı. Spade'in önerisinin üzerinde herhangi bir başka etkisi olmamış gibiydi. Joel Cairo'nun esmer yüzü sararmış, ağız açık, gözler açık, şaşkınlık içindeydi. Gözlerini Spade'e dikmiş, ağzından soluyor, yuvarlak, kadınsı göğsü inip kalkıyordu. Brigid O'Shaughnessy Spade'den uzaklaşmış, kanepenin üzerine kıvrılmış, ona bakıyordu. Yüzündeki şaşkın kararsızlıktan her an histerik bir kahkaha kopacak gibiydi.

Gutman uzun bir süre hareketsiz, ifadesiz kaldı. Sonra gülmeye karar verdi. Gönülden, uzun uzun güldü, kahkahasının neşesi gözlerine vurana dek de susmadı. Kahkahaları durunca, "Vay canına," dedi, "çok ilginç bir insansınız, gerçekten!" Cebinden beyaz bir mendil çıkarıp gözlerini sildi. "Evet, efendim, ne diyeceğiniz, ne yapacağınız hiç belli olmuyor, ama olunca da mutlaka çok şaşırtıcı oluyor."

“Söylediğimin hiçbir komik yanı yok.” Spade şişman adamın kahkahalarından ne alınmış, ne de başkaca etkilenmişe benziyordu. Makul, ama pek ikna olmamış bir arkadaşıyla tartışır gibi konuşuyordu. “Yapabileceğimiz en doğru şey. Bunu teslim ettik mi, polis – ”

“Ama sevgili dostum,” diye itiraz etti Gutman, “anlamıyor musunuz? Bunu yapmayı bir an için aklımdan geçirsem bile – ama o da saçma. Wilmer’e ben öz oğlummuş gibi bakarım. Gerçekten. Ama bunu bir an için aklımdan geçirsem bile, Wilmer’in polise şahinle, bizimle ilgili her ayrıntıyı anlatmasına ne engel olabilir ki, allahaşkınıza?”

Spade sert sert sırtıttı. “Gerekirse,” dedi usulca, “polise karşı koyarken vurulmasını sağlayabiliriz. Ama o kadar ileri gitmemiz gerekmez. Ötsün ötebildiği kadar. Söz veriyorum, bu konuda hiç kimse hiçbir şey yapmaz. Orasını ayarlamak kolay.”

Gutman’ın alnındaki pembelikler hareketlenip kırışıklar oluşturdu. Başını eğip çenelerini yakasının üzerine ezdi, sordu: “Nasıl?” Sonra bütün yağlı şişkinliklerini titretip tokuşturan ani bir hareketle başını kaldırdı, oturduğu yerde kıvrılıp oğlana döndü, gürültülü bir kahkaha attı. “Ne diyorsun bu işe, Wilmer? Komik, değil mi?”

Oğlanın gözleri kirpiklerinin altında ela birer parlıyordu. Alçak sesle, tane tane konuştu: “Evet, komik – orospu çocuğu.”

Spade, Brigid O’Shaughnessy’yle konuşuyordu. “Şimdi nasılsın, sevgilim? Daha mı iyi?”

“Evet, çok daha iyi, ama” – sesini iyice, son söyledikleri yarım metre öteden duyulamayacak kadar alçalttı – “korkuyorum.”

“Korkma,” dedi Spade, umursamaz bir tavırla, elini kızın gri çoraplı dizine koydu. “Kötü bir şey olmayacak. Bir şey içer misin?”

“Şimdi istemem, sağol.” Sesi alçaldı yine. “Dikkatli ol, Sam.”

Spade sırtıp kendisine bakmakta olan Gutman’a döndü. Şişman adam dostça gülümsedi, bir süre hiçbir şey demedi, sonra sordu: “Nasıl?”

Spade boş baktı: “Ne nasıl?”

Şişman adam biraz daha kahkaha gerektiğini düşündü, sonra açıkladı: “Yani, efendim, bu konuda ciddiyseniz – bu öneriniz konusunda – en basit kibarlık anlayışı çerçevesinde söyleyeceklerimi sonuna kadar dinlemeniz gerekir. Şimdi: Bizim Wilmer’in” – burada kısa bir ara verip kahkahalar attı yine – “bizlere zarar vermemesini nasıl sağlayacaksınız?”

Spade başını salladı. “Yok,” dedi, “kimsenin kibarlığını – ne kadar basit olursa olsun – istismar etmek istemem. Boş ver.”

Şişman adam yüzündeki şişkinlikleri büzüştürdü. “Hadi hadi,” diye itiraz etti, “huzursuz etmeyin beni. Gülmemeliydim, bunun için de gerçekten ve içtenlikle özür diliyorum. Her ne kadar aynı fikirde olmasam da, sizin hiçbir önerinizi küçümsemiş gibi görünmek istemem, Bay Spade, çünkü zekânıza duyduğum saygıyı ve hayranlığı biliyorsunuz. Aslında, bu önerinizin nasıl uygulamaya geçirilebileceğini bilmiyorum – Wilmer’i kendi evladımış gibi sevdiğim gerçeğini bir an için unutacak olsak bile – ama lütfen sonuna kadar anlatırsanız, hem size çok müteşekkîr olacağım, hem de özürlerimi kabul ettiğiniz anlamını çıkaracağım.”

“Peki öyleyse,” dedi Spade. “Bryan da çoğu savcı gibidir. Her şeyden çok siciliyle ilgilenir. Yüzde yüz emin olmadığı bir davayı açıp kaybetmektense, boş vermeyi tercih eder. Suçsuz olduğuna inandığı birisinin aleyhine bilerek kanıt uydurmuşluğu var mı bilemem; ama suç kanıtlarını oradan buradan toplayıp, kıvrıp, istediği şekle sokabilecek durumdaysa da kendisini birisinin suçsuzluğuna inandıracağını düşünemiyorum. Bir kişiyi mahkûm ettireceğinden emin olmak için, eşit derecede suçlu bir düzine suç ortağını – eğer onları mahkûm etmeye çalışmak davasını zora sokacaksa – görmezden gelir.

“Ona bu olasılığı sunacağız, o da üzerine atlayacak. Şahinin adını bile duymak istemeyecek. Şu itin şahin hakkında her söylediğinin işlerini karıştırmak için sıkılan palavralardan ibaret olduğuna inandıracak kendisini. Orasını bana bırak. Herkesi içeri alıp abesle uğraşırsa, ortaya hiçbir jürinin içinden çıkamayacağı bir dava hâline geleceğine, ama şu iti tek başına gözü kapalı mahkûm ettirebileceğine inandırırım onu.”

Gutman babacan tavrıyla gülümseyip başını yandan yana sallayarak itirazını belirtti. “Yok, efendim,” dedi, “korkarım bu iş olmayacak, hiç olmayacak. Yani bu sizin başsavcınız bile Thursby’yi, Jacobi’yi ve Wilmer’i bir araya getirip – ”

“Savcılarını bilmiyorsun,” dedi Spade. “Thursby’yi bağlamak kolay. O tetikçiydi, senin it de öyle. Bryan onu kafasında kurmuş bile. Orada sorun yok. E, adamı iki kere asmayacaklar ya! Thursby cinayeti için mahkûm ettikten sonra Jacobi davasını açmanın ne âlemi var? Onu da sonradan yıkarlar üstüne. Zaten ih-

timal ikisini de aynı tabancayla vurmuştur – mermiler de uyar yani.”

“Evet, ama – ” diye başladı Gutman, sonra susup oğlana baktı.

Oğlan, bacaklar kaskatı ve ayrı, kapı aralığından Gutman’la Cairo’nun arasına, odanın neredeyse tam ortasına gelene kadar yürüdü. Belden hafif öne eğik, omuzlar öne çıkık, orada durdu. Elindeki tabanca hâlâ yere bakıyordu, ama silahı tutan parmaklarının boğumları bembeyazdı. Öbür eli, öbür yanından sarkan küçük bir yumruktu. Yüzünün değişmez gençliği, suratındaki kor gibi nefrete ve buz gibi kötülüğe tanımlanması olanaksız – ve insanlık dışı – bir vahşet ifadesi veriyordu. Öfkeden kaskatı bir sesle Spade’e, “Orospu çocuğu,” dedi, “kalk ayağa, çek silahını!”

Spade oğlana gülümsedi. Pek kulaktan kulağa bir gülümseme değildi bu, ama gerçek, katıksız bir eğlenmenin belirtisiydi.

“Orospu çocuğu,” dedi oğlan, “kalk da vuruşalım sıkıyorsa. Bıktım artık benimle uğraşmandan.”

Spade’in yüzündeki eğlence ifadesi daha da arttı. Gutman’a dönüp, “Delikanlı Vahşi Batı’da,” dedi. Sesi de gülüşüne uyuyordu. “Şahin elinize geçmeden beni vurmasının pek akıl kârı bir iş olmayacağını anlatsan iyi olur belki,” dedi.

Gutman’ın gülümseme girişimi başarısızdı, ama pembe beyaz suratında bıraktığı ekşi ifade kaldı orada. Kurumuş dudaklarını kurumuş diliyle yaladı. Sesi, vermeye çalıştığı babacan tınıya yakışmayacak kadar hırıltılıydı. “Hadi, hadi, Wilmer,” dedi, “olmaz öyle şey. Bu kadar önem verme böyle şeylere. Seni – ”

Oğlan gözlerini Spade'den ayırmadan, ağzının kenarından boğuk bir sesle konuştu: "O zaman söyle, düşün peşimden. Yoksa zımbalayiveririm, kimse de engel olamaz."

"Hadi, Wilmer, hadi," dedi Gutman ve Spade'e döndü. Yüzünü de sesini de denetim altına almıştı artık. "Önceden de dediğim gibi, efendim, planınız uygulanabilecek gibi değil. Bu konuda başka bir şey söylemeyin lütfen."

Spade birinden öbürüne baktı. Artık gülümsemi-yordu. Yüzü ifadesizdi. "Ne istersem söylerim."

"Söylersiniz tabii," dedi Gutman hemen, "bu da en beğendiğim yanlarınızdan biri zaten. Ama dediğim gibi, bu hiç uygulanabilir bir çözüm değil, daha fazla tartışmanın da bir anlamı yok, görebildiğiniz gibi."

"Bir şey gördüğüm yok," dedi Spade. "Sen göstere-medin, gösterebileceğini de sanmıyorum." Gutman'a kaşlarını çattı. "Önce şurada anlaşıalım. Seninle konuş-makla zaman mı kaybediyorum? Patron sensin sanıyor-dum. Şu itle mi konuşayım? Onu iyi yaparım, bak."

"Hayır, efendim," dedi Gutman. "Benimle konuş-makla en iyisini yapıyorsunuz."

Spade, "Tamam o zaman," dedi. "Öyleyse bir baş-ka önerim var. Birincisi kadar iyi değil, ama hiçten iyi-dir. Duymak istiyor musun?"

"Bittabi."

"Cairo'yu verelim."

Cairo birden yanındaki masada duran tabancayı aldı. İki eliyle sımsıkı kucağında tuttu. Namlusu yere, kanepenin biraz yanına bakıyordu. Suratı sararmıştı yine. Siyah gözleri fıldır fıldır birinin yüzünden öbü-

rüne kayıyordu. Gözlerinin dümdüz, iki boyutlu bir görünüşü vardı.

Gutman duyduklarına inanamıyormuş gibi sordu: “Ne yapalım?”

“Polise Cairo’yu verelim.”

Gutman gülecek gibi oldu, ama sadece gülümsedi. “Vay canına, efendim, vay canına!” dedi.

“İti teslim etmek kadar iyi bir çözüm değil,” dedi Spade. “Cairo tetikçi değil, tabancası da Thursby’yle Jacobi’nin vuruldukları silahtan daha ufak. Her şeyi onun üstüne yıkmak daha güç olacak, ama polise hiç kimseyi teslim etmemekten iyidir.”

Cairo öfkeden tizleşen bir sesle haykırdı: “Polise sizi teslim etsek, Bay Spade, ya da Bayan O’Shaughnessy’yi? Madem o kadar meraklısınız birisini teslim etmeye?”

Spade Levanten’e gülümseyip sakince yanıtladı: “Sizler şahini istiyorsunuz. Şahin bende. İstedğim ücretin bir parçası da günah keçisi. Bayan O’Shaughnessy’ye gelince” – soğuk bakışlarını kızın solgun, şaşkın yüzüne çevirdi, sonra Cairo’ya döndü, hafifçe omuz silkti – “bu rolün ona yıkılabileceğini sanıyorsan, ben tartışmaya açığım.”

Kız elini boynuna götürdü, kısa, boğuk bir çığlık attı ve Spade’den biraz daha uzaklaştı.

Cairo, yüzü ve gövdesi heyecandan titreyerek, “Hiçbir konuda ısrar edecek durumda olmadığınızı unuttur gibisiniz,” dedi.

Spade’in gülüşü kısa, aşağılayıcıydı.

Gutman, sertliğini şirin göstermeye çalışan bir sesle konuştu. “Yapmayın, beyler, tartışmamızı dostça bir çerçevede sürdürelim; ama doğrusunu isterseniz,” –

Spade'e dönmüştü – “Bay Cairo'nun söylediklerinde de bir doğruluk payı var. Bence göz önünde bulundurmanız gereken – ”

“Yapmam gereken hiçbir bok yok.” Dramatik vurgulardan, yaygaradan çok daha etkileyici, katı bir umursamazlıkla çıktı sözcükler ağzından. “Beni öldürürseniz, kuşu nasıl alacaksınız? Kuşu almadan beni öldüremeyeceğinize göre, kuşu vermem için beni nasıl korkutacaksınız?”

Gutman başını sola devirip bu soruları düşündü. Gözleri, büzülmüş kapaklarının arasında parlıyordu. Az sonra yanıtını dostça bir sesle verdi: “Vallahi, efendim, öldürmekten ya da öldürmekle tehdit etmekten başka ikna yolları da var.”

“Tabii,” dedi Spade, “ama arkasında insanı ezecek bir ölüm tehdidi yoksa pek işe yaramaz. Anlatabildim mi? Hoşuma gitmeyen herhangi bir şey denerseniz hemen hayır derim. Ya vazgeçin, ya öldürün durumuna getiririm hemen – öldüremeyeceğinizi bile bile.”

“Ne demek istediğinizi anlıyorum.” Gutman usulca güldü. “Bu tavrınız iki tarafın da çok ince kararlar vermesini gerektiriyor, çünkü sizin de bildiğiniz gibi, efendim, eylemin ateşiyle insanlar bazen duygularına teslim olup asıl yararlarının nerede olduğunu unutup veriyorlar.”

Spade de baştan aşağı kibarlık, baştan aşağı gülücüktü. “Benim de hesabım bu,” dedi. “Elinizi kolunuzu bağlayacak kadar sağlam bir konumda olmak, ama sizi beni öldürmek isteyecek kadar çıldırtmamak.”

Gutman, sevgiyle, “Vallahi, efendim, çok cins bir adamsınız,” dedi.

Joel Cairo koltuğundan fırladı, oğlanın arkasından dolanıp Gutman'ın koltuğunun arkasına geçti. Koltuğun arkasından eğildi, boştaki eliyle ağzını ve şişman adamın kulağını perdeleyerek fısıldadı. Gutman gözlerini yumup dikkatle dinledi.

Spade Brigid O'Shaughnessy'ye bıçkınca gülümsedi. Kız da karşılık olarak hafifçe gülümsedi, ama gözlerinde bir değişiklik yoktu; hâlâ donuk ve şaşkın bakıyorlardı. Spade oğlana döndü: "Bahse girerim, seni satıyorlar, evlat," dedi.

Oğlan bir şey demedi. Dizlerindeki bir titreme pantolonunun dizlerini sarsmaya başladı.

Spade Gutman'a döndü: "Bu eşkıya bozuntularının salladıkları silahlardan çekinmiyorsun herhalde."

Gutman gözlerini açtı. Cairo fısıldamayı kesip şişman adamın koltuğunun arkasında dimdik durdu.

Spade, "İkisinin de ellerinden silah almışlığım var; o konuda sorun yok yani," dedi "İte gelince – "

Oğlan öfkeden boğuk bir sesle, "Yeter!" diye bağırıp tabancasını göğüs hizasına yükseltti.

Gutman aniden şişman elini uzatıp oğlanın bileğini kavradı, şişman gövdesini sallanır koltuktan hızla kaldırıırken oğlanın bileğiyle tabancasını aşağıya doğru bastırdı. Joel Cairo oğlanın öbür yanına atılıp öbür kolunu kavradı. İtişip kakışan gruptan sözcükler fişkırıyordu: Oğlandan anlamsız zırva parçaları: "Yeter... git... pezevenk... duman..." – Gutman'ın durmadan yinelediği, "Hadi hadi, Wilmer"; Cairo'dan, "Hayır, lütfen, yapma," ve, "Yapma öyle, Wilmer."

Spade, yüzü taş gibi, bakışları dalgın, kanepeden kalkıp grubun yanına gitti. Üzerindeki ağırlıkla baş edemeyen oğlan mücadeleyi bırakmıştı. Cairo hâlâ oğ-

lanın kolunu tutuyor, önüne doğru durmuş, yatıştırıcı bir sesle konuşuyordu. Spade Cairo'yu usulca yana itti, sol yumruğunu oğlanın çenesinde patlattı. Kolları hap-solmuş oğlanın kafası geriye gidebileceği kadar gidip yine öne yaylandı. Gutman çaresiz bir sesle, "Durun, ne - " diye başladı. Spade sağ yumruğunu oğlanın çenesinde patlattı.

Cairo oğlanın kolunu bıraktı, oğlan Gutman'ın kocaman, yuvarlak göbeğine yığıldı. Cairo Spade'in üzerine atılıp kaskatı kıvrılmış parmaklarıyla yüzünü tırmalamaya çalıştı. Spade soluğunu verip Levanten'i uzağına itti. Cairo yeniden Spade'in üzerine atıldı. Cairo'nun gözlerine yaş dolmuştu, kırmızı dudakları sözcükler oluşturuyor, ama hiçbir ses çıkmıyordu.

Spade güldü, "Ulan ne belasın be!" diye hırlayıp avucuyla Cairo'nun yüzüne bir şamar vurdu, masanın üstüne devirdi. Cairo dengesini bulup Spade'in üzerine üçüncü kez saldırdı. Spade kollarını dimdik Cairo'ya uzatıp avuçlarını yüzüne bastırarak durdurdu. Kısa kollarıyla Spade'in yüzüne ulaşamayan Cairo, adamın kollarına vurmaya başladı.

"Kes," diye hırladı Spade. "Canını yakarım."

Cairo, "Ay, pis korkak!" diye bağırıp geri adım attı.

Spade eğilip yerden önce Cairo'nun, sonra oğlanın tabancalarını topladı. Kalktığı anda tabancaları tetik mahfazalarına taktığı sol işaret parmağından sallandırıyordu.

Gutman, yüzü kararsızlıktan büzülmüş, gözleri endişeli, sallanır koltuğa yerleştirdiği oğlana bakıyordu. Cairo koltuğun dibine çöküp oğlanın cansız ellerinden birini ovmaya başladı.

Spade parmaklarıyla oğlanın çenesini yokladı. “Çatlak falan yok,” dedi. “Kanepeye uzatalım.” Sağ kolunu oğlanın kolunun altından sırtına aldı, sol kolunu oğlanın dizlerinin altına yerleştirip belirgin hiçbir güç harcamadan kaldırıp kanepeye taşıdı.

Brigid O’Shaughnessy hemen kalktı ve Spade oğlanı kanepeye uzattı. Spade sağ eliyle oğlanın giysilerini yokladı, ikinci tabancayı bulup sol elindekilere kattı, kanepeye sırtını döndü. Cairo oğlanın yanına oturmuştu bile.

Spade tabancaları elinde birbirlerine tokuşturup Gutman’a neşeyle gülümsedi. “İşte,” dedi, “günah keçimiz.”

Gutman’ın yüzü gri, gözleri bulanıktı. Spade’e bakmadı. Yere bakıp sustu.

Spade, “Salaklık etme yine,” dedi. “Bıraktın Cairo kulağına fısıldasın, oğlanı sen tuttun, ben vurdum. Bunları şaka diye geçiştiremezsin, geçiştirmeye kalkarsan da büyük olasılıkla kurşunu yersin.”

Gutman ayaklarını halının üstünde kımıldattı, bir şey demedi.

“Madalyonun öbür yüzü,” dedi Spade, “ya şimdi hemen evet dersin, ya da topunuzu, şahinle birlikte, polise teslim ederim.”

Gutman başını kaldırıp dişlerinin arasından mırıldandı: “Bunu beğenmedim, efendim.”

“Beğenmeyeceksin tabii,” dedi Spade. “Ee?”

Şişman adam iç çekti, yüzünü ekşitti, hüznü bir sesle yanıtladı: “Sizin olsun.”

Spade, “Harika,” dedi.

Rus'un parmağı

Oğlan kanepeye sırtüstü uzanmış, soluk alıp vermesi dışında ölü gibi bir kütleydi. Joel Cairo oğlanın yanına oturmuş, üzerine eğilmiş, yanaklarını ve bileklerini ovuyor, saçlarını alnından geri atıyor, ona fısıldıyor, endişeli gözlerle durgun beyaz yüzüne bakıyordu.

Brigid O'Shaughnessy masayla duvarın köşesinde duruyordu. Elinin biri masaya yaslanmış, öbürü göğsündeydi. Alt dudağını dişlerinin arasına almış, Spade ne zaman başka yöne baksa kaçamak gözlerini ona çeviriyordu. Spade ona baktığında kız gözlerini Cairo'yla oğlana çeviriyordu.

Gutman'ın yüzündeki endişeli ifade yok olmuş, yeniden pembeleşiyordu. Ellerini pantolon ceplerine soktu. Yüzünü Spade'e dönmüş, meraksız gözlerle bakıyordu.

Spade, avuç dolusu tabancayı aylak aylak şingirdatarak başıyla Cairo'nun yuvarlak sırtına doğru sert bir işaret yapıp Gutman'a sordu: "İtiraz eder mi?"

"Bilmiyorum," dedi şişman adam sakince. "İşin o yönü sadece sizi ilgilendirir, efendim."

Spade'in gülümseyişi V biçimindeki çenesini daha da sivriltti. "Cairo," dedi.

Levanten, esmer, endişeli yüzünü ekşiterek omuzunun üstünden baktı.

“Bırak dinlensin biraz,” dedi Spade. “Polise teslim edeceğiz. Kendine gelmeden ayrıntıları saptasak iyi olur.”

Cairo acı acı sordu: “Yeteri kadar kötülük etmediniz mi ona?”

“Hayır,” dedi Spade.

Cairo kanepeden ayrılp şişman adamın yanına gitti. “Lütfen yapmayın bu işi, Bay Gutman,” diye yalvardı. “Siz de biliyorsunuz ki – ”

Spade sözünü kesti. “Orası halloldu. Soru, sen ne yapacaksın? Var mısın? Yok musun?”

Gutman’ın gülümseyişi hüzünlü, hatta kendi ölçülerine göre özlemliydi bile, ama başıyla onayladı. “Benim de hoşuma gitmiyor,” dedi Levanten’e, “ama geri dönemeyiz artık. Gerçekten dönemeyiz.”

Spade sordu: “Ne yapacaksın, Cairo? Var mısın, yok musun?”

Cairo dudaklarını ıslatıp ağır ağır Spade’e doğru döndü. “Farz edin,” deyip yutkundu. “Acaba – ? Seçim hakkım var mı?”

“Var tabii,” dedi Spade ciddiyetle, “ama *yokum* dersin belki seni de sevgilinle birlikte polise teslim ederiz.”

“Aman, yapmayın, Bay Spade,” diye itiraz etti Gutman, “bu hiç – ”

“Elini kolunu sallayıp gidecek, öyle mi?” dedi Spade. “Ya bizimledir, ya değildir. Öyle dağınıklık olmaz.” Gutman’a ters ters bakıp, “Hey allahım yahu!” dedi, “ilk defa mı hırsızlık ediyorsunuz? Amma da salaksınız

ha! Sonra ne yapacaksınız – diz çöküp dua mı edeceksiniz?” Aksi bakışlarını Cairo’ya çevirdi. “Ee? Karar?”

“Seçenek bırakmıyorsunuz.” Cairo dar omuzlarını umutsuzca silkti. “Varım.”

“İyi.” Spade Gutman’la Brigid O’Shaughnessy’ye baktı. “Oturun.”

Kız kanepenin köşesine, baygın oğlanın ayakucuna huzursuzca ilişti. Gutman sallanan koltuğa döndü, Cairo da masanın yanındakine. Spade avuç dolusu tabancayı masanın üstüne bırakıp yanlarına, masanın köşesine oturdu. Bileğindeki saate bakıp konuştu: “Saat iki. Şahini gün ışımadan – ya da belki sekizden önce – alamam. Her şeyi ayarlayacak kadar, bol bol vaktimiz var.”

Gutman hafifçe öksürdü. “Nerede?” diye sordu, sonra aceleyle ekledi: “Aslında umurumda değil, efendim. Demek istediğim, işimizi bağlayana kadar birbirimizi gözden kaybetmemek hepimiz için daha iyi olur.” Önce kanepeye, sonra dostça Spade’e baktı yine. “Zarf sizde mi?”

Spade başını sallayıp kanepeye, sonra kıza baktı. Gözleriyle gülümseyip, “Bayan O’Shaughnessy’de,” dedi.

“Evet, bende,” diye mırıldandı kız, elini mantosuna sokarak. “Toplayıvermiştim...”

“İyi ettin,” dedi Spade. “Sende dursun.” Gutman’a döndü. “Birbirimizi gözden kaybetmemize gerek yok. Şahini buraya getirtebilirim.”

“Harika olur,” diye mırıldandı Gutman. “O zaman da, efendim, on bin dolar ve Wilmer karşılığında bize şahinle birlikte bir iki saat mühlet vereceksiniz –

Wilmer'i yetkililere teslim ettiğinizde şehir dışına çıkmış olalım diye."

"Tüymenize gerek yok," dedi Spade. "Hiçbir sorun çıkmayacak."

"Olabilir, efendim, ama yine de sizin başsavcı Wilmer'i sorgularken şehrin iyice uzağında olursak kendimizi daha rahat hissedeceğiz."

"Siz bilirisiniz," dedi Spade. "Onu burada bütün gün tutarım, isterseniz." Sigara sarmaya başladı. "Ayrıntıları saptayalım. Thursby'yi niçin vurdu? Ve Jacobi'yi de niçin ve nerede vurdu?"

Gutman hafif aşağılayıcı bir tavırla gülümsedi, başını sallayıp kedi gibi mırladı: "Yapmayın, efendim, bizden bunu isteyemezsiniz. Size parayı verdik, Wilmer'i verdik, anlaşmada payımıza düşeni yaptık."

"Sizden bunu istiyorum," dedi Spade. Çakmağını sigarasına tuttu. "Ben sizden bir günah keçisi istedim gerçi, ama günahı yüzde yüz ona yükleyemiyorsak, günah keçisi olmaktan çıkar. Yüzde yüz emin olmak için de ne olup bittiğini bilmem gerek." Kaşlarını çattı. "Siz niye ağlaşıyorsunuz ki? Açık verirse sizin durumunuz da pek parlak olmayacak."

Gutman öne eğilip şişman parmağını masanın üstünde, Spade'in bacağıнын yanında duran tabancalara doğru salladı. "Suçluluğunun kanıtları fazlasıyla burada, efendim. İki adam da şu silahlarla öldürüldü. Polis uzmanlarının o iki adamı öldüren mermilerin bu silahlardan çıktığını saptamaları dünyanın en kolay işi. Siz de biliyorsunuz bunu; kendiniz söylediniz. Bu da bençe suç kanıtının âlâsı."

“Belki,” dedi Spade, “ama durum bundan daha karmaşık ve ne olduğunu bilmem gerek ki verilebilecek açıkların üstünü örtebileyim.”

Cairo’nun gözleri büyümüş, alev alevdi. “Bunun basit bir iş olduğunu söylemişsiniz, unutmayım,” dedi. Esmer, heyecanlı yüzünü Gutman’a döndü. “Gördünüz mü? Yapmayın bunu demiştim size. Sanmıyorum ki – ”

“Sizlerin ne düşündüğünüzün zerre kadar önemi yok,” dedi Spade. “Bunlar için artık çok geç, sizler de boynunuza kadar batmışsınız bu işe. Thursby’yi niçin öldürdü?”

Gutman parmaklarını göbeğinin üstünde kavuşturarak koltuğunda sallandı. Sesi de, gülümsemesi gibi, pişmanlık doluydu. “Baş edilmesi çok zor bir insansınız,” dedi. “Keşke size ta başından bulaşmasaydık diye düşünmeye başladım. Vallahi de öyle, efendim!”

Spade eliyle umursamaz bir hareket yaptı. “Ne şikâyet ediyorsunuz? Hapisten kurtuluyorsunuz, şahini alıyorsunuz. Daha ne istiyorsunuz?” Sigarasını ağzının kenarına yerleştirip sürdürdü: “Her neyse, durumun ne olduğunu anladınız artık. Niçin öldürdü Thursby’yi?”

Gutman sallanmayı bıraktı. “Thursby adı çıkmış kanlı bir katildi ve Bayan O’Shaughnessy’nin müttefikiydi. Onu bu şekilde ortadan kaldırarak hem Bayan O’Shaughnessy’nin durup bizimle yeniden barışmayı düşünmesini sağlar, hem de şiddete fazla yatkın bir koruyucusunu yok etmiş oluruz diye düşündük. Görüyorsunuz, değil mi, efendim, sizinle ne kadar açık konuşuyorum?”

“Evet. Aynen devam et. Şahinin onda olabileceğini düşünmediniz mi?”

Gutman başını salladı, tombul yanakları titredi. “Bunu bir dakika bile düşünmedik,” dedi. İyi niyetle gülümsedi. “Bayan O’Shaughnessy’yi çok iyi tanımak gibi bir avantajımız vardı ve her ne kadar o sırada şahini Hong Kong’da *La Paloma*’yla getirilmek üzere Kaptan Jacobi’ye verip daha hızlı bir vapurla geldiklerini bilmiyor idiysek de, şahinin yerini o ikisinden biri biliyorsa, bunun Thursby olabileceğini bir dakika bile aklımızdan geçirmedi.”

Spade düşünceli düşünceli başını sallayıp sordu: “Herifi zımbalamadan önce konuşup anlaşmayı düşünmediniz mi?”

“Tabii, efendim, tabii ki düşündük. Kemdim konuştum o akşam onunla. Wilmer iki gün önce izini bulmuştu ve Bayan O’Shaughnessy’yle nerede buluştuğunu saptamak için sürekli takibe almıştı, ama Thursby, izlendiğini bilmese bile, buna izin vermeyecek kadar kurnazdı. O yüzden o gece Wilmer Thursby’nin oteline gitti, orada olmadığını öğrendi ve onu dışarıda bekledi. Thursby, sanırım ortağınızı öldürdükten sonra, hemen otele döndü. Her neyse, Wilmer onu benimle görüşmeye getirdi. Ama hiçbir işe yaramadı. Bayan O’Shaughnessy’ye bağlılığında kararlıydı. Bunun üzerine de, efendim, Wilmer onu yeniden oteline kadar izleyip yapacağını yaptı.”

Spade bir an düşündü. “Evet, makul. Şimdi de Jacobi’yi anlat.”

Gutman Spade’e ciddi gözlerle baktı. “Kaptan Jacobi’nin ölümü tamamen Bayan O’Shaughnessy’nin suçudur.”

Kız, “Ah!” diye soluyup elini ağzına götürdü.

Spade’in sesi ciddi ve duygusuzdu: “Orasını boş ver şimdilik. Ne olduğunu anlat.”

Gutman, Spade’e kurnaz bir bakış attıktan sonra gülümsedi. “Nasıl isterseniz, efendim,” dedi. “Bildığınız gibi, Cairo buraya geldiğinin gecesi – ya da sabahı – emniyetten ayrıldıktan sonra benimle görüştü – ben çağırttım onu. Güçlerimizi birleştirmenin ikimizin de yararına olacağı kanısına vardık.” Gülümsemesini Levanten’e çevirdi. “Bay Cairo çok sağduyulu bir insan. *Paloma*’yı o akıl etti. O sabah gazetede gelişinin haberini gördü ve Hong Kong’dayken Bayan O’Shaughnessy’yle Jacobi’nin birlikte görüldüklerini duyduğunu hatırladı. Bayan O’Shaughnessy’yi Hong Kong’da arıyordu ve önceleri *La Paloma*’yla ayrıldığını sandı, ama sonradan öyle olmadığını anladı. İşte, efendim, gazetede geminin geliş haberini görünce olanları tahmin ediverdi: Bayan O’Shaughnessy kuşu buraya getirmesi için Jacobi’ye vermişti. Jacobi ne olduğunu bilmiyordu tabii. Bayan O’Shaughnessy’nin ağzı pek sıkıdır.”

Kıza gülümsedi, koltuğunu iki kere salladı ve sürdürdü: “Bay Cairo, Wilmer ve ben Kaptan Jacobi’yi ziyarete gittik, Bayan O’Shaughnessy de tesadüfen oradaydı. Pek çok yönüyle zor bir toplantı oldu ama sonunda, gece yarısına doğru, Bayan O’Shaughnessy’yi ikna ettik – ya da ettiğimizi sandık. Gemiden ayrılıp benim kaldığım otele gittik; orada da Bayan O’Shaughnessy’ye parasını verip kuşu teslim alacaktım. Ne diyeyim, efendim, Bayan O’Shaughnessy’yle biz erkeklerin baş edebileceğimizi düşünmekle büyük

hata etmişim. Daha yoldayken, Kaptan Jacobi ve kuşla birlikte elimizden kaçiverdi.” Neşeyle güldü. “Vallahi, efendim, çok ustacaydı.”

Spade kıza baktı. Kız kocaman, yalvarmaktan koyulaşmış gözlerle ona baktı. Spade Gutman’a sordu: “Ayrılmadan önce mi ateşe verdiniz gemiyi?”

“İsteyerek değil, hayır, efendim,” dedi şişman adam, “ama itiraf edeyim, sorumlusu bizdik – daha doğrusu, Wilmer. Bizler kamarada konuşurken o şahini arıyordu ve sanırım kibritlerini biraz dikkatsizce çaktı.”

“Çok iyi,” dedi Spade. “Bir terslik olur da Jacobi cinayetinden de soruşturulması gerekirse, kundakçılığı da yıkarız üstüne. Tamam. Şimdi de nasıl vurulduğunu anlat.”

“Vallahi, efendim, bunları bulacağız diye şehrin her yanında deliler gibi koşturduk ve sonunda, ikinci vakti, bulduk. Önceleri, bulduğumuzdan emin olamadık. Tek bildiğimiz, Bayan O’Shaughnessy’nin kaldığı daireyi bulduğumuzdu. Ama kapıdan dinleyince içeride hareket ettiklerini duyduk, yakaladığımızdan emin, kapıyı çaldık. Bayan O’Shaughnessy kim olduğumuzu sorup biz de söyleyince – kapı kapalıyken – içeride bir pencerenin açıldığını duyduk.

“Bunun ne demek olduğunu hemen anladık tabii; Wilmer de bütün hızıyla aşağıya koşup binanın arkasına dolandı, yangın merdivenini tutmak için. Binanın arkasına bakan ara sokağa girer girmez de şahini kolunun altına sıkıştırmış kaçan Kaptan Jacobi’yle burun buruna gelmiş. Zor bir durum tabii, ama Wilmer elinden geleni yapmış. Jacobi’yi vurmuş – birkaç kere – ama Jacobi düşmeyecek kadar, şahini de düşürme-

yecek kadar, sağlam çıkmış ve Wilmer'in de kaçamayacağı kadar yakınındaymış. Wilmer'i devirip koşarak gitmiş. Olay güpegündüz oluyor, biliyorsunuz – öğleden sonra. Wilmer kalktığı anda aşağı sokaktan bir polisin geldiğini görmüş. Jacobi'nin peşine düşememiş tabii. Coronet'in yanındaki binanın arka kapısından dalıvermiş, oradan sokağa geçip yukarıya, bizim yanımıza çıkmış – çok da şanslıymış, efendim, görülmeden yapabilmiş bütün bunları.

“Özetle, efendim, yine kalakalmıştık öyle. Bayan O'Shaughnessy Jacobi'nin arkasından pencereyi kapattıktan sonra Bay Cairo'yla bana kapıyı açtı ve bize – ” Susup hatırladığı şeye gülümsedi. “Daha doğrusu biz onu, Bayan O'Shaughnessy'yi, Jacobi'yi şahini size götürmesini söylediğini itiraf etmeye ikna ettik – doğru tanımı bu. Polis onu bulmasa bile size varamadan öleceği kesin gibiydi, ama bu son şansımızdı, efendim. Böylece, Bayan O'Shaughnessy'yi bize yardımcı olması için bir kere daha ikna ettik. Sizi, Jacobi varmadan önce büronuzdan uzaklaştırması için telefon etmeye – nasıl demeli? – ikna ettik ve Wilmer'i peşinden gönderdik. Ne yazık ki karar vermemiz ve Bayan O'Shaughnessy'yi bizimle işbirliği yapmaya – ”

Kanepedeki oğlan inleyip yattığı yerde yan döndü. Gözleri birkaç kez açılıp kapandı. Kız kalkıp masayla duvarın köşesine gitti yine.

“ – ikna etmemiz de zaman aldı,” diye hızla bağladı sözlerini Gutman, “böylece de biz size ulaşmadan şahin sizin elinize geçti.”

Oğlan bir ayağını yere bastı, dirseğinin üzerinde doğruldu, gözlerini kocaman açtı, öbür ayağını bastı,

çevresine baktı. Gözleri Spade'in üzerine odaklanınca şaşkınlığı yok oldu.

Cairo koltuğundan kalkıp oğlanın yanına gitti. Kolunu oğlanın omuzlarına dolayıp bir şeyler söylemeye başladı. Oğlan Cairo'nun kolunu üzerinden silkeleyerek birden ayağa kalktı. Odayı hızla kolaçan ettikten sonra gözlerini yine Spade'e dikti. Yüzü kaskatıydı ve gerginliği gövdesini çökmüş, ufalmış gibi gösteriyordu.

Masanın köşesine oturmuş, bacaklarını kayıtsızca sallayan Spade, "Bana bak, evlat," dedi. "Buraya gelip maraza çıkarmaya kalkarsan basarım suratına tekmeyi. Otur aşağı, sesini kes, uslu dur, ömrün uzar."

Oğlan Gutman'a baktı.

Gutman oğlana şefkatle gülümseyip, "Vallahi, Wilmer," dedi, "seni kaybettiğime gerçekten çok üzülüyorum ve bilmeni isterim, öz oğlum olsan daha çok sevemezdim seni; ama – vallahi, ne diyeyim! – oğlunu kaybedersen yenisini bulabilirsin – ama Malta şahini tektir."

Spade güldü.

Cairo oğlanın yanına gidip kulağına bir şey fısıldadı. Oğlan, soğuk ela gözlerini Gutman'a dikerek kanepeye oturdu yine. Levanten yanına oturdu.

Gutman'ın iç çekişi gülümsemesindeki şefkati etkilemedi. Spade'e, "İnsan gençken bazı şeyleri kavrayamıyor," dedi.

Cairo yine kolunu oğlanın omuzuna dolamış, yine kulağına bir şeyler fısıldıyordu. Spade Gutman'a sırtıp Brigid O'Shaughnessy'ye konuştu: "Mutfağa gidip yiyecek bir şeyler ayarlasan – bolca da kahve – ne iyi olur. Yapar mısın? Ben konukları yalnız bırakmayayım."

“Tabii,” dedi kız, mutfak kapısına yürüdü.

Gutman koltuğunda sallanmayı bıraktı. “Bir dakika, canım,” dedi. Tombul elini uzattı. “Zarfı burada bıraksan daha iyi olmaz mı? Yağ lekesi falan olmasın.”

Kızın gözleri Spade’i sorguladı. Spade ilgisizce, “Zarf hâlâ onun,” dedi.

Kız elini mantosunun içine soktu, zarfı çıkardı, Spade’e verdi. Spade zarfı Gutman’ın kucağına attı, “Kaybetmekten korkuyorsan üstüne otur,” dedi.

“Beni yanlış anladınız,” dedi Gutman kibarca. “Sorun o değil, ama iş yapacaksak, profesyonelce yapmalıyız.” Zarfın kapağını açtı, bin dolarlık banknotları çıkardı, saydı, göbeğini hoplatarak güldü. “Mesela,” dedi, “burada sadece dokuz banknot var.” Paraları tombul dizlerine, butlarına yaydı. “Sizin de pekâlâ bildiğiniz gibi, size verdiğimde on tane vardı.” Gülümseyişi kocaman, neşeli ve zafer doluydu.

Spade Brigid O’Shaughnessy’ye bakıp sordu: “Ee?”

Kız başını şiddetle yandan yana salladı. Hiçbir şey demedi, ama dudakları bir şey söylemek istiyormuş gibi oynuyordu. Yüzünde korku vardı.

Spade elini Gutman’a uzattı ve şişman adam paraları avucuna bıraktı. Spade parayı sayıp – dokuz tane bin dolarlık – Gutman’a geri verdi. Sonra ayağa kalktı; yüzü sakin, donuktu. Masadaki üç tabancayı topladı. Sıradan bir sesle konuştu: “Bu işin aslını bilmek istiyorum. Şimdi biz” – kıza bakmadan başıyla işaret etti – “banyoya gireceğiz. Kapı açık kalacak ve yüzüm kapıya dönük olacak. Üçüncü kattan atlamayacaksanız, buradan tek çıkış yolu banyo kapısının önünden geçiyor. Oradan geçmemeye bakın.”

“Rica ederim, efendim,” diye itiraz etti Gutman. “Bizi böyle tehdit etmeniz hem gereksiz, hem kibarlığa sığmıyor. Buradan gitmek için içimizde en ufak bir istek olmadığını bilmeniz gerekir.”

“Onu işim bitince bileceğim.” Spade sabırlı ve kararlıydı. “Her şeyi alt üst etti bu numara. İşin doğrusunu öğrenmem gerek. Uzun sürmez.” Kızın dirseğine dokundu. “Gel bakalım.”

Aradığı sözcükleri Brigid O’Shaughnessy banyoda buldu. Ellerini Spade’in göğsüne dayadı, yüzünü onunkine yaklaştırıp fısıldadı: “O parayı almadım, Sam.”

“Ben de sanmıyorum aldığını,” dedi Spade, “ama bilmem gerek. Soyun.”

“Ben almadım demem yetmiyor mu?”

“Hayır. Soyun.”

“Soyunmam.”

“Peki. O zaman öbür odaya gideriz, onlara soydururum.”

Kız bir elini ağzına götürerek geriye bir adım attı. Gözleri kocaman ve dehşet doluydu. “Yapar mısın?” diye sordu parmaklarının arasından.

“Yaparım,” dedi Spade. “O binliğe ne olduğunu bilmem gerek, kimsenin mahcup taze pozları da buna engel olamaz.”

“Ondan değil.” Kız Spade’e yanaşıp ellerini göğsüne koydu yine. “Senin önünde çıplak olmaktan utanmıyorum, ama – anlamıyor musun? – böyle değil. Anlasana, beni buna zorlarsan bir – bir şeyleri öldürmüş olacaksın.”

Spade sesini yükseltmedi. “Orasını bilemem. Binliğe ne olduğunu bilmem gerek. Soyun.”

Kız Spade’in kırpmadan bakan sarı-çakır gözlerine baktı, yüzü pembeye, sonra yine beyaza döndü. Dimdik durdu ve soyunmaya başladı. Spade banyo küvetinin kenarına oturup hem kıza, hem açık duran kapıya baktı. Oturma odasından ses gelmiyordu. Kız hızla, teklemenden soyundu, soyundukça giysilerini ayaklarının dibine bıraktı. Çırılçıplak kalınca giysi yığınınan bir adım geri atıp Spade’e baktı. Duruşu meydan okumaksızın, utanmaksızın, gururluydu.

Spade tabancaları klozet kapağının üstüne bırakıp, yüzü hâlâ kapıya dönük, giysilerin önüne diz çöktü. Her parçayı tek tek, hem gözleriyle hem parmaklarıyla inceledi. Bin dolarlık banknotu bulmadı. Bitirince kalkıp giysileri kıza uzattı. “Sağol,” dedi. “Artık biliyorum.”

Kız giysilerini aldı. Bir şey demedi. Spade tabancaları topladı. Banyo kapısını arkasından kapayarak oturma odasına geçti.

Gutman sallanır koltuktan dostça gülümsedi. “Bulabildiniz mi?” diye sordu.

Kanepede oğlanın yanında oturan Cairo Spade’e derinliksiz, meraklı gözlerle baktı. Oğlan başını kaldırmadı. Öne eğilmiş, başını ellerinin arasına almış, dirseklerini dizlerine dayamış, ayaklarının arasına, yere bakıyordu.

Spade Gutman’a, “Hayır, bulamadım,” dedi. “Sen tırnakladın.”

Şişman adam usulca güldü. “Tırnakladım mı?”

“Evet,” dedi Spade, tabancaları elinde sallayarak. “Tırnakladığını kabul edecek misin, yoksa üstünü arayayım mı?”

“Üstümü – ?”

“İtiraf edeceksin,” dedi Spade, “yoksa üstünü arayacağım. Üçüncü bir yol yok.”

Gutman Spade’in katı yüzüne bakıp kahkahayı bastı. “Vallahi yaparsınız, efendim. İnanırım. Çok cins bir insansınız doğrusu, efendim.”

“Tırnakladın,” dedi Spade.

“Evet, efendim, öyle yaptım.” Şişman adam yeleğinin cebinden buruşmuş bir kâğıt para çıkardı, enli butlarından birinin üstünde eliyle ütüledi, içinde dokuz tane binlik bulunan zarfı ceketinin cebinden çıkarıp düzelttiği parayı öbürlerinin yanına koydu. “Arada sırada böyle küçük şakalar yapmadan duramam; aynı zamanda da böyle bir durumda tepkinizin ne olacağını görmek istedim. İtiraf edeyim, bu sınavı yıldızlı pekiyi ile geçtiniz, efendim. Gerçeğe ulaşmak için bu kadar basit ve doğrudan bir yol bulacağınız hiç aklıma gelmemişti.”

Spade öfkesiz sırıttı.

“Şu itin yaşında birisinden beklerdim böyle bir şeyi.”

Gutman güldü.

Brigid O’Shaughnessy, mantosu ve şapkası dışında yeniden giyinmiş, banyodan çıktı, oturma odasına bir adım attı, döndü, mutfığa girip ışığını yaktı.

Cairo kanepede oğlana yanaşıp kulağına fısıldamaya başladı yine. Oğlan sinirli sinirli omuz silkti.

Spade önce elindeki tabancalara, sonra Gutman’a bakıp holdeki dolaba gitti. Kapağını açtı, tabancaları

dolaptaki bir sandığın üstüne koydu, dolabın kapağını kapadı, kilitledi, anahtarı pantolon cebine koyup mutfak kapısına gitti.

Brigid O'Shaughnessy alüminyum kahvedanlığı dolduruyordu.

“Her şeyi bulabildin mi?” diye sordu Spade.

“Buldum,” dedi kız soğuk bir sesle, başını kaldırmadan. Sonra kahvedanlığı bırakıp kapıya geldi. Yüzü kızardı; gözleri iri, nemli ve sitem doluydu. “Bana öyle yapmayacaktın, Sam,” dedi usulca.

“Bilmem gerekiyordu, meleğim.” Eğildi, kızı ağzından hafifçe öptü ve salona döndü.

Gutman Spade'e gülümseyip beyaz zarfı uzattı, “Nasıl olsa yakında sizin olacak,” dedi. “Şimdiden alın bari.”

Spade zarfı almadı. Koltuğa oturup, “Onun da sırası gelecek,” dedi. “Para işini yeteri kadar konuşmadık. On bin'den fazla vermen gerek.”

“On bin dolar büyük para,” dedi Gutman.

“Benim lafımı bana satıyorsun,” dedi Spade, “ama dünyanın parası değil.”

“Değil, efendim, değil. Orada size hak veriyorum. Ama bu kadar kısa zamanda ve bu kadar zahmetsiz olunca, büyük para.”

“Zahmetsiz mi diyorsun buna?” diye sordu Spade, sonra omuz silkti. “Neyse, belki, ama orası beni ilgilendirir.”

“Kesinlikle öyle,” diye onayladı şişman adam. Gözlerini kıstı, başıyla mutfağı gösterip sesini alçalttı. “Paylaşacak mısınız onunla?”

“Orası da beni ilgilendirir,” dedi Spade.

“Kesinlikle öyle,” diye onayladı yine şişman adam, “ama” – duraksadı – “size bir tavsiyede bulunmak isterim.”

“Buyur.”

“Eğer ona – bir miktar para vereceksinizdir tabii ona, ama – ona hakkı olduğunu sandığından az verirsiniz, benden size tavsiye – dikkatli olun.”

Spade’in gözleri alaycı alaycı parladı. “O kadar mı kötü?” diye sordu.

“Kötü,” dedi şişman adam.

Spade sırtıp sigara sarmaya başladı.

Cairo, hâlâ kulağına mırıldanarak oğlanın omuzuna kolunu atmıştı yine. Oğlan birden kolu itip kanepede Levanten’e döndü. Oğlanın yüzünde öfke ve tiksinti vardı. Küçük ellerinden birini yumruk yapıp Cairo’nun ağzına vurdu. Cairo bir kadının haykırabileceği gibi haykırıp kanepenin en dibine çekildi. Cebinden bir ipek mendil çıkarıp ağzına götürdü. Çektiğinde kan vardı üstünde. Yeniden ağzına götürüp oğlana sitemle baktı. Oğlan, “Uzak dur benden,” diye hırlayıp başını yeniden ellerinin arasına koydu. Cairo’nun mendilinden odaya *chypre* kokusu yayıldı.

Brigid O’Shaughnessy Cairo’nun çılgılığına mutfak kapısına gelmişti. Spade sırtarak başparmağıyla kanepiyi gösterdi. “Gerçek aşkın dikenli yolları,” dedi. “Yemek durumu nasıl?”

“Oluyor,” dedi kız ve mutfığa girdi.

Spade sigarasını yakıp Gutman’a döndü. “Para konuşalım.”

“Memnuniyetle, efendim, bütün yüreğimle,” dedi şişman adam. “Ama size şimdiden içtenlikle söyleyeyim, on binden bir sent bile fazlasını bulamam.”

Spade duman saldı. “Yirmi bin vermen gerek.”

“Keşke verebilsem. Olsa seve seve vereceğim, ama namusum üzerine yemin ederim, on bin dolardan bir sent bile fazlası yok. Tabii, takdir edersiniz, efendim, bu daha ilk ödeme. Daha sonra – ”

Spade güldü. “Biliyorum,” dedi, “daha sonra bana milyonlar vereceksin, ama şimdilik bu ilk ödemenin üstünde duralım. On beş bin?”

Gutman gülümsedi, alnını kırıştırdı ve başını salladı. “Bay Spade, size içtenlikle ve açıklıkla ve bir centilmen olarak ve namus sözü vererek on bin dolardan fazla – bir sent bile – param olmadığını ve bulamayacağımı söyledim.”

“Ama kesinlikle edemedin.”

Gutman güldü. “Kesinlikle,” dedi.

“İyi bir şey değil bu,” dedi Spade, “ama daha iyisini yapamıyorsan – ver bakalım.”

Gutman zarfı uzattı. Spade paraları saydı, cebine koyarken Brigid O’Shaughnessy elinde tepsiyle odaya girdi.

Oğlan bir şey yemedi. Cairo bir fincan kahve içti. Kız, Gutman ve Spade kızın hazırladığı çırpılmış yumurta, beykın ve kızarmış ekmekle marmelat yediler, ikişer fincan kahve içtiler. Sonra yerleşip gecenin geçmesini beklediler.

Gutman puro içip *Amerika’nın Ünlü Cinai Davaları*’nı okudu, ilginç bulduğu yerlere zaman za-

man güldü ya da yorumlar getirdi. Cairo yanılan du-
dağıyla uğraştı, suratını asıp kanepenin bir köşesinde
oturdu. Oğlan saat dördü az geçeye kadar başı elle-
rinin arasında oturdu. Sonra ayaklarını Cairo'ya doğ-
ru uzattı, yüzünü pencereye döndü ve uyudu. Brigid
O'Shaughnessy koltukta uyukladı, şişman adamın yo-
rumlarını dinledi, Spade'le kopuk kopuk, amaçsız soh-
betler etti.

Spade sigara sarıp içti, huzursuzluk, sinirlilik gös-
termeksizin odada gezinip durdu. Bazen kızın koltu-
ğunun kolluğuna, bazen masanın köşesine, bazen de
dik arkalıklı bir iskemleye oturdu. Uyanık, neşeli, ener-
ji doluydu.

Beş buçukta mutfağa girip yeniden kahve yaptı.
Yarım saat sonra oğlan kımıldandı, uyandı, esneyerek
oturdu. Gutman saatine bakıp Spade'e sordu: "Getire-
bilir misiniz şimdi?"

"Bir saat daha var."

Gutman başını yukarıdan aşağıya sallayıp kitabına
döndü.

Saat yedide Spade telefona gidip Effie Perine'in
numarasını aradı. "Alo, Bayan Perine?... Ben Spade...
Effie'yle görüşebilir miyim, lütfen?... Evet, farkında-
yım... Teşekkür ederim." Usulca, *En Cuba*'nın birazını
ılıkla çaldı. "Günaydın, melek. Kusura bakma, uyan-
dırdım... Evet, çok. Şimdi şöyle yapıyoruz: Postanede-
ki Holland adına kutumuzda adresi benim el yazımla
bir zarf bulacaksın. İçinde Pickwick terminalinin ema-
netinden bir fiş var – dün gelen paket için. Paketi kapıp
bana getirir misin – tam gaz?... Evet, evdeyim... Aslan
kızım – fırla... Eyvallah."

Sekize on kala sokak kapısının zili çaldı. Spade otomatige gidip kapının kilidini açan düğmeye bastı. Gutman kitabını bırakıp gülümseyerek kalktı. “Sizinle kapıya gelsem bir sakıncası olmaz, değil mi?” diye sordu.

“Yoo,” dedi Spade.

Gutman peşinden koridor kapısına geldi. Spade kapıyı açtı. Az sonra Effie Perine, elinde kahverengi kâğıda sarılı paketle asansörden geldi. Çocuksu yüzü neşeli, ıslıl ıslıldı ve hızla, neredeyse sekerek geldi. Bir göz attıktan sonra Gutman’a bir daha bakmadı. Spade’e gülümseyip paketi verdi.

Spade paketi alıp, “Teşekkürler, hanımefendi,” dedi. “Tatil gününün içine ettim, kusura bakma, ama bu – ”

“İçine ettiğin ilk tatilim değil,” dedi kız gülerek, sonra da, Spade’in onu içeriye davet etmeyeceği belli olduktan sonra, sordu: “Başka bir şey var mıydı?”

Spade başını salladı. “Yok, sağol.”

Kız, “Hadi allahaismarladık,” deyip asansöre döndü.

Spade kapıyı örttü, paketi oturma odasına götürdü. Gutman’ın yüzü kızarmıştı ve yanakları titriyordu. Spade paketi masaya koyarken Cairo’yla Brigid O’Shaughnessy başına toplandılar. Heyecanlıydılar. Oğlan solgun, gergin, ayağa kalktı, ama kanepenin yanında kaldı, kıvrık kirpiklerinin altından ötekilere baktı.

Spade masadan geri adım atıp, “Buyurun,” dedi.

Gutman’ın parmakları ipi, kâğıdı, talaşı hemen halletti; kara kuşu ellerinde tutuyordu. “Ah,” dedi boğuk bir sesle, “nihayet, on yedi yıl sonra!” Gözleri dolmuştu.

Cairo kırmızı dudaklarını yalayıp ellerini ovuşturdu. Kızın alt dudağı dişlerinin arasındaydı. Kız ve Cairo,

Gutman gibi, Spade'le oğlan gibi, derin derin soluyorlardı. Oda soğuk, havasız, tütün dumanıyla doluydu.

Gutman kuşu masanın üstüne bırakıp ceplerinden birini karıştırmaya başladı. "Budur," dedi, "ama emin olalım." Toparlak yanakları terden ışıldıyordu. Cebinden altın bir çakı çıkarıp açarken elleri titriyordu.

Cairo'yla kız iki yanında, yakınında dikiliyorlardı. Spade biraz geri çekilmiş, hem masadaki grubu, hem de oğlanı görebileceği bir yerde duruyordu.

Gutman kuşu ters çevirip tabanının bir köşesini çakısıyla kazıdı. Ufak bir emaye parçası kıvrılarak kazındı, altından kararmış metal çıktı. Gutman'ın çakısı metali de kazıdı, ince, kıvrık bir parça da metal ayrıldı. Kıvrık parçanın altı ve açıkta bıraktığı dar yüzey yumuşak, gri kurşun rengindeydi.

Gutman'ın soluğu dişlerinin arasından tıslayarak çıktı. Yüzü, hücum eden kandan şişmiş, kızarmıştı. Kuşu çevirip çakıyı kafasına vurmaya başladı. Orada da, bıçağın altından kurşun çıktı. Gutman kuşla çakıyı gürültüyle masanın üstüne attı, hızla dönüp Spade'e baktı. "Sahte," dedi, boğuk bir sesle.

Spade'in yüzü ciddileşmişti. Başını ağır ağır salladı, ama Brigid O'Shaughnessy'nin bileğini kavramaya uzanan elinde hiçbir ağırlık yoktu. Kızı kendine çekip öbür eliyle çenesini kavradı, yüzünü sertçe kaldırdı. "Yeter," diye hırladı yüzüne. "Dalga mı geçtin geçeceğin kadar. Anlat şimdi."

"Hayır, Sam, hayır!" diye haykırdı kız. "Kemidov'dan aldığım buydu. Yemin ederim – "

Joel Cairo Spade'le Gutman'ın arasına girip tiz, tükürür gibi sözcükler saçmaya başladı: "Tamam işte!

Tamam! Rus yaptı! Tahmin etmeliydim! Nasıl salak sandın adamı, o da bizi nasıl salak yerine koydu!” Levanten’in yüzünden yaşlar süzülüyor, durduğu yerde hoplayıp zıplıyordu. “Berbat ettin her şeyi!” diye bağırdı Gutman’a. “Tutturdun salak gibi ille de satın alacağım diye! Aptal şişko! Değerli olduğunu belli ettin ona, o da ne kadar değerli olduğunu öğrendi, bize kopyasını yaptırdı! Tevekkeli değil o kadar kolay çaldık! Tevekkeli değil, dünden razıydı beni peşinden dünyanın öbür ucuna yollamaya! Salak! Ahmak yağ tulumu!” Elleriyle yüzünü örtüp hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Gutman’ın ağzı açık kalmıştı. Gözlerini boş boş kırptı. Sonra silkelendi ve – çıkıntılarının titremele-ri durunca – neşeli, şişman bir adam oluverdi yine. “Aman, efendim,” dedi neşeyle, “ne gereği var böyle sinirlenmenin? Herkes yanılabilir; emin olun, bu herkes kadar bana da ağır bir darbe oldu. Evet, Rus’un parmağı var bu işte, kesinlikle. Peki, efendim, ne öneriyorsunuz? Burada durup ağlaşıp birbirimize hakaret mi edelim? Yoksa” – bir an durdu ve melek gibi gülümsedi – “Konstantinopolis’e mi gidelim?”

Cairo ellerini yüzünden çekti ve gözlerini kocaman açtı. “Yani – ?” diye geveledi. Gutman’ın ne söylediğini kavrayınca, içine düştüğü şaşkınlık sesini soluğunu kesmişti.

Gutman şişman ellerini çırpı. Gözleri ışıldıyordu. Sesi gırtlaktan gelen mutlu bir mırlamaydı. “On yedi yıldır bu küçük heykelciği istiyorum ve elde etmeye çalışıyorum. Arayışım bir yıl daha sürerse de – ne diyeyim, efendim? – bu da sadece” – hesap yaparken

dudakları sessizce oynadı – “yüzde beş virgöl dokuz kadar ek bir zaman kaybı olacaktır.”

Levanten kıkırdayıp haykırdı: “Sizinle geliyorum!”

Spade birden kızın bileğini bırakıp odayı kolaçan etti. Oğlan yoktu. Spade hole gitti. Koridor kapısı açıktı. Spade’in ağzına mutsuz bir ifade geldi, kapıyı kapayıp oturma odasına döndü. Hol kapısına yaslanıp Gutman’la Cairo’ya baktı. Gutman’a uzun uzun, yüzünde ekşi bir ifadeyle baktı. Sonra şişman adamın gırtlaktan gelen mırıltısını taklit ederek konuştu: “Val-lahi, efendim, ne diyeyim, harika bir hırsız çetesisiniz!”

Gutman usulca güldü. “Pek övünülecek bir durumda değiliz, efendim, doğrudur,” dedi. “Ama hepimiz hâlâ hayattayız ve böyle ufak bir engele takıldığımız için dünyanın sonunun geldiğini düşünmemizin en ufak bir anlamı olamaz.” Sol elini arkasından çekip pembe, yumuşak, tümsekli avucu havada, Spade’e uzattı. “Sizden o zarfı rica edeceğim, efendim,” dedi.

Spade kımıldamadı. Yüzü taş gibiydi. “Ben payıma düşeni yaptım,” dedi. “Zımbırtını aldın. İsteddiğin değilmiş – senin sorunun, benim değil.”

“Yapmayın, efendim,” dedi Gutman, inandırıcı bir sesle, “hep birlikte başarısız olduk, bütün suçu da bir kişinin üstüne yıkmak için hiçbir neden yok ve – ” Sağ elini de arkasından çıkardı. Elinde ufak bir tabanca vardı; işlemeli, kakmalı, gümüşlü, altınlı, sedefli bir alet. “Uzun sözün kısası, efendim, on bin dolarımı iade etmenizi rica ediyorum.”

Spade’in yüzü değişmedi. Omuz silkip zarfı cebinden çıkardı. Gutman’a uzatmaya başladı, duraksadı, zarfı açıp içinden bin dolar çıkardı. Banknotu panto-

lonunun cebine koydu. Zarfın kapağını öbür banknotların üzerine kapayıp Gutman'a uzattı. "Bu, masraflarımla harcadığım zaman için," dedi.

Gutman bir an duraksadıktan sonra Spade'in omuz silkmesini taklit etti. "Şimdi de, efendim," dedi, "sizinle vedalaşacağız. Tabii" – gözlerini çevreleyen yağ kütleleri kırıştı – "Konstantinopolis seferimize katılmak istemezseniz. İstemiyor musunuz? Vallahi, efendim, bizimle gelmenizi çok isterdim doğrusu. Siz beğendiğim bir insansınız, becerikli, sağduyulu bir adamsınız. Sağduyulu bir insan olduğunuzu bildiğimiz için de bu küçük girişimimizin ayrıntılarını gizli tutacağınızdan emin olarak vedalaşabileceğimizden kuşku duymuyoruz. Bu durumda, son birkaç günkü olaylarla ilgili olarak başımıza gelebilecek herhangi bir yasal takıntının aynen size ve pek hoş Bayan O'Shaughnessy'ye de yansıyacağının bilincinde olduğunuzu biliyoruz. Bunu kavrayacak kadar zekisiniz, efendim, bundan eminim."

"Anlıyorum," dedi Spade.

"Anlayacağınızdan emindim. Başka seçenek kalmadığı için de polisle doğacak durumu günah keçisi olmadan da bir biçimde halledeceğinizden eminim."

"İdare ederiz," dedi Spade.

"Emindim. Vallahi, efendim, vedaların en güzeli en kısa olanıdır. *Adieu*." Kibarca eğildi. "Ve size de, Bayan O'Shaughnessy, *adieu*. Şu masadaki nadir kuşu da size yadigâr bırakıyorum."

20

Seni asarlarsa

Dış kapı Casper Gutman'la Joel Cairo'nun arkasından kapandıktan sonra tam beş dakika boyunca Spade, hareketsiz, gözlerini oturma odası kapısının tokmağına dikti. Alnı düşmüş, bakışları sıkıntılıydı. Burnunun üstündeki girintiler derinleşmiş, kızarmıştı. Dudakları gevşek, sarkık duruyordu. Birden dudaklarını büzüp sert bir V durumuna getirdi ve telefona gitti. Spade, masanın yanında durup endişeli gözlerini ona dikmiş olan Brigid O'Shaughnessy'ye bakmadı.

Telefonu aldı, yeniden raftaki yerine bıraktı, rafın bir köşesine asılı duran telefon rehberine baktı. Aradığı yeri bulana kadar sayfaları karıştırdı, parmağıyla sütunlardan birini taradı, dikildi, telefonu yine raftan aldı. Bir numara arayıp konuştu:

“Alo, Komiser Polhaus orada mı?... Çağırır mısınız, lütfen? Ben Sam Spade...” Boşluğa bakarak bekledi. “Alo, Tom, sana haberlerim var... Evet, çok. Durum şöyle: Thursby'yle Jacobi'yi Wilmer Cook adında bir çocuk vurdu.” Oğlanı ayrıntılı bir biçimde tarif etti. “Casper Gutman adında bir adama çalışıyor.” Gutman'ı tarif etti. “Burada gördüğün Cairo adındaki adam da onlarla bir... Evet, o... Gutman Alexandria'da, on iki

C numaralı dairede kalıyor – ya da kalıyordu. Buradan yeni ayrıldılar ve şehirden tüyecekler, onun için acele etmen gerekiyor, ama tutuklanmayı beklediklerini sanmıyorum... İşin içinde bir de kız var – Gutman'ın kızı.” Rhea Gutman'ı tarif etti. “Oğlanın peşinden giderken dikkatli olun. İyi silahşor diyorlar... Evet, Tom; bir de burada sana vereceğim şeyler var. Kullandığı tabancalar bende... Evet. Acele et – iyi şanslar!”

Spade yavaşça telefonun alıcısını çatalına, telefonu da rafa yerleştirdi. Dudaklarını ıslatıp ellerine baktı. Avuçları ıslaktı. Enli göğsünü havayla doldurdu. Çizgi gibi duran kapaklarının arasından gözleri parlıyordu. Dönüp oturma odasına doğru üç büyük, hızlı adım attı.

Spade'in hızlı gelişine şaşırان Brigid O'Shaughnessy soluğunu bir korku ve kahkaha karışımıyla salıverdi.

Spade kızla yüz yüze, çok yakınında, uzun boylu, iri kemikli, kalın kaslı, gülücüğü soğuk, ağzı ve gözleri sert, konuştu: “Yakalanınca öterler – bizi anlatırlar. Dinamit üzerindeyiz, polise hazırlanmak için de sadece birkaç dakikamız var. Hepsini anlat – çabuk anlat. Gutman Cairo'yla seni Konstantinopolis'e mi gönderdi?”

Kız konuşmaya başladı, duraksadı, dudağını ısırdı.

Spade elini kızın omuzuna koydu. “Allah cezanı versin, konuş!” dedi. “Ben de senin kadar bu işin içindeyim, kaypaklığa izin veremem. Konuş. Seni mi gönderdi Konstantinopolis'e?”

“E – evet. Beni gönderdi. Joe'yla orada buluştum ve – ve bana yardım etmesini istedim. Sonra – ”

“Dur. Kuşu Kemidov'dan almak için mi yardım etmesini istedin?”

“Evet.”

“Gutman hesabına mı?”

Kız yine duraksadı, Spade’in sert, öfkeli bakışı altında kıvrandı, yutkundu, “Yok, o zaman değil,” dedi. “Kendimiz için alırız dedik.”

“Peki. Sonra?”

“Sonra Joe’nun bana kazık atabileceğini düşünmeye başladım ve – ve Floyd Thursby’den bana yardım etmesini istedim.”

“O da etti. Sonra?”

“Sonra kuşu alıp Hong Kong’a gittik.”

“Cairo’yla mı? Yoksa onu ekmiş miydiniz önceden?”

“Evet. Konstantinopolis’te bıraktık onu, hapiste – bir çek meselesi.”

“Orada kalsın diye sizin düzdüğünüz bir numara mı?”

Kız Spade’e utanarak baktı, “Evet,” diye fısıldadı.

“Tamam. Şimdi sen, Thursby, kuşla birlikte Hong Kong’dasınız.”

“Evet, sonra – onu pek tanıımıyordum – ona güvenebilir miyim, bilmiyordum. Daha güvenli olacağını düşünüp – her neyse, Kaptan Jacobi’yle tanıştım, gemisinin buraya geleceğini biliyordum, benim için bir paket götürmesini istedim – kuşu. Thursby’ye güvenebilir miydim, bilmiyordum, ya da Joe’ya, ya da – ya da geldiğimiz gemide Gutman’a çalışan birisi olabilir miydi – yani en güvenli plan öyleydi gibi geldi bana.”

“Tamam. Sonra Thursby’yle sen hızlı bir gemiye atlayıp buraya geldiniz. Sonra?”

“Sonra – sonra Gutman’dan korktum. Her yerde adamları – bağlantıları – vardı, biliyordum, yaptığı-

mızı da hemen öğrenecekti. Hong Kong'dan ayrılıp San Francisco'ya gittiğimizi öğreneceğinden korktum. New York'taydı ve haberi telgrafla alırsa buraya bizden önce varabileceğini biliyordum. Vardı da. O zaman bilmiyordum var olduğunu, ama olabilir diye korkuyordum ve Kaptan Jacobi'nin gemisi gelene kadar burada beklemek zorundaydım. Gutman'ın beni bulacağından korktum – ya da Floyd'u bulup onu satın alacağından. Onun için sana gelip onu izlemeni istedim ve – ”

“Yalan,” dedi Spade. “Thursby zokanı yutmuştu, sen de biliyordun bunu. Thursby kadınlara dayanamazdı. Sicilinden belli – ne zaman bir kazık yemişse kadınlardan yemiş. Adam bir kere amsalaksa hep öyle kalır. Sen belki sicilini bilmiyordun, ama avucunda tuttuğunu biliyordun.”

Kızın yüzü kızardı ve Spade'e utanarak baktı.

“Jacobi malı getirmeden onu aradan çıkarmak istiyordun,” dedi Spade. “Planın neydi?”

“Başına bir – bir bela geldikten sonra bir kumarcıyla birlikte Amerika'dan ayrıldığını öğrenmiştim. Tam olarak ne olduğunu bilmiyordum, ama ciddi bir şeyse, bir de peşinde bir dedektif olduğunu görürse, o eski mesele yüzündendir diye düşünüp korkar, kaçar dedim kendi kendime. Hiç aklımdan – ”

“İzlendiğini söyledin Thursby'ye,” dedi Spade, kendinden emin. “Miles'da pek beyin yoktu, ama daha ilk günden iz sürdüğünü çaktıracak kadar da çaylak değildi.”

“Söyledim, evet. O akşam gezmeye çıktığımızda Bay Archer'ın bizi izlediğini fark etmiş gibi yapıp gös-

terdim Floyd'a." Hıçkırıldı. "Ama ne olur inan bana, Sam, Floyd'un onu öldüreceği aklımın köşesinden bile geçse yapmazdım. Floyd'un korkup şehirden kaçacağını sandım. Onu öyle vuruvoreceğini bir an için olsun düşünmedim bile."

Spade dudaklarıyla kurt gibi gülümsedi, ama gözleriyle değil. "Düşünmediysen yanılmadın, melek," dedi.

Kızın kalkık yüzü tam bir şaşkınlık içindeydi.

"Onu Thursby vurmadı," dedi Spade.

Kızın yüzündeki şaşkınlığa duyduklarına inanamıyormuş gibi bir ifade eklendi.

"Miles'da pek beyin yoktu ama – allahaşkına! – izlediği adam tarafından o kadar kolay bellenmeyecek kadar da kaç yıllık dedektiflik tecrübesi vardı. Çıkmaz bir ara sokağa silahı belinde, paltosu ilikli girecek, ha? Hayatta olmaz. Herkes ne kadar salak olabilirse o da o kadar salaktı, ama o derecede değil. O ara sokağın iki çıkışı da tünelin üstünden, Bush sokağının kenarından görülebiliyor. Thursby'nin hiç rol yapamadığını söylemiştin bize. Miles'ı kandırarak çekemezdi o ara sokağa, zorla da sokamazdı. Salaktı Miles, ama o kadar da salak değildi."

Dilini dudaklarının içinde gezdirip kıza sevgiyle gülümsedi. "Ama," dedi, "başka kimse olmadığından eminse, seninle oraya girerdi, melek. Sen müşterisiydin, izlemeyi bırak desen bırakır, yanına varıp o sokağa çağırırsan gelir. O kadar da salaktı işte. Seni şöyle bir tepeden tırnağa süzer, dudaklarını yalar, sonra ağzı kulaklarında peşinden giderdi – sen de karanlıkta ona istediğin kadar yanaşır, o akşam Thursby'den aldığın tabancayla da basardın kurşunu."

Brigid O'Shaughnessy masanın kenarı durdurana kadar gerileyerek uzaklaştı Spade'den. Dehşet dolu gözlerle bakıp haykırdı: "Benimle – öyle konuşma benimle, Sam! Biliyorsun öyle yapmadığımı! Biliyorsun – "

"Kes." Kolundaki saate baktı. "Polis her an gelebilir, dinamit üstündeyiz. Konuş!"

Kız elinin tersini ağzına götürdü. "Ah, beni niçin suçluyorsun böyle korkunç – "

"Keser misin?" dedi Spade kısık, sabırsız bir sesle. "Masum kız numaralarının sırası değil. Dinle beni. Darağacının gölgesindeyiz ikimiz de." Kızın bileklerini kavrayıp önünde dimdik durdu. "Konuş!"

"Ben – ben – nereden bildin, dudaklarını yaladığımı, beni tepeden tırnağa – "

Spade sertçe güldü. "Miles'ı bilirim. Ama boş ver orasını. Niçin vurdun onu?"

Kız bileklerini Spade'in elinden kurtardı, ellerini Spade'in ensesine götürüp başını dudakları birbirine neredeyse değecek kadar aşağı çekti. Dizlerinden göğsüne gövdesini Spade'inkine yapıştırmıştı. Spade kollarını kıza dolayıp sıkıca sarıldı. Kızın koyu kirpikleri kadife gözlerini yarıya kadar örtüyordu. Sesi kısık, titreyimliydi: "Niyetim yoktu, önceden. Gerçekten yoktu. Sana söylediğim doğrudu. Ama Floyd'un korkmadığını görünce – "

Spade kızın omuzuna vurdu. "Yalan," dedi. "Miles'la bana bizzat ilgilenmemizi söyledin. Thursby'yi izleyecek kişinin senin tanıdığın, seni de tanıyan birisi olmasını istedin ki, çağırdığında gelsin. Tabancayı Thursby'den o gün – o gece – aldın. Coro-

net'deki daireyi önceden tutmuştun. Bütün sandıkların oradaydı, otelinde hiç yoktu, daireyi aradığımda da bana kiraladığını söylediğin tarihten beş altı gün daha eski bir kira makbuzu buldum.”

Kız güçlkle yutkundu; sesi ezikti. “Evet, yalandı o, Sam. Niyetim öldürmektir, eğer Floyd... Sana – sana bakarak anlatamıyorum bunları, Sam.” Yanağı yanağına değene kadar daha da çekti Spade'in başını aşağıya doğru ve fısıldadı: “Floyd'un kolay kolay korkmayacağını biliyordum, ama sandım ki, izlediğini fark ederse ya – Of, söyleyemiyorum, Sam!”

“Floyd üstüne saldırır diye düşündün,” dedi Spade, “birinden biri gider. Thursby giderse ondan kurtulmuş olurdun. Miles giderse de Thursby'nin yakalanmasını sağlayarak kurtulurdun. Öyle mi?”

“Ö – öyle bir şey.”

“Thursby'nin saldırmaya niyetli olmadığını görünce de tabancayı alıp işi kendin bitirdin. Değil mi?”

“Evet – ama tam da değil.”

“Ama yetecek kadar tam'a yakın. Bu planı da ta başından beri kurmuştun. Cinayetin Floyd'un üzerine atılacağını düşündün.”

“Yani – Hiç olmazsa Kaptan Jacobi şahinle gelene kadar onu tutarlar diye düşündüm, ama – ”

“Ama Gutman'ın burada seni aramakta olduğunu bilmiyordun henüz. Bundan kuşkulandımıyordun bile, yoksa kurtulmazdın silahşorundan. Thursby vurulur vurulmaz Gutman'ın burada olduğunu anladın. O zaman bir başka koruyucu gerektiğini düşünüp bana döndün. Doğru mu?”

“Evet, ama – ah, sevgilim! – yalnız o değil. Eninde sonunda dönecektim sana. Seni gördüğüm ilk andan beri biliyordum – ”

Spade şefkatle, “Meleğim benim!” dedi. “Şansın yaver giderse San Quentin’den yirmi yılda çıkarsın, o zaman dönersin bana.”

Kız yanağını Spade’inkinden çekti, başını iyice geriye devirip inanmayan gözlerle baktı Spade’e.

Spade’in yüzü solgundu. Şefkatle konuştu: “İnşallah asmazlar seni, hayatım, o güzel boynundan.” Ellerini yukarı kaydırıp kızın boynunu okşadı.

Kız bir an içinde Spade’in kollarından kurtulmuş, yine masaya yaslanmış, sinmiş, iki elini de gırtlığına götürmüştü. Gözleri deli bakışlı, yüzü darmadağındı. Kurumuş ağzı açılıp kapandı. İyice kısık, kavruk bir sesle, “Yapmazsın – ” dedi. Başka sözcük çıkmıyordu.

Spade’in yüzü sarı-beyaz olmuştu. Ağzıyla gülümsedi; parlayan gözlerinin kenarlarında gülücük kırışıkları vardı. Sesi tatlı, yumuşaktı: “Seni teslim edeceğim. İhtimal müebbetle kurtarırsın. Bu da yirmi yılda çıkar-sın demektir. Sen bir meleksin. Seni beklerim.” Hafifçe öksürdü. “Seni asarlarsa da, asla unutmam.”

Kız ellerini indirip dimdik durdu. Gözlerindeki çok hafif bir kuşku parıltısı dışında yüzü sakin, huzurluydu. Tatlı tatlı gülümsedi Spade’e. “Yapma, Sam, böyle konuşma – şaka bile olsa. Bir an nasıl korkuttun beni! Sandım ki gerçekten de – yani öyle çılgın, beklenmedik şeyler yapıyorsun ki – ” Sustu. Yüzünü ileriye uzatıp Spade’in gözlerinin içine baktı. Yanakları ve ağzının çevresindeki ten titredi ve gözleri yeniden korku dol-

du. “Ne – ? Sam!” Elini yine boynuna götürdü, dik duruşu yok oldu.

Spade güldü. Sarı-beyaz yüzünü ter basmıştı; gülümsemesi duruyordu, ama sesindeki yumuşaklık gitmişti. Sesi çatladı: “Saçmalama. Gireceksin içeri. O zibidilerin anlattıklarından sonra birimizden biri nasıl olsa girecek. Beni kesin asarlar. Senin yırtma şansın daha yüksek. Ne diyeceksin?”

“Ama – ama, Sam, yapamazsın! Aramızda geçenlerden sonra olmaz. Yapamazsın – ”

“Bok yapamam.”

Kız uzun, titrek bir soluk aldı. “Benimle oynuyor muydun yani? Benden hoşlanır gibi mi yaptın – sırf beni böyle tuzağa düşürmek için? Hiç – hiç mi hoşlanmadın benden? Hiç sevmedin mi – sevmiyor musun beni?”

“Seviyorum galiba,” dedi Spade. “Ne olacak?” Gü-lücüğünü yerinde tutan kaslar kırbaç izi gibi kabarmıştı. “Ben Thursby değilim. Jacobi değilim. Senin şamar oğlanın olmam.”

“Haksızlık bu,” diye haykırdı kız. Gözleri doldu. “İnsafsızlık. Alçaklık bu yaptığın. Öyle olmadığını biliyorsun. Öyle diyemezsin.”

“Bok diyemem,” dedi Spade. “Soru sormamı engellemek için yatağıma girdin. O uydurma imdat telefonuyla beni Gutman’a sattın. Dün gece buraya onlarla geldin ama dışarıda bekleyip benimle girdin. Tuzağı kurduklarında kollarımdaydın – silahım olsa davranamazdım, girişmek istesem girişemezdim. Ve giderken seni de götürmedilerse, Gutman’ın sana ancak çok gerektiği kısacık süreler dışında güvenmeyecek kadar

akıllı olmasından geliyor; bir de benim sana – dolayısıyla da ona – zarar vermeyecek kadar düşkün olduğumu düşündüğünden.”

Brigid O'Shaughnessy gözlerini kırıştıtarak yaşlarını kuruttu. Spade'e doğru bir adım atıp dik, mağrur, gözlerinin içine baktı. “Bana yalancı dedin,” dedi. “Ama yüreğinin derinliklerinde, bütün yaptıklarına rağmen, seni sevdiğimi bilmediğini söylüyorsan, sen de yalan söylüyorsun.”

Spade birden belden öne eğildi hafifçe. Gözleri kanlanmaya başlamıştı, ama nemli, sarımtırak, gülümsemesi sabit yüzünde başka bir değişiklik yoktu. “Belki de biliyorum,” dedi. “Ne olacak? Sana güvenecek miyim? Benden önceki Thursby'ye o güzel numarayı çeken sen değil misin? Hiçbir düşmanlığın olmayana Miles'ı, sırf Thursby'ye kazık atmak için nallayan sen değil misin? Gutman'ı, Cairo'yu, Thursby'yi bir-ki-üç diye kazıklayan sen değil misin? Tanıştığımızdan beri bana bir defada yarım saatten fazla namuslu davranmayan sen değil misin? Sana mı güveneceğim? Yok canım, yok. Güvenebilsem de güvenmem. Niçin güveneyim?”

Kız yanıtlarken gözleri dimdik Spade'inkilere bakıyordu ve kısık sesi titremiyordu: “Niçin mi güvenesin? Benimle oynadıysan, beni sevmiyorsan, sorunun karşılığı yok. Sevseydin, karşılık gerekmezdi.”

Spade'in gözleri kan içindeydi artık ve o yok olmayan gülümseme yüzünde korkunç bir maske gibi duruyordu. Boğuk boğuk hırlayıp boğazını açtı, “Söylev çekmenin zamanı geçti artık,” dedi. Bir elini kızın omuzuna koydu. Eli titriyor, sarsılıyordu. “Kimin kimi

sevdiği umurumda değil. Senin şamar oğlanın olmam. Thursby'nin, bir de kim bilir başka kimlerin geçtiği yoldan geçmem. Miles'ı öldürdün, cezayı çekeceksin. Öbürlerini salıverseydim, polisi oyalayabildiğim kadar oylar, sana yardımcı olabilirdim. Ama çok geç artık. Sana artık yardım edemem. Edebilsem de etmem.”

Kız elini Spade'in omuzunda duran elinin üstüne koydu. “Yardım etme o zaman,” diye fısıldadı, “ama bana kötülük de etme. Bırak gideyim şimdi.”

“Olmaz,” dedi Spade. “Polis geldiğinde seni teslim edemezsem, yanarım. Öbürleriyle birlikte batmama engel olacak tek şey bu.”

“Benim için yapamaz mısın bunu?”

“Şamar oğlanın olmam.”

“Ne olur öyle deme.” Spade'in elini omuzundan alıp yanağına götürdü. “Niçin bana böyle yapıyorsun, Sam? Herhalde Bay Archer senin için benim kadar – ”

“Miles,” dedi Spade, sesi kısılarak, “orospu çocuğunun tekiydi. Birlikte çalışmaya başladığımızın haftasında fark ettim, senesi dolunca da şutlayacaktım. Onu öldürmekle hiçbir zararın dokunmadı bana.”

“Nedir öyleyse?”

Spade elini kızın elinden çekti. Artık gülümsemi-yordu, yüzünü de ekşitmiyordu. Nemli, sarı yüzü katı, çizgileri derindi. “Dinle,” dedi. “Hiçbir yararı yok bunun. Beni asla anlamayacaksın, ama bir kere daha deneyelim, sonra bırakalım. Dinle. Bir adamın ortağı öldürüldü mü, bir şeyler yapması gerekir. Ortağı hakkında ne düşündüğü fark etmez. Ortağındı bir kere, senin de bir şeyler yapman gerekir. Sonra bir de mesleğimiz dedektiflik. Şirketinden birisi öldürüldü mü,

katili bulamazsan işlerin zarar görür. Herkes zarar görür – yalnız senin şirketin değil, her yerde, her dedektif zarar görür. Üçüncüsü: ben bir dedektifim ve bana bir suçluyu izle, bul, sonra serbest bırak demek, taziye tavşanı tut, sonra bırak demek gibi bir şey. Yapılabilir tabii, hatta bazen yapılır da, ama doğaya aykırıdır. Seni serbest bırakabilmem için Gutman'ı, Cairo'yu, oğlanı da serbest bırakmam gerekirdi. İşte – ”

“Ciddi olamazsın,” dedi kız. “Yani bütün anlattıkların yeterli neden mi, beni – ”

“Bekle, sözümü bitireyim, öyle konuş. Dördüncüsü: şu anda ne yapmak istersem isteyeyim, kendimi de öbürleriyle birlikte darağacına göndermeden seni serbest bırakmam kesinlikle olanaksız. Dahası, sana güvenmem için dünyada hiçbir neden yok ve bu işi yapıp kendimi kurtarmayı becersem bile, canın ne zaman isterse bana karşı kullanabileceğin bir koz vermiş olurum eline. Etti beş. Altıncısı, sana karşı benim de elimde koz olacağı için günün birinde beni de mıhlamayacağından hiçbir zaman emin olamam. Yedi: Yüzde bir ihtimal bile olsa beni enayi yerine koyduğunu asla düşünmek istemem. Sekiz – ama yeter bu kadar. Bunların hepsini bir kefeye koyalım. Kimisi belki önemsiz. Tartışmasına girmeyeceğim. Ama sayılara bak. Öbür kefedede ne var? Tek şey, senin belki beni sevdiğin, benim de belki seni sevdiğim.”

“Sen biliyorsun,” diye fısıldadı kız, “beni sevip sevmeydiğini.”

“Bilmiyorum. Sana deli divane olmak kolay.” Saçlarından ayaklarına, sonra gözlerine baktı, aç bakışlarla. “Ama bunun değeri ne, bilmiyorum. Bilen olmuş mu

hiç? Farz et bildim. Ne olacak? Belki önümüzdeki ay bitecek. Önceden de başıma geldi – o kadar sürerse tabii. Sonra? Sonra enayi yerine konduğumu düşüneceğim. Sonra seni bırakıp ben içeri girersem kesinlikle enayi yerine konduğuma kanacağım. Seni içeri attırınca çok, çok üzüleceğim – korkunç geceler geçireceğim – ama o da geçecek. Dinle.” Kızı omuzlarından kavrayıp geriye doğru devirdi, üzerine eğildi. “Bunların hiçbirine anlam veremiyorsan, hepsini unut, şöyle diyelim: Yapmayacağım, çünkü yapmayı bütün benliğim istiyor – inceldiği yerden kopsun deyip yapmak istiyor – ve çünkü – allah cezayı versin – öbürlerinin yaptıkları gibi benim de yapacağımdan emin olduğun için.” Ellerini kızın omuzlarından çekip yanlarına sarkıttı.

Kız ellerini Spade’in yanaklarına götürüp yüzünü aşağı çekti. “Bak bana,” dedi kız, “ve doğruyu söyle. Şahin gerçek çıksaydı ve paranı alsaydın da bunu yapacak mıydın bana?”

“Ne fark eder ki şimdi? Olmam gerektiği kadar sahtekâr olduğumdan o kadar emin olma. Öyle bir şöhret sırf iş gereği de olabilir – parası bol işler getirip düşmanla baş etmeyi kolaylaştırır.”

Kız Spade’e baktı, bir şey demedi.

Spade omuzlarını hafifçe oynatıp konuştu: “Bir sürü para olsaydı, öbür kefeye konacak bir şey daha çıkardı.”

Kız yüzünü Spade’in yüzüne kaldırdı. Ağzı hafif aralıktı, dudaklarını biraz uzatmıştı. Fısıldadı: “Beni sevseydin, o kefeye başka bir şey koymaya gerek kalmazdı.”

Spade dişlerini kenetleyip aralarından konuştu: “Senin şamar oğlanın olmam.”

Kız ağzını usulca Spade'in ağzına götürdü, kollarını doladı ve kendini Spade'in kollarına bıraktı. Kapının zili çaldığında kollarının arasındaydı.

Spade, sol kolunu Brigid O'Shaughnessy'ye dolamış, koridor kapısını açtı. Başkomiser Dundy, Komiser Polhaus ve iki dedektif daha duruyorlardı kapıda.

Spade, "Merhaba, Tom," dedi. "Yakalayabildiniz mi?"

Polhaus, "Yakaladık," dedi.

"Harika. Buyurun. Alın size bir tane daha." Kızı öne itti. "Miles'ı öldürdü. Birkaç tane de kanıtım var – oğlanın tabancaları, Cairo'nun bir tabancası, bütün bu olayların kaynağı olan kara bir heykelcik, bir de bana sözde sus payı diye verilen bin dolarlık bir banknot." Dundy'ye baktı, kaşlarını çatıp öne eğilerek gözlerini başkomiserin yüzüne dikti, sonra kahkahayı patlattı. "Nesi var oyun arkadaşının, Tom? Kalbi kırılmış gibi sanki." Yine güldü. "Vallahi, bahse girerim, Gutman'ın hikâyesini dinleyince beni nihayet faka bastırıldığını düşünmüştür."

"Kes be, Sam," diye homurdandı Tom. "Aklımızın köşesinden bile – "

"Nah geçmedi," dedi Spade neşeyle. "Ağzının suyu akararak geldi buraya, ama sen akıl etmişsindir Gutman'a kazık attığımı."

"Kes," dedi Tom yine, amirine yan gözle bakarak. "Anlatan Cairo'ydu zaten. Gutman öldü. Vardığımızda, oğlan kurşun pompalamayı yeni bitirmişti."

Spade başıyla onayladı. “Bunu öngörmesi gerekirdi,” dedi.

Spade pazartesi sabahı dokuz’u az geçe bürosuna girdiğinde Effie Perine gazetesini bırakıp Spade’in koltuğundan fırladı.

“Günaydın, melek.”

“Bu – gazetelerin yazdığı – doğru mu?”

“Evet, hanımefendi.” Şapkasını çalışma masasının üstüne bırakıp oturdu. Yüzünün sağlıksız bir beyazlığı vardı, ama hatları güçlü ve neşeliydi ve gözleri, biraz kızarıklığa rağmen, ıslıl ıslıldı.

Kızın kahverengi gözleri tuhaf bir biçimde irileşmişti ve ağzında acayip bir yamukluk vardı. Yanında dikilip aşağıya doğru, Spade’e bakıyordu.

Spade başını kaldırdı, sırtıttı, alaycı bir sesle, “Senin kadın içgüdün de bir yere kadarmış,” dedi.

Kızın sesi de yüz ifadesi kadar tuhaftı. “Yapın mı bunu ona, Sam?”

Spade başını evet anlamında salladı. “Ne de olsa Sam’ciğin bir dedektiftir,” dedi. Kıza keskin bir bakış fırlattı. Kolunu kızın beline dolayıp elini kalçasına koydu. “Miles’ı öldürdü, melek,” dedi usulca. “Durup dururken, böyle.” Öbür elinin parmaklarını şaklattı.

Kız canı yanmış gibi kurtuldu Spade’in kolundan. “Hayır, lütfen, dokunma bana,” dedi kırgın bir sesle. “Biliyorum – biliyorum, haklısın. Haklısın. Ama dokunma bana – şimdi dokunma.”

Spade’in yüzü gömleğinin yakası kadar beyaz oldu.

Koridor kapısının tokmağı tıkırdadı. Effie Perine hızla dönüp dış büroya gitti, kapıyı arkasından örttü. Döndüğünde kapıyı yine arkasından kapadı.

Alçak, duygusuz bir sesle konuştu: “İva geldi.”

Spade, gözleri masasında, başını belli belirsiz salladı. “Evet,” dedi, titredi. “E, gönder içeri bakalım.”

